

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10443

FUN'M YARID

Sholem Aleichem

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

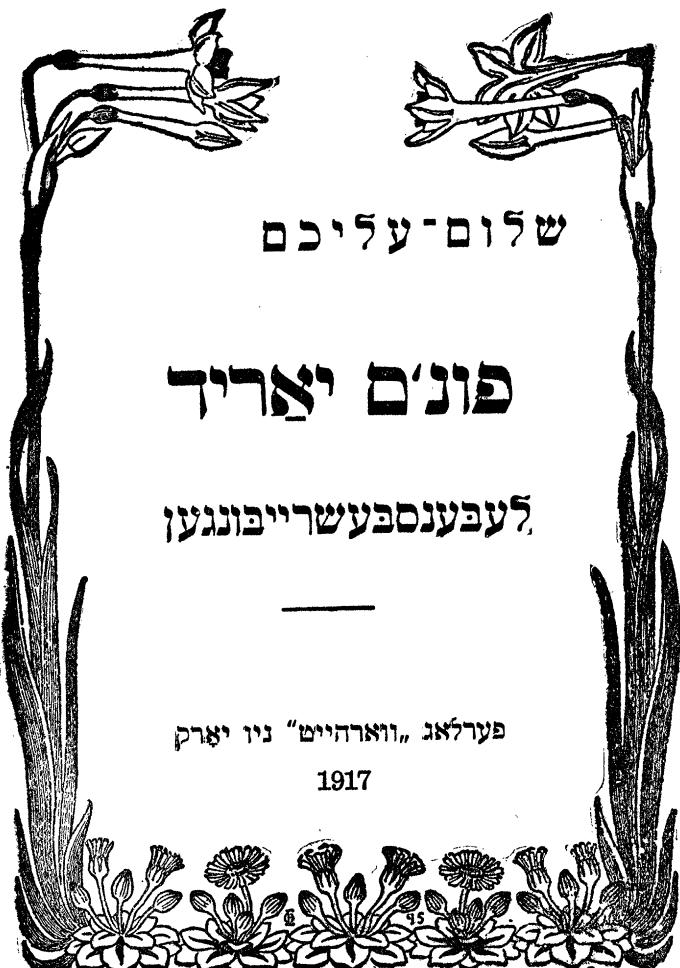
MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שָׁלוֹם־עַלְיכֶם

פּוֹנִים יָאָרֵיךְ

לְעַבְעַנְסְבָעַשְׂרִיְבָגְגָעָן

פֿערְלָאָג "וּאֲרָהִיטַּת" נָיו יָאָרֵיךְ

1917

Copyright 1917 by O. Rabinowitz
(Sholom Aleichem)

דריטער מהיל

זו וואט ראמאנען,
ווען דאס ?עבען אויז איז ?ראמאן?
(מאפנאא).

אַנְדָּהָלֶטֶס פֿעַרְצִיְינִיס :

I	II	III	
			די געשיכטע פֿוֹזֶט בּוֹד פֿוֹגֶם יָאָרִיד אֵין קָרְצָעָן
11			ער נִיט שְׁטוֹנְדָעָן
21			אַיְודְלֶלֶעָן
31			די צְוַשְׁטָעַרְטָעָן האָפְּנוֹנְגָּנוּן
41			דָּעָר סּוֹל פֿוֹ דָּעָר אַיְודְלֶלֶעָן
49			אַ הָאָלָב יָאָהָר נְעִינְדָר
59			וּוַיְעַרְעַר אֵין דָּעָר הַיּוֹם
69			ער פְּאַהֲרַת אַוִּיפָּאָר רַיְיכָע שְׁטָעַלָּעָן
79			אֵין הַלּוֹם אָוֹן אַוִּיפָּאָר דָּעָר וּוְאָהָר
87			אַ מעַשְׂה מִיט אַ זְּיִינְדָר
97			אַ מְלָאָר פֿוֹ נָאָט אַיְינִים גַּעַשְׁטָאַלְטָט פֿוֹ אַ מְעַנְשָׁעָן
107			אֵין אַוְמְנָעַרְכְּטָעָר עַקְוָמָעָן
117			אַ אַיְד אַ פְּאַמְעַשְׁטַשִּׁיק
127			דָּאָס לְעַבְעָן אֵין דָּאָרָךְ
137			דָּאָרוּ דָּעָר עַקְאָנָאמָן
147			דָּעָר פְּרִיזְיוֹן
157			די מְוֻעָן טְוִיבָע פֿוֹ בָּאַרְדִּיטְשָׁעָוָן
167			דָּעָר עַרְשְׁטָעָר אַרְוִיסְפָּאָהָר
179			פְּרָאַטְעַקְצִיעָט
191			קוֹפְּעַרְנוֹיךְ
199			אַ שְׁטָעַלָּע פֿוֹ אַ "סְעַקְרָעַטָּאָר"
209			די "ווַיְבָאָרָעָם"
221			צָו מִיּוֹן בִּיאַנְרָאַפְּיָעָן
231			די צְוָאָה פֿוֹ שְׁלוֹמְעַלְיָבָט

די א געשיכטע פונַּס בָּזְקָ פָּוָנִּים יַאֲרִיד אֵין קוֹרְצָעָן.

דער מול פון א בָּזָק אַיְזָה וּוּ דָאַס גָּלִיק פָּוָן אַ מעַנְזָה.
עם בעדארף פריהער פערשוויזרכט זוערטען, דורך ניעזען אלע' שבעה מדורין גיהנום, כי' עם דערוזעהט די ליכטינגע וועלט.

דאַס בָּזָק "פָּוָנִּים יַאֲרִיד" אַיְזָה נָאָך נִישְׁתָּאַלְט קִיְּוִן
טָאָג. עם אַיְזָה עֲרַשְׁתָּה היִינְתָּה אַדוֹרִים פָּוָן דָּרוֹק — אַוְן האַט
שְׁוִין הַנְּטוּעָר זִיךְ אַגְּנַצְעָה חִימְטָאָרִיע. עַרְלְוִיבְּטָמִיר זַי
איַיךְ דָּערְצָעָהַלְעָן אַיְן קוֹרְצָעָן וּוּרְטָעָר.

דער עֲרַשְׁטָעָר, וּוּאַט האַט מִיר אוּפְּגַעְגַּבְעָן דַּי
אִידְעָע בְּרִיאַת אַוְן אלְזִוִּיטָג צַו בְּעֶשְׂרִיבָעָן דַּי פֻּעָרְגָּאָנִי
גַּעַגְעָן פּוֹפְּצִיגְּדִיאָהָרִיגָּע עַפְּאַכְעָע פָּוָן אָנוֹנוּר אִידְישָׁעָן
לְעַבְעָן אַיְן גָּלוֹת, אַיְזָה דָּוקָא אַיְדָה פָּוָן אַגְּנַצְעָה
איַהָּ, וּוּלְכָעָן דער פֻּעְרְשָׁטָאָרְבָּעָנָעָר מְשֻׁוְרָרִי. לְגַאַרְך
דאַן האַט גַּעַרְוִינְט מִיטְמָן נָאָמָעָן "קוֹרְאָ נְכָבָד". אִיחָם
קָעָן דַּי גַּנְצָע וּוּלְטָט. ער אַיְזָה אָנוֹנוּרָעָר אַיְזָה אַדְעָמָעָר
מְשֻׁכְּלָל, הַיִּינְתָּה אַיְזָה אַמְּעָרִיקָא, אַלְיַעַבְּחָאָבָעָר פָּוָן דָּער
אִידְישָׁעָר לִיטְעָרָאָטוֹר, אַוְן זַיְן אַמְּתָעָר נָאָמָעָן אַיְזָה
אַבְּ רָהָם אַלְיַהָוָה לְזָוְבָּאָרָקִי. וּוּ אַיְזָה עַבְעָר
טָעָר חַסִּיד אַוְן אַיְזָה אַמְּתָעָר גַּטְעָר פְּרִיאַנָּה, אַיְזָה ערְפָּאָר
עַטְלִיכָּעָיָהָרָעָן גַּעַקְמוּמָעָן צַו מִיר סְפָעְצִיעָל אַיְן דָּער
שְׁוּוֹיִין אַוְן אוּפְּגַעְגַּבְעָן מִיר אַפְּלָאָן : הַיּוֹת אָזְוִי וּוּ
איַיךְ האָב דָּוְרְכָנְעַמְאָכְט אַגְּנַצְעָה עַפְּאַכְעָע אַיְן אַוְיָסִי

געווואכמען, קאָן מען זונגען, אַינְאִינְגָּם מוֹית דער אַידִי
שער פֿאַלְקָמֵן לְטַעֲרָאָטוֹה — טַאמְעָר וּזְאַלְטָא אַיךְ גַּעֲנוֹ
מען אוֹיף וִיךְ דִּי טְרָחָה צָו פֿעַדְקָעַרְפָּעָרָעַן דִּי אַוְיבָּעַנְדָּעַר
מאָנְטָע עַפְּאַכְּבָּעַ אַיְן דָּעַר פֿאַרְמָן פּוֹן גַּרְוִיסְעַן דָּאַמְּאָן?

די אידיע איז מיר אריין אין קאָפַט. און איך הײַ
זיך גענוןמען צו דער אָרכִיבִיטַט. נאָר איזן אַינְדַּעְר פָּאָרָם.
אַינְדַּעְר פָּאָרָם פָּוֹן אַינְן אָוּתָאָכְבִּיאָגְרָאָפִיעַ, אָדְבָּעַ רַאַץ
מַאֲנַבְּיָאָגְרָאָפִיעַ.

עם איז אוועק עטיליכע יאַהֲרָ אַרְבִּיַּת. דאס בּוֹן
האַט גענומען וואַכְמָעָן אַ Каָפִיטָעָל נאָך אַ Каָפִיטָעָל.
נָגָר וּזְאַס קָוָמֶת אָרוּסָ ? אַ בּוֹן האַט פִּינְיָנָט לִיגְעָן. אַ בּוֹן
האַט לִיעְבָּר. אַז מַעַד רָדוֹקָט עַס אַזְּנָעָט עַמְּלֵיָה.
גַּעֲקוּמָעָן צָוֵם דָּרוֹקָעָן – אַיז נִימְטָא וְאוֹנוֹ
אַיִינְגָּעָן אַחֲרִוּת – פֻּעהַלְתָּא אִידְישָׁעָן מַחְכָּר פָּאָדָעָם.
דָּרוֹקָעָן אַיְן אַ וְשָׂרָנוֹאָל – אַיז דֵּי אִידְישָׁעָן לִיטָּעָנָאָט
נָגָךְ גִּיט אַוְיסְגָּעוֹאָכְסָעָן, זַי וְזָלְחָבָעָן אַמְּגָנָאָט
שְׁרִיפָּתָן. וּזְיַי לִיטָּעָן.* עטיליכע מַאלְחָבָעָן אַיךְ
די אַרְבִּיַּת מִיטָּא בִּיטָּעָרָהָרָץ גַּעַמּוֹת אַוְעַקְלָעָנָעָן.
אַזְּוִי האַט זַיךְ עַס גַּעַצְוִינְגָּעָן, בּוֹזְיַי אַיךְ בֵּין מַגְוְלָל גַּעַוּזָּת
רָעָן מִיטָּן צְווֹוִיטָעָן גְּלוֹת אַיְן אַמְּכָרִיקָה. אַזְּן אַט אַיז
עַרְשָׁת אַוְועָק אַיְין יָאָהָר, הָחָבָע אַיךְ שָׁוֵין „אַרְיבָּרָגָעָן
מוֹמֶפֶּת“ מִיטָּן „יַאֲרִיד“ אַיְין אַצְוּוֹיְתָעָן וְאוֹיְנוֹנָגָן. אַזְּן עַרְשָׁת
אַט דָּאַ האַט דֵּי „וְוַאֲרָהִיטִי“ גַּעֲפָנוֹן פָּאָר רַאֲצִיאָנָאָל דֵּי

* אין אריגוניגאל קומען דא עטליך איבערגעשטראָבענע שורות, וועלכע ליינגען זיך דיטילדר איזו: "בלוייט איבער וויענ' דער אלמאָל אַפְּגָזֶעֶש אָנוֹ אַבְּעָר אַמְּגָאָל אַיְוָתָהָנִי. זָהָגָעַן דֵּי וָאַרְשָׁעַן ווער אַיְוָתָהָנִי, אֲזַי הַאָכָּבָן קִיּוֹן פְּלָאָק בַּמְּפָאָר גְּרוּסָע ווערך. פְּטַלְעַטְמָאָנָה גַּמְּנִי זַיִן, חַכְמָהָנִי. נָאָוְלָעַנְיָה".

אנטרכטיקון פון י. ד. ב.

ערשטע צוּיִי מַיֵּיל „פֿוֹנְסִים יָאָרִיךְ“ אַרְוִיסְגֶּבֶעַן אֵין אַ
בעזונדער בּוֹךְ־פֿאָרָם אֵין צוּיִי בענדער.

זעהָן דַּי גַּעֲדָאנְקָעָן גַּעֲדָרְקָטְעָרְתִּיךְ אֵין בּוֹךְ־
פֿאָרָם. בעקומט דער פֿערפֿאָסְעָר מעהָר מַוְתָּה אַוְיפּ צַוְּ
גַּעַדְעַן וּוַיְתַּעַר זַיְן וּוְעַגְעַג. וּוּעַלְכָּעָן עַר הַאָט אַוְיסְדָּעָר
זַוְועַהַלְטָמָ. אֵין דער וּוְעַג אַיְזָן נַאֲךְ גַּעַנְגָג גַּרְוִיִּם. דַּי עַפְאָכָע
חוּבָט עַרְשָׁט אֵין צַוְּ צַעְוָוָאָכְסָעָן זַיְךְ. דַּי בִּילְדָעָר חַיְבָעָן
עַרְשָׁט אֵין צַוְּ וּוּבָעָן זַיְךְ. דַּי גַּעַשְׁעָהָעָנִישָׁעָן חַיְבָעָן
עַרְשָׁט אֵין צַוְּ עַנְטוּיקְלָעָן זַיְךְ. אֵין טִיפְעָן פֿוֹן פֿאָרְשִׁינְעָן
שַׁעַן לְאַנְגְּפֿעָרְשָׁוֹאַנְדָעָן. אֵין טִיפְעָן פֿוֹן פֿאָרְשִׁינְעָן
נַאֲךְ לְעַבְעִידְגָע אָוָן גַּאנְץ בְּכָבְדָע בְּעַטְעָן זַיְךְ אַוְיפּ
פֿאָפִיעָר. . .

לאָמִיר האָפְעָן, אָז מִיר וּוּלְאָזְנָעָן דַּעֲרָפִיהָרָעָן אָנוֹנוֹעָר
אַרְבִּיכִיט בַּיו צַוְּ אַמְעָגְלִיכָּעָן סָופְגָן.

שְׁלוֹמִיָּה לִיכְבָּם.

פֿעַבְרָה. 1916. נוֹיָארָךְ.

ער ניט שטונדען

1.

ער גיט שטונדען

דער פשט פון "געבען שטונדען". — יונגע און אלטער לעהערעם. — דער כה פון
 "נראמאטיקע", — מע געהט צו אהם מיט ברטאפעקייעס. — איז פֿעַ
 רײַזְפֿאָלָאָוועֶר שטאדטגָּאָרטָעָן אָזָן בֵּי דָעַ שְׂטִיעַפְּמָאָטָע אִין
 דָּערְהָיוֹם. — דָעַם קָאָלְלָעְקָטָאָרָס פְּשָׁרוֹת. — עָרַ בעקופט
 אֲשָׁטְעַלְעַ אָזָן פְּאָקָט זְיַעַן בְּכָעָר.

יצט איז שוער צו זאגען, צו וועמען האט געהערט
 דֵּיא אַינְצְּיַאָטְ�וּעַ, דָּאָס הַיִּסְטַּמַּט, וְעוּמָעַן אִין דָּאָס
 אַיְנְגָּעָפְּאָלָעַן צָום עַרְשָׁעָן, אָזָן אֲבָחוֹרְעַל, נַאֲךָ
 שְׁיוֹן פּוֹלָעַ זְיַבְּצָעָהָן יְאָחָר נִיטָּאָלָט, נַאֲךָ קִיּוֹן
 סִימָן פּוֹן וְוָאנְסְּלָעַדְעַ אַוְיָף דָעַר אַוְיבָּעָרְשָׁטָעַר לִיפְּ,
 נַאֲךָ נִישְׁתַּגְעַנְדִּינְגַּט דָעַם גָּאנְצָעַן קָוָסָפּוֹן דָעַר
 "אוּיעָדָנָעַ", — זָאַל עָרְשָׁוִין נְהָמָעַן דָּאָס שְׁטָעְקָלָעַ אַין חָאָנָה,
 אַרְיוֹפְּוֹאָרְפָּעָן דָּאָס אַוְיבָּעָרְעָפְּעַל אַוְיָף דֵּיא פְּלִיעִצְּעָם אַחְוָן דֵּיא אַרְדָּ
 בָּעֵל אָוָן שְׁיוֹן מַאְרְשִׁירְעַן פּוֹן שְׁטוּבְעַ צָו שְׁטוּבְעַ "געבען שטונדען"?
 — "געבען שטונדען" האט געההיסען — לְעָרְגָּעַן מִיטָּיְוָן יְגָנְלָעַד אָוָן
 מִיטָּיְוָידְלָעַד אֲלַעַ, וְאָסָם מַעַן לְעַרְנָתָן אָזָן קָלָאָסָעַן, אַונְטָעָרָ
 גָּעהָמָעַן זִיךְרָכָהָן מִיטָּזִיךְרָהָן אָזָן צְגָרְיָהָן זִיךְרָהָן
 אֲגָעָוִיסְטָרְ צִיְּתָ, זִיךְרָהָן זָאַלְעָן קָעָנָעָן אָרְיָין אִין דֵּיא קָלָאָסָעַן, אַדְעָרָ
 אֲפָגָעָבָעָן עַקְזָאָמָעַן.

אֲפָגָעָבָעָן עַקְזָאָמָעַן אִין גָּעוֹוָאָרְעָן אֲגָאנָג, ס' אִין אָרְיָין אִין דָעַר
 מַאְדָעָ. אַלְעָ אָוָן אַלְעָמָה האט זִיךְרָהָן גָּעהָמָעַן, יְגָנְלָעַד
 אָוָן מַיְוָלָעַה, חַתְּנִים אָוָן יְגָנְגָעַ לְיִיטָ, בָּעַלְהָבִיתְלָעַה, אַירָעָן מִיטָּ
 בָּעָרְדָשָׁוִין—הָאָבָעָן זִיךְרָהָן אָזָן גָּעהָבָעָן צָו גָּעוֹוָאָרָאָוָס נְרָאָמָאָר
 טִיקָעָ, צָו יְעֻוּטָוּשָׁוּסְקָיָס אַרְיוֹפְּמָעְטִיקָעָן, צָו סְמִרְנָאָוָס גָּעָנָרָאָרָ
 פִּיעָ, צָו דִּיסְטָמְטָרְוּעָנָס גָּעָמָעְטָרְיִעָן, אָזָן גָּעָנוּמָעָן לְעָרָנָעָן אַוְיָסָר

ווענינג „באסני קריילאָוואָא“, שטוריין דעם ווערטערבוֹר. ס'אייז גע-
ווארען אַ מײַן עפֿירעמעיַע—עַקְזָאָמְעַנְעַם ! פָּעַרְשְׁטָעַהַט זַיִד, אַז בֵּי אַזָּא
עַפְּירַעֲמִיעַ אַזְּוִינַת גַּעֲוָונַן גַּעֲנָגַן לְעַהֲרָעַס אַזְּנַת שְׂטָדַרְט. פָּרָאָפָּעַ
סִיאָאנְגַּעַלְעַ אַידְרִישׁ לְעַהֲרָעַס זַעַנְעַן גַּעֲוָונַן אַינְגָּאנְצָעַן צְוַיִּי : דָּעַר
אַלְטָעַר מְאַנְיסָאָוֹ—אַזְּוִינַעַר עַר גַּעֲוָונַן אַחְזָאָ צִיְּהָן, גַּעֲשְׁפָּגָעַן גַּעֲוָונַט גַּעֲרָעַט,
אוֹן דָּעַרְצַוְוִי נַאֲךְ טּוֹבִיב, וַיְיַדְוַאְנַט ; אוֹן דָּעַר יְוָנְגָנְרָעַר, נַח בּוֹסְטָעַל
—דָּעַר הָאָטַט גַּעֲלָעַנְטַט פְּרָאָנְצָיוֹן, גַּעֲטָרָאָגָעַן אַבְלַיְעַן מְוֹנְדָּרִיר, גָּלָאנְ
צְעַנְדְּרִיגַעַן שְׁטִיוּוּלַן, אוֹן אַזְּוִינַעַר אַיְזָן גַּעֲוָונַן אַיְזָן, גַּעֲנוּמָעַן צְרוֹרְטִיָּעַר. אוֹן
וַיְיַטְעַר אַזְּוִינַעַר אַזְּיַץ דָּעַר שְׁרִיבְּרָעַר אוֹן זַיִן בְּרוֹדָעַר, אַברָהָם
דָּעַר שְׁרִיבְּרָעַר—בִּיְדַע אַוְסְטָרְפָּעַטְעַ אַיְלְלָעַד מִיטַּ רְוִיטָעַ בְּעַקְלָעַדְ
פָּאָמְפָעַשְׁקָעַם. דִּי הָאָבָעַן שְׁוִין גַּעֲנוּמָעַן צְרוֹרְאָלְוּלַן, זַעַנְעַן זַיִן
אַבְעַר גַּעֲוָונַן צָעַרְעַנְטַט מִיטַּ דָּעַר רְוִיסְמִירָעַר נְרָאָמְטִיקָעַ אַוְיפַּ מְעַסְדָּרַ
שְׁטָעַךְ אַזְּוִינַעַר חָאָבָעַן נַיְתַּ גַּעֲוָונַט זַיִד אַוְיָם דָּאָס
וַיְאָרַט „פָּעַטְשָׁעַנְיָעַנִּי“. דָּאָס הַיִּסְטַמַּ, זַיִן הָאָבָעַן גַּעֲוָונַט, אוֹן אַיִּינְמַ
וַיְאָרַט „פָּעַטְשָׁעַנְיָעַנִּי“ בְּעַדְרָאָפַעַר גַּעֲנִי זַיִן אַ “יאָטַט”, נַאֲךְ זַיִן הָאָבָעַן
נַיְתַּ גַּעֲקָאנְטַט מְרָעַפְעַן, וַיְאָזְוַעַקְצָוַשְׁתָּעַלְעַן דִּי “יאָטַט” : נַאֲךְ דָּעַר
פַּעַ ? נַאֲךְ דָּעַר מִשְׁעַ ? נַאֲךְ דָּעַר נַיִעַ ? אַדְרָעַר נַאֲךְ דָּעַר נַיִ ? דָּאָס
אַיְינְגָעַנְעַ אַזְּוִינַעַר גַּעֲוָונַט מִיטַּ אַ “עַם” אַזְּוִינַעַר מִיטַּ אַ “שָׁאַ”. אַז ס'אייז גַּעַנְ
קוּמוּנַן, לְמַשְׁלַ, צַוְּ שְׁוֹשָׁא (טְרִיקְעַנִּישׁ) אַדְרָעַר סַאָשָׁא (אַלְכְּסְנֶרְ), אַזְּ
רַעַכְטַמְעַן בַּיִּזְיַיְוַן צַוְּ שְׁרִיבְּבָעַן : סַאָשָׁא, שְׁוֹסָא, אַדְרָעַר שְׁוֹשָׁא ;
סַאָשָׁא, שְׁאָסָא, אַדְרָעַר שְׁאָשָׁא. אַזְּוִינַעַר שְׁאָשָׁא, צְוַיְשָׁעַן יְוָנוֹגָאָרַגְ, אַזְּ
גַּעֲאנְגָעַנְעַ אַזְּוִינַעַר אַנְעַדְאָטַט, אַזְּ מַעַתְאַטְ פָּאָרְגָּעַלְעַנְטַט דִּי בְּרִידְעַר, זַיִן
וְאַלְעַן מוֹחֵל זַיִן אַיְבָּרוֹעָצָעַן אַוְיפַּ רְוִיסְיַיְשׁ דִּי וַיְוָרְטָעַר : “סַאָשָׁא
הָאָטַט זַיִן גַּעֲטְרִיקָעַנְטַט אַוְיפַּ דָּעַר טְרִיקְעַנִּישׁ”, הָאָטַט אַיְינְגָעַנְעַ אַנְגָעַנְ
שְׁרִיבְּבָעַן : “שְׁאָסָא שְׁוֹסִילְסָא נַא שְׁוֹמִיעַ”. אַזְּוִינַעַר אַנְדָּרְעַר הָאָטַט
אַוְעַקְגָּעַשְׁטָעַלְטַ : “שְׁאָשָׁא שְׁוֹשִׁילְשָׁא נַא שְׁוֹשִׁיעַ”.
פָּעַרְשְׁטָעַהַט זַיִד, אַזְּוִינַעַר גַּעֲוָונַן אַיִּינְ אַנְעַדְאָט. נַאֲךְ
וַיְיַזְרְעַל אַזְּוִינַעַר דָּאָס נַעֲבָאָךְ זַיִן גַּעֲקָרְעַנְקָט, אַזְּוִינַעַר אַנְעַדְאָט אַזְּ
דָּעַרְגָּאָנְגָעַנְעַ צַוְּ ! אַזְּוִינַעַר אַזְּיַיְזָאָטָאָסָא גַּעֲוָונַן אַפְּרָדְרָאָמִינְגָעַ זַאֲךְ :
סְטוּיְיטַשׁ, זַיִן הָאָבָעַן אַוְסְטָרְפָּעַטְעַ שְׁרִיבְּבָעַן אַ גַּנְצָעַ שְׂטָדַרְט,

מית קינדרער און קינדרט-קינדרער,—קומען צו-געהן יונגען צואציקעט,
וואס די מילך איז זוי נאך ניט אפנעם-קענט איז דיא ליפען, און
דערצעעהלען אנקדראטען! . . . עס האבען אבער ניט געהאלפען
קיין חכמתה—גראמטיקע איז געווארען א גאנגבארער ארטיקעל.
איזו גראם-אטיקע האט מען זיך ניט געאנט געבען א ריהר. עס
איזו דעגאנגען אוווי וויטט, איז אפליך דער פטער פנין, וואס האט,
זוי איהר וויסט, פיינט געהאט דיא קלאסטען, זוי א כשר/ער איד
האט פינט חזיר, האט אויך מורה געווען, איזו גראם-אטיקע איז א
גוטע זאך. ער איז א איד, וואס קאטארע ער פאהורת אוווי יארוי
דימ, האנדעלט מיט מאסקווע, איזו א השוב בי פאנין און רעדט
רושאש אויסגעציזיבענט, נאך ער פוילט, איזו עס פעהלט איהם גראַ
מאטיקע (דאַס זאָרט „גראמטיקע“ האט ער בעוויען מיט צענויף-
געּגעט פינט פינגען).

פֿוֹן דַּעֲסְטוּוּעַנְעַן, זַיְוַן פְּלִימְעַנִּיךְ שְׁלֹמֹן זָאַל זִיךְ נִיט אָזֶוִי שְׁטָאָרָק
אַיְבָּעָרָנְעַמָּן, הָאַט דַּעֲרָפְּטָעָר פְּנִי גַּעֲפָנְעַן פָּאָר גַּוִּיטִיגְן צְוִידְעַצְעַן,
אוֹ ער פְּעַרְשְׁטָעַחַט נִיט, צַו וְאַס מַעַדְאָרָף נַאֲךְ דַּעֲרַצְוּ גַּעַהַן אַחֲן אָ
הַיְתָעַלְ, עַסְעַן אָמְגַעְוָאָשָׁעָן אָזְן שְׁרִיבָעָן אָזְם שְׁבַת? אַיְהָם דַּאֲכָט
זִיךְ אָוִים, אַיְ מַהְכְּתִיתִי—מַעַ קָאָן קַעַנְעַן גְּרָאָמְטִיקָעָן דַּוְקָאָ גַּעַהַן
אַיְן אַ היְתָעַלְ, אַזְן דַּוְקָאָ וְאַשְׁעַן זַדְ צָוָם עַסְעַן, אַזְן דַּוְקָאָ נִיט שְׁרִירָ
בְּעַן אָזְם שְׁבַת! דַּעֲרָפְּטָעָר פְּנִי אָזֶן, אַפְּנִים, גַּעַוּעַן אַ נְוָטָר,
זַוְיִ אָזֶן אַמְתָעָר תְּלִמְדִידָחָבָם. ער וְוַיְלַ נִיט פְּעַרְנָעַסְעַן יַעַנְעַ אַלְטָעָ
עַבְירָה פֿוֹן שְׁרִיבָעָן אָזְם שְׁבַת אָזֶפְּן, וְאַס נַעַמְתָּ סְטוּפְעַנְדִּים, נִיט
כְּעַנְטַ זִיךְ מִיט אַיְהָם? אַ בְּחוֹרְעַלְ, וְאַס נַעַמְתָּ סְטוּפְעַנְדִּים, נִיט
שְׁטוּנָרָעָן, פְּעַרְדִּיעַנְטַ גַּאֲלָד—מַעַ צְעִירִיסְטַ אַיְהָם אָזֶפְּ שְׁטִיקָעָר, מַעַ
שְׁלָאָגָט זִיךְ נַאֲרָ פָּאָר אַיְהָם: אַלְעַ וְוַיְלַעַן, אַזְן דַּוְקָאָ ער זָאַל גַּרְיְיטָעָן
זְיוּעָרָעָ קִינְדָּעָר אַזְן דִּי קלָסָעָן, נִיט קִיְּן אַנְדָּרָעָר—זִיךְ אָזֶוִי זָאַל
ער זִיךְ נִיט אַיְבָּעָרָנְעַמָּן? אַיְדָעָן גַּעַהַן צַו אַיְהָם מִיט אַ פְּרָאָטָעָקְ
צִיעַ דַּוְרָכְן קָאָלְלָעַקְטָאָר מִיט דִּי שְׂוֹאָרְצָעָ בְּרִילְלָעָן, וְאַס אַזְן אָזֶוִי
גַּוְטַעַר בְּרוֹדָעָר מִיט רָב נְחוֹם רַאֲבִינְיאָוִוִּיטָשׁ, אַזְן ער זָאַל זַיְוַן אָזֶוִי
גַּוְטַעַר זָאַל פּוּעַלְעַן בְּיִ דַעַם פְּאָטָעָר, אַזְן ער פְּאָטָעָר זָאַל פּוּעַלְעַן

בי זיין זהן חאטש איזין האלבע שעה אין מאג : „מע זאנט, איז זיין
שלום האט א גריינגע האנט, איז או דורך איזהム גיט מען אפ עילאמען
בעסער ווי דורך אלע אנדערע“ . . . און דעם טאטען הארכז
וואכסט, די נשמה קועלט—א קלוייניגקייט, אוזא כבד דערלעט
זיך, חאטש נחת זוינציג, זעהר זוינציג! וואס פאר א נחת, איך בעט
אייך, איז מע קוקט נישט איז קינד איזן די אוינגען? דעם ערשותען
האלבען איזן ער איזן קלאסס, דעם אנדערען האלבען טאג בעי
איין דער נאכט—פערנומען מיט די שטונדרען. און קומט פאראנאכט,
שפאיירט מען ארום מיט חבירים איזן שטאדט-גארטען. זומעד איז
דער פעריעיסלאווער שטאדט-גארטען א גודען. דארט שפיעלט
מויזיק—די מילוי-ער-מויזיק—מייט'ן פאלקאוואזיא קאפעלמאיסטער, א
איד מיט א שוואָרצער באָרד איזן שוואָרצע איזונגען, ווי די קאָרשען,
און מיט גראָבע לײַפֿען. אלע מידעלע זענען פערליךעט איזן זיין
שטעקעלע, און עד האט זוי לײַעב אלע גלייך, שמייכעלט צו זיין פון
דערווויטען מיט זיין שוואָרצע קאָרשען-איזונגען און מיט זיין
גראָבע לײַפֿען און מאכט מייט'ן שטעקעלע נאָך שטארקער. און די
טרובעס טרובען, און דער קעסעלפֿיך באָראָבָּאנען, און דער שטובי
פון די שפאייזער-ענדיינע פֿאָרְלָעֵד אֶזְוִוְשָׁעָן די אלעןן קאנקורויט
מייט'ן שמעלענדינען ריח פון דער נאָרְדָּוָאָס אֶפְנָעְצָוְוִוְתָּעָר בְּזֹוּנָעָן,
וואס פֿילְט אָן די לְוֹפְט מיט א געַדְיכְטָעָר זְיסְקִוִּיט. דָּאָס אִיז דָּעָר
רייח אָן דָּאָס אִיז די זְיסְקִוִּיט, וואס נָרְדָּע דָּעָר דָּאָרְטִינְגָּעָר, פּוֹן יְעַנְעָן
מקומות, פּוֹן מַאֲלָאָרָאָסִיעָן,—דָּעָר וּוִוִּיסְט עַמְּסָ, דָּעָר גַּעֲדָנְקָמָט עַמְּסָ אָן
דָּעָר קָאָן אֶפְשָׁאָצָעָן, וואס הִיְשָׁטָּט אֶזְוּנְד אָן אֶשְׁפָּאָצִיעָר
נאָגָג אִיז שטאדט-גארטען. בעליכְט אִיז דָּעָר גַּאֲרָטָעָן זְעהָר גַּעֲמִיָּן.
איינגעאנצען געפֿינען זיך דָּאָרט אֶדרְיִיבִּיעָר לְאַנְטְּעָרָנָס מִיט גַּאֲזָר
לְעַמְּפָלָעָה, אֵי דָּאָס פְּעַדְרוּיְכָרְטָעָן, פְּעַרְחַשְׁכְּטָעָן, מִיט צְעַבְּרָאָכְבָּעָן
גַּלְעָולָעָה, אָזְוִי אָז עַמְּהִיכְט זִיך אָוִיף צָו אֶשְׁטָאָרָק וּוַינְטָעָל, בְּלָאָזָעָן
זִיך די לְעַמְּפָלָעָה אָז אָז וּוּרָעָן נָאָר פְּעַלְלָאָשָׁעָן. נָאָר וּוּרָקָט
דָּעָרְוִוִּיפּ ? אַדְרָבָּת, אַוְיכְ אַיְהָר וּוְילְט, אִיז נָאָר גַּלְיִיכְעָר, וואס סְאִיז
פִּינְסְטָעָר. קָאָן מעַן דָּעַמְּאָלָט אֶפְשָׁטָעָלָעָן זִיך, בְּחוֹרִים/לְעַד אָן מִידָּ

לעַ, אָנוּ אֲשָׁמֹועַס טְהֻן, אֵלֶיךָ טְהֻן אָנוּ גַּעֲבָעַן אֲרַדְאָפָ אַוִּיָּה
מַאֲרְגָּעָן אַיְן דָּעַר צִיְּתָ נָאָךְ אֲמָל וְדַק בְּעַגְעַנְעַנְעַן אַט דָּא, אַיְן דָּעַר
אַלְעַע, אַוְנְטָעַר דָּעַר נַאֲרְדוֹוָס אֲפְגַּעַזְוַיְוַעַטְעַר שְׁמַעְקַעְנְרַינְעַר בָּרוּ
זַיְנַע . . .

אָנוּ מַעַ קְוָמַט אֲחַיִים אֲפְרַפְאָלְוַוַּעַטְעַר, אֲצַחְיַצְטָעַר אָנוּ אֲ
הַוְנְגַעְרִינְגַעַר אָנוּ מַעַ עַסְט וְוָסְט גַּטְט—אֲשְׁטִיקָעַל הַעֲרִינְגַן, אֲטָאַ
רָאַנְקָע, אֲגַרְיָנָע אֲוְגַעְרָקָע, אֲצַיְבָּלְקָעַל מִיטַּ בְּרוּוּט. אַיְין אֲפַעַטְמַ
אַיְין, קַיְין עַזְיָהָרָע, דָּא פִּינְעָר. וּוּעַר וְאַשְׁעַן זַיְד ? וְוָסְט בְּעַנְשָׁעַן ?
דָּעַר טָאַטְעַ פְּרַעַנְט שְׂוִין אֲפִילָוּ נִיטַּ וְוַעֲנָעַן מַעַרְדִּיבַּ דָאַוְנוּן . . .
קְרַעְנָקָעַן קְרַעְנָקָט דָּאָס אַיִּהָם, נַאֲרָעַר מַאֲכָט זַיְד נִיטַּ וְוַיְסַעְנָדְרַעַן.
רַעַדְעַן מִיטַּ דִּי קַיְנְדָרָעַר אֲוְאַרְטָמַן—אַיְין קַיְין צִוְּתָן גַּטְטָן.
דָּאַרְאָוּ מַעַן זַיְד זַעְצָעַן לְעַרְנָעַן, צְוָרְנִיְוָטָעַן דִּי אֲוַרְאָקָעַן אַוִּיפָ מַאֲרָגָעַן.
זַעְצָט זַיְד אַוּוּקָשׁ שְׁלוּמָבִי אֲלַאַמְפָ לְעַרְנָעַן, בְּרַעַנְט קַעַרְאָסִין—וּוְיָלָ
דִּי שְׁטִיעַפְמַאְמַעַן נִיטַּ לְיִידְעָן, בְּוֹרְטַשְׁעַט זַיְד, פְּעַרְדְּרִימַט עַם דָּעַם טָאַ
טָעַן. זַאֲגָטָשְׁלָוּמָן, אָזָעַר וּוּטַזְיָד קוֹיְפָעַן קַעַרְאָסִין פָּאָר זַיְן גַּעַלְדָּ
אָנוּ אֲלַאַמְפָ אַיְין אַיְגַעְנָעַן וּוּטַזְיָד זַיְד אַיְנְפִיְהָרָעַן. זַאֲגָטָשְׁלָוּמָן
טָאַטְעַן, עַר זַאֲלַזְיָד נִיטַּ דְּרַעוּוּגָעָן טְהֻן אָזָא זַאֲקָא אָנוּ זַאֲלַא אַיִּהָם נִיטַּ
מַקְצָרָיִם זַיְן. דְּשְׁרַהַעַטְמַטְעַר דָּעַר קַאַלְלַעַקְטָאָר מִיטַּ דִּי שְׁוֹאַרְצָעַ
בְּרִילְלָעַן אָנוּ זַאֲגָטָשְׁלָוּמָן, אָזָעַר הַאֲטַפְיָנִטְמַטְעַת מַחְלָקָתָן. מַיְשָׁטָעַר זַיְד אַרְיוֹן
אָנוּ מַאֲכָט אֲפָשָׁהָה. בָּאַשְׁר בְּכָן, אַזְוִי וּוּי דָאָס בְּחוֹרְעַל אַיְין שְׁוִין
אֲלַעַנְטָשְׁפָאָר זַיְד, פְּעַרְדְּיָעַט שְׂוִין, קַיְין עַזְיָהָרָע, אֲקַרְבָּעַל, אָנוּ
לְעַרְנָעַן דָּאַרְאָפָעַר אֲזָרְקָעַר, עַס שְׁטַעַהַת אַיִּהָם פָּאָר אֲפְגַעְבָעַן דָּעַם לְעַצְבָּ
טָעַן עַלְפָאַמְעָן, אַיְזָא יְוָשָׁר, מַע זַאֲלַעַדְעַמְעָן (שְׁוִין אַוִּים „קָנוֹנִיָּה
דָאַס“, נָאָל „קָנוֹנְדָעַב“) לְאַזְוּן צְרוּדָה. אָנוּ עַר לְאַזְוּט אַוִּים : „עַצְתִּי,
אָזָעַר זַאֲלַזְיָד זַיְד עַרְנָיִזְיָהָרָעָן אַנְדְּרָנָגָעָן אֲקוֹוָאַרְטִיר מִיטַּ קַעְסָט בֵּין אַיְבָעָר
דִּי עַקְזָאַמְעָנָעָם אָנוּ לְאָזָעַר זַיְד לְעַרְנָעַן גַּעַוְנוֹרָעָהָיִיד“. אָנוּ טָאַמְעָר
אַיְין אַיִּהָם שְׁוֹעָר צְוָוְעַפְיָנָעָן, נַעַמְטָעַר, דָעַר קַאַלְלַעַקְטָאָר, אַוִּיפָ זַיְד
דִּי דָאַזְוּגָעַ טְרָחָה.

פְּעַרְשְׁטַעַתְהָטָזְיָד, אָזָעַר תְּחִילָתְהָטָזְיָד דָעַר טָאַטְעַט נִיטַּ גַּעַוְוָאַלְטָה הַעַ
רָעָן, נִיטַּ וְעַהָעַן פָּוּן אַזָּא מְשֻׁוְגְעָנָעָם פְּלָאָן. דָעַר קַאַלְלַעַקְטָאָר הַאֲטַפְיָנִטְמַטְעַת

שלום עליכם

אבער געהאט איזן זיך אַכְה, אָזֶער האט געהאנט איבערערעדען אַואנדר. אונז דערצ'ו האט ער פײַנט געהאט רעדען. ער האט ליעב געהאט טהוּן. איזן ער אַזוועק איזן געהומען מיט אַנדולָה—ס'אייז איהם אַפְּגִּינְגְּראָטָעָן עַל צָדְהַיּוֹת טֻוב! ער האט געהראָגעָן אַיִּנְעָם אַ בעלְוָן. וואָס גוּט אָפְּט אַ חֲדָר מִוֵּט קַעַטְמַוֵּט אַלְעָם נְרוּיְתַעַן אָמָר זִיסְטָמָן, נְאָר מִוֵּט דָּעַם תְּנָאֵי, אָזֶער קַוְנְדָּעָט אַזְּלָל לְעַרְנָעָן סְדִּחְכָּל אַיזָּה אַלְבָּעָשָׂעָה אַיזָּה טָאָגָן אָזֶער בְּרָהָא אַיזָּה האַלְבָּעָשָׂעָה בַּיּוֹתָאָגָן מִוֵּט דַּי עַלְטָעַרְעַץ פִּינְדָּעָר, אַזֶּן אַמְּאָל נָאָךְ אַלְבָּעָשָׂעָה אַדְרָעָר אַשְׁעָה פָּאוֹרְגָּאָכָּט מִוֵּט דַּי קַלְעַנְדָּעָר קִינְדָּעָר.—
וַיַּפְּרִיעַלְיַזְעַשׁ זְעַנְעַן פָּאָרָהָאָן קִינְדָּעָר אַרְוֹם אַזָּן אַרְוֹם?—

פרענט דער טאָטָע.

— וואָס מאָכָּט אַיִּיךְ אַיִּום זַיְפִּיעַל? ער דָּאָרָף זַיְ דָּעַן גַּעַבָּן עַמְּעַן? ער דָּאָרָף דָּאָךְ נָוֶר לְעַרְנָעָן. וואָס וְשָׁעָ אַיזָּה אַיִּם דַּי נְפָקָאָרְכָּה, צִי דָּרְיוִי קִינְדָּעָר, צִי פָּנָהָ קִינְדָּעָר, צִי זִיבָּעָן קִינְדָּעָר? דָּאָכָּט זַיְךְ, אַיִּיחָד וְוַיִּסְטָגַּמְתָּ גַּאנְגָּוּט, אַזָּה אַיִּיךְ בֵּין אַיִּיךְ אַזְּנָמָעָר פָּרִינְדָּאָן וּוּלְאָלָא אַיִּיךְ נִוְתָּפְכָּאָקָעָן אַזָּן אַזְּלָל זַיְךְ צָעַנְיִוְפְּפָאָקָעָן אַזָּן אַזְּלָל זַיְךְ אַרְבָּעָרְפָּעָקָעָן גַּלְיָיךְ מִוְּרָאָן, אַזָּן טָאָקִי בָּאָלָה, אַזָּן טָאָקִי שְׂוִין, וְאַרְוֹם בָּעָלְנִים אַוְיָף אַזָּאָזָעָטָלָעָן וּוּלְעָלָעָן זַיְךְ גַּעַבָּן אַסְּךְ. הַיּוֹרָא!

דער קַוְנְדָּעָט נַעַמְתָּ זַיְךְ פָּאָקָעָן. קִיּוֹן סְכָּדְּ צִיְּיטָ דָּאָרָף עַם בֵּי אַיִּהָם גוּט נַעַמְעָן. זִוְּיָן נַאֲכָעָר נַאֲרְדָּעָרְבָּב בַּעֲשַׂתְּחַתְּ פָּנוֹ אַ פָּאָר הַעֲמָדָעָר, אַיזָּן פָּאָר זָאָקָעָן, אַתְּפָלִינְיְזָעָקָעָן, אַסְּדוּרְעָלָן בִּיכְעָר, בִּיכְעָר, בִּיכְעָר. פָּאָקָעָנְדָּיָן, חָאָפָט ער אַקְסָ אַוְיָפָן טָאָמָעָן—זִוְּיָן פָּנִים אַיזָּה גַּעַל, אַזְּוִי וְוּאָכָּסָם. ער דָּרְהַעַת דָּאָס שִׁיטָּעָר בַּעֲרָדָעָל אַזָּן קִיּוּטָעָט עַם מִוֵּט דַּי צִיּוֹן. ער האט נַיְשָׁטָ קִיּוֹן וּוּרְטָעָר, נְאָר יְעָדָעָר זַיְפִּצְסָט אַרְוֹסָם אַשְׁמִיקָהָאָרְגָּן. דָּרְפָּאָר האט זַיְךְ אַבָּעָר דַּי שְׁטִיעַמְּאָמָעָ צְעַרְעַתָּמָ, גַּעַנְמָעָן בַּעֲדוּיְעָרָעָן, זָאָגָעָן, אַזָּן גַּעַל פָּעַלְתָּ אַיִּהָר נִוְתָּפְכָּאָקָעָן. עַרְשָׁתְּעַנְסָ, וְאָס זַיְךְ וּוּלְטָדַי וּוּלְטָזָאָגָעָן? דַּי וּוּלְטָדַי וּוּטָזָאָגָעָן, גַּעַנְמָעָן זָאָל זַיְךְ וּוּרְעָן פְּרָעָהָס מִכּוֹתָה, אַזָּה שָׁוָּלְדִּיגָּן אַיזָּה שְׁטִיעַמְּאָמָעָ. אַיזָּן אַיזָּן מָאָל אַזְוֹעָקָה. אַזָּן אַיזָּן אַזְוֹעָקָה.

וועמען מאכט קאָלִי אַ סְינֶר, אוֹ ער אַיזּוּ בֵּי זַיְן טָאטָעַן? מעהר מיט
אַ מְוַיֵּל, ווינצִיגְנָדּ מִיטּ אַ מְוַיֵּל—מַעַן ווּטַ שְׂוִין דָּרְמָוִתּ דַּי יְזַדּ נִיטּ
פָּעַטּ מַאֲכָעַן... אָוֹן אוֹ סְ'אַיזּ נַעֲקָומָעַן צָוּם גַּעֲזַעַנְעַן זַיְךְ, חָאַטּ
זַיְ נַעֲלָאַזּ אַ מְדָרָעּ.

אַרוֹסְבָּעָגְלִיּוֹט דֻּעַם קָנוֹדָעּ, הָאַטּ דָּרָעּ טָאטָעּ גַּעַנְוָמָעּ בֵּי אַיזּ
תְּקִיעַתְ-כָּה, אוֹ שְׁבַתּ אַיזּ עַרְ אַ היְמִישָׁרָעּ. מִילָּאּ אַ גַּאנְצָעּ וּאַקְ—
וּוְ דַי מַעַשָּׁה אַיזּ. אַכְבָּעּ רְשַׁבְתּ—אַיִן גַּאטָּעּ וּוּלְעָן, שְׁבַתּ! . . .
דָּאַסּ שְׁטִיקָעּ נַחַת פָּאָר וּוּאָסּ וְאַלְ ערְ אַיזּ נִיטּ צּוֹטִיכְלָעּ? וּבְפְרָטּ,
אוֹ סְ'אַיזּ פָּאָר אַיזּ אַלְיַיּוּן אַ גַּעַנְוָמָעּ. וּזְאוּרָם וּזְאוּ
רִיכְטָמָעּ אַפּ אַזָּאָ שְׁבַתּ, וּוְ בֵּי זַיְן טָאטָעּ? וּוּעָרְ זְאַגְטּ אַזְוּי דַי
„שְׁלוּסָמְ-עַלְיכָםְסּ“ וּוְ זַיְן טָאטָעּ? בֵּי וּוּעַמְעַן קְלִינְגְּטּ אַזְוּי שְׁעַן דָּרָעּ
„אַשְׁתְּ-חִילּ מַיְמַצְאָה“, וּוְ בֵּי אַיזּ? וּוּעָרְ קָאָן אַזְוּי זִינְגָּעּ זְמִירָותּ,
וּוְ זַיְן טָאטָעּ? אָוֹן דָּרָעּ קִידּוּשּׁ? אַלְעָ אַירְדָּעּ מַאֲכָעּן קִידּוּשּׁ. נַאֲרָ
נִיטּ אַוְיָפּ אַלְעָ אַיְדָעּן רְוחַת דַי שְׁכִינָה. אַיִן אַלְעָ אַיְドִישָׁעּ הַיּוֹזָעּ
פְּרָאָוּטָמָעּ מַעַן שְׁבַתּ. אַכְבָּעּ נִיטּ אַיזּ אַלְעָ אַיְדִישָׁעּ הַיּוֹזָעּ נַידְעָרָעּ
אַרְאָפּ דַי מַלְאַכְיָה-שְׁלָוּם, מַלְאַכְיָה-עַלְיוֹן, שְׁוּעָבָעּן, טְרָאָגָעּן זַדְ אַיִן
דָּרָעּ לְופְטָעּן אָוֹן פִּילְעָדָאָן דַי שְׁטוּבָ מִיטּ אַ שְׁטִילָעָר הַיּוֹלְגָנְקִיטּ,
אַדְרָעּ מִיטּ אַ הַיּוֹלְגָנָר שְׁטִילְקִיטּ פּוֹנְםּ הַיּוֹלְגָנָן גַּרְוִיסָעּן לְיעַבְעָן
טָאגּ שְׁבַתּ . . .

א אידילליע

אָ יְדִילַע

אורחים אויף שבת. — אָ העברעהישער משורר בְּנֵימִינָזָחָהוּ. — דָּאנֶטְעָס נִיחָנָמֶן
אוֹן בְּנֵימִינָזָחָהוּס "עַמְקַי יְהוֹשָׁפָט אוֹ חַלְיוּרָעַ". — וַיְיַזְרֵר אָזָוִי אָדִיכְטָעָר
בְּרָאָט אָ שְׂטוּקָעַל הַעֲרִינָג אָזָוִי קְוִיְהָלָעַן. — שְׁבַת בְּיָם טִישׁ. —
"פִּינְחָלָאָה דַּי נְכָאִיטָעַ" קוּקְטָאָרוֹיס אָזָוִי שְׁבַת.

אָבָעָן אִין אָוָרָה אָזָוִי שְׁבַת אִין גָּעוּעָן נִיטָּנוּר
אָ מְצָהָה — עַם אִין אָרִין אִין דָּעַר טְבָעַ, עַם אִין
גָּעוּאָרָעָן אָ מִין רְגִילָּותָן. אָזָוִי אִין דָּאָס גָּעוּעָן
בְּיוֹ בְּעַלְהַבְּתִישׁ אָיְדָעָן אִין יְעַנְעַר צִיְּטָן. אָזָא
אָיְדָא אָ בָּעַל הַבִּית, וַיְיַאַת נְחֻומָּה רָאָבִינָאָוּוּיטָשׁ,
לְמַשְׁלַׁחַ, הָאָט נִיטָּגָעָמָט פְּעַרְשָׁתָעָהָן, וּוָאָסָט
הַוִּיסְטָט זְעַזְעַן זִיד שְׁבַת צָוָם טִישׁ אִיחָן אָוָרָה? דָּאָס וּוָאָלָט גָּעָ-
וָעָן בַּי אִיחָם אָ פְּעַרְשָׁטָעַטְרָטָעָר שְׁבַת.

אָלָעַ מָאָל הָאָט אִיחָם גָּאטָ צְוָנְעָשִׂיקָט אִין אָנְדָעָר אָוָרָה. אִיצְּ-
טִינְגָּס מָאָל אִין דָּעַר זָוָהָן גָּעוּעָן אִין "אָוָרָה". אָזָוִי גּוּטָן. עָר אִין
אָבָעָר גָּעוּעָן נִיט אִינְעָנָה. אָחֹזָאָיְהָם זְעַנְעַן גָּעוּעָן נָאָךְ צְוּוֹיָן.
דָּעַר פָּלְעַקְטָאָר מִיטָּדָא שְׂוֹאָרָצָעָן בְּרִילְלָעָן — אִיחָם קָעָנָט אִיהָרָה.
דָּעַר אָנְדָעָרָר הָאָט גַּהְיִיסָּעָן בְּנִי מִינְזָאָהָן — מִיטָּאִיחָם
וּוְלִי אִיךְ אִיךְ בְּעַקְאָנְטָמָאָכָעָן.

אָ מְשָׁוָרָר. נִיט קִיְּן מְשָׁוָרָר בַּי אָחֹזָן, נָאָר אָ פְּאָעָט, אָ דִיכְ-
טָעָר, אָ העֲבָרָעָיְשָׁעָר שְׁדוּבָהָר. עָר הָאָט גַּעַמְאָכָט אָבוֹד מִיטָּיָּן
נָאָמָעָן: "עַמְקַי יְהָוָשָׁפָט אָנוֹ חָחָלִי רְעָעָן". אָזָוִי
זְהָהָר אָ שְׁעַנְעַר מְלִיאָדְ-שְׁפָרָץְקָעָן שְׁילְעָרָטָר דָּעַר מַחְבָּרָה, וַיְיַזְרֵר
הָאָט זִיךְרָעָמָט אָזָוִי דָּעַר פְּעַדְאָרְבָּעָנָרָעָר מַעֲנָשָׁהָיָהָט אָנוֹ הָאָט
אָרְאָפְגָעָשִׂיקָט אָזָוִי דָּעַר עָרְדָא דִּיאָ חַלְיוּרָעַ, נָאָטְרָוִיָּהָה, אִין דָּעַם גָּעָ-

שטאלט פון א נקבה, א מיאוסע, א שראקל'יכע, — א „חלירע“, — מיט א גרויסען חלא אין די הענד, און זי שנידרט רעכטס און לינקט. פערשטעהט זיך, איז דער גיהנס פון דאנטער איזו בעשריבען מיט מעהר שראקל'יכע פארבען און מאכט אויפֿן לעוזר א מעהר טיעפֿען אינדרוק, ווי די „חלירע“. נאר ניט דאס איז דער עיקר. די הויפט זאך איז דאך די שפראך. דאס איז געווען א מון פיעלפֿארבען, גרויס-ארטינגע, זיס-צוקערדיינע מליציה-שפראך, וואס די חלייער האט אועל-בעם זיכער ניט פערדיינט. דאס איז, וואס ס'אייז שיך צום וווערך. אצינד קומט דער מהבר אליוין.

א טראקענער, נאר א בריטביינעריגער, מיט א ברויט פיער עקלוביג גלאנצענדיג פנים, שיימער בעוואקסען, אזוו שיטער, איז בעט ער עצט, קאוץ מעו זעהן יעדען שלונג, וואס געהט אראפֿ אין חזלאו, ווי בי א הונגענער גאנן. בי יעדען שלונג טהוט ער א מאך קויטֿן קאפֿ ארויף און אראפֿ, אויך ווי א הונגענער גאנן. די האר, וואס אויפֿן קאפֿ, זענען אויך שיטער, דערמאר זענען זוי לאנג און הענ-גען אראפֿ מיט פערגריזיעעלט קויטשערלעך, אלע מאל מיט עפֿים א פערטער זאך אנטגענערט, ס'יאל גלאאנצען. אנטגעטההואן געהט ער, ווי א דיטיש, מיט א הויבען הארטען קאפאעליש. אלז וואס אווח איהם איז שראקל'יך אלט, נאר מיט סכנות ריין, ציכטיג, אויסגעברשטעלט און צונעפרעסט. און אלסдинג אליוין. אליוין גערדיינט, אליוין גע-פרעסט, אליוין פערדיינט, אליוין א קנעפֿל אינגענערת. א סברת, איז ער וואשט זיך אליוין בײַנאנקט איזה העמד, וואס ער טראנט בײַטאג, און אפיילו דער שניפֿס, וואס בי איהם אויפֿן האלז, איז אויך זיין אינגענער מלאה. איז ער רעדט, רעדט ער מיט אלע אברויים, מיט א הארציג קול מיט א רחמנות-פנים, און די אוינגען האלבֿ-צונעמאכט. פערגלאאנצט ארויף. קווקענרג אוייף דעם פארשיוין, האט דער העלד פון דער דאזונגער ביאנראפֿע ניט איזו מאל געטראנט בי זיך : „טשי Kapoor צו וויסען, ווי איזו התאט אויסגעזעהו אט דער בנימינזאה; מיט א יאַחר דרייסיג אדרער פיערטציג צוריך, וווען ער איז געווען נאך נאר א יונגען?“...

פּוֹן וְוָאנְגָן הָאָט עַר זִיךְ גַּעֲנוּמָעַן אַהֲרָר — וְוַיִּסְטְּ קִינְגְּרַנְדְּ נֵיט.

אוֹיסְדְּרִיךְ שְׁנֶרְגִּין זִיךְ מִיטְ דָּעַם לְשָׁוֹן פּוֹן דָּעַר שְׂטִיעַפְּמָאָמָע, הָאָט אַיִּהְם „פָּאָרְנוֹאָדָעַט“ אַהֲרָצְוֹזְ דָּעַר קָאַלְלַעַקְטָאָר. „איִזְן שְׁלוּיְמָדוֹל שְׁלַעַפְּטָט דָּעַם אַנְדְּרַעַן“... אַוְיָפְ זִוְין „טְרַפְּהַגְּנָעַם“ גַּלְלָק, הָאָט אַיִּהְם דָּעַר קָאַלְלַעַקְטָאָר גַּעֲרָאָכְ צְוְפְּהַרְעָן אַיִּנְמָאָל אַיְזְן אַשְׁעַנְעַם טָאגְ מִיטְ אַגְּרוֹי טְשֻׁעַמְאָדָנְדָעַל אַפְּרָאָט אַיְזְן דָּעַר שָׁהָ, וּוּן זַי, דִּי שְׂטִיעַפְּ מַאָמָע, אַיְזְן נֵיט גַּעֲנוּן אַיְזְן דָּעַר הַיָּם. אַזְן זַי אַזְן גַּעֲקוּמָעַן אַזְן גַּעַד מַרְאָפָעַן דָּעַם פָּאָרְשָׁוֹן מִיטְזָן טְשֻׁעַמְאָדָנְדָעַל לְוַיְעַנְדָּרִיגְ פָּאָרְזָן טָאמָעַן עַפְּסָים פּוֹן אַבְּיכָל, הָאָט זַי בָּאַלְדְּ גַּעֲזָגְט, אַזְן סְאַיְזָן אַשְׁלַיְמָזָל, אַיִּנְגָּרְ פּוֹן יַעֲנַע שְׁלוּיְמָזָל/עַן, וְאַסְמָ „מַעְ דָּאָרָף זַי גַּעַד דִּיכְטָ זְיוֹהָעָן אַיְזְן זַי זְאַלְעַן שְׂטִימָר אַוְיְגַּגְהָעָן“, אַזְן גַּעַפְּרָעָנְט, פָּאָר וְאַסְמָ הָאָט עַר בְּעַסְרָ נֵיט גַּעֲטָרָאָפָעַן צַוְּ רָאָבוֹן יַאֲסָנָגְאָרְדָּסְקִין אַוְיָפְ סְטָאָנְצִיעָּיָּה עַס אַיְזְן שְׁוִין אַבְּרָר גַּעֲנוּן פָּאָרְפָּאָלְעָן. מַע טְרִיבְתָּ נִישְׁטָ קִיּוֹן מַעְנָשָׁעַן פּוֹן שְׁטוּבָ, בְּפָרָט אֹזָא מִין נְפָשָׁ, וְאַסְמָ דָּאָרָף נֵיט קִיּוֹן זְאַר אַזְן וּוְילָ נֵיט קִיּוֹן זְאַר אַזְן פָּאָדָעָרָת נֵיט קִיּוֹן זַאַר. שְׁלַאָפָעַן שְׁלַאָפָט עַס אַוְיָפְ דָּעַר אַלְטָעָר סְוִירָאָטָעָנְרָ קָאָנְאָפְקָעָ, אַיְזְן אַפְּינְסְטָעָרָעָן קָאָרְרִיאָרָ, צְוִישָׁעַן צְוִוְיָיְחָדָרִים. אַזְן מַע טְרָאנְגָּט אַרְיָין דָּעַם סְאַמְּאָוָאָר, צְאָפָט עַס זְוָד אַיְזְן אַיִּינְגָּעָנְעָם גַּרְוִיסָּעָן טְשִׁיְינִיק זְוִידָן וּוְאָכָר, פּוֹלְ וּזְיִי אַיְזְן אָוִיגְ, שִׁיט זַיְךְ אַרְיָופְ פּוֹן אַנְעַל פָּאָפְיְעָרָעָל עַפְּעָם אַמְּיָן זְוָד אַיְזְן אַרְיָופְ זַיְךְ אַיְזְן צּוֹם הָאָרְצָעָן“. נַעַמְתָּ זַיְךְ אָרוֹסְים פּוֹן קַעַשְׁנָעַן זַיְךְ שְׂטִיקָעָל צּוֹקָעָר אַזְן טְרִינְקָט זַיְךְ זַיְיךְ טַוי.

מִיטְזָן עַסְעַן אַיְזְן אַוְיָפְ דָּאָס אַיִּגְעָנָעָן. עַר הָאָט זַיְךְ זַיְיךְ בִּי זַיְךְ אַיְזְן גְּרוּיָעָן טְשֻׁעַמְאָדָנְדָעַל. דָּאָס בְּרוּיט אַיְזְן אַלְטָנְבָאָקָעָן. וְאַס עַלְטָעָר אַיְזְן בְּעַכְעָר (שְׁפָאָרְעוֹדוֹרְינָגָר). אַזְן הָעַרְינָג קִוְיפָט עַר זַיְךְ אַלְעַטָּאָג, פָּאָר אַקְאָפְיקָעָ אַשְׁטִיקָעָל הָעַרְינָג, גַּעַת מִיטְ דָּעַם פָּאָוְאָלְינָקָעָ, אַוְיָפְ דִּי שְׁפִּיאְזָנָגָר, אַיְזְן סִיךְ אַרְיָין, עַנְטָשְׁוָלְדִיָּגָט זַיְךְ אַמְּאָל כּוֹפְּצָעָהָן-צְוֹוָאָנָצָגָן פָּאָר דָּעַר שְׂטִיעַפְּמָאָמָע, זַי זְאַל אַיִּהְם עַרְלְיוּבָעָן אַוְעַלְלַעַגָּעָן דָּאָס שְׂטִיקָעָל הָעַרְינָג אַיְזְן אַוְיָוָעָן אַיְזְן אַזְן קָעַלְעָ אַוְיָפְ הָיִסְעָעָ קָוְהָלָעָן, מַע זְאַל זַיְךְ אַבְּסָעַלְעָ צּוֹבְרָאָמָעָן. אַזְן

או דאס שטיקעל העירינג הויבט זיך און צו צובראטאען, הויבט עס און צו פראטטעסטייען, ושותמען און פראונלען זיך, און לאוט ארטוייס אוזא געשטאנק, או מע דארוף אנטלויפען פון שטובל. שוווערט די שטיעפאמאמע, או דאס אנדערע מאל ווועט זי איהם ארטיסוארטען מיטין' העירינג. נאר איהר שכעה איז זי ניט מקיים. ואָרטום מע דארוף האבען אַ הארץ פון אַ טאטער, מע זאל אַזעלכעם טהוּן מיט אַ מענשען, וואָס לְעַבֶּט אַ גָּנְצָע וואָד מיט אַ שטיקעל גַּבְּרָאַטְעָנָען העירינג.

איין אויסנאהמע איין שבת. קומט שבת, איין ער איין אורחה בי'ם טיש גלייך מיט אלעלען. און נאך מיט אַ קאָפֶה העבר פון אלע אנדערע אורחיהם. אַ אִיד איין אַידעלער, אַ תלמידחכם, אַ משכיל, אַ שרוייבור, אַ משורר! איי וואָס ער איין נבעאָד איין אַרְעָמָאָן — וואָס זאל ער טהוּן? ס'אל זיון איין איהם געווענדט, וואָלט ער בעסער געווען אַ ניגר. נאר אַז ס'איוּ נימאָ קיַין מול... אַז ער טהוּט אַ זיפֿץ. דער בעלה-בֵּית ענטפערט איהם מיט אַ זיפֿץ אַז גַּלְעֹזֶל ווַיּוֹן, אַז גַּסְטֶט זיך אַז גַּלְעֹזֶל ווַיּוֹן, אַז גַּסְטֶט אַז דעם קָאַלְעַטָּאָר אַזיך אַ גַּלְעֹזֶל ווַיּוֹן, אַז אלע דריי טרינקען לחוּם, נישט נור פָּאָר זיך, נאר פָּאָר'ן בְּלֵב יִשְׂרָאֵל. אַז פון אַ גַּלְעֹזֶל ווַיּוֹן וווערט מען לְעַבְּדִים, אַז דִּי צָנָג וווערט אַזעֲפָנָע בּוֹנְרָעָן, אַז מיט הויבט אַז רעדען אַלע אַנְכַּיְינָען — נישט קיַין דְּבָרִים בְּטָלִים, חַס וְשָׁלוֹם, נאר דְּבָרִיתּוֹרָה, פון ספרים, בְּיכֻרָה, חכמָה, השכלה, וויסענשאָפָט...

דער יונגעטער פון די „אורחים“, דער פערפאָסער פון די דאָר זינג בעשייבונגגען, מישט זיך אַזיך אַזיך אַז שפֿרעה. נאר ער היט זיך מיט איין אַיבָּרִיג ווּאָרט צוֹוּשָׁען גַּרוּסָען, חַאַטְשׁ מַע קוּקֶט אַוֹף איהם שְׁיוֹן בְּמַעַט וּזְוּף אַזְוּסָען. אַ בְּחוּרָעַל, וואָס פָּעָרְדִּיעָנָט שְׁיוֹן אַלְיוֹן גַּלְעָל, גַּט שְׁטוּנָרָעָן — אַ קלְיָוִינְגִּיקִיט?

פון זונט דאס בחור'עַל אַז אָראָפֶן קָעַסְט אַז גַּעַוְאָרָעָן אַ מענש פָּאָר זיך, האבען די צוֹוִי אַנדערע אורחיהם זיך גענוּסָען רעכְעָנָען מיט איהם. זיך מיט אַ גַּרוּסָען, איהם זאנען „אייחָר“. בי'ם

קאללעקטאר אוין ער געווארען א „קונד“, א קונה. ער האט איהם פערשריבען אוין צבטעל בראנשוויגער לאטעררי, צונגואגט מיט דעם זעלכען טאָן און מיט דער זעלבר זיכערהיט, זוי זיון טאטען, או ער וועט, אם ירצה השם מיט גאט'ס הילף, אויסנסגעמען דעם נרעדטען געווינס. און דער דיקטער בנימינזאָהו — דער אוין גלאט געווארען אוין אַפְטָעָר אַרְיִינְגְּהָעָר צום חַבְּרַהְמָן, וואָס גיט שטנערען, גישריבען אויף זיון טישעל אוין דער צויט, ווען ער אוין געווען אויף די שטונדרען, געבראקט צו טראגָן אַיִינְמָל זיון גרוּי טשעמאָדראנְדָל מיט די פֿאַפְּיעָרָעָן מִיטָּן אלטנעבאָקענען ברוּיט, אוֹן אַנְשְׁטָטָט דעם, ער זאָל בְּרָאָטָעָן אַלְעָרְחָמָרְגָּעָן אַשְׂטִיקָעָל העירינְג ביַי דְּאַבְּיָנָאָוּוּטָשָׁעָן אויף דער אַכְּסָנְהָא אָן אוּסְמָעָהָעָן בְּזִוְּנוֹת פּוֹן דער שְׁמִיעָפָמָאָטָעָן, האט ער שיין בעסער זיך פְּעָרְגָּוּנָעָן צו טהוֹן די דְּאַיְינָעָ אַרְבִּיטָרְטָיָהָיָה די דער בעל-הַבִּיתְטָעָן פּוֹן זיון יונגען פרײַנְדָלְשָׁלָטָם, צו זעלכען ער האט זיך סוף כל סוקָ אַגְּנָגָנָצָעָן אַרְיָה בערגעקלְוּיבָעָן אָן בעוצמת אויף שטונדרען.

דאָס אוֹן אוּסְנָעָלָמָעָן גָּאנֶץ פְּרָאָסְטָ אָן נָאָטוּרְלִיךְ. צוּוֵּי מעַנְיָן האבען זיך ניט פְּינְטָ אָן קָאנְגָּעָן נּוֹצְלִיךְ זיון אַיְינְגָּעָר דעם אָנְיָ דערען — פָּאָר וּוֹאָס זָאָל מַעַן נִיט זיון אַיְינְגָּעָט? בְּנִימִינְזָאָהָוָן אוֹן אַשְׁעָנָר הַבְּרָעָרָר, אַ משְׁוֹרָר, זיון יונגעַר פרײַנְדָלְשָׁלָט אַ בעוֹנָה דער חדָר, אַ בעט אַ ברְיִיטָס, אַ פְּעָלָדָןְטָיָה קִיְּזָן בעט — וּוּמָעָן שאָדוֹט עָם, אוֹעָם וּוּלְעָלָן לְיִגְּעַן צְוִיָּה, נִיט אַיְינְגָּעָ? אַיְיָ דער דְּכִי טָעָר בְּנִימִינְזָאָהָוָן דָּאָט אָן זיך נִיעָן מָאָס רָעָר אָן הַעֲרָט נִיט אוֹיף צו לְיִכְּבָעָן זיינָע אַיְינְגָּעָ שִׁירָים, לְיִוְּעַנְעָן גָּאנְצָעָ פְּאָעָמָעָס בֵּין שְׁפָעָט אָיִן דער נָאָכָט, אָן דּוֹקָא מִיט אַזָּא הַתְּלָהָבָות, מִיט אַזָּא הַתְּפָעָלָת, אָזָוּס שְׁטָעָהָעָן אַיְהָמָ אַזָּשׁ טְרָעָעָן אָיִן די אַיְינְגָּעָן, — אָיִן דָּאָס אוֹיךְ פּוֹן די קְלִיְּנָע אַומְגָלִיקָעָן. זיון יונגעַר פרײַנְדָלְשָׁלָטָהָוָן, דָּאָנְקָעָן גָּאנָט, אַ גָּוְטָעָן שְׁלָאָפָּ, אָן דער פְּאָעָט בְּנִימִינְזָאָהָוָן קִימָעָרָט זיך וּוּנְגָּה, וּוֹאָס יְעָנָר שְׁלָאָפָּ, וּוֹאָרָט אָזָ ער, בְּנִימִינְזָאָהָוָן, האַלְטָ אָיִן לְיִעְגָּעָן זיינָע אַיְינְגָּעָ פְּרָעוֹן, מעַג זיך דָּעָמָלָט די גָּאנְצָעָ וּוּלְטָ אַיבְּעָרְקָעָהָרָעָן!

דאכט זיך, אוו פַּלְגָּג, וואס האבען זיך אַנְגֶּעֱקָהָרֶט דִּי דָּזְוִינָעַ
 אלע בעשׂויבענע פָּאַרְשֵׁוֹינָעַן אַיִּינָס מִיטָּדָס אַנְדְּרָעָעָן וואס פָּאָר
 אַ מְחֻוָּתוֹן, לְמַשֵּׁל, אוֹז נְחוּם רַאֲבִינָאָוּוּתְשׁ, אַ אַיְדָא בָּעֵל הַבַּיִת,
 אַ הַאַלְבָּעָר הַסִּיד אוֹז אַ הַאַלְבָּעָר מְשִׁכְבֵּל, מִיטָּזָא אַיְדָעָן אַ לִיְּטוֹאָסָט
 אוֹז אַ מְתַנְגָּר, ווֹי דָעַר קַאַלְלָעַקְטָאָר מִיטָּדָי שַׁוֹּוֹאַרְצָעָ בְּרִילְלָעָן?
 אוֹז וואס פָּאָר אַ סְּמִיכָּוֹתִ-הַפְּרָשָׁוֹת אַיְזָן צְוִישָׁעָן דִּי צְוִוִּי מִיטָּ
 אַ הַוְּנָגָעָרָעָן עַקְזָאַלְטָרָטָעָן מְשָׂוֶּרֶד בְּנִימִינָאָהָן?
 אוֹז ווֹי הַאַט וְדַ
 גַּעֲקָאָנָט אַיְזָן דָעַר דָּזְוִינָעַר סְבִּיבָה פִּיהְלָעָן אַ טְּשִׁיקָאָוּעָ בְּחַוָּרָעָל מִיטָּ
 פָּעַחַע בְּעַקְלָעָה, מִיטָּ בְּלַאֲנָדָע גַּעֲרִיוֹזְעַלְטָעָהָר (נַאֲכָלְזָן) טִיפָּס
 האבען דִּי האָר גַּעַנוּמָע, וואָסְכָּעָן בֵּי אַיִּהָם, ווֹי גְּרָאָן נַאֲך אַ רְעָגָעָן?
 וואס הַאַט דָא יַעֲהָאָט צָוְתָהָן אַ בְּחַוָּרָעָל אַיְזָן דִּי יַאֲהָרָעָן, ווֹעַן עַט
 צִיחָת אַיִּהָם נַאֲך אַיְזָן דָרוּוּסָעָן אַרְוִוִּים, אַיְזָן שְׁטָאַרְטְּ-גַּאֲרָטָעָן, אַוְיָפְּזָן
 שְׁפָאַצְ'עָר מִיטָּ חַבְּרִים, מִיטָּ הַאַלְבָּעָר-בְּעַקְאָנָטָעָן מִידְלָעָדָן?
 אוֹז דָאָרָפָעָן זָאָגָעָן, אַז דָאָס אַיְזָן אַ עַלְטָעָנָעָ אַוְיָלוּעָ, אַ אַנוּפְּעַרְשָׁטָעָנָדָר
 לִיכָּעָ פְּרִיְּנִידְשָׁאָפָט, אַ אַנוּבְּעַרְשְׁרִיבְּלִיכָּעָ אַינְטִימִיטָעָם, אוֹז דָעַר
 שְׁבַת אַיְזָן גַּעַוּעָן אַ גַּעֲוִוְנְשָׁטָעָ בְּעַגְעָנָנָישׁ, אַוְיָפָעָ וְעַלְכָּעָ זַיְּ אַלְעָ
 האבען אַרְוִיסְגַּעְקָוּטָט כִּימָט דָעַר גַּרְעַטְמָעָר שְׁפָאַנְגָּנָג דִּי גַּאנְצָעָ וְאָרָה.
 וואס עַמְּיַצְעָר פָּוּן דִּי פִּיעָר הַאַט גַּעַחָאָט עַפְּבִּים אַ גַּטְמָעָ זַאְךְ צָוָזָאָ
 גַּעַן, צָו בְּעוּוֹיוֹזָעָן, צָו דָעַרְצָעָהָלָעָן, הַאַט עַר עַס אַיְבָּעַרְגָּלָאָזָט
 אַוְיָפָעָ שְׁבַת. נִנְמִינְגָּזָהָן דָעַר מְשָׂוֶּר, ווּפִיְּפָעָל עַר הַאַט אַיִּיךְ נִיטָעָ
 מְאַטְמָעָרָט אַ גַּאנְצָעָ וְאַדְמִיט זַיְּנָעָ שְׁרוּיָם, הַאַט עַר דִּי בְּעַטְמָעָ פָּוּן
 זַיְּ דָאָךְ אַיְבָּעַרְגָּלָאָזָט אַוְיָפָעָ שְׁבַת, נַאֲכָלְזָן טִישׁ. דָאָס הַיִּסְטָמָט
 רַעַדְתָּ וְזַיְּ אַזְוִי „נַאֲכָלְזָן טִישׁ“. אַיְזָן דָעַר אַמְּתָעָן הַאַט עַר אַרְוִיסְבָּעָ
 ווּזְיַעַן אַלְעָזָן, וואס עַמְּה הַאַט זַיְּ בֵּי אַיִּהָם אַנְגָּגָזָאָמָעָלָט פָּאָר דָעַר
 וְאָה, פָּאָרְזָן טִישׁ, בְּיַיְוָם טִישָׁאָן נַאֲכָלְזָן טִישׁ.
 דָעַר קַאַלְלָעַקְטָאָר מִיטָּדָי שַׁוֹּוֹאַרְצָעָ בְּרִילְלָעָן אַיְזָן גַּעַוּעָן
 אַ סְּךָ פְּרָאַקְטִישָׁר פָּוּן אַיִּהָם. אַז מַע אַיְזָן גַּעַקְוּמָעָן פָּוּן שְׂוֹהָל אַוְזָן
 דָעַר מְאַטְמָעָהָר מִיטָּדָי שַׁוֹּוֹאַרְצָעָן אַלְעָזָן, וואס מַע דָאָרָה, אַפְּגָעָמָאָכָט קִידְשָׁ
 אַוְזָן גַּעַנְגָּנָג זַיְּ וְאַשְׁעָן, הַאַט עַר, דָעַר קַאַלְלָעַקְטָאָר, אַרְיִינְקָוּקָעָנָדָג
 דָוָךְ דִּיאָ שַׁוֹּוֹאַרְצָעָ בְּרִילְלָעָן אַיְזָן טַעַלְעָר אַרְיוֹן, אַ זָּאָג גַּעַנְגָּבָעָן:

“אצינד ווועט אונז אונזער משודר מסתמא עפים זאגען”. אונז דער משורר, חאטעש ער איזו נעהך גוט אויסגעונגערט, וואס מע האט געקאנט ארייסזעהן פון זיין חרואקטעריסטיישען שלינגען, לאזט זיך ניט לאנג בעטנען, איז דער קאלאקטאר דערווויל פאקט אויף ביידע באקען, טונקט די פרישען חלה איז דער שטארקעגעפערטער פיש-יוק, פערטרוינקט מיט א קליאן קלישעקלע שטארקען בראנפערן, איזו ווישענידיג אַהאנד אָז אַהאנד, מוחט ער אָזֶג מיט התלהבות : “אויסגעצייבגעט! עס לאזען זיך אויס אלע ווועלטן! ! ...”

עם איזו נור שווער געווען צו טראפען, מיט וואס לאען זיך בי איהם אויס אלע ווועלטנען: מיט בנימזאוז'ס שירום? אַדער מיט דער געפערטער פיש-יוק? אַדער מיטן קלישעקלע בראנפערן? אַדער מיט אלע זאכען אינאיינעט! יעדנפאלס, איזו די שטימונגע אַזְאַז הוייכען, אַזְאַז פראזאַזישע נשמה, ווי די שטיעפמאען, הויבט זיך אויך דעם דאַזונגען שבת אויף אַהאר העברע, איזו אויסגעשלוייערט לכבוד שבת איזו איהר באַרדיטשעווער פריזורקען, קוקט זאַ מיט אַ פֿרײַנְדְּלְיךָ אַזְג אַזְג אויף די שבת/דיינע אַזְהָרוּחָים אַזְזָרִיבְּט זֵי אַונְטְּשָׁר. ווי זאַלען שי מאָל עפֿיס עסען אויך איז אַיבערלְאַזְעָן דאס אַיבערוֹגָן בִּיסְעָלָר אַזְוִיךְ נאָכְלָן עסען.

בכדי דאס בילד זאל זיין פערענדיגט און דייא אַידְרִילְיעַ זאל זיין נאָך מעחר בולט, מזו דאַ געאָנט וווערען חאטעש אַ פֿאָר וווער-טער ווועגען נאָך אַ לעבעידיגען נפש, וואס האט אַרְוִיסְגָּעָקָט אַוְאַה די שבת/דיינע אַוְרָחִים. דאס איזו געווען „פֿיַינְגְּהַלְאָה די גַּבְּאִיטְעָ“. דער מחבר פון די דאַזונגען זדרוניות האט זו שיין געהאט אַמְּאָל בע-שריבען טאָקי אַונטער דעם דאַזונגען נאָמען איז אַיִן אַנְדָּר אַרט (אַיִינְס בּוֹך „מַאֲטָעֵל פִּיסִּי דֻּעַם חֹנוֹס“). דאס איזו געווען אַקְאַזְזָן אוון וויל זי איזו געווען אַ נְרָאָבָע, האבען איהר חברה אַ נאָמען געגעבען „פֿיַינְגְּהַלְאָה די גַּבְּאִיטְעָ“. חברה האבען געהאט אַ שְׂוֹאָכִי קיימט צו סעצעעלעה, איזו פֿיַינְגְּהַלְאָה האט אלע יאהר אַרְאַפְּגָּעָבָרָאָכְט אַ דור פון שענע רָאָבָע סעצעעלעה. די קעצעעלעה זענען אַונְטְּרָגָען שאָכְסָען, האט מען זי אַעֲשָׂעָנְקָט, צְעֻוָּאָרְפָּעָן, איזו פֿיַינְגְּהַלְאָה איזו

שלום עליכם

פערבליבען איזן אלטגעזעסגעגע, איזן איינגעוווארכעלטע, אַ פערפונ-
דיעוועטע, אַ קאָע, ווּאַסְ פערשטעט אַיהֲר ווּערתָה אָוּן לְאֹזֶט זִיךְ
נִיטְ טְרְעֵטָן מִיטְ דִּי פִים. אַמְתָה, קִין גְּרוּסָע מִיחָסֶת אֵי זַי בַּיִ-
דָעַר שְׁטִיעַפְמָאַמעַ נִיטְ גְּעוּעָן. גַּעַחַאַפְט אַ שְׁמַיְץ מִיטְ פָּום, אַ
בּוּכְצִי אֵיזְ זִיךְ אַרְיָין אָוּן אַ מָאָל מִיטְ דָעַר שְׁטִיעַפְמָאַמעַ אַקְאָפַט,—
נִאָר מִיטְ ווּאַסְ אֵיזְ זַי מַעַהְרַ צָאַצְעַפְטָן דָעַר שְׁטִיעַפְמָאַמעַ אַיִ-
גַּעַנְעָן קִינְדְּרָעָרְ? אָוּן דָעַר שְׁטִיעַפְמָאַמעַסְ קִינְדְּרָעָר בְּעַגְעָהָן זַיְךְ מִיטְ
אַיהֲר, מִיטְ פִּינְהַלְאָהְ? אַוְיָד נִישְׁתָּאַבְּרִיגְן קַוְצְעַנוּרְמַצְעָנָן,
טְהָוָעָן אַיהֲר צָום מְיוֹדָט, שְׁלַעַפְטָן בַּיִ אַיהֲר אַזְוּשָׁ דִי קְלִינְיָעָן קָעַ
צָעַלְעַד פָּון דָעַר בְּרוּסָט אָוּן מְוֹטְשָׁן זַיְךְ מִיטְ סְכַנְתִּינְפְּשָׁתְ? סְאִיזְ
אַבְּעָר דְּרוּוֹתָה אַוְיָד פָּאַרְהָאָן אַ תִּירְזָוָן (אוֹיָף אַלְסְדִּינְגָּן קָאָן מְעַן גַּפְיָי
נִעַן אַ תִּירְזָוָן): פָּאָר ווּאַסְ זְאַלְעָן קִינְדְּרָעָר זַיְךְ מִיטְ אַיהֲרַ עַאיְגַּעַנְעָן
בְּעַסְעָר, ווּי זְיוּעָר אַיְגַּעַנְעָן מְאַמְעָן בְּעַגְעָהָן זַיְךְ מִיטְ אַיהֲרַ עַאיְגַּעַנְעָן
קִינְדְּרָעָר?... אַודְאִי ווּעַן שְׁלָוָן אֵיזְ גַּעַנְעָן אַהיְמִישָׁר, הָאָט עַר
אַכְטָוָנָגְ גַּעַנְעָבָעָן, מַעְ זְאַלְ פִּינְהַלְאָהְ? אַוְמִיסָּט נִיטְ בְּעַלְעָרְגָּעָן.
אַיצְצָט, אַזְ עַר אֵיזְ נָרָא נָאָסָט, קָוָמָט צָוַעַהָן זַיְךְ מִיטְ קָאָל אֵיזְ ווּאָהָר,
שְׁבָתָה, אַזְ עַר קוּמָט אַרְיָין, בּוֹנְגַּטְאָוִים דָעַם רְוָקָעָן, טְהָוָת זַיְךְ אַרְיָיבָּ
מִיטְ? קָאָפַט בַּיִ זְיַינְעָן פִּים אָוּן צִיהְתָּאָוִים אַ לְאַגְּנָעָן נִירְגָּזָן אַזְ
בְּעַלְעָקָט זַיְךְ. „וּאַסְ אֵיזְ דִּיר, פִּינְהַלְאָהְ?“ — טְהָוָת עַר זַיְךְ גַּלְעַט
אַיְבָּעָרְ? קָעַפְעָלְ, אַגְּנָעְבוּנָן זַיְךְ צָוַעַהָן אַוְיָד דָעַר עַרְדָה. „כְּנִיאָ-אָוִן!
— עַנְטְּפָעַרְתָּ אַיִתְמָן אַפְּ פִּינְהַלְאָה מִיטְ אַזְאָ טָאָן, ווּאַסְ דָּאָרָה הַיִּ
סְעָן: ..עַטְ! אַבְּיָי מַעְ לְעַבְטָן אָוּן מַעְ זְעַהַט זְרָה!“ ... אָזְ העָלָט נִיטְ
אוֹיָף צָוַעַהָן זַיְךְ אָוּן זְיַינְעָן פִּים אָוּן צָוַעַהָן קָוָקָעָן ווּי אַ
זְינְדְּגָעָר מְעַנְשָׁ אֵיזְ וּוּאָרְטָעָן, מַעְ זְאַל אַיהֲרַ עַפְסָ צְוּדוֹזָאָרְבָּעָן.
— צָעַר בְּעַלְיְהִים! — זְאָגָט דָעַר קָאַלְעָקְטָאָר מִיטְ אַזְפִּיְם.
טְהָוָת בְּנִימְנִזְאָהָן אַ שְׁלֹגָג, אַ קּוֹסְ אוֹיָף אַלְעַד דָּרְיִ אָוּן זְאָנָט, אַזְ עַר
הָאָט דְּעַרְוִוָּה אַ שִׁיר, הוֹיִסְטָ עַרְ: „וּרְחָמָטוּ עַל כָּל מְעַשְׂיוֹן“. אָזְ נִיטְ
גַּעַוְאָרָט בְּזַיִ מַעְ וּוּעַט אַיִתְמָן בְּעַטְעָן, פְּרַגְּלָאָנְצָט עַר זַי אַיְגַּעַנְעָן
אַרְוּוֹף אָוּן זְאָגָט דָעַמְ שִׁיר.

די צוישטערטָע האפּנוונגען

3

די צעשתעהרטע האפנונגגען

די עקזאמענעם אויף דער נאזו. — ער בויעט לופטשלעפער מיט זיווּן חבר אלֵי דאריכס. — ?מאנצט על השפישות. — ער שרוייבט אַ מליצחיבערע צו הַיְ נוֹרְלָאָנָד. — דער „קלוב“ אוין דער „טאַבָּאָטְשָׁנָע“. — חַיְ נוֹרְלָאָנָד ענטפערט מיט אַ בריעַה אוין די לופטשלעפער צעפאַלְעַן ווֹה.

וְ צִיּוֹת אַיְזָן גַּעֲנָנֶגֶן. קִינְדָּרָעָר וּאַכְסָמָעָן. עַם קְומָט אָז דָּרָעָ זְמָעָר, דָּרָעָ לְעַצְמָעָר זְמָעָר, וּאַם מַעַן דָּרָאָר עַנְדִּינֶגֶן דָּעַם קָוָרָם. דִּיאַ עַקְזָאָמעָנֶעָם עַנְעַן אַוְתָּה דָּרָעָ נָאָז. אַטְנָאָז אַ וּאָזָךְ, נָאָז צָוַיִּי — וּוּעָרָד מַעַן פָּמוֹר פָּוּן דָּרָעָ „אוֹיעַזְדָּנָע“, וּאַם הָאָט זִיךְ שְׂוִינוֹן צוֹנָגָנֶעָם. דָּרָעָ הָעָלָד פָּוּן דָּרָעָ דָּאָזְגָּעָר בִּיאָגָרָאָפְּעָה הָאָט קִינְיָנָמָל נִימָט גַּעֲפִיהָלָט קִיּוֹן בְּעֻזְנוֹדָרָעָ סִימְפָּאָטִיעָ צַוְּ דִּי קְלָאָסָעָן. קִיּוֹן קוֹאָל אַוְיָף צַוְּ שְׁעַפְעָיָ פָּוּן דָּאָרְטָעָן חַכְמָה אָזָן וּוּסְמָנְשָׁאָפָט אַיְזָן זַיְ פָּאָר אַיְהָם קִינְיָנָמָל נִימָט גַּעֲוָעָן. דָּאָס בִּיסְעָל, וּאַם עַר הָאָט יָאָז גַּעֲנָנֶגֶן אַיְזָן דָּאָס גַּעֲוָעָן נִיכְעָר פָּוּן דָּעַם בּוּיְם, וּאַם הָאָט גַּעֲהִיּוּסָעָן אַיְזָן יָעָנָר צִיּוֹת „הַשְּׁלָלָה“ בִּיכְעָר, רְוִישָׁע אָזָן הַעֲבָרָאָיִשָּׁע, בְּלַעֲטָעָר, צַיְיד טְוָנָגָעָן, זְשָׁוִינָאָלָעָן — דָּאָס זְעָנָעָן גַּעֲוָעָן דִּי פִּירָוֶת, וּאַם עַר הָאָט גַּעֲגָעָסָעָן מִיטָּזְ פְּלוּעָן מוֹילָן. אַסְכָּד הָאָט אַיְהָם מִיטְנָהָאָלְפָעָן דָּרָעָ „קָלוֹב“, דִּי דָּעַמְאַלְטָנָעָ פָּעָרָעָאָסָלָאָוָועָר אִינְטָעָלְגָּנָעָן, מִיטָּזְ קָאָזָה. עַקְטָאָר, מִיטָּ בְּנִימְיָנוֹאָהָנָעָן אָזָן מִיטָּ דִּי גַּעֲרָאָטָעָן אִינְדָּעָםָס בְּרָאָשׁ, אָזָן דָּרָעָ אִידָּעָל אַיְזָן גַּעֲוָעָן — אָרְגָּאָלָד פָּוּן דִּי פִּידְוּוֹאָרָקָעָם מִיטָּ זִיְוּן גַּדוֹיְסָר בִּיכְלִיאָטָעָק.

דָּאָס אַיְינְצִינָעָן, וּאַם אַיְהָם הָאָט גַּעֲבָנְדָעָן מִיטָּ דָּרָעָ „אוֹיעַזְדָּנָע“, אַיְזָן גַּעֲוָעָן זִיְוּן חָבֵר אלֵי דָאָרִיכָס, וּוּלְכָבָעָן עַר הָאָט בָּאָמָת לִיעַב גַּעַד הָאָט פָּאָר זַיִן לְעַבְרִינָעָן בָּאָרָקָטָעָר אָזָן פָּאָר זַיִן קָאָנָעָן נָאָכְמָאָכָעָן

אנו איבערקריטין אלע להזרעם, ווי איזן אמרת'ער אקטיאר, אַ קאָדַ
מייקער. בײַידע אין צויען האבען זוי איבערגעעהרט דִי וועלט,
בײַידע אינאיינעם האבען זוי געלויינט ביבער, געלעבט אַ גוטען טאג,
געוען אַפֿגעטהיילט פּוֹן אלע אַיבעריגע חברים, צום מײַנטען, פֿער־
שטאָפְּטָעַ קָעֵפַ, פֿלְעַקָּעַר. אַין דָּעַר צִימַט, ווֹעֶן יַעֲנַעַן האבען זיך גַּעַד
נְרִיּוֹת צַוְּדַי עַקְבָּעַנְעַכַּע, גַּעַפְּבָּעַרְט, מְרוֹאַ גַּעַהַאַט פָּאַר אַ דָּרוֹכְפָּאַל,
הַאַבְּעַן דִּי צְוּוֹיַּיַּחַרְמַיִּים, שְׁלֹם רַאֲבִינָאַוּוּתַשׁ אַזְּנוֹן אַלְיַיְדִּים, גַּעַד
מְאַכְּטַחַזְקָה פּוֹן דָּעַר גַּאנְצָעַר וּוּלְטַ, גַּהַחַט דִּי עַקְזָאַמְעַנְעַס אַזְּנוֹן דָּעַר
לַיְנַקְעַר פָּאַה. אַין דָּרוֹיסְעַן אַזְּנוֹן גַּעַדְעַן. דִּי בעסטע
צְיִיט אַוִּיאַ צַוְּבָּאַרְעַן זיך אַזְּנוֹן טִוְּקַע, אַוִּיאַ צַוְּבָּיַעַן זיך אַזְּנוֹן אַשְׁרַיַּה
פֿעַל, העטיזוּיט, אַוִּיאַ יַעֲנַעַר זִוְּטַ ברַעַם, אַזְּנוֹן הַוִּיכָּעַן גַּרְנִינְעַם
אַטְשָׁעַרְעַט. דָּאַרְטַּעַן אַזְּנוֹן דָּאַ לְעֻוָּאַדָּע, אַ פֿעַלְדַּר, מִיטַּ אַסְדַּקְעַס
אוֹן רְוִיטַּעַן מָאָרְגָּאָרִיטְקָעַט. אַזְּנוֹן וּוּיְטַעַר פּוֹן דָּעַר לְעַד
וּוְאַדְעַן גַּהַחַט אַ וּוּלְדָעַל, טַאַקְיַיַּ אַ גַּאנְצָעַר וּוּלְדַּאַל. לְאַזְּנוֹן זיך לַיְמַעַּן
אַיבָּעַרְזַיַּ נְאַנְצָעַן פֿעַלְדַּר, בֵּין צָוְם וּוּלְדַּאַל, אַזְּנוֹן אַיְזַיְן אַטְהַהַעַם — אַזְּנוֹן
נִיטַּ פּוֹן דִּי קְלִיּוּעַ יַאֲכַעַ, וּוּרְ פּוֹן זַיִּי, עַר אַדְעַר זַיִּן חַבְרַאַלְיַיַּה, וּוּטַ
קוּמָעַן צַיְּלוּפְּעַן פְּרִיהַעַרְעַ ? וּוּ בְּלִיְּכָעַן בְּיַידְעַ אַחַן אַטְהַהַעַם. תְּהַוְּתַ
מַעַן זיך אַ וּוּאַרְפַּ אַוִּיפְּ ? נְגַרְנִינְעַם שְׁמַעְקָעַנְדִּינְעַן גַּרְאָז. מִיטַּן פְּנִים
אַרְאָפַּ לִינְטַ מַעַן אַזְּנוֹן כְּעַגְעַלְתַּ דִּי פְּרִישַׁעַ רַווְהָעַ זַמְדַּגְעַ עַרְדַּ
וּוֹאַוְסַעַסְעַ עַסְקִילַטַּ אַ פְּלִיְּעַנְעַלְעַ, שְׁפָאַצְיַרְטַ אַ זְשָׁקְעַל, פְּזַוְּשַׁעַטַּ אַ מַעַן
רַעַשְׁקַע. שְׁלַעַפְּטַ מִיטַּ דִּי פְּעַדְרַשְׁטַעַ פְּיַסְעַלְעַקְעַ אַ גַּאנְצָעַ שְׁטַרְוַיַּ, אַ
שְׁטַיְקָעַל קָאַרְעַ, אַ נְאַדְעַל פּוֹן אַ בּוֹיַם. סְאַיְזַ שְׁטַמְלַ, אַ מְאַדְרַעַן, אַ הַיְיַ-
לִינְעַ, אַ פְּעוּרְיוּעַנְעַנְדִּינְעַן, אַ פְּעַרְשַׁלְעַפְּרַעְנְדִּינְעַן שְׁטִילְקִיּוֹת. זַעַלְ-
טַעַן וּוּרְדַּ דִּי שְׁטוּלְקִיּוֹת יַעֲשְׁתַּעַרְתַּמְעַדְעַ אַ צְוַיְּזַ פּוֹן אַ רַיְהָעַ
שְׁוּעַלְבָּעַלְעַה, וּוֹאַסְטַּרְגַּעַן זיך דָּוֹרְךְ אַיבָּעַר דִּי קָעֵפַ — אַ סִּימְנוֹ
אַוִּיאַרְגַּעַן. אַדְעַרְעַס דְּרַעְהָעַרְטַ זיך אַ קְוּאַקְעַן פּוֹן אַ פְּעַרְיִיתּוֹם
טַעַר זְשָׁבָעַ עַרְגַּנְיַיַּה, אַוִּיקְעַן זיך דָּוֹרְךְ אַ צְוַיְּזַ פּוֹן אַ
וּוּרְדַּ אַנְשָׁוּוֹינְגַּעַן. אַוִּיקְעַן סִימְנוֹן אַוִּיקְעַן אַ רַעְגַּעַן. חַאַטְשַׁ דָּרְ הַיְמָעַל
אַזְּנוֹן דִּיְוַן, קְלָאַר, וּוּזְעַפְּרַיַּה. קִיּוֹן שְׁפְּרַעְנְקָעַלְעַ אַוִּיפְּ ? חַאַרְיוֹזְאַנְטַ
עַס פִּיחַלְטַ זיך אַ גַּאֲהַנְמַטַּע שִׁיוּבָה מִיטַּ אַטְדַּעַם וּוּלְדַּאַל, מִיטַּן

פעלד, מיט די מארגאנדייטקעט, מיט דער פרוישער ערדר און מיט'ן שמעגענדינען גראָ: און מיט'ן פְּלוּעָנֶגֶלֶעֶן, מיט'ן זשוקעל און מיט דער מערעשכע, וואָס פְּיוֹזְשָׁעֶט, מיט די שׂוּעָלְבָּעֵלֶה, וואָס פְּליַהָעֶן, און מיט דיאָ שאַבָּעֶם, וואָס קְוֹאַקָּעֶן און מיט דער גאנצֶער נַאֲטָר אַרוֹם אָוֹן אַרוֹם — יַעֲדָעָן זָאָךְ בְּעוֹזְנוֹרָאָר אַיזְן חַלְקָ פָּזָן דָּעָר וּוּלְטָן אָוֹן אַלְעָס אִינְגָּיְינְגָּס מִיט דִי מְעַנְשָׁעָן גְּנוּמָעָן — דָּאָס אֵין זָוָלְטָן, אֵין מְשָׁפָחָה, אֵין גְּנוּזָנְדָעָל. אָוֹן דָּאָס וּוּמְעַלְתָּן אָוֹן דָּאָס גְּרִיבָלָט, אָוֹן דָּאָס לְיָאָרָעָט אָוֹן דָּאָס טָאָרָעָט — עַם אֵין אֵאָרָעָט, אֵין דִּיד, עַם אֵין אַוּלְטָן, עַם הַיִּסְטָט „לְעַבָּעָן“. בִּירְעָזָנָגָן כָּרְבָּרִים פִּיהְלָעָן זִיךְ גָּוָט אַין דָּעָר דָּאָזָנָגָר וּוּלְטָן. בִּירְעָזָנָגָן צָרָ פְּרִיעָדָעָן מִיט זַיְעָר לְעַבָּעָן, זָאת מִיט זַיְעָר פְּרִעָנָגָנָגָנָהָיִם, קָאָנִ טָעַט מִיט זַיְעָר הַיִּנְטָט אָוֹן עַרְוּאָרָטָעָן נָאָפְּ מְעַהָּר פָּזָן דָּעָם, וּוּאָס וּוּטָזָיָן, פָּזָן דָּעָם, וּוּאָס קְוָמָט. זַיְיָ פִּיהְרָעָן אֵין לְאָנָגָן, שְׁטִילָעָן, רְהִיגָּעָן גְּשִׁפְרָעָה. אֵ גְּשִׁפְרָעָה, וּוּאָס הַאֲטָט נִיט קִיְּזָן אֲנָהָובָן אָוֹן הַאֲטָט נִיט קִיְּזָן סָופְּ. דָּעָר גְּרָעָסְטָר טַיְלָ פָּזָן זַיְעָר גְּשִׁפְרָעָה דְּרָעָהָת זַיְקָ אַרוֹם דָּעָם, וּוּאָס זַיְיָ שְׁטָעָהָט פָּאָר : וּוּאָס וּוּטָזָיָן ? — אָוֹן מַעְלָמָאָר פְּלָאָנָעָן, אָוֹן מַעְבָּוִית לְוַפְּטָשָׁלָעָסָהָר, אָוֹן מַעְשָׁטָלָט זִיךְ פָּאָר אֵ זַיְסָ פְּיָעָלָפָאָרָבָגָה לְעַבָּעָן, וּוּלְכָבָעָם שְׁפִיעָנָגָלָט זִיךְ אֵין דָּעָר פְּאָנְטָאָזָיָעָן פָּזָן יַעֲדָעָן וּוּנְגָעָן מְעַנְשָׁעָן אָוֹן וּוּלְכָבָעָם גִּיט זִיךְ קִיְּנָמָאָל קִיְּנָמָאָל נִישְׁתָּמָאָל אֵוֹפָן אֵוֹפָן דָּעָר עַרְדָּ...

מַעְלָמָאָר דָּא אָזָיְן לְאָנָגָן נִיט פְּעַרְבָּעָנָגָן. דִי צִיִּט שְׁטָעָהָט נִיט. עַלְזָאָמָעָן אֵין פָּאָרָט נִיט קִיְּזָן שְׁפִיעָלְכָבָעָל. זַיְיָ זְעָנָעָן טָאָקִי דִי עַרְשָׁטָעָן אָוֹן דִי בְּעַסְטָעָן אַיְן קְלָאָם, נָאָר אֵ קְשָ׀יאָ וּוּאָס סָעָ מאָכָט זִיךְ ? עַם קָאָן זִיךְ אַמְּכָאָל טְרָעָפָעָן, אָוֹן דָּעָר בְּעַסְטָעָר זָאָל דָוְרָכִי פְּאָלָעָן. נָוָר אֵין מְעַנְשָׁ אֵיזְן גְּעוּוֹן גְּזִוְיכָרָט — אָוֹן דָּאָס אֵין גְּעוּוֹן דָּעָר קָאָלְעָסְטָאָר מִיט דִי שְׁוֹאָרָצָעָ בְּרִילָעָן. „וּוּאָס כּוֹר עַקְוָאָמָעָן ? וּוּאָס מִיר עַקְוָאָמָעָן ? מַעְלָמָאָר זִיךְ אֵ פִּינְגִּ !“ — אֵזוֹ הַאֲטָט גַּעַד טָעַנְהָת דָּעָר קָאָלְעָסְטָאָר, וּוּאָס הַאֲטָט גַּעַטְרָאָגָן אֵין אֵוֹפָן זִיךְ דִי דָגָנוֹת פָּזָן קוֹנְדָעָס מַעְיָר וּזָיָן אִינְגָּנָעָר פְּאָטָעָר. אָוֹן דָּעָר בְּעַרְבָּר הַאֲט זִיךְ קִיְּנָעָר אָזָיְן נִיט דָעָרְפְּרִיּוֹדָט, וּוּי דָעָר קָאָלְעָסְטָאָר, מִיט דָעָר

נוטער בשורה, וואם שלום האט איזינמאָל געבראכט צו טראגעןעו
אהים, או ער און זיין חבר אלֵי דָאַדִּים זענען פון עקזאמען אין-
אנצען בעפריט.

— דאנקען גאט ! מיר זענען פרוי ! פרוי פון עקזאמענס !
מיר וועלען הולען ! . . . — אזי האט געזנט דער קאַלְעַטָּאָר.
און פֿאָר גְּרוּס שְׁמָחָה האט דער קאַלְעַטָּאָר אַין דָּעַם אַיְגָעַ-
עם מאָג, אַיְוֹף דער נָאָכָּט, געבראכט צו טראגען צוֹם "קָוְנְדָּעָם"
אוֹיחֶךָ דער קִיאָָרְטִיו אַהֲרִין מִיטְ צְוּיִי פְּרָאָנְגָּעָלָעָן, אַוְן אַין קָעַ-
שְׁעַוְן — אַ פְּלָעָשָׁל בְּרָאָנְפָעָן, אַוְן אַין דָּרְיִעָן, מִיטְן' מִשְׂוָרָ-
בְּנִימְינָאָהָן, האט מעַן גַּעֲבָעָן אַ לְּעָבָּאָונְטָר, וְוִי גַּטְ האט גַּעַ-
בָּאָטָעָן. אַיְוֹף בְּנִימְינָאָהָן עַן אַיְ אַגְּנָעָפָלָעָן, וְוִי ער אלֵין האט
געזאנט, דער דוחידְקָודָש, אַוְן ער האט אַוְיפְּן אַרט אַגְּנָעָשְׁרִיבָעָן
אַ שִׁיר :

„לְמִנְצָחָה עַל הַשְׁלִישִׁית מִזְמוֹר שִׁיר...“

„עַל חַשְׁלִישִׁית מִזְמוֹר שִׁיר...“ — מִיְנִינְתּוּ מִן דִּי דָּרְיִי קָלָאָסָעָן,
וְוָאָס שְׁלֹם האט גַּעֲנָדִיגְט. אַוְן אַיְצָט האט זַיךְ אַגְּנָעָהוּבָעָן אַ נִּיעַ
סְדָרָה : וְוָאָס מְהֻותָּמָן וְוּוּטָר ? וְוָאָס וּוּטָר זַיין דָּרְעַתְּ ?
עַס זַעַנְעַן אַזְוִיס אַיְוֹת דָּרְעַתְּ צַעַנְעַן אַלְעַ אַונְגָּעָל אַלְמָעַ בְּקָאָנְטָעַ
פְּאָרְשִׁינְעָן : בְּיִדְעַ גַּעֲנָדָעָן אַיְיָדָעָם, אַרְנָאָלְדָן דִּי פִּירְדוֹאָרָ-
קָעַם, דִּי אַלְעַ אַיְבָּעָרְגָּעָן פְּרִינְד אַוְן גּוֹטָעָ פְּרִינְד, יַעֲדָרָ מִיט אַיְין
אַנְדָּרָעָר עִזָּה : גִּמְנָאָזְעִי, רַאֲבִינָעָרְשִׁוּ, אַנוֹנוּוּרְסִיטָעָט, דָּקְטָוִי
רִים, אַדְוּוּאַלְפָאָטָעָן, אַיְנוּשָׁעָנְעָרָעָן... . דָּרְעַתְּ אַיְ אַרְוָמָנָגָנָלָן
אַ צְעָטוּמָעָלָטָר : אַזְיִי פִּילָּוּ וּוּגָעָן, פְּרָאָפָעָסִים, פְּרָנָסָות, — אַוְשָׁ
דָּרְעַתְּ קָאָפָּרְדָּרְהָטָם זַיךְ !
פָּוּן אַלְעַ פְּרַצְּטָקָמָעָן האט מעַן זַיךְ אַפְּנָעָשְׁטָעָלָט אַיְוֹף דָּעַם
וּשְׁיטָאָמְרָעָר לְעַהְרָעָרְאִינְסְּטִיטּוּם, וְוָאָעַמְדָן צַוְּגָעָזָגָט אַרְיִינְ-
צְוָנָעָמָעָן אַיְוֹף „קָאָזְיָאָנִי שְׁטַשָּׁאָט“ בְּיִדְעַ אַוְיְסָגְעָצִיְבָעָנָטָעָ תְּלִמְדִידִים
— שְׁלֹם נְחוּם רַאֲכִינָאָוּוּתְשִׁעָם אַוְן זַיין חבר אלֵי דָאַדִּים. עַס
זַעַנְעַן שְׁוִין וּוּגָעָן דָּעַם אַוְוּקָגָעָנָגָעָן פְּאָפִיעָרָעָן קִיּוֹן וּשְׁיטָאָמִיר,

צום דירעקטאר פון אינסטיטוט, ח"י גורלאנד. ליתר בטחון האט שלום צונגעלאגט צו די פאפיערען פון זיך א ברייעפ אויף העבר�ישן, און זעהר א שענער מליזה-שפראָה, — צו בעוויזען דעם דירעקטאר גורלאנדען, און ער האט צו טהון ניט מיט קיין יונגעלאָע, און דער קאַלְלַעַטָּטָר אַיּוֹ גַּעֲוָעָן מֶלֶא גַּדְולָה :

— בריך שפֿרְמָרְנִי ! — האט ער גַּעֲוָעָן אַוְיסְנָעָוּוִישָׁת מיט דער נאָסְעָר פָּאַלְעָעָד שׂוֹאָרְצָע בְּרוּלְלָעָן (אַחַן די בְּרוּלְלָעָן זַהַת) אוּסְטָס דעם קאַלְלַעַטָּטָרְסְּ פְּנִים וּוּי גַּעֲשׂוֹאָלָעָן, אַחַן די אוֹינְגָּעָן — וּוּי קִישְׁעָלָעָךְ). — דער קָנוּדָעָס אַיּוֹ שָׁוֵין אֲבָאָזָה רַעֲנָמָעָר. וּוּאַלְט אַיד שָׁוֵין הַאָבָעָן אַיאָאָ דָּאָנָה מִיטָּ פְּרָנָסָה, וּוּי אַירְקָה אַבָּאָדָעָר אֲלַחְרָעָר, וּוּאַסְטָס ער זָאַל שָׁוֵין נִיטָּ זַיְוָן — אֲדָאָכִינְגָּעָר אַדְרָעָר אֲלַחְרָעָר, — אֲמַעְשָׁ וּוּט ער שָׁוֵין זַיְוָן, דָּאָס אַיּוֹ זַיְכָּעָר ! אַוְן פָּוּן פְּרִיזְיוֹוּ זַעַם נָעַן מִיר אַיּוֹ בָּאוּאָהָרָעָנָט. קָאַזְיָאנָעָן לְעָהָרָעָם אַוְן קָאַזְיָאנָעָן רַבְנִים דַּעֲנָעָן נִיטָּ. אִזְמָט בְּלִיבָּת אַיְבָּרָעָר אֲשָׁעָנָעָ כְּלָהָ פָּוּן אַלְיְוִיטָש אָרָט מִיט אַפְּמַצְעָהָן הַוְּנְדָעָרָט לְאָרְבּוֹנִים נָרָן, וּוּט זַיְוָן, וּוּי זָאנָט אַיְהָר, חַי גַּעֲלָעָבָט ! הַיּוֹסְט וּשְׁעָר, רַבְנָהָם, דַּעֲרָלָאנָגָעָן אֲבִיסָלָעָן

“עַרְלָאָוָנוּ כְּשָׁר לְפָטָח”...

אַזְוָט זַיךְ אָוָס אַזְוָט דַּעְרָלְלַעַטָּטָר האט זַיךְ צַוְּפָרִיהָ מִשְׁכוֹ מַעֲוָעָן. אַזְוָט זַיךְ וּוּאַס עַכְהָבָט האט זַיךְ גַּעֲטָרָאָפָעָן.

*

די אלָעָ פְּרָנָהָות, וּוּאָס נָחָם רַאֲכִינָאָוּוִיטָש האט זַיךְ מִיט זַיךְ פְּרָנָהָמוֹן, זַעֲוָעָן סּוֹפְּ-כְּלִיסָּהָגָעָן גַּעֲוָעָן נִיטָּ גַּעֲנָגָן אוּפָּה צַוְּעָבָעָן. האט זַיךְ גַּעֲפָוָנָעָן אַרְיְיכָעָר בְּלִילְהָגָוָה, אַגְּוִי מִיטָּן' נָאַמְּנָעָן זַאְכָאָר גַּעֲסָטָאָרוּוִיטָש, וּוּאָס האט גַּעֲהָאָלְטָעָן פָּוּן רַאֲכִינָאָוּוִיטָשָׁעָן אַיּוֹ עַלְםָ וּמְלוֹאָוָ אַזְוָט אַיְהָם אַפְּגַּעַטְרָאָמָעָן אַקְלִיטָמָעָן אַעֲלָעָיָה אַיּוֹ סָאַמְּעָ פְּרָאָנָט פָּוּן זַיְוָן נִיעָסָעָן גַּרְוִיסָעָן מוּיָעָר, אַזְוָט דַּאְרָט האט עַר אַיְהָם גַּעֲהָעָנָט אַגְּשָׁעָפָט פָּוּן טָאָכָאָק, גַּילְזָעָס אַזְוָט פָּאָפִירָאָר סָעָן, אַזְוָט דַּעְם וּוּיְנְשָׁעָנָק “רָאָזָנִיק וּזְיַוְּשָׁנָהָאָה בְּעַרְעָנָאָה” האט מַעְןָ אַרְיְבָעָנָטָרָאָגָעָן אַחַרְ, אַזְוָט זַיךְ אַגְּנָעָהָוִיכָעָן בעוויזען פְּרָנָסָה בְּשִׁפְעָ. דָּאָס הוּאָזָן פָּוּן נָחָם רַאֲכִינָאָוּוִיטָש אַיּוֹ, וּוּי

שלום עליכם

איהר געדענקט, תמייד געוווען א ביהתיווער, א קלוב פון משכילים און גלאט יונגעליויט. איצט איז דער קלוב געווארטן נאך לעבעדינגער און מעחד בעווארט פון פרײנד און גוטע פרײנד און גלאט קונים. ווער עס האט נור געהאט א שטייקל פרײיע צייט, גוואאלט זעהען זיך מיט א מעשען, וויסען, וואס הערט זיך אויאָה דער וועלט, — דער איז זיך דורךגעאנגען אין דער „טאַבאָטשנע“ רוייכערען א פאָפֿיראָס און דער זיך א וואָרט.

איינט האט זיך איז „קלוב“, אדרער איז דער „טאַבאָטשנע“, צוּנוֹפְּגַּעְזָמָּעָלָט דֵּי גַּאנְצָעָסָמְעָטָעָנָעָ פָּוּן דָּעָר פָּעָרְעָאִיסָּלָאָוָועָר אַיָּנָה טַלְיַעֲנָאָ. דָּאָרָט זַעַנְעָן גַּ�עוֹזָעָן אַלְעָ אַנוֹזָעָר בְּעַקְאַנְטָעָ פָּאַרְשָׁוִינָעָ : יַאֲסִי פְּרוֹבֶּשְׁטָיִין, בִּירְעָ גַּעֲרָאַטָּעָנָעָ אַיְוָעָמָס, אַרְנָאַלְדָּ פָּוּן דֵּי פִּירְדוֹוָאַרְקָעָס אַזָּן, פָּעָרְשָׁמָעָתָזָהָ זַיך, דָּעָר קָאַלְלָעַקְטָּאָר מִוּת דֵּי שַׁוָּאָר צָע בְּרִילְלָעָן אַזָּן בְּנִימְזָאָהָן דָּעָר מְשֻׂדָּר אַזָּן זַיְעָר יְוָנָגָעָר בְּרִינְדָּעָן דָּעָר קוֹנְדָּעָם הַאֲבָנָן אַזָּיך נִיט גַּעֲפָחָלָט. עַס אַיז גַּ�עוֹזָן זַהָּר אַלְעָרְגָּעָר שְׁמוּס, אַזָּן אַלְעָ מִינוֹתָהָ אַזָּוָּנָעָשָׁאָסָעָן אַהֲלָכָי נָעָר גַּעֲלָעְכָּתָר. דָּעָם גַּעֲלָעְכָּתָר האט אַרְוִיסָּגָרְבָּעָן אַיְינָעָר פָּוּן דֵּי גַּעֲרָאַטָּעָנָעָ אַיְוָעָמָס, לְזַיְוָרְדִּיאָסָעָ, עַר האט גַּעֲפָאַדְרָעָט פָּוּן יְעָדָעָן אַיְינְצִיגְעָן אַלְלִינְגְּקִיטָּמָּה : עַר זָאָל מְוחָל זַיְן גַּעֲבָעָן צַוְּעָרְשָׁטָהָן דָּעָם פְּשָׁט פָּוּן דָּעָם וּוֹאָרָט „מַאֲסָסִיוֹ“, נַאֲר אָהָן הַעֲנָדָה. אַזָּן אַזָּוּי וּזְיַיְן אַזָּוּי אַזָּא זַאְר אָהָן הַעֲנָדָה, האט וַעֲדָר אַיְינְצִיגְעָר אוֹיָה זַיְן אַזָּפָּן בְּעַוְוָעָן מִיט דֵּי הַעֲנָדָה, וּוֹאָס בְּעַדְיוֹתָ דָּאָס וּוֹאָרָט „מַאֲסָסִיוֹ“. אַזָּא דָּעָרְפָּוּן זַעֲנָעָן דָּאָס גַּעֲפָלוֹינָעָן דֵּי דָּאַזְוָנָעָ גַּעֲלָעְכָּתָרָן.

נַאֲר פְּלוֹצִים, סָאמָע אַיז דָּעְכָּטָעָן מִיטָּעָן לְאַכְעָן, עַפְנָעָט זַיך דֵּי טִיר אַזָּן עַס קוֹמָט אַרְיוֹן דָּעָר בְּרִיעָפְּרָעָנָעָר מִיט אַפְּאַקְעָט — „זַאֲקָזָוָנָאִיעָ“. אַוְיָמָן קָאַנוּוּעָרָט שְׁטוֹעָהָט אַזָּוּף דָּוּסִיש מִיט גְּרוֹיסָע אָוֹתִיות : „קָאַנְצָעַלְאָרִיאָ זְשִׁיטָאָמִירָסְקָאָוָא קָאַזָּאָנָאָוָא יְעוּרְיוֹיסָע קָאָוָא אָוּטָשִׁיטִיעַלְסָקָאָוָא אַיְנְסָטִיטּוֹמָא“. —

— אהא ! דָּאָס אַיז פָּוּן אַיהם, פָּוּן חַיִּים נַוְלָאַנְדָּעָן !
מע האט גַּעֲפָעָנָט דָּעָם פָּאַקְעָט אַזָּן אַיבְּרָעְנָלִיְּעָנָט

בריעפ פון דעם דירעקטאָר ח' גורלאָנד. איזן בריעפ איזן געשטראַט נצענו : איזו ווי איזן אינסטיטוט דאָראָך מען לערבען פיער יהאָר און אָאוֹזְוּ ווי פון די פֿאָפֿיִערען אָזֶן פון די מַעֲטְרִיקָעָם אִיז צו זעהָן, אָז דער בעזיענְד פון זוי איזן געבוּרְעָן געווּאָרְעָן אִין דעם 18-טָעָן פֿעָמָרָאֵל, 1859, קומְטָאָיסָן, אָז אִין דעם יְאָהָר 1880, דָּאס היִיסְטָן, אָזֶן דָּרְרִי יְאָהָר אַרְוָם שׁוֹן, אִין אַקְטָאָבָעָר, ווּעַט עַר זִיד דָּרְפָּעָן שְׂמָתְעָלָעָן צָם פֿרְיוּזָן. דָּאס היִסְטָן, מִיט אַיְהָר פֿרְיהָעָר אַיְהָר עַר

וְאֵין אֶבְמַבּוּ, וְוִי אֶדְנוֹנָר אֲזִין מִיטָּעַן הַלְּעָן טָאגּ, אֲזִין גַּעֲוָעַן
דִּי דָּזְוָעַן יִדְעָה. צָם אַלְעַם עַרְשָׁתָעַן הַאֲטָמָעַן זִיךְ גַּעֲנוּמָעַן שְׁפָאַ
רָעַן אָוֹן לְעַרְנָעַן דָּעַם בְּשָׁט פָּוֹן דָּעַם בְּרִיעַ : מָאי קָא מַשְׁמָעַן הָן —
וְוָאָסְמָזָט עַרְמִיךְ דָּא הַעֲרָעָן ? אָוֹן פָּאָר וְוָאָסְמָזָט עַרְנִית אַוְיָסְ
גַּעֲפִירָהָט, טַפְּלִי אָמֵן דָּעַר חִי"ג נְגַרְלָאָנָר, דָּעַם הַיוֹצָאָן לְנוּ מָזָה ? אָוֹן
טַמְאָמָעָר אָזְפָּרָחָאָן עַפְּסָים אַיְיָן עַצָּה, אֶדְרִיְּדָעַל אַוְיָסְצָוּ
דָּרְהָעָן זִיךְ פָּוֹ'סְ דָּזְוָעַן פְּלָגָמָעָר ? סְאָזְן אֶכְבָּעַר אַוְמִיסָּט גַּעַ
וְוָעַן דָּאָס שְׁפָאָרָעַן זִיךְ מִיטְמָן דְּבָעָטָרָעַן. אַלְעַם הַאֲבָעַן אַרְוִיָּסְגָּזָעַ
הָעָנָן, וְוִי צְוָוִי מַאל צְוָוִי, אָוֹן דָּאָס שְׁפִיעָל אָזְן פָּאָרְן טִיוּוּל — דִי
שְׁאָנָסָעַן אַוְיָפְקָאָר אַיְינְצָוּטָרָעַטָּעַן אָזְן אַיְנָסְטָמָט זְעַנְעַן פְּעַרְלָוִירָעַן.
דִּי מַעְטָרִיקָעָס קָאָזְן שְׁוִין נִיתְמַבְּרָעָמָעָן. אָוֹן חִי"ג נְגַרְלָאָנָר
אָזְן נִיתְמַבְּרָעָמָעָן, וְוָאָס מַעְמַכְטָמָט מִית אַיְהָם דְּרִיְּדָעַעַךְ. פָּאָר
פְּלָעַעַן !

דר עיר העילן פון די דאיזונע בעשרי ביבונגען שטעהלט זיך פאר יענע ציעיט אלס זיין איבערנאנס-עפֿאכע פון איין ווועلت אין דער אנדצע דלער. עס האט בעדארפֿט אויסגעועהעלט וווערטן אַ וועג, וואווחין צו געהן, אויסגעערבייט וווערטן אַ פֿלאן, וואס צו טהוּן, אָוּן בעשטעט וווערטן, אווי צו זאגען, אַ פראנדראט שוּן אַויפֿן גאנצען ליעבען. צוישען אידם מיט זיין חבר אַלְיָ אַדרִיכָס אַין שוּן לְאנֶג געוען איין אַפֿגעמאכטעה זאָך, ווי אַזְוּ מע ווועט ביידע אַינָאיינעם פֿאהערען קיין צוישטאמיר, ביידע וואָהנָגען איין איין צימער, ביידע לערענען, שפֿאָר ציירען, באָדער זוה, שיפֿשׂן זיך... אָוּן אָוּן סָע ווועט קומשָׂן קאנָני

קובלעム", זואקאציעם, ווועט מען פאהרען ביידע אההים — און אָד!
זויו זוי וועלען דאס איבערדאשען זיינדרע געוועזענע חברים מיט
זיוויאר ושיטאטמירער אוניביפאַרְם, זיך האלטנען פון זוי פון דער וויטען,
אאָרְן רעדען פון פושקין און פון ערמאָנטאָוּן, פון בִּירָאָן אָוּן פון
שעקספֿרְ, הוייך אויף קָוֵלְ, אלע זאָלען הערְעָן אָוּן וויסען, אָז דאס
רעדען ניט קִין פָּאָרְכּּעְמָן... די חברים וועלען דאס הערְעָן אָוּן שטווּי
געַן, מְקָנָא זַיְן. מִירְלָעְדְּ וועלען זיך וווטלען, דְרֹעהָן אָרוּם ווי,
בְּלָוּמְרָשְׁטְ פָּעָרְדִּיכְטָעְן די הענטשְׁקָעְלָעְ, וואָרְפָּעְן מיט אִינְגְּלָעְ,
וועלען זיך וועלען בעקענען נעההנטער — קוֹרֵץ, דאס ווועט זַיְן אַ
גְּנָעָרְ!

און מיט א מל' האט זיך פון די אלע חלומות אויסגעלאזט
טיך. אויס ישיטאמיר ! אויס לעהרעראינסטיטוט ! אויס באדער
זיך, שיפען זיך ! אויס וואקאציעס ! אויס חברוס ! אויס מירלעך !
אויס געדער ! אויס קאייערע ! אוון דעם טאטענס פנים — אַ
רחמנות קוק צו מהוֹן, געל, ווי אַ ואָקס. ניעז ניז אַר
גען, ניעז זיפצען : "גואאלד, וואָס טהוֹט מען ? וואָס הובט מען אָן
צּוֹתְהוֹן ?". . . בְּנִימִינֶזֶה דער פֿאָעָט פֿיהַלְט זיך ניט גוט. ער
קוּוֵיל בְּרֻעְנֶגֶן אַ טְרִוִיסְטָחָטש מיט אַ נִיּוּם שִׁיר, נָאָר — אַוִיּ
וועה ! עס זינגעט זיך ניט !
דען קָלְלָעְקָטָאָר זעהט מען עפִיס ניט. ער האט זיך אַ פָּאָר מלְ
געחאָט בעזוווען אויף אַ פָּאָר מִינוֹם, גענָאנְט, אַז ער האט עפִיס
זעהָר אַ גוֹטָען פְּלָאָז אַ פָּאָר מִנוֹם, קוֹנְדָעָם, וואָס וועט אַיהם פֿערְזָאָרגְּנָעָן
אוֹוִיפְּז, גַּאנְצָעָן יְבָעָן מִיטְקָינְדָעָר אַזְן קִינְדָּסְקִינְדָּעָר, נָאָר ער האט
איַיצְעָט עַהֲרָ קִין צִוְּיָת ניט. אַזְן ער אַזְן אוּוּעָם, אַזְן פּוֹן דַּעְמָאָלְטָאָן
חוּרטָט מען ניט פּוֹן אַיהם אַזְן מַעַן זַעַהַט ניט.

דער סוף פון דער אידיללייע

דער סוף פון דער אידילַיעַ

ווער איי געווונן דער קאַלְעַטָּאר ? — דריי רובעל מיט "גרַםָּאַטִּיקָּעַ" אויף יומַן-
טּוֹב . — דעם קאַלְעַטָּארַס טוֹידַט . — די זיויה . — "געווונן אַ מַּדְּגָּעַר
מענטש ." — דער משורר בנימיניאָהוּ פֿרְשְׁוִינְדֶּט אָנוּ ווערד
מַגְּלֵגְלַיְקָה קִיּוֹן אַמּוּרִיקָה .

ישטאָ קִיּוֹן אַיְבָּוּנָעַ זַאֲךְ אַוְוָהַ דָּעַר וּוּלְטַט . גַּעַלְמָעַן אַ סּוֹפַּ
צַוְּ דָעַר אַוְיְבָּעַנְבָּשְׂרִיבָּנְעַר אַיְדִּילְּעַיְעַן . אַיְנָעַר פָּוּן דִּיאָ
אוּסְגָּרְעַבְּעַנְטָעַ פְּרִיְינְדָאַזְוּ אַוְוָעַס פָּאָר דָעַר צִוְּמַת , אָנוּ
בָּאַלְדָּ נַאֲךְ אַיְהָם — דָעַר אַנְדְּרָעַר . אָנוּ דיַןְכּוֹפְּהָ אַזְוּ
צַעְפָּאַלְעַן גַּעַוְאָרָעַן . דעם ערְשְׁטָעַן פְּעַמְשָׁאַטְעַקְהָ אַטְמַעַן גַּעַ-
מַאְכָּט אַוְנוֹעָר אַלְטָעַר בְּעַקְעַטָּעַר קַאַלְעַטָּארַ מִיטַּ דיַ שְׁוֹאַרְצָעַ
ברַיְלְלַעַן אָנוּ מִיטַּ דיַ גְּרוּיְעַס טַיְעַפְּ גַּוְעַנְעַן קַאַלְאַשְׁעַן . אָנוּ נַאֲךְ
אַיְהָם זַיְד אַזְוּ גַּיְכָּעַן אַפְּנַעַטְרָאַגְּעַן אַוְיךְ דָעַר משׂוֹרְרַהָּ בְּנִימְינְיאָהָן .
ווער איי גַּעַוְוָן , אַיְגָּעַנְטָלִיךְ , אַטְמַעַן אַדְרָעַ אַדְרָעַ קַאַלְעַטָּאר ?
פָוּן וּוּאַנְעַן הָאַטְמַעַן אַדְרָעַ זַיְד גַּעַנוּמוֹן ? וּוּאַוְ אָנוּ וּוּעַמְעַן הָאַטְמַעַן אַדְרָעַ נַעַ-
הָאַטְמַעַן אַוְיךְ דָעַר דָאַזְוָנְעַר וּוּלְטַט ? פָוּן וּוּעַמְעַן וּוּעַמְעַן הָאַטְמַעַן אַדְרָעַ
גַּעַחְאַרְעוּוּט דָאַסְמַעַן גַּעַנְצָעַ לְעַבְעַן ? טַאַגְ-אַיְזָן טַאַגְ-אַיְזָן זַיְד גַּעַ-
טַיְאַפְּקָעַט אַיְזָן דָעַר בְּלַאַטְמַעַן , גַּעַשְׁוִיצְיָט אָנוּ אַרוּסְמַעְקָוָט אַוְיכְּזָן
גַּרְוִיסְעַן גַּעַוְוִינְסָן ? — דָאַסְמַעַן זַעַנְעַן זַאֲכָעַן , וּדָאַסְמַעַן סְאַיְזָן שְׁוֹעַר אַוְיךְ
זַיְד צַוְּ גַּעַבְעַן , מַעְהָר אַדְרָעַ וּוּעַנְגָּעַר , אַ קַּלְאָרָעַר תְּשִׁבְבָּה . עַס גַּעַשְׁעַקְטָט
זַיְד נַוְּרָה , אָנוּ אַדְרָעַ אַפְּטַמָּאַל גַּעַבְעַטְעַן בֵּי זַיְן יְוּנְגָעַן פְּרִיְינְדָה,
בְּיוּ'ס "קַוְנְדָּעָס" , אַדְרָעַ זַיְד מְטוּרְיוֹה זַיְן אַוְיךְ אַ וּוּיְלָעַ אַנְשְׁרִיְבָּעַן
מִיטַּ זַיְן שְׁעַן הַעַנְטָעַל אַוְיךְ רְוִסְיָש אַיְזָן אַדְרָעַם . דעם אַדְרָעַם הָאַטְמַעַן
עַר אַזְוּ דִּיקְטִירַת : "מִיעַטְמַעְשָׂקָא פְּאַגְּאַסְטָה , פִּינְסְקָאַוּא אַוְיעַזָּא ,
מִינְסְקָאַי גַּוְעָרָנִי , גַּסְפְּאַזְוָשָׂא פְּרִיְינְקָא עַטְקָא..." .
— גַּסְפְּאַזְוָשָׂא פְּרִיְידָעַ עַטְקָא , — פְּעַרְדִּיכְטָמַע אַיְהָם דָעַר קָנוֹן .

דעם על פ' גראמאטיקע, און דער קאלאַעקטאָר דיקטירט ווייטער :
 — „סָאַ ווּלְאַשְׁעֲנִיעַם טָרֵי רָבְּלִיאַ“.
 — טרייך רובלִיאַ, — פעריכט איהם וויעדר אמאָל דער
 מונדעַם עַל-פִּי גְּרָאָמָּטִיקָן.
 — צו וואָס גְּרָאָמָּטִיקָן ? — שפָּאָרט זִיך דער קאַלְאַעקטאָר. —
 דָּאָרט דָּאָרָף מַעַן נִיט קִיּוֹן גְּרָאָמָּטִיקָן אוּפֶּה יְמִינְתָּוב, דָּאָרט קוּקָט
 מַעַן אַרְוִים אוּפֶּה גַּלְדָּר . . .
 נִיט אָוּמוּסִיט גַּהֲתָם בַּי אָנוּ אַין וּאַהֲלֵין אַ שְׁפִּירְכּוּוֹאָרט, אָז
 אַ לִיטּוֹאָק פָּאָהָרֶט אָוּוּק אָוּפֶּה זַיְבָּעַן פְּסַחְעַן פָּן דָּעַר הַיּוֹם אָז
 פֻּעָרְגָּעָסְט דָּעַם זַיְדְּגַעְזָנָה. דָּעַר קָאַלְאַעקטאָר הַאָט גַּהֲתָם אַ טְבָעַ
 אַוּוּקְגָּעָהָן אוּפֶּה אַ וּוּילָעַ אָז פָּעָרְפָּאָלָעַן וּוּרְעָעַן אוּפֶּה אַ צִיִּים, אָז
 וּוּפְיִעַל אַיְהָר זַאלְט אַיְהָם דָּרְנָאָךְ נִיט מַוְתְּשָׁעָן, וּוּאַ ער אִין גַּעַוְעָן
 — וּוּעַט אַיְהָר קִיְּנָמָלָן נִיט דַּעֲרָגָהָן בַּי אַיְהָם קִיּוֹן טָאָלָקָה: „נִיט
 גַּעַוְעָן — אַ דָּאָנה אַיְהָר הַאָט ! . . .
 אָוִיך אִיצְט אִין דָּעַר קָאַלְאַעקטאָר פֻּעָרְשָׁוֹאָונְדָעַן גַּעַוְוָאָרָעַן,
 אָז קִיְּנָמָלָן הַאָט נִיט גַּעַוְאָסְט, וּוּאַ ער אִין.
 אַיְнָמָלָן — דָּאָס אִין גַּעַוְעָן נָאָך אִין דָּעַר פְּרִיה, שְׁלָום אִין
 גַּעַוְעָסְעַן בַּי זִיך אָוּפֶּה זַיְן קוּוֹאָרטִיר, גַּעַמְאָכְט מִיט זַיְנָע תְּלִמְידִים
 דִּי אַוְרָאָקָעַן — עַפְעָנָט זִיך דִּי טִיר אָז עַס קָוְמָת אַרְיָין אַ גָּאָסְט —
 דָּעַר טָאָטָעַן ! שְׁלָום הַאָט זִיך דַּעֲרָשָׁרָאָקָעַן: „וּוּאָס הַאָט זִיך גַּעַמְרָאָד
 פָּעַן ? “ — גַּאָר נִיט. דָּעַר קָאַלְאַעקטאָר אִין נִיט גַּעַוְנָד, מַעַדְאָרָף
 זִיך דַּוְרְכָנָהָן צַו אַיְהָם, מַבְּקָר חַולָּה זַיִן . . .
 אָוִיפִּין וּוּגַג וּוּרְדָּר עַר גַּעַוְאָוִיר פָּן דָּעַם טָאָטָעַן אַיְנָצְעַלְהִיָּד
 טָעַן, אָז דָּעַר קָאַלְאַעקטאָר אִין, אַיְנָעַטְמָהָה, שְׂוֹן לְאָנָג נִיט מִיט
 אַלְעַמְעָן. נָאָר דִּי לְעַצְמָעַן צִיִּים אִין עַר שְׂוֹן גַּאָר עַרְנָסָט קְרָאָנָק . . .
 וּוּאָס וּוּיְתָר וּוּרְעָעַן דִּי אַיְנָצְעַלְהִיָּטָעַן אַלְיָ טָוְנְקָעַלְעָר אָז גַּעַרְבִּיָּה
 טָעַר. עַס לְאָזָט זִיך אָוִים, אָז עַר אִין גַּעַפְעָרְהָלִיךְ קְרָאָנָק. „אַ סְבָּרָה,
 אָז עַר הַאָלָט זַהָר שְׁמָאָג. דָּאָס הַיּוֹסְט, עַר וּוּלְזָאָנָעָן, אָז דָּעַר
 קָאַלְאַעקטאָר אִין פָּעְבָּיו . . .“. אָז אַזְוִי רַעֲדָנִירָג, קוּמָעַן זַיִן צָוָם
 שְׁלָחוֹת.

דער שלוחויף איז בענאנטן מיט די שטראחלהען פון דער ברע-
גענדינער זונן איזן די לעצעט זומערדייגע טאג. אַ גאנצע חאליאס-
טרע אידישע קינדרער, האלב-נאקטטען און גאנזיבארויסע, שפיעעלען
איין פערדליך און פילען-איין דעם שלוחויף מיט הילכינע קולות פון
זוייערט יונגע געזונטער העלער. עס איז אַ לעבען און אַ פרײַד אויף
דער איזישער נאם. די לֵובֶט, ווי סע זאל דאַ ניט זיין ענג און
געשטייקט, איזן דאַך אַ מהיה. וואָרנִימַזּוֹאוֹ ואַפרט זיך דורך אַ
בוימעל, שלאנט זיך דורך און קוקט אַרוויס אַ גרעועל. די אויס-
גענאנטן פֿאָמענִיצּעַ שלאנטן צוֹ דעם שטובי, וואָס די קינדרער (די¹
פארט) האבען אויפֿגעחויבען מיט זעיר לְזִיפּען. עס איז פֿאָרט
זומער, מען איז פֿאָרט אַן דְּרוּסְטָן אַן עס איז פֿאָרט גּוֹט אַוְיף
גּאָטָס וּוּלָט !

— אַט דאַ זְוַאַהַנְתָּ דער קָאַלְעַקְטָּאָר — דְּרֻפְּט זיך אַן דער טָאָז-
טע, און בִּיְדָע לְאֹזֶן זיך אַרְאָפְּ אַין אֲמִין קָעָלָר, אַדְעָר אַוְויָ אַ
בִּינְסְטָעָר גְּרוֹב, האַלְטָעָן זיך אָנוּ בִּי דִי נָאָסָע וּוּנְדָן, עַפְעַנְעַן-אַוְויָ
אַ טִּיר מִיט אַ גְּרוֹסִיםָּר שׂוּוֹרְעָר אַיְזָעָרָנָעָר קְלִיאָמָקָע, אַן פָּאָר
זוייערט אַוְיגָעָן בעוֹיוֹזָט זיך אָזָא מִין בִּילְד :

אויף דער היילער ערָה, מיט שְׁוֹוָאָרְצָעָן אַיבָּעָרְגָּעְטָקָט, לִינְגָט
עֲפָים אַ זָּהָר, אַין מִיטָּעָן קִיְּלָעָגָן פֿערְשְׁפִּיצָט. צַוקְאָפְּעָנָם בִּי דער
זָאָךְ צָאָנְקָעָן צְוּוֹיָ לְיכָט, אַרְיָינְגָעָשְׁטָעָקָט אַין צְוּוֹיָ פֿלְעַשְׁלָעָךְ פָּוּן
פֿערְשְׁיָעָדָעָר גְּרוֹיָס אָנוּ פֿערְשְׁיָעָדָעָר אַרְבָּאָב. פָּוּן יְעָנָעָר זְוִית
לְיכָט, אויף אַ בענְקָעָל, אַין מִיטָּעָן שְׁטָבוֹב, זִיכְטָעָס אַיר אַ שְׁמָשׁ
מִיט אַ קָּאַלְטָעָנוּוּאָטָעָר באָרָד אָנוּ מִיט אַ צַּעְפְּלִיקְטָעָר קָאָפְּאָטָעָר,
בִּי דער רַעַבְטָעָר זְוִית, בִּי דער וָאָנָד, שְׁטָעהָן פֿאָרְ/יְתָוּמָט אַיִינָס
געבען דָּאָס אַנְדָּעָר, ווי אַ צְוּוֹיְלָינְגָן, אַ פָּאָר אַלְטָעָן טַיְעָפָע צָעָרִיסָעָנָע
גּוּמָעָנָע קָאַלְאָשָׁעָן, אַין אוֹפְּפָן בִּיְשְׁטִידָעָל פּוֹנַּס אַיִינָן-אַזְּנָן-אַיְנָצִיגָּעָן
פֿעַנְסְטָעָר וּוְאַלְגָּעָדָעָן זיך אַ פָּאָר גְּרוֹסָע שְׁוֹאָרְצָע בִּירְלָעָן

דעם זְעַלְבָּעָן טָאָג אַיז גּוּוֹעָן די לְוִיה. מַעַן קָאָן זיך פֿאָרְשְׁטָעָר
לְעָן, וואָס פָּאָר אַ לְוִיה הָאָט דָא גַּעֲקָנָט זְוִיָּן, אַז דער גּוּשְׁטָאָרְבָּעָר

שלום עליכם

נער איז, ערשותענס, איז איז איזן אַרְעָמָן — וווער קען איהם און וווער
וויסט איהם? און, צויזטען, האט ער געהט א שם איז שטאדט
פון א שטילען אפיקום. נאר איזו ווי איזן זיין אַרְיסֶבָּגָלִיטָן
האבען זיך מתעסך געווען אוועלכע אידען, ווי רב נחום ראנְגָּנוֹוִישׁ,
יאסִי פֿרְוָכְשְׁטִין, בִּירְדָּן גַּרְאָטְעָנָן אַיְדָּעָם, אַזְּן אַרְנָאַלְדָּן דָּן דֵּי
פֿירְוָוָאַרְקָעָם אַזְּן אַוְיךְ גַּעֲקוּמוּן — דָּאַס אַזְּן גַּעֲעוּן דָּי עַרְשָׁטָן, אַוְיךְ
נִוְתָּן דָּי אַיְינְצִינְגָּן לְוִיה, וואַס אַרְנָאַלְדָּן זָאַל זָיְן דָּרְבָּיִ-הָאַט זִיךְ
דָּי שְׂטָאדָט פֿערְאַינְטָעָרָעָסְטָט, אַזְּן קוּקָעָנְדִּין אַיְינְרָאַוְיפְּן אַנְדָּעָ-
עָן, הָאַט דָּרָעָולָם גַּעֲנוּמָעָן זִיךְ אַזְּן וְאַסְכָּעָן אַזְּן וְאַסְכָּעָן —
אַזְּן סְ'אַזְּן גַּעֲנוּעָן נָאַר אַומְנָעָרָכְטָט אַלְוִיה אַנוֹסָאַרְטִינְגָּן, אַיְמָר
פֿאוֹזָאנְטָעָן. אַרְעָמָעָן לִיְתָה האבען דָּרְשָׁמָעָט אַלְוִיה, אַזְּן
מַעַן זִיךְ צָעָנוּפָעָנְקָרָאַכָּעָן קָאַלְיָקָעָם פָּזָן אַלְעָן וְוָוָנְקָעָלָעָה, גַּעֲשָׁלָעָפָט
פֿאַר דָּי פֿאַלְעָם, גַּעֲמָאַכָּט גַּוְאַלְדָּעָן, פֿאַר וְואַס מַעַן טְוִילָתָן קִיְּן גַּעֲלָד
נִוְתָּן פֿאַר דָּרָעָמָה. עַס אַזְּן שְׂוֹעָר גַּעֲעוּן אַיְנְצְרוּדָעָן זִיךְ, אַזְּן
דָּאַס אַזְּן גַּעֲשָׁטָאַרְבָּעָן אַיְדָן אַיְינְן גַּלְיָיךְ מִיטָּן זִיךְ.
— פֿאַר וְואַס זְשָׁעָרָקְמָט אַיְתָמָעָט אַזְּאָזָל לְוִיה? — האבען זִיךְ גַּעַ-
טָעָהָט. — אַזְּן קִיְּן גְּבִּיר נִוְתָּן אַזְּן קִיְּן רָב, ווי מַעַן זְהָתָט אַרְוִים, אַוְיךְ
נִוְתָּן — הָיוֹנָט וְואַס אַזְּן מִיטָּן אַיְתָמָעָט דָּרָעָמָה? . . .

די זונְן הָאַט נָאַר גַּעֲהָלָטָעָן אַזְּן רַעֲכָטָעָן, אַזְּן מַעַן הָאַט
אַרְוִיסֶנְטָרָאַגָּעָן דָּי מַטָּה, מִיטָּן שְׂוֹאַרְצָעָן אַיְבָּעָדָעָט, פָּזָן פֿינְ-
סְטָמָעָרָעָן קָעָלָעָר אַרְוִים. דָּרָעָטָלָהָוָף אַזְּן דָּי גַּאנְצָעָגָס אַזְּן גַּעֲעוּן
אַלְרָפְּלִוִּיצָט, שְׂוֹאַרְצָן פָּזָן מַעֲנָשָׁן. קִיְּנָעָרָהָאַט אַבָּעָרָקִיָּנָעָם נִוְתָּן
גַּעֲרוֹפָעָן. מַעַן אַזְּן אַלְיָזָן גַּעֲלוֹמָעָן. קִיְּנָעָרָהָאַט נִשְׁתָּמָט גַּעֲווֹיָנָט,
נָאַר זִיפְּצָעָן האבען זִיךְ גַּעֲלָאָזָט הָעָרָעָן. קִיְּנָעָרָהָאַט קִיְּן חַסְפָּר
נִוְתָּן גַּעֲמָאַכָּט, קִיְּן קָרְיוּהָנִיט גַּעֲרִיסָעָן, קִיְּן קָדוּשָׁנִיט גַּעֲזָאָט, קִיְּן
שְׁבָעָה נִוְתָּן גַּעֲזָעָסָעָן. נָאַר שְׁבָחוֹם האבען זִיךְ גַּעֲהָרָט, גַּעֲטָרָאַגָּעָן
אַזְּן דָּרָעָטָלָהָוָף: „אַזְּן זִיךְ אַזְּן גַּעֲזָעָסָעָן . . .“. „גַּיְשָׁתָה קִיְּן צְדִיקָה,
נָאַר אַזְּן זִיךְ אַזְּן גַּעֲזָעָסָעָן . . .“. „אַזְּן גַּעֲהָלָטָעָן אַזְּן שְׂטָאדָט
מִיטָּן אַרְעָמָעָן לְיוּט . . .“. „וְוִיפְּעָלָהָרָעָט אַזְּן גַּעֲרָדִיעָנָט אַזְּן גַּעֲקָנְגָּעָן-
בָּעָן . . .“. „דָּעָם לְעַצְמָתָן בִּיסְעָן . . .“. „זִיךְ מִפְּקָרָה גַּעֲעוּן פָּזָן

יענעטס וועגען . . ." "געריסען פון טוירטע און פון ליעבעידינגע צוליעב קראנקע אלטע אידען . . ." "פיינט געהאט מע זאל איהם דאנקען . . ." "קיינמאָל ניט גערעדט פון זיך, נאָר יענעט איז זינען געהאט . . ." "געווען אַ מאָדנער אַיד . . ." "ניט קיון מאָדנער אַיד, נאָר אַ מאָדנער מענטיש . . ." "יאָ, אַ מענטש איז דאס געַ ווען . . ."

דאָס איז געווען אַ שטילע, נאָר אַ שענען לוייה. עפִים האָט זיך געפִיחַט אַ בעפְּרִיעַדְּינְגְּן. אַ דאנְקָגָט דערפֶּפֶּר, וואָס מענְשָׁען צאַהְלָעַן-אָפֶּ, אוּבָ נִיט פָּאָרְצָן לְעַבְּעָן, אַיז חָאַטְשָׁ נַאֲכָּן טוֹידָט, חָאַטְשָׁ ווּפְּרִיעַל סְגִּוְתָּמָּאֵז, חָאַטְשָׁ אַ טְרָאָפְּטוֹן כְּבוֹד פָּאָר אָזְוִי פְּיעַל יָאָחָרוּן פִּין אַן לְיִוְּדָעָן, צָעָר, מַאְטָרָנִישָׁ אַן בִּיטְעָנִישָׁ. סְאַיז נָור אַ ווּהַתִּיגָּ, וואָס עַר אַלְיָוָן, דָּעַר קָאַלְעַקְטָאָר מִיט דִּי שְׂוֹאָרָצָעָ ברְּיָלָ, לעַן, קָאָן נִיט אַוְיפְּשָׁטָעָן חָאַטְשָׁ אַוִּיפָּאָמָּן, חָאַטְשָׁ אַוִּיפָּאָרָגָעָ, אַ פּוֹקָתָהָן אַוִּיפָּדָעָם כְּבוֹד, וואָס עַר האָט . . . אַן אַפְּשָׁר—וּוְעָר ווּוִיסְטָ ? וואָס ווּוִיסְעָן מִיר ? . . . אַן עַס פְּלָאָנְטָעָן זִיךְ מַחְשָׁבָות אַן גַּעַדְנָקָעָן פִּין "הַשְּׁאָרָתִהְנְפֶשֶׁ", אַיז ווּלְכָעָן דָּעַר נַפְּטָר האָט גַּעַלְיוּבָט, חָאַטְשָׁ עַר האָט גַּעַשְׁמָט פָּאָר אַיז אַפְּקוֹרָם . . . אַפְּשָׁר גַּעַת אַטְדָּא זַיְן נְשָׁמָה נָאָךְ דָּעַר מְתָה גַּלְיָיךְ מִיט אָנוּ אַן ווּוִיסְטָ מַעַהְרָ פִּין אָנוּ, אַ סָּהָ, אַ סָּהָ מַעַהְרָ ? . . . וּוְעָר ווּוִיסְטָ ? וּוְעָר ווּוִיסְטָ ? וּוְעָר ווּוִיסְטָ ? . . .

וואָס ווּוִיטָעָר ווּדר עַרְלָמָּס שִׁיטְעָרָה. בִּיזְעַן בִּיתְעַולָּם זַעַן גַּעַלְיוּבָעָן נָור דִּי סָאָמָעָ נָאַהְיָנְטָעָ פְּרִינְדָּ. דָּעַר גַּאנְצָעָ "קָלוֹבָ". אַיז אַרט האָט מַעְן אַיהם אַפְּגָעָנְגָעָבָעָן אַ בעַשְׁיַׁידָעָן, וּוּי עַר אַלְיָוָן. אַיז אַ זִּוְּטָהָט מַעְן אַיהם בַּעַהְלָטָעָן, אַ בעַרְגָּעָל עַרְדָּהָט מַעְן אַוִּיפָּזָן פְּרִישָׁעָן קָבָר אַגְּנָעָשָׁאָטָעָן. אַן מַעְן אַיז זִיךְ צַעְנָאָנָגָעָן. קִיְּנָאָרָהָט קִיְּנָאָרָהָט קִיְּנָאָרָהָט נִיט גַּעַוְעָסָעָן. דִּי עַרְשָׁטָעָ צִוְּתָה האָט מַעְן נָאָךְ פִּין אַיהם אַיז "קָלוֹבָ" אַ פָּאָר מָאָל גַּעַרְעָתָ. זַעְרָנָאָךְ נָאָר אַיז נִיכָּעָן נָאָךְ דָּעַם אַיז פְּרָעָשָׁוֹאָנְדָעָן גַּעַוְאָדָעָן אוּיד.

שלום עליכם

בנימינזאָהן דער משורָה. אַ שטיש ציּוֹת האָט מעַן נוּט געוּוואָסֶט,
וועַו ער אִין אַהֲינְגַעְקָוּמָן. דערנָאָד האָט מעַן זיך דערווואָסֶט, אָז
ער אִין אַין קְיוּוֹג. אַין אַ צִיּוֹת-אָרוּם האָט זיך דער נָאָמָעַן בְּנִימִינְ-
זָאָהָן גַּעַלְאָוֹת הָרָעָן אִין דָּעַר גְּרוּסָעַר „מְלָחָמָה“, וּוְאַס סְ'אַיְן אַוְיסְ-
גַּעַבְּרָאָכָעָן צְוּוּשָׁעָן דֵּי „חַכְמִי קְיוּוֹג“, מִיט וּוְעַלְכָעָן מִיר וּוְעַלְעָן זיך
גַּאֲךְ בְּעַגְעַנְעַנְעָן אִין דֵּי וּוְיִתְעַרְיוּגָעָ קָאָפִיטָלָעָה. זַיְן נָאָמָעַן האָט
זיך גַּעַלְאָוֹת הָרָעָן אַינְגַּיְינְעָם מִיט דֵּי גַּעַמְעָן פָּוּ מִשְׁחָ-אָחָרָן שָׂאָצְ-
קִים, יְצָחִיקָעָב וּוְיִסְבָּעָרג, דּוּבּוּעוּוִיטָש, דְּאָרְעוּוֹסָקִי. אָוָן גַּאֲרָ-
גַּאֲרָ שְׁפָעַטָּעָר אִין אָרוּם אַסְלוֹךְ, אָז בְּנִימִינְזָאָהָן אִין מְנוּלָגָל גַּעַ-
וּוְאָרָעָן אִין אַמְּעָרִיקָא אָוָן אוּ ער אִין דָּאָרְטָעָן אַ רְעוּוּעָנָעָט אָוָן אִין,
זַעַלְבָּסְטָפְּרָעַשְׁטָעַנְדְּלִיךְ, אַלְלָ-רְיוּיטָ.

אוּן אַט אָזְוִי אִין נְתָפְרָה הַחְבּוּלָה גַּעַוְאָרָעָן. צַעַלְאָגָעָן גַּעַ-
וּוְאָרָעָן דֵּי בְּנִופִיהָ, צִיעַשְׁטָעָרט גַּעַוְאָרָעָן דֵּי זַעַלְטָעָן גַּוְטְפְּרִיּוֹנְ-
שָׁאָפָּט. אָוָים אַוְידְּלִילְיָעָן

א האלב יאהר נעזונד

אַ דָּלְבִּילְבָּדְלָן - וְנֵדֶן

עלענד אוון פער'יתומט. — "דרער איד פון די שטוטען." — ער גאנז זיך איזוועק
אוון דער וועלט אריאן זובבע גליק. — ניט איביגן אוון מען אַנטסט. —
קאנפערענץ פון טירעלעש שריבער אוון קליענשטערטעלדינע
קנאחשנהה. — אברעם דער כליזמר — אַ מִין טַעַם
בענוו. — ער אנטלוופט פון דער "וועטלט" צוירק
אַחֲרִים.

ערלויידען אַזְעַלְכָעַ צוֹוִי נָאַהעַנְטָע גַּטְעַ פְּרוֹינְד, וְזַי
דער לאַלְלַעַטָּאַר אוון בנימזאַהן, האַט דער העלַר
פֿוֹן דער דָּזְוִינְגָּעַר בְּאַגְּרָאָפָּע זַיך קַיְוַן אַרט נִישְׁתַּחַת
געַקְאַנְט גַּפְעַנְעַן. ער האַט זַיך גַּעַפְיַהְלָט פְּעַרְתִּיחְוּמַט.
נַאֲרַ מַעַהְרַ עַלְעַנְד האַט ער זַיך דָּרְפִּיהְלָט, וְזַי אַוְיד
איַינְצִוְינְגָּעַר אַיבְּעַרְגַּעְבַּלְבַּעְנָר חַבְרָאֵלי אַיוֹן אַוְיד
אַוְוַעַקְעַפְאַהְרָעַן קַיְיַן וּשְׂיַטְאָמֵיר. דָּאַ האַט זַיך, נִיט ווּלְעַנְדִּין, צַיְּד
גַּעַמְיִשְׁטַמְּ אַוְיד אַ גַּעַפְיַהְלָט פֿוֹן קְנָהָה. ער האַט גַּעַוְאָסְטַמְּ נָאַנְגָּנוּט,
אוֹ סְ'אַיְוֹן אַ מִיאָוּסָעַ מְדָה, נִשְׁטַמְּ קַיְיַן רַיְנִינְעַס גַּעַפְיַהְלָט. נַאֲרַ וּוּאַס
הַאַט ער גַּעַקְאַנְט טָהָוֹן, אוֹ עַס האַט אַיְהָם פָּאַרְטַּ פְּעַרְדְּרָאַסְעַן —
פָּאַרְטַּ וּוּאַס קוּמַט זַיְוַן חַבְרָאֵזָא גַּלְיָק אַיוֹן אַיְהָם נִיט? מִיט וּוּאַס
איַזְוַן ער שְׁוֹלְדוֹג, וּוּאַס ער האַט זַיך גַּעַכְאָפְטַמְּ גַּעַבְוָרְעָן וּוּרְעָן מִיט
אַ פָּאַרְטַּ חַדְשִׁים פְּרִוְּהָעָרָה? אַיבְּעַר אַזָּא גַּאֲרִישְׁקִיּוֹת וְאַל ער פְּעַרְלְיוֹרָעָן
זַיְוַן קָרְיוּעָרָעָ? פְּעַרְשְׁפְּעַילְעָן דָּאַס גַּאֲנָצָע לְעַבְעָן? ער האַט בעַהְאָלָיְהָ
טָעַן דָּאַס פְּנִים אַיוֹן קִישְׁעַן אוֹן לְאַגְּנָג אַיוֹן שְׁטָאַרְק גַּעַוְוִינְטַמְּ. עַס
הַאַט זַיך אַיְהָם אַוְיסְגַּעְווּזְעָן, אוֹ ער הַיְמָלָאָן צַוְּ דָּרְ ערְדָן
געַפְאַלְעָן, אוֹן צַוְּ דָּרְ אַגְּנָצָע וּוּלְעַטְמָהָה אַיְהָם אַוְיסְגַּעְווּזְעָן פְּינְסְטְּרָעָרִי
חוֹשֶׁךְ. נַאֲרַ צַוְּ וּוּלְכָרְמָה אַיוֹן נִיטָּאָן קַיְיַן רְפָאָה? דָּרְ ער בְּעַסְטָעָר
דָּאַקְטָאָר אַיוֹן דִּי צִוְּיטַמְּ.

מִיר וּוּלְעַן בְּעַטְעַן דָּעַם לְזֹועַר זַיך מְטָרִיחָה זַיְוַן מִיט אַוְנוֹן צַוְּ
רִיכְ צַוְּ דָּרְ אַמְּאַלְיָגָעָר אַכְּסָנִיה, וּוּאַס דִּי רַאֲבִינְגָּאָוּוּתְשָׁעָם הַאַבְעָן
גַּעַהְאַלְטָעָן, אוֹן צַוְּ אַיהְדָּע שְׁטָעַנְדָּגָע אַוְרָחִים. צַוְּוִישָׁעָן זַיְוַן גַּעַוְוָעָן

שלום עליכם

נאר אינער א שטענדיגער אורח. ער האט געהיסען מיט א מאָרנעם נאָמען: "דען אַיד פּוֹן דִּיאַ שְׁמוֹיסּעַן". ער האט געהאנדרלט מיט שְׁמוֹיסּעַן (שאָפּעַן-פֿעל). די שְׁמוֹיסּעַן האט ער עקספֿערעדערט צו זיך אַין דער נְרָאַכָּרְנִי. דָּאָרֶת האט מען די שְׁמוֹיסּעַן גַּרְיוֹנִינְגַּט, גַּעֲפָרְכְּבָּמַּט. אוַיְסְנָעָרְבִּיטָן אָזָן גַּעֲמָאָכְטָן פּוֹן זַיִן גַּעֲקְוּמָעַן צַיְּפַאְחָרָעַן, פְּעַלְצָעַן. אָז דער אַיד פּוֹן די שְׁמוֹיסּעַן אַיזְוִי גַּעֲקְוּמָעַן צַיְּפַאְחָרָעַן, האט מען דָּאָס גַּעֲקָאָנְטָן הַעֲרָעָן אַין דער צַוְּוִיטָעָר גַּאַס. אַזְוִי שָׁאָרָה אַיזְוִוָּעָן דער רֵיחַ פּוֹן די שְׁמוֹיסּעַן, אָז די גַּאנְצָעַ שְׁטוֹב האט די עַרְשָׁטָעַ צִוְּתָן גַּעֲהָלָטָעַן אַין אַיִּין נִיסְעַן. דָּרְנוֹאָךְ זַעֲנָעָן בַּיִּזְעָלָמָעַן פְּעַרְלָעָנט גַּעֲוָאָרָעָן די גַּעֲזָעָר אָזָן מִעַּחַט שָׂוִין נִישְׁתָּגַעַן הַעֲרָטָן פִּיּוֹן שָׁוָם רֵיחַ.

דָּרְפָּאָר אָבָּעָר אַיזְוִי ער אַלְיָוָן, דער אַיד פּוֹן די שְׁמוֹיסּעַן, גַּעַנְעַן אַ לְיַיְבָּעָר מַעַנְשָׁן. אַ פְּרָאַסְטָעַר, אַ גַּוְטָעַר, אַיִּין אָפּעַנְהָעָרְצִינְגָּר. אָזָן גַּעֲיָרָטָה האט ער מִיט דָּעַר "סִיּוֹן". אַ גַּרְאָבָּעָר יוֹנָגָן אַיזְוִי גַּעַנְעַן אַ גַּוְטָעַר אָזָן הַאֲטָה לְיַעַב גַּעֲהָאָט דָּאוֹנָעָן דָּקָא הַוִּיחָ, אַוְיָחָ אַ פּוֹלְגָּה. אָז סְ'אַיזְוִי גַּעֲקְוּמָעַן שְׁבַּת צָוָם קִידּוֹשׁ מַאֲכָעָן, האט ער גַּעַנְמָעָן דָּעַם כּוֹם אַיזְוִי דָּעַר הַאֲנָר, צִוְּנָעָמָאָכְטָן די אַוְיָגָעָן אָזָן אָוִים גַּעֲנָשְׁרִיגָעָן אַיִּות אַ פּוֹל :

"יום הסמי ויבלו הסמיים . . ."

הַאֲבָעָן חַבְרָה קְלִיְינּוֹאָרגָן זַיִךְ בַּעַהָאָלָטָעָן אָוְנְטָעָרִין טִישׁ. ער אַיד פּוֹן די שְׁמוֹיסּעַן האט גַּעֲוָאָסָט, אָז דָּאָס לְאָכְטָן מַעַן פּוֹן אַיִּהָם. נַאֲרָסָעָן זַאֲלָא אַיִּהָם אַנְהָוִיכָעָן אַהֲרָעָן.

— סְפִּצְיָה! עַכְבָּרוֹסִים! מַאֲרָסָעָן לְאָכְעָן פּוֹן אַיזְוִי עַלְטָעָרָעָן מַעֲנְצָעָן? גַּאַט וּוּט אַיִּיךְ סְטָרָאָפָּעָן, סְאָרְלָאָטָאָגָעָן!....

דָּאָס האט אַרְוִיְּסָנְעָרְפָּעָן נַאֲרָא גַּרְעָסְעָרָעָן גַּעַלְעָכְטָעָר. עַם האֲבָעָן גַּעַלְאָכְטָן גְּרוּיָם אַיזְוִי קְלִיָּוָן, אָזָן ער אַלְיָוָן הַאֲטָה אַוְיָחָ גַּעַלְאָכְטָן. אָזָט דָּעַר אַיד פּוֹן די שְׁמוֹיסּעַן האט אַ סְּכָד מִוְּתָגְהָאָלְפָעָן, אָז דָּעַר פְּעַרְפָּאָסְטָר פּוֹן די דָּאַזְיָנָעָבָעָרָעָן גַּעַרְיוֹבָנָגָעָן זַאֲלָפָרְלָאָזָעָן זַיִן גַּעַבְוָרְטָס-שְׁטָהָדָרָט אָזָן זַיִךְ אַוְעַקְלָאָזָעָן אַין דָּעַר וּוּלְטָטָאָרָיָה זַעֲכָעָן גַּלְיָטָה. אָזָן אַוְעַלְגָּעָלָאָזָט האט ער זַיִךְ נִוְטָה, חַלְילָה, סִיּוֹן אַמְּעָרִיקָא,

קיוין לאנדראן, אדרער קיוין פאריזן, און נישט אפלו קיוין אדרעם, קיין ווארשאָ, אדרער קיוין קיעוּוֹ. נאָר נאָר נישט זוֹוִיט פֿוֹן פֿערעיאַסְלָאוֹן, אין אַקלְיָין שטעדטעלע, קיוין רושישטשעוֹו (קִיעוּוּר גַּבְעָרְנִיעַ). בַּבָּי אַיְהָם אַיְן רַוְשִׁישְׁתְּשָׁוֹו—אָזֶן הַאֲטָמָט גַּעֲזָאנְט דָּרָר אִיד פֿוֹן דִּי שְׁמוּיסָעָן—אַיְן נִיטָּאָ קִיְּן לְעהָרְדָּם. מַעַן וּוּט אַיְירָר זָהָן דָּאַרטָּעָן אַפְּגִּילְטָעָן! עַר אַלְיָין הַאֲטָמָט קִינְדָּרָה, וַיְיַעַנְּ פְּרִינְדָּן אַזְּן בַּעֲקָאנְטָעָן הַאֲטָמָט בַּעַן קִינְדָּרָה, וּוּאָס וּוּילְעָן לְעַרְבָּן, אַזְּן קִיְּן לְעהָרְדָּם אַיְן נִיטָּאָ חַאְטָשְׁ צָהָזֶךָ זָהָן אַזְּן אַזְּן סְטָמָאָרָב!

— גַּלְוִיבְּט מִיר בַּנְּאָמָנוֹת, אַזְּ אַיְירָר זָהָן וּוּט בַּיְּ מִיר זָהָן—
וַיְיַעַנְּ אַיְינְגָּנָעָר, דָּאָס סְוֹאַרְצָאָפָּעָל פֿוֹן'ָם אַוְיָן! . . .

הַקִּיצָּרוֹ, עַר הַאֲטָמָט אַרְיִינְגָּנְגָּעָבָן אֵי דָעַם פָּאַטָּעָר, אֵי דָעַם זָהָן אָזֶן פִּיעַל חַשָּׁק, אָזֶן סְאַזְּן שְׁוּעָר גַּעֲוָעָן בַּיְּצָוָשָׁטָעָהָן דָעַם נְסִינוֹן, אַזְּן נְחֻומָּה רַאֲבִינְגָּנוֹוִיטָשָׁה הַאֲטָמָט גַּעֲנוּמוּן דָעַם זָהָן אַזְּן הַאֲטָמָט זָהָן אַוְיָף גַּעֲזָעָצָט מִיט אַיְהָם אַוְיָף! פָּאַרְאָחָאָר אַזְּן אַזְּעָקָק קִיְּן רַוְשִׁי שְׁטָשָׁטוֹו.

פֿערְפֿאָהָרָעָן אַזְּ מַעַן גַּלְיָיךְ צָום אַירָעָן פֿוֹן דִּי שְׁמוּיסָעָן אַזְּ מַעַג אַזְּ גַּעֲוָעָן אַזְּעָלְכָעָן גַּעֲסָט, אַזְּ מַעַן הַאֲטָמָט דָעַם עַרְשָׁטָעָן טָאגְגָּרְנִיט גַּעֲנוּאָסָט, וּוּאָזֶן זְוּאַקְצְּזְוּעָצָעָן אַזְּן וּוּאָס מַעַן זָאָל מִיט זָהָן. דָעַם בַּעַלְהָבִית אַלְיָין הַאֲבָעָן זְוּיְיָהָן גַּעֲטָרָעָן בַּיְּ דָרָר אַרְבִּיטִיט—סָאָר טִוְּרָעָן דִּי שְׁמוּיסָעָן—אַזְּן אַלְיָבָעָל, אַחַן אַקְאָפָאָטָעָן אַזְּן בַּאֲרוֹוִים. דָרְזָועָהָעָן אַזְּעָלְכָעָן גַּעֲהָבָעָנָעָן גַּעֲסָט, הַאֲטָמָט עַרְקָדָם אַגְּנָעָטָהָן דִּי שְׁטִיוּוּל. גַּעֲכָאָפָט אַוְיָהָזֶךָ זָהָן דִּי קִאָפָאָטָעָן אַזְּן גַּעֲנוּמוּן שְׁרִיְיָעָן אַזְּן צְוּוּיָּעָן צִימָעָר אַרְיָין נִיט מִיט זָהָן!

— סִינְעָ סִינְדָּעָל! סִינְעָ סִינְדָּעָל! סְטָעָל דָעַם סָאָמָאָוָאָר!

מִיר הַאֲבָעָן גַּעֲסָט!

ニיך אַזְּ בַּעֲשָׂאָפָעָן גַּעֲוָאָרָעָן אַסְאָמָאָוָאָר, גַּלְעָזָעָר, טִיְּ, אַזְּ קָאָזָעָ, אַזְּ צִיקָּאָרָעָ, אַזְּ מִילָּה, אַזְּ פּוֹטָעָגָעָבָקָס, אַזְּעָלְכָעָ, וּוּאָס אַיְדָקָאָזָוָן זָהָן פְּרִיגָּנָעָן נְוָר שְׁבוּוֹת צָוָדָר מִילְכִּינָר סְעָדָה, אַדְרָעָ צָוָא קִימְפָעָט. אַזְּן אַוְאָרָעָמָעָס אַזְּן צְוּנָגָרִוִּיט גַּעֲנוּגָרָעָן—כִּיד חַמְלָךְ. פִּישְׁ גַּעֲפִילְטָעָן, פִּישְׁ גַּעֲפְּרָעָגְעָלְטָעָן, פִּישְׁ גַּעֲבָאָקָעָן, יְהָ

שלום עליכם

מייט לאַק՛שען, ייך מיט רײַז, ייך מיט מאָנדֶלעַן—קלַוִיבַט אַיְיךְ אֹוִים וואָס אַיהֲרַן ווילט. פְּלִוִישׁן שְׁמוּסַת מַעַן נִיט—אלְעָרְלִי סָאָרְטָעַן. אָוֹן אָפְּלַו צְיֻמָּעַן צְווֹיְיעָרְלִי. דָּעַרְנָאָךְ—דָּעַם סָאָמָּוֹאָהָר. ווּעַדְעַר טַוי, אַיְינְגַּנְעַמְאַכְּטָמָם, פָּעָרְבִּיְיסָעְכְּטָסָעָן. אָוֹן אוֹסְאֵין גַּעֲקוּמָעָן צְוֹוּעַטְשָׁעַרְעַן, חָאָט דָּעַר בָּעַלְהַבִּית זִיךְרַן גַּעֲנוּמָן נַאֲכְּפָרְעָנָן בַּיְּדָי נַעֲסָט : וואָס האָבָעָן יוֹי בעַסְרַר לִיעְבַּר פָּוֹן מַיְלְבִּיגְעַן מַאֲכְּלִים—קְרַעְפַּטְלָה, ווּאָרְעַנְיַקְעַם אַדְעַר „קָאַסְנִיקְעַם“ ? דִּי גַּעֲסָט האָבָעָן בעַשְׂיַּדְעַן גַּעֲנְטַפְּעָרְטָמָן, אוֹ פָּאָר זַי אַיְזַי אַיְינָם. אַוְרָדָי האָט מַעַן דָּעַר־לְאָגָנָט צָוָם טַוְישׁ אַלְעַד דָּרְיוּ אַוְיסְגַּעַרְכְּעַנְטָעָן מַאֲכְּלִים, פָּעָרְטַרְוּנְקָעָן מִיט קָאַזְוּעָאָן פָּעָרְבִּיסָּעָן ווּוּיְדַרְעַר מִיט אלְעָרְלִי אַיְינְגַּנְעַמְאַכְּטָסָעָן. דָּעַם פָּאַטְעַר האָט מַעַן בָּעַלְעַנְטָן אַיְזַן זַאַל אַוְיָף אַסְאָמְעַטְעַנְעַר קָאָרָנָפְעַע, דָּעַם זַוְהָן—אַוְיָף אַנְדְּרַעְרַעְרַע קָאַנְאָפְעַע, אַוְיסְגַּעַבְעַט, ווּיְמַעְבַּט פָּאָר אַמְּלָךְ מִיט אַפְּרִינְיָה. אַוְיָף מַאֲרַגְעַן האָט זִיךְרַן דָּעַר טַאָטָע אַפְּנוּזְעַגְעַנְטָמָן אַיְזַן אַוְיָף אַוְעַקְגַּעַפְאַחֲרָאָן אַהֲיָם, אַיְזַן דָּעַר זַוְהָן אַיְזַן גַּעַר בְּלִיבָּעָן בַּיְּמָם אַיְדָעָן פָּוֹן דִּי שְׁמוּסָעָן אַוְיָף קָעַסְטָאָן קוּוֹאָרְטָהָר, אַיְזַן דָּעַרְפָּאָר גַּעַלְעַרְעַנְטָמָן מִיט זַיְינָעָן קִינְדָּרָה.

אַוְיָף דָּעַם אַנְדְּרַעְרַעְרַע טָאגְ אַיְזַן דָּעַר ווּאָרְעַמְעַס גַּעַוּוּנָן שַׁוְּיָן נִיט מִיט אַזְאָץ שַׁיק אַיְזַן אַזְאָקָאָק, ווּיְדַר עַרְשַׁתְּעָה. אַגְּנוּוֹנְלִיכְבָּעָן קָאַשְׁעַ מִיט יְיךְ, אַשְׁטִיקָעָל פְּלִוִישׁ—אוֹן פָּאַרְטָהָגָן. דִּי ווּעַטְשָׁרָעָן אַיְיךְ אַמְּלְבִּיגְעַן, נַאֲרַבְעַטְעַנְעַן אַיְזַן זִיךְרַן פָּוֹן אַשְׁטִיקָעָל צָעָן אַיְזַן פּוּטְעַר מִיט בְּרוּיָה. בָּעַלְעַנְטָמָן האָט מַעַן דָּעַם גַּסְטָט שַׁוְּיָן נִיט אַיְזַן זַאַל אַיְזַן נִיט אַוְיָף קִיְּוָן סָאָמְעַטְעַנְעַר קָאַנְאָפְעַע, נַאֲרַבְעַט אַיְזַן אַיְזָוְרַעְנָמָן קָאַסְטָמָן, פָּוֹן ווּלְבָעָן מַעַן אַיְזַן אַוְיָפְעַשְׁטָאָגָעָן אַיְזַן צְעַבְּרוּאַכְּבָעָנָר, אַחֲן אַחֲלָוָן אַיְזַן נַאֲקָעָן. אַוְיָף אַיְבְּרוּמְאָרְגָּנָעָן אַיְזַן דָּעַר ווּאָרְעַמְעַס בָּעַשְׁטָאָגָעָן פָּוֹן אַגְּקָאַכְטָעָר טָאַרְאַנְקָעָן מִיט קָאָרָטָפְעַל, וואָס האָט נַאֲכָרָעָם אַוְיסְגַּעַבְעַרְעַנְטָמָן דָּאָס הָאָרֶץ אַוְיָף צַוְּחַשְׁעָן. קִיְּוָן ווּעַטְשָׁרָעָן האָט מַעַן נִיט גַּעַנְעַבְעָן, נַאֲרַבְעַט טַיְּיָמִיט בְּרוּיָה, אַיְזַן בָּעַלְעַנְטָמָן האָט מַעַן דָּעַם לְהַרְאָרָעָה אַוְיָף דָּעַר עַדְאָרְפָּט אַוְיָף אַיְסְגַּעַמְאַכְּטָמָן שְׁמוּסָעָן. מַעַן האָט בעַדְאָרְפָּט זַיְינָן שְׁטָאַרְקָעָר פָּוֹן אַיְזָוָן, מַעַן זַאַל אַרְיְבְּעַרְטָאָגָעָן דָּעַם רִיחָ פָּוֹן

די שמויסען. דערציו האט א גאנצע נאכט געלאויאָקעט א קינד
אין ווינגעלאַע, זיך געריסען די קישקעלעה, ניט געלאָזט שלאפען.
א קליען לעמפעל האט גערויכערט און געטשאָדעם, פערהאָקט דעם
קאָפּ, און דאס עופְּה־עַל האט ניט אויפְּגַעַנְהָרֶט צו שריין און צ
גואָלדרעוֹנו — סְאֵין געווֹן אַגְּטָם רְחִמּוֹת! דער רעפְּטִיטָאָר
האט געוזהען, אָז שְׁלָאָפּוּן ווועט ער שיין סְאֵי נִימָּן, אָזֶוּ ער
אויפְּגַעַנְשָׂטָאנָען פּוֹן די שְׁמוּסָעָן, צוֹגְעַנְגַּנְגָּעָן צָם קִינְד אַקְּטָהָן,
וּאָסֶרֶת דָּאָס. לְאֹזֶט זִיךְ אָוִים, אָז די קָאָזָה האט זִיךְ
בְּעֵן אָזֶם קִינְד אַין ווּינְגַּלְעַע, האט זִיךְ צָעַלְעַנט, וּוּבְּיִים טָאָטָעָן אַין
וּוּינְגַּרְטָעָן, זִיךְ גַּעֲמָאָכָט נְאָכְלָלְעָנָר. פָּאָרְזְּן לְעַהֲרָעָר אַין גַּעַוְוָן
איין אלטערבעטָאָטוֹעָן: וּאָסֶתֶה מַעַן? אַרְוִיסְטוֹאָרְפָּעָן די קָאָז? —
אַרְחַמְנָה אָוִיפּ דָּרְ קָאָז. צָעַר בְּלִיחִיּוֹם. אַיבְּעַרְלָאָזָעָן די
קָאָז? — שְׁרִיּוּת דָּאָס קִינְד. פָּאלְטָמָע ער אָוִיפּ אַחֲמָצָה (אַוְנָגָן אַ
חֲמָם גִּיט זִיךְ אַיְוֹעָק). דָּאָס ווּוִיסְטָמָע פּוֹן דָּרְ פְּרָאָקְטִיק. בְּיַי
די קָאָז אלְיַי אַזְוּעָק. דָּאָס ווּוִיסְטָמָע ער אָוִיךְ אַיְהָם אָוִיסְטָקְעָמָעָן צָו
אַיְהָם אַיְן דָּרְ הַיּוֹם, וּוּאַיְיךְ אַיְן חַדְרָה, אַיְן אַיְהָם אָוִיסְטָקְעָמָעָן צָו
נָאָר זִיפְּצָעָן הַאָבָעָן זִיךְ גַּעַלְאָזָטָהָן הַעֲרָעָן. קִינְעָרָה האט קִיּוֹן הַסְּפָדָ
וּהְעָהָן אַלְעָאָמָל אַזְוּלְבָּם. אַיְידָרָעָמָע האט אַזְוּעַגְּנַעַלְעָנָט אַקְּלִיּוֹן
קִינְד צָום עַרְשָׁטָעָן מַאֲלָא אַיְן אַנְיִי ווּינְגַּלְעַע, אַיְן גַּעַוְוָן אַסְגָּוָלה,
מַעַן זָאָל פְּרִיהָעָר אַוִיסְטוּיְגָעָן אַיְן ווּינְגַּלְעַע, אַיְן גַּעַוְוָן אַסְגָּוָלה,
קִיּוֹן קָאָז נִיט גַּעַלְאָזָט זִיךְ צָעַלְעַנט בְּשָׂומָ אָוָפָן. קוֹיָם האט מַעַן זִיךְ
אַרְיִינְגַּנְלָעָנָט אַיְן ווּינְגַּלְעַל אַזְוּנְגַּבְעָן אַיְן רִיחָרָה — אַזְוִי אַיְן זִיךְ
אוּפְּגַּנְשָׂפְּרָוּגָעָן, נְרִיתָם גַּעַוְוָן אַוִיסְטָרָאָפָעָן יְעַדְעָן אַיְנְצָעָגָן דִּי
אוּגָעָן. אַזְוִי אַיְן גַּעַוְוָן אַיְיךְ אַיְצָט. דָּרְ רַעַפְּטִיטָאָר האט זִיךְ
נוֹר צְוֹנְעַדְרִיחָת צָום ווּינְגַּלְעַל, אַזְוִי האט זִיךְ די קָאָז אוּפְּגַּנְהָוִיבָעָן
אַזְוּנְגַּבְעָן אַשְׁפּוֹרְגָּעָן אַזְוִי אַזְוִי אַזְוִי אַזְוִי. דָּרְפָּאָר
אַבְּעָרָה האט דָּאָס עַופְּה־לְעַן, דָּרְפְּהָלָט, אָז מַעַן ווּינְגַּט דָּאָס. אַזְוִיכְ
גַּעַהְעָרָת שְׁרִיּוֹן, זִיךְ בְּעַרְחִיגְט אַיְן אַנְשָׁלָאָפָעָן גַּעַוְאָרָעָן. אַזְוִיכְ
מְאָרְגָּנָעָן, אָז עַרְהָאָט דָּאָס דָּרְעַצְחָלָט דָּרְ מַוְטָּעָר פּוֹנְגָּמָס עַופְּה־לְעַן.

האט זי געשאַלטען די קאָז מיט טוידטע קלּוֹות, געהאלובעט דאס
שינד—אייהר זאל זיין פֿאָרְן' קינד'ס ביינודעלעך!—נאר דאס, וואָס
דעֶר לעהרער איז אַגאנצָע נאָכָט ניט געשלּאָפָען—דאס געהט אייהר
און, ווי דער פֿאָראָצִיאַהָרְגִּינְגֶר שניי.

איינגעַזעהען, אוֹסְאָיו קִיּוֹן תְּכִלִּת נִיט אָזֶוּ צַוְּלָבְּעָן אוּוּפָ
דעֶר ווּלְטָ, האָט דער לעהרער זיך געמושט אַנדְרִינְגָּעָן קַעַט אָזָן
קוּוֹאָרְטִיר אַיְזָן אַנְדָּעָר פֿלְאָזָן בְּעַצְיְמָעָנָס זַיְךְ גַּעֲנָגְעָנָעָן
מִיט דֵי שְׁמוּסָעָן. אָזָן דָאָהָט זַיְךְ אַגְּנָהָוּבָעָן פֿאָרְ אַהֲרָם אַגְּנָצָעָן,
רייחָע פֿוֹן אַלְעָרְלִי צְרוֹתָן, שְׁלָעָן, פֿוּרְעָנִיתָן. אַ סְוָרָה פֿוֹן בִּיעָזָן
בְּעַלְ-הַבִּית' טָעָם, אַיְינְגַּעַטְמָעָן טָרָאָקָאָנָעָם, בְּיִסְעָנְדִּינְגָּעָן וּוּגְנָצָעָן,
לוּפְעָנְזִינְגָּעָן מִין. שְׁטוּרָעָס אָזָן אַנְדָּעָר מִיאָסְקִיּוּטָעָן. נָאָר דֵי
אַלְעָ יְסוּרִים, צְרוֹת אָזָן זַוְּהַטְיְגָעָן זַעַנְגָּעָן גַּעֲוָעָן גַּאֲלָד אַקְעָגָעָן זַיְיָ
אַינְטְּרָגָעָס, וּוּאָס סְאָזָן אַהֲרָם אַוְסְגָּעָקָמָעָן אַוְסְצָוְשָׁטָהָזָן פֿוֹן
זַיְינְגָּעָן קַאָנְקוּרְעָנְטָעָן דֵי לעהרערם. דָאָס זַעַנְגָּעָן גַּעֲוָעָן אִידְעָן מַלְמָדִיךְ,
מִידְעָלְשָׁע שְׁרִיבָעָרָס, וּוּאָס האָבָעָן גַּעֲפִירָהָרָט צְוַיְשָׁעָן זַיְךְ אַמְּרוֹאָ—
דיַגְעָן קַאָנְקוּרְעָנָעָן אָזָן אַלְעָ אַינְיאָיָנָעָס—אַ קַּאֲמָפָּה גַּעֲנָגָעָן דָעָם נִוְעָם
לְעַהְרָעָר פֿוֹן פֿעָרְעִיאָסְלָאוֹן. וּוּאָס סְאָזָן פֿאָרְהָאָזָן עַרְגִּינִּי אַ שְׁמֹוץ
אוּוּפָ דָעָר ווּלְטָ—הָאָט מַעַן אוּוּפָ אַהֲרָם אַרְוִיְגָעָנוּוּ אַרְפָּעָן. צְוַהְרָעָן
זַיְךְ צַוְּיִי—אַיְזָן דָאָס גַּעֲוָעָן אַ קִּרְיָמִינְגָּלִיסָטָן, אַ גְּנָבָן, אַ גּוֹלָן, וּוּאָס
אַיְזָן דָעָר קָאָרטָן. זַיְיָ האָבָעָן אַגְּנָפְּהָרָט צְוַיְשָׁעָן אַהֲרָם אָזָן דֵי בְּעַלְיָ
בְּתִים אַזְעָלְכָעָן פֿלְיָאָטָקָעָם, אוּ עָרָהָאָט נִבְעָטָעָן גַּאֲטָן, דָעָר זַמְּן—
דָעָר זַוְּמָעָר—זַאֲל שַׁוִּין אַזְעָקָגָעָהָן אָזָן עָרָהָאָט קַאָנְגָעָן אַנְטְּלִזְיְפָעָן פֿוֹן
דָאָרָטָעָן מִיטָּן' לְעָבָעָן. דֵי גַּאֲנָצָעָן צִיְּטָן, וּוּאָס עָרָהָאָט פֿרְבָּרָאָכָט
אַיְזָן רַזְשִׁישְׁטָשָׁעָוָן, אַיְזָן גַּעֲוָעָן זַיְיָ אַ קָּשְׁמָאָר, וּוּי אַ בִּיזְעָרָחָלָם,
דָאָס אַיְינְגִּינְגָּהָוָן, וּוּאָס עָרָהָאָט אַיְזָן אַרְיְינְגָעָקָמָעָן אָזָן גַּעֲפִילָהָט זַיְךְ
צְוַיְשָׁעָן מַעְנָשָׁעָן, אַיְזָן גַּעֲוָעָן בֵּי אַבְרָהָם דָעָם כְּלִיזְמָרָה. אַבְרָהָם
דָעָר כְּלִיזְמָר—דָאָס אַיְזָן פֿוֹן אַטְיָסָטָן, אַיְזָן אַמְּתָעָר
מַאֲסְטָרָאָ, וּוּאָס פֿעָרְדִּיעָנָט בְּעַרְבִּיבָעָן זַיְיָ ווּוּרָעָן.
אַ חְוִיכָּרָעָן מַעְנָשָׁן, אַ בְּרִוְיְטָעָה, מִיטָּן אַ קִּילְעָבָן בְּרִוְיְטָ פְּנִים,
מִיטָּן קַלְיְנָעָ אַוְגָעָלָה, גַּעֲדִיכְטָעָ בְּרָעָמָן, שְׁוֹאָרְצָעָ לְאַגְּנָגָעָן גַּעֲקָרִיָּה
וּוּלְטָעָחָר. הָעָנָר בְּרִוְיְטָעָ, גַּרְאָבָעָ, בְּעוֹאָכְסָעָן. אַזְּוִי, אַזְּוִי פִּי

דען האט איז זיינע הענד אויסגעזעהן ניט ווי א פידעל, נאר ווי א פידעלע, א שפייעלכעל. סיין נאטען האט ער ניט געקענט, און דאך האט ער געהאט זיינע אייגענע קאמפאנזיציעם. און שפייעלען האט ער געשפיullet איזו, או מע האט געקאנט ממש אויסגעהן אונטער זיינע הענד. דאס איז געוען א מין סטטמעפנינו. און אפשר מיט א קאָפּ האבער פון סטטמעפנינו. אין לבען איז ער אויך נעז ווען א סטטמענער פארשווין. א פאָטישען נאטור און א גרויסער ליעבההבער פון שענע ווייבֿלעַד און מידלעַד... דער באָר אבער האט ער געהאט א ווייכּ—ניט איז שלאָק, ווי סטטמאָפּענִים. אָדרבָּה, זיין ווייבּ, אָברָהָם יְכֻן דֵּי כְּלִיזְמָרִין, איז געוען פונקט איזו ווי ער. אָהיַכּע, אָגְרוֹיסָע, אָשְׁעָנָע אָון אָברִיטָע שויין אָבִיסָע צָו בְּרוּיטָן. מע האט פון אַיתָּר געקאנט מאָכָען דריַּע ווייבָּעֶר. אָוִיךְ מִיטָּן חָרָקְטָּר אָיז זַי גַּעֲוָעָן ווי צָוַי טָרָאָפּעָן ווָסָמָעָר אַיהֲרָ מָן. בִּידְיעַ זַעֲנָעָן קִינְמָלָן נִיט גַּעֲוָעָן אָוִיפְּגָנְעָרָעָט. חָמֵיד פְּרִילִיךְ, אָוִיפְּגָנְעָלָעָט, שְׁמַעְנִידָגּ נְגַלְּאָכָט, אָון לְיַעַבּ גַּעֲהָאָט גּוֹטָעָן, גּוֹט טְרִינְקָעָן, גּוֹט לְבָעָן. אָיז גַּעֲוָעָן פָּאָר ווּאָס—הָאָט מַעַן אִינְגְּנָעָקוּיפּ דָּס בְּעַמְּטָע אָיז דָּס שְׁעַנְטָע. אָיז נִיט גַּעֲוָעָן—הָאָט מַעַן פְּרָרוֹוָאָרְפָּעָן דֵּי צִיְּהָן אָוִיךְ דָּעָר פָּאָלִיצָע אָיז גַּעֲוָעָר בֵּין גַּאֲטָן ווּעַט צְוִישָׁקָעָן אָפְּרָדְיוּנְסְטָעָל, ווּעַט מַעַן קוֹלְיָעָן אָהָרִינְג אָיז מַעַן ווּעַט גַּעֲבָעָן אָלְעָבָעָן אָוִיךְ אָונְטָעָר, אָיזו ווי נַאֲטָהָעָן. מִיט קִינְדָּרָעָר האָט זַי נַאֲטָ אָוִיךְ נִיט פְּאָרוּעוּהָעָן. עַס אָיז גַּעֲוָעָן בֵּין זַי אָגְנָצָע חָאַלְיאָסְטָרָע, אָון אלְעָמָט נַבְּאָרָעָנָע טָאַלְאָנָטָען. אלְעָ אִינְסְטְּרָוּמְעָנָטָע—אָזֶלֶת טָעָנָעָר אָרְקָסְטָעָר.

אָהָן האָט זַי דָּס אָרִינְגָּעָחָפּט דָּעָר מַאֲדָעָנָעָר לְעַהֲרָעָר בֵּין פְּרָעָעָסְלָאוּ. דָּאָרָט האָט ער זַי גַּעַפְּהָלָט, ווי אָפִיש אָיז ווָסָמָעָר. דָּעָר מַאֲסְטָרוֹאָ אָלְיָ�ן האָט ער גַּעַפְּהָלָט, אָברָהָם גַּעַלְעָנָט פְּדִיעָלָ-שְׁפִיעָלָעָן. גַּעַצְאָהָלָט האָט ער גַּעַרְנִינִים. אָברָהָם דָּעָר כְּלִיזְמָר אָיז נִיט אָיז מַעַש, ווּאָס זַאֲלָ פָּאָר אָזָא הַיְּלִינָע זַאֲה, ווי דֵי גַּעַטְלִיכָע מַוּסִיק, נַעֲמָעָן גַּעַלְד. „נָאָר אָוִיךְ דָּעָר לְעַהֲרָעָר אָיז רַיְיךְ אָיז אָפָּאָר גַּרְאָשָׁעָנָמָ.

בעם ער כי איהם או גמילות-חדר'על. דאמ איגענען אויך זיין
ווײַיבָּ, אַבְרָהָם'יכע דֵי בְּלִיזֶׂמֶר'ין. זַי בְּעַדְאָרָף גְּרָאָד אַצִּינָרָה האבען
עַטְלִיבָּעָ קָאַפְּוֹקָעָס אָזָן מָארָק אַרְרָין . . . "וּוְעַטָּזֶיךָ נִתְגַּפְּנָעָן בְּיִ
אַיִּיךְ עַפְּרָס קְלִיּוֹנְגָעָלָט אַיְן קָעָשָׂנִי?"

פארשטעטער זיך, אָז קְלִיּוֹנְגָעָלָד וּוְעַטָּזֶיךְ תְּמִיד גַּפְּנָעָן. אָז
אָזֶיךְ וּוְעַד ער דָאָרָט אַהֲיִמְשָׁעָר, אַבְּזָבִיתָא, אַיְן אַיְגָעָנָעָר—אָז
דָאָס אָזֶיךְ גַּעֲנוֹג פָּאָר זַיְנָעָ קָאַנְקָוּרָעָנָעָן דֵי לְעַהֲרָעָס, זַי זַאֲלָעָן
אַיְהָם בְּעַדְרָעָן, בְּשֻׁוְאַרְפָּעָן מִיטָּשָׁמְעָא, אַיְהָם אָזָן דָעַם בְּלִיזֶׂמֶר מִיטָּ
דָעַר בְּלִיזֶׂמֶר'ין מִיטָּזָן גַּעֲנוֹרָעָל. זַי האבען צַפְּיוֹקָט אַיְן
בָּעָר דָעַר גַּעֲנָצָעָר שְׁטָאָרָט, אָז אַלְעָז, וּוְאָס דָעַר פְּעַרְעַוְאָסָלָאַוְועָר
לְעַהֲרָעָר פְּעַרְדִּיעָנָט, נִתְמַתְּעָעָר דָעַר בְּלִיזֶׂמֶר'ין, אָזָן אָזָן פְּרָאָז
וּוְעַט דָאָרָט אַלְעָז נִאָכְטָה הַוְּלִיאָנָקָעָס, דֵי בְּלִיזֶׂמֶר שְׁפִּיעָלָעָן אָזָן זַי
טַאֲנָצָעָן—ס' אָזֶיךְ חַי גַּעֲלָבָט ! עַס גַּעַת זַי נִתְמַתְּעָעָר אָזָן, וּוְאָס אַרְעָמָע
לִיְתָם גַּעַהְעַנְדָּאָוָס פָּוּן הַוְּנָגָעָר אָזֶיךְ קְלִיּוֹנְגָעָן קִינְדָּרָעָר שְׁטָאָרָבָעָן . . .
דָעַר, וּוְאָס דָעַרְצָעַהָלָט, מַאֲכָתָא אַפְּרָוָם פָּנוּים אָזָן פְּעַרְגָּלָאַנְצָט דֵי
אוֹגָעָן אַרְוֹתָא, אָזָן דֵי, וּוְאָס הַעֲרָעָן, שְׁפִּיעָן אָוָס . . . וּוְאָס פָּאָר אַ
כְּמִיכְוָתְהַפְּרָשָׁוֹת אָזֶיךְ דָאָס מִיטָּאַרְעָמָעָ לִיְיָ ? אָזָן וּוְאָס הַאֲטָט דָאָס
צַוְּמָהָן מִיטָּקְלִיּוֹנְגָעָן קִינְדָּרָעָ ? וּוְאָס בְּעַדְיָוָת דָעַר שְׁפִּיָּ ? —דָאָס
דָאָרָט מַעַן נִתְמַתְּעָעָר פְּרָעָנָעָן. דָאָרָט, וּוְאָס הַאֲנְדָּרָעָט זַי אָס קָאַנְקוּ
רָעָנָא, שְׁוֹיְוִינָט דָעַר גַּעַוְנָדָרָעָ פְּרָעָשָׁתָאָנָה. קוֹרֵץ, עַר חַאְטָט קוּם
דָעַרְצָוִינָעָן דָעַם זָמָן אָזֶיךְ אַנְטָלָאַפְּעָן פָּוּן דָעַם פְּעַרְשָׁאַלְטָעָנָעָם
שְׁטָעַדְטָעָל אַהֲיָם, מוֹרָא גַּעַהְעַט אַפְּיָלוּ זַי אַרְמָקָוּקָעָן צְרוּיקָ, פָּעָר
זָאנָט קִינְדָּרָעָ אָזֶיךְ קִינְדָּרָקִינְדָּרָעָ מַעְהָרָ קוּין שְׁטוֹנָדָעָן אָזֶיךְ קְלִיּוֹנְגָעָן
שְׁטָעַדְטָעָל זַי נִתְגַּפְּנָעָן. ער הַאֲטָט בְּעַשְׁלָאָסָעָן צַוְּמָהָן זַי אָזֶיךְ
אַנְדָּרָעָ קָאַרְיָעָרָעָ אָזֶיךְ לְעַבָּעָן.

וַיַּעֲדֵר אֵין דָעַר הַיִם

וועדר און דער חיים

די זיסקייט פון צוריקעהרעדן אהים. — ער בעגעננט זיך וועדרער מיט זיין חבר
אלין. — מע שמעסט און שטאטט, או ער שריבט און "המנדר". — דאר
וווין, באקל און ספענער. צוווי טיפעו פון די אמאלויגע ערשות
„עקסטערגעטם.“

זיין נאמען קליננט ניט איזוי שען, זיין דער נאמען
„מאמע“. קיין ווארט רעדט ניט איזוי צום הארצען
וואי דאס ווארט „היהם“. או מע וויל קענען און אפאַ
שאצען דרי הים, זאל מען חאָטש אויַף אַ קראָצע
צייט זיך אַוועקלאָזען. זיך וואָגערען אַבְּסָעָל אַין
דער פרעמד אַין דערנַאָך אַומְלַעַהָרָעָן זיך צְרוּיך
אַ הַיִם, אַין דאס היימישע נעסט אַרְיוֹן. יונַעַץ זאָך
בעקופט אַיִן אַנְדָּר פְּנֵים, אַיִן אַנְדָּר חַן. אלסְדִּינְג ווּרְטַץ צְווּיָּה
מַאֲלָאָזֶן לְיַעַב אַין טִיעָה. מע פִּיהְלָת זיך אַיִן אַיבְּרַעַגְּבִּיטְעָנָה,
אַ נִיְּדַעַבְּאַרְעָנָה אוּפְּ דָּעָר ווּלְתָה.

דער העלד פון די דָאַזְוַעַג גַּשְׁיכְּטָעַן, או ער אַיִן גַּעֲקוּמָן אוּפְּ
ראש־השנה אהים, האט ער זיך צום אלעל ערשטען געלאָזָט אַיבְּרָעָן
דער שטאדט שפֿאַצְיַעַרְעָן, אוּסְגַּעַמְסַטְּעָן אלְעָגָסְעָן, גַּעֲפָנוּן אלְעָ
הייזער אַין הוּיְפָעָן אַין גַּעֲטָנָעָר אַיִּיף ווּיַּעֲרָעָ ערְטָעָר. די מעַשְׂעָן,
וּאָס ער האט בעגעננט. האבען זיך ווּינְצִיג וּאָס אַיבְּרַעַגְּבִּיטָעָן.
זיין האבען אַיהם פרַיְנְדְּלִיך גַּעֲגָרִיסְטָן, אוּן ער אַיִן צוֹ אַלְעָמָעָן גַּעֲוָעָן
פרַיְנְדְּלִיך, זיין ווּיתָר האט גַּעֲקָאָטָן. נַאֲרָדָס יְוָנוֹאָרגָן, וּאָס ער
האָט אַוּעַקְעַלְאָזָט, האבען זיך אַוְיְפְּגַעַחַאְפָט אַיִּיף די פִּים אוּן זעַנְעָן
אַבְּסָעָל אַונְטַעַרְגַּעַוְאַקְסָעָן. אוּן אלְיַיִן אַין ער, זיין מַעַה האָט אַיחַת
פְּרוֹזִיכְעָט, זיך אַוְיְסַגְּעַוְאַקְסָעָן, גַּעֲוָאָרָעָן „מעַנְעַשְׂעָר“. דָּרְצָוּ

ההאט ער זיך אויגנערקלילידט טשאקענדינן און קנאקענדינג, ניט גע
זישאליעוועט פיין סקריפטס אין די שיך, אפצעסען הויבע, הווען
ברירותען אונ לאנגען — נאך דער מאדרע, א רעקלע א קויז, א לא-
פעליישל א זוויכס, א העלט, א ביסעל געלבליך. די האר פערלאזט
לאנגען, מעשה פאעט, און פערקעט אראפ, לאלא נאנגען.
גאנץ אנדערש האט אויסגעעהן זיון חבר אלוי, וועלכער איז
אויר נארוואס געלמען צו פאהרטן אויף יומ טוב אהיהם, פון זשייד
טמאמר. זיון אוניפארם איז בעשטאנגען פון א קויז וויטיקעל, פער-
שפילעט, ווי א טושוּרְקָע, בי ארויף. קוּרְצַע שְׁמַאַלְעַן הוּוֹעֵן, א
בלוייער פאשעט מיט א ברויטען דאסעט, און אפגענשיידען, ווי א
סאלדאטן. די ברומט ארויסגעשטעלט, די צייחן ווים, די אונגען
פריליך — ער קאן זיך גאר זאט ניט אנדערץעהלען, ווי גוט עס
איין אינסטיטוט. מע געתה דורך, זאנט ער, העברע מאטמאטיק.
בעז לויינט רוסישע ליטעאמוֹר, מע לעערנט גינאנטיקען, און אי-
דייש — אויפֿן שפיז מעסער: א פרשה חומש, א קאיפטעל פסוק,
א שטייקעל היידם — און פארטינ. «אט דאס איז די נאנצע תורה
פונט'ם לעהער-איינסטיטוט? אט דער אלוי וועט עס זיין א אידישער
לאהער? א רב בי אידען? ...»

אויך איז ער געועען איבערארשט פון דעם, וואס זיין חבר אויל האט געבראכט צופיהרען פון דעם אידישען זשיטאטMirur לעהרעער אינסטיטוט א גאנצען פאקס מיט רוסטסיע ליעדרער, אונז נישט אינס אידיש. גלייך וויז ער וואלט דאס געוממען צופיהרען פון א "ברוסע", פון א גויעשר סעמיניאריע? דאס האט אבער ניט גע- שארטן, זוי זאלען בלײַיבען די זעלכע חביבים, וואס געוען. שטעהנדיג אאנאנוונען. אומעדום איז צוועיינען. ביידע האבען געהאט געונג שטאג אוייף צו דערדען, אונז נאך מעהָר — אוייף צו לאכען און אפֿשעטען פון דער גאנצער שטאדט. אונז ווי אמאָל, איז די גוטע יאהרען, איז מען אוועק צום טיך, געדונגגען א שיפעל און ארייבערגענפֿאהרען זויט, הינטער דער שטאדט אַרוויס.

דאם פעל איז שווין ניט מעהר גוון. נישטא שווין קיון זכר פון די וויסט און רויטע מארגנארטיקעם. דער אטשערעט שטעהט נאך איז דער בלאָטער. נאך ער איז שווין געל און שטעהר. רויטליך איז דאם וועלדרע. אַוועס די צייט פון אַוְיסְצִיאַהּן זיך אַוִיפֶּד דער ער. די ער איז פייבט און זומפיג. די חברים זוכען-אַפֶּפֶּ אַיִּין אַוִינְגְּהָאָקְּ-געַן בויים איז וואָלֵד און זעצען זיך אַוועס אַ בִּיסְעָלְדָּהּ. און מײַעַ דערצעעלט זיך אַיִּינְסְּ דאם אַנְיְּרָיעָאַלְסְּדִּינְגָּן, ווֹאַס יְעַדְעַר הָאָט דָּוְרְכְּגָּעָמָּכְּט דאם עַרְשְׁטָעַ האַלְבָּעַ יְאָחָר פָּוּן זְיוּעָר צְשִׁיעִידָּעַן זיך. מַעַ לְאֹזֶט נִיט דָּוָרָךְ קִיּוֹן קְלִיְּנִינְגִּיקִיט, קִיּוֹן בְּרַעְכָּל. עַס וְעַדְעַר אַיִּרְבָּנְגָּעָבָּעָן יְעַדְעַר אַיִּינְדָּרוֹק, יְעַדְעַר בְּעַנְעַנְעַנְשִׁי, אַיְתְּלִיכְעַד גַּעֲשַׁעַן. העניש. און נאך מעהר קוֹנֵץ, ווֹאַס בְּיִידָּעַ אַיִּינְגְּנָעָם רְעַדְעַן, בְּיִידָּעַ לאָבָעַן, שלְאָגָעַן זיך אַיבָּעַר אַיִּינְסְּ דאם אַנְדָּרָעָ אַיִּין דָּעַר רַעְכָּטָר מִיט — אַוְן דָּאָךְ הָעָרָט מַעַן זיך אַוְן מַעַ פְּרַעְשְׁטָהָט זיך אַוְן מַעַ הָאָט הָנָהָת.

דערנָאָךְ וְעַדְעַר מַעַן אַנְשָׁוּיְגָעַן. יְעַדְעַר פְּעַרְטִיעָפֶט זיך, קָופֶט אַרְיוֹן צו זיך אַיִּין דָּעַר נִשְׁמָה אַרְיוֹן, בְּלִיבָּט אַלְיוֹן מַיט זְוִינְעַ גַּעַגְעַן. מַעַן אַיִּוֹסְטָאָקִי נַאֲהָעַטָּעַ חֲבָרִים. מַעַ הָאָט זיך גַּעַרְהָעָן. מַעַ זְאַגְטָמִים אַיִּינְגְּנָעָר דָּעַם אַנְדָּרָעָן אַלְעָם, נָאָר נִיט אַיִּינְגְּנָעָן. נִיּוֹן, נִיט אַיִּינְגְּנָעָן, נִיט אַיִּינְגְּנָעָן. יְעַדְעַר אַיִּינְגְּרָהָט זיך זְוִינְעַ גַּעַדְאָנָקָעַן, זְיוֹן אַיִּדְעָאָלָּיְ, זְיוֹן אַיִּינְגָּן וְעוֹלְמָעָל, וּוֹאַס קִיּוֹן אַנְדָּרָעָר, עַס כָּעֵג זְיוֹן דָּעַר בְּעַמְּטוּר חֲבָרָהָהָט קִיּוֹן שְׁלִיטָה . . .

דָּעַם הַוִּיבָּט אַוְן וְעַדְעַן זְיוֹן לְיִהְלָבְּלִיךְ. אַוִינְגְּהָאָשָׁעָן דָּעַר טָאָגָן דָּעַן זְוּנָן זְעַצְט זיך. דָּעַר וְאָלָד וְעַדְעַר פְּעַרְצְּגָּעָן, זְיוֹן אַיִּינְגְּהָיָלָט אַיִּין אַ דִּינָּעָם רְוִיָּה. עַס פָּאַלְטָאָפֶט אַ שִּׁישְׁקָעָ מִיט אַ וְיִעְרָעְקוֹל. בְּיִידָּעַ

חָפְפָעָן זיך אַוִיפֶּד זְיוֹן אַ בִּישְׁוֹף.

— צִיִּיט פְּאַהֲרָעָן אֲחָיוֹם?

— צִיִּיט פְּאַהֲרָעָן אֲחָיוֹם.

אוֹן מַעַ הַוִּיבָּט זיך אַוִיפֶּד. אוֹן מַעַ שְׁפָאנְטָ דָּרָךְ דָּאָם נַאֲנָצָעַ פְּעַלְדָּעָר אַיִּין אַוִינְגְּהָאָשָׁעָן, קְרוּמָעַ, שְׁמָאָלָעַ סְטוּזָשָׁקָעַ. מַעַ זְעַצְט זיך אַרְיוֹן אַיִּין שִׁיפָּעָל אַוְן מַעַ זְוּנָנָט אַ לְיִידָּעַל (אַ גְּנוּעַשׁ, נִיט

קיין אידיש), און מע גלייטשט זיך איבערן' שמאלאען געדראעהטען טיבעל, פערבי דעם געלען אטשערט. און או מע לומט אהיים, איז שוין פינסטער. די באקען פלאמען. די אויגען גלאאנציגן. דעו אפעטיאן איז גרים. מע האט געהונדינג געקוייפט א זיסען קאוען. (ארבוז, ואסערמעלען), מיט צוווי פריישׁ וויבצע נאך ואערמעז פראאנזעלען. און מע פראאוועט א ווועטהערען. און מע איז פרייליך. און עם לאכט זיך גאָר אהן אַזְוֹן.

דען זיינגעָר האט געאָנט מיינען, אַז בִּירְדַּע זענְעָן גַּלְיוּךְ צָרָה פְּרִיעָרְדָּעָן, גַּלְיוּךְ גַּלְיוּלִיךְ—יְוִינְגָן, גַּעֲנוֹנְטָעָן קִינְדָּרָה, וּאַסְפָּעָהָלָט זַוִּי אַיִּין תֻּךְ אָרוּיָן אַיִּז אֶבְּעָר נָוָר אַיְינָעָן פָּוָן זַוִּי (אַלְיָ) גַּעֲוָעָן באָמָת אַגְּלִיקָנָדָה. דַּעַר צְוִוִּיטָעָר (שְׁלָוּם) האט זיך גַּעֲפִיהָלָט אַגְּנָעָרָאָכָעָן. נְלִיקְלִיבָּעָר. דַּעַר צְוִוִּיטָעָר גַּעֲפִיהָלָט אַגְּנָעָרָאָכָעָן. נִימָט אַוִּיפָּן' רִיבְטִיגְעָן וּוּגָן. זַיְוַן אַיְינָצִיגָּשׁ שְׁמִיקָּעָל טְרִיוּסָט אַיִּז גַּעֲוָעָן דָּאָם, וּאַסְפָּעָהָלָט גַּעֲפִיהָלָט גַּעֲלָנוּנָעָן מִיט זַיְוַן הַפְּטָרָה זַעֲנָעָן אַיִּין בִּיתְ-מְדָרֵשׁ אַזְוֹן מִיט זַיְוַן קַעַנְעָן חַבְדָּלָה אַזְוֹן העֲבָרָעָאִישׁ אַזְוֹן מִיט זַיְוַן שְׁרִיבָּעָן. אַלְעַז אַזְוּלָּבָּעָן וְאַכְּבָּעָן, וּאַסְפָּעָהָלָט זַיְוַן חַבְרָה אַלְיָ אַיִּין דָּאָסָה. נִימָט פָּאָר אַיִּם גַּעֲרָאָכָט. זַוִּי קַומְטָט צַוְּאָלִין אַיִּין אַיִּד דִּישׁ שְׁרִיבָּעָן? לְשׁוֹן קַוְשָׁה? מְלִיצָּה? דַּעְרוֹרָה אַיִּז גַּאֲרָעָר, נְחָום רָאָבִינָאָוּוּתִישָׁעָם זַוְהָנָדָעָה. קְלָאָר אַזְוֹן אַלְעַז הַשְּׁכָלָה-בִּיכְלָעָה, וּוּי אַוְאָסָעָר. לְיִעְנַט דַּעַם „הַמְּגִיד“. אַז וְאַונְדָּעָר, וּאַסְפָּעָהָלָט עַר אַלְיָוָן שְׁרִיבָּעָט נַאֲךְ נִימָט אַיִּין „הַמְּגִיד“. גַּאֲרָפָן וְאַנְעָן וְיִיסְטָמָעָן, אַז עַר שְׁרִיבָּעָט נִימָט? אָפְשָׁר שְׁרִיבָּעָט עַר אַונְמָעָר אַז פְּרִעְשָׁטָעָלָטָעָן נַאֲךְ מַע? . . .

אַזְוַיְוָן שְׁמוּעָסֶט מַעַן אַיִּין פְּרִעְעַיְאָסָלָאָגָן. אַזְוַיְוָן מַעַן רִינְגָּלָט אַיִּהָם אַרְוָם מִיט אַבעְזָנְדָרָעָן אַרְעָאָל אַזְוַיְוָן וְאַסְפָּט אַוְיָס בַּיִּזְקָדְמָה אַיִּין דַּי אַוְיָגָעָן מִיט אַקְאָפָט הַעֲכָר. אַזְוַיְוָן עַר וְעוֹרְדָסָלִיךְ. עַר זְוַכָּט נִימָט מַעַחר קִיְּין חַבְרָשָׁאָפָט מִיט קִיְּינָעָם פָּוָן דַּי פְּרִיחָעָרִינָגָע וְיִוְיסְעָעָה חַבְרָה/נִיקָּעָם. עַר פְּרִעְשָׁרִיבָּט זַיךְ אַיִּין דַּעַר שְׁטָאָדָט-כִּבְּלִיאָטָעָם. טְרָאָגָט אַהֲיָם גַּרְאָבָע בִּיכְעָר. לְיִעְנַט דַּא דַּזְוּוִין, בַּאֲקָדָם סַפְּעָן עַנְסָעָן שְׁאָוָט זַיךְ אַרְוָם דַּי גַּרְוִיסָע, בְּעַרְיָהָמָטָע, אַוְפְּגָנָעָן קְלָעָהָרָטָע בְּחוֹרִים אַיִּין שְׁטָאָדָט. בְּחוֹרִים אַוְיְטָאָדִירָאָקָעָן, אַזְוּלָּבָּעָן,

וועודען חאטש האבעו אליען מיט זויער ויזען און קוועטשען די באנק דורך-
געמאכט א גאנצען קורס, ביינעקוומען לאטאיין און גרייביש, דורךנצע-
גאנגען געאמעריען און אלגעברא, און טרינגןאנמעטעריע, און פסיביך-
לאגיאו, און פילאלספאפיען. נרייט געווונן חאטש היינטיגוונן טאגן ארויינ-
טראטען גלייך און אוניווערטיטט אריין. זוי האבען נאר ניט אוווע-
דרער הוועצה. צוויי טיפען פון די אמאליגען ערשות עקסטערנעם.
איינער האט געהיסען חיטט רודערמאן, דער אנדרער — אברהמאעל-
אלאוטשקין. בידיע זונגען טוידט און פערדיינען בעשריבען צו
וועודען חאטש האבעו און די דראיינע זבורנות.

חויטו רודערמאן איז געומען ווית הנטער דער שטאדט אָרוֹסָם, אַפְּגַּזְוָנְדֶּרֶט פֿון דָּרָר ווּלְטָן אָוּן פֿון מענשען. דאס איז געוען אַזְוָן פֿון דָּרָמָה דָּרָר ווּדָרָמָן, ווּלְכָעֵר אִזְזָבָעַן שְׂרִיבָעַן אַינְסָם עֲרַשְׁתָּעַן טִילְפֿון דָּרָר בִּיאָנְצָפְּיעַן, אָוּן אַברְדָּר פֿון שְׁמָעוֹן ווּדָרָמָן, ווּאַסְטָהָטָעַן בִּי שְׁמָדוֹן זַיְךְ, נָאָר דִּי שְׁטָאָרטָם הָאָט אַיְהָם אַרְיוֹסְנָגְרָאָטָעַוּט פֿון מְאַנְאָסְטָיר אָוּן אַוּוּקְעַד גַּעַשְׁקָטְקָט קִין וּשְׁיָטָאָמָּר אָין דָּרָר רַאֲכָבָנָרְשָׁהָלָן. חַוִּיטָע אָין גַּאֲרָגְעַטְמָן גַּעַרְאָטָעַן אָין זַיְנָן בְּלָאָפָּעַן, יַאֲדָעְלָיוּעָן בְּרוּדָרְעָר שְׁמָעוֹן. דָּאָס אָין גַּעַוְעַן אַבְּחָר אַגְּזָוָנָטָעַר, אַבְּרִיְּטָבִּינְגָּנָר, אַשְׁעָנָר יְוִונָּגָאנְטָשָׁמָן רַוִּיטָע פְּעַחַקָּעָ בְּאָקָעָן. מָשָׁה דָּרָר דָּרָר מְלָמָּד אָין גַּעַז שְׁטָאָרְבָּעַן פֿון אָיְזָן אַסְטָמָא הָוָסָט, אָוּן זַיְנָן וּוּיְבָדְדִּי אַלְמָנָה, חַוִּיטָע מְוּטָּר, אָין גַּעַוְעַטְמָן אַסְרָוּעָרָעָן אַסְרָוּעָרָעָן אַסְרָוּעָרָעָן קָעָן לְעַקְבָּאָר. דָּאָס הָאָט אַיהֲרָגְעַבְעָן מִיטְלָעָן צָוָם לְעַבְעָן אָוּן אַוִּיסְצָהָאָלָטָעַן אַיהֲרָזְזָהָן, ווּאַסְטָהָטָעַן גַּעַוְוָסָט נָאָר אִיְין זַאֲדָה — בְּכָעָר, בְּכָעָר אָוּן בְּכָעָר. מִיטְ קִינְעָס אָין דָּרָר ווּלְטָן הָאָט זַיְךְ חַוִּיטָע נִוְתָּן אַגְּנָעָהָרָהָמָן. זַעַלְטָעַן וּוּרְעַס הָאָט זַוְּבָה גַּעַוְעַן מִיטְ אַיְהָם צָוּ רַעֲדָעָן.. נָאָר אַלְעָהָבָעָן גַּעַוְוָסָט, אָז חַיִּיטָע פָּעָן, חַיִּיטָע אִיְזָן פְּלָאָר אַוְמָעָטָם, חַיִּיטָע אִזְזָעָקָט. וּוּרְעַס הָאָט גַּעַהָט אַמְּאָלָא צָא זְכִיהָ מִיטְ אַיְהָם צָוּ בְּעַגְעָנָעָן זַהָּה, אִזְזָעָקָט אַיְבָרְדָּשָׁט פֿון אַט דָּעַם בְּעַהָּלָטָעָנָם פְּלִיאָזָאָפָה. חַיִּיטָע אָז עַר הָאָט זַיְךְ צָעַדְעָרְטָמָן, הָאָט עַר גַּעַשְׁתָּעַן מִיטְ פִּיעָרָה גַּעַמְאָכָט אַתְּלָפְּנָה אַלְעָם אָז

שלום עליכם

פונן אלעלמען, מבטל געועון די נגןצע וועלט. זיין צונגע איזו געועון
א פוייל. זיין געלעכטער איזו געועון גאל. זיין וויז איזו געועון
גיגט. פון וואנען האט דער פרוש איזו געאנטן די וועלט? דאס
בלוייבט א סוד איןן א רעטעניש איזוף איבנג. איזין מאל איןן א זוּ
כער האט ער זיך אפנעבאדען אין טירך, פערקיהלת זיך, און איזו פון
טומערקואן א בחור פון אונוי און איזונציג יאהר געשטארבען.

בדער צויזיינער פילאזהה-אוינטארידאקטם, אברההמל זאלאטוש
קין, איז שווין געוען ניט קיין פרוש, ניט קיין ערבערבּרגענער. א
יונגע אָפְּרִילִיכֶּר, אַהֲיֵסֶר בְּרוֹנְעֶט, מִיט פִּיעִירְגֶּנֶע שְׁוֹאַרְצָע אָזִי
גען, מִיט שְׁוֹאַרְצָע, שְׁטָאַרְקָע, גַּעֲקָרְיוּעַלְטָע הַאָרָא, אַלְיאַיְן אַיְיךְ אַשְׁוֹאַרְךְ
צָעֵר, וְאַיְין אַרְאָבָּמִיט וּוּוִיסְעָלְאַכְּבָּעַדְגָּוּנָע צִיְּהָן, אַבְּסָעָל אַהיִי
זְעַרְגָּעָן שְׁטָמְעָן, לְיעַב גַּעַחַת אַנְתָּהָוּ זִיךְ, וְאַיְין אַיְינְגְּלָעְנְדָעָר,
קַעַסְטָעַלְדִּינָע הַוּזְעָן, אַמְּאַדְגָּעָן מִוְּצָעָל אַוְּפָעָן קָאָפָּה, אָנוּ וּוּוּנְמָעָר אַ
מְגַשְׂמָדָמִדְגָּעָן הַעֲנָקָלָנָע. אַגְּנָעַלְיָעָנָט אַיְין דָּעָר זַאֲלָאַטְוָשָׁקָן גַּעַנְעָר
וּוּן וְאַיְין אַפּוֹק. גַּעַקְאַנְטָה הַיְּינָע טַעַק עַדְרִיִּי, סְוּוּיִּיִּפְטָ
הַאָטָם עַד גַּעַחַת דִּיקָעָן כָּאָנוּ טַעַק עַדְרִיִּי, סְוּוּיִּיִּפְטָ
סְעַרְדוּ אַטְעַס אָנוּ אַזְנָעָר גַּאֲלַעַן. אָנוּ אַיְין
אַלְיאַיְן אַיְיךְ גַּעַוּעָן אַחֲמָרִיםָט. דָּאָם הַיִּסְטָם, עַד הַאָטָם שְׁטִילָעָרְהִיד
פָּאָר וְיךָ גַּעַשְׁרִיבָעָן אַסְטָהָמָרְטִישָׁע זַאֲכָעָן אָנוּ קַיְיָן אַיְינְצָיָע
שְׁוֹרָה נִישְׁתָּגַעַת נִיט אַפְּדוֹרְקָעָן, נִיט בְּעוֹזְיוּעָן קִיְיָנָם. בְּטוּבָע
גַּעַוּעָן אַגְּרִיסְעָר עַלְשָׁן. אַצְׁוֹלְהָכָעִים נִיק, אַיְיךְ אַפְּשָׁפָעָטָר אָנוּ
אַפְּרַטְעַפְּטָעָר אָנוּ זִיךְ. גַּעַלְעַטְהָאָט עַד פָּוּן דָּעָם, וּוּאָסָעָר אָיִן
גַּעַוּעָן אַשְׁרִיְּבָעָר כְּלִימָיו אַיְין דָּעָר מַעֲשָׁתָשָׁאָנְקָי אַופְּרָאָוּ. זִיְיָן
בְּתַבִּיד אַיְין גַּעַוּעָן פָּונְקָט אַזְוִי גַּעַרְקִיְּזָעַט, וְזִיְינָעָהָר. עַד אַיְין
גַּעַשְׁטָאַרְבָּעָן אַיְין אַלְטָעָר בְּחוֹר אַרְבָּעָר פֿרְצִיגָּן.

און דאך האבען זוי זיך איזו פינט געהאַט, אוֹ מע האָט נישט גע-
טאָרט דערמאָנָען פאר אַיִינָעַם דעם אַנדערעָנָם נָאָמָעַן. מִיר וּוּלְלָעַן
זיך נאָך מסתמא בעגעגענען מיט זוי אַיִן אָונְזָעָרָע וּוּיְטָעָרָע בע-
שְׁרַיְבּוֹנָגָעָן.

ער פאָהרט אוּיפֿ אַרייכָע שְׂמִעוֹלֶע

7

ער פאהרט אויף א רייבע שטעהלע

“בומסתנפעאָס”. — ישראל בענדיצקי מיט איזן עעה, אוו דער פֿאַטער שריבּיט
בריעו צום “פֿאנְגָטּ”. — ער לאָט זיך ווועידער איזן דער וועלט אַריין
אוו בלִיבּיט מיט איזן “פֿיטְאַקְעָלּ”. — בְּיַי טויערַן פֿוֹ נְגַזֵּעַ
עד. — דער אַלְמַנְדָּר “ברְּבָּרוּבָּהּ”.

אָס ווּעַט זַיִן ווּוִיטָעַר ?
פָּז אֲלֹעַ פְּרָאָפֶעָסִים, וּוֹאָס זַעֲזָעַן פְּרִיהָעַר גַּעוּעַן
אַגְּנַצְעַר שַׁלְּכָ, הָאָט זַיךְ אַוִּיסְגַּעַלְאָזָט אַבְּוּדָם.
דֵּי שְׁטוֹמְדָעַן הַאָבָעַן זַיךְ צַעְרוֹאָכָעַן. פְּאַהְרָעַן שְׁטוּדָהָי
דָּעַן — אַזְּ נִיטְגַּעַוּן מִיטְגַּעַן. זַיְצָעַן בְּיָם טַاطָּעַן
אוּוּרְקָעַט אַזְּ נִיטְגַּעַן וְעוֹרְקָעַב. וּבְפָרָט נִאְדָּרָעַם,
וּוֹיְ מַעְ אַזְּ שַׁיִן גַּעֲוָעַן אַזְּ עַלְבָּסְטַעְנְדָעַנְגָּרְמָעַן פָּאָרְזָה. אַזְּ
חַחְאַטְשָׁ דָעַר טַاطָּעַן הָאָט נַעֲלִיבָעַן חַעֲנוֹגְ פָּז אַזְּ זַוחְן קַעְנָעַר
אַזְּ דָעַם מַשְׁכָּיְ, דָאָךְ הָאָט דָאָס אַיְהָם גַּעֲרָעָנָט אַזְּ גַּעֲלָטָעָט,
וּוֹאָס זַיִן זַוחְן גַּהְתָּמָאָרָט בְּטַל אַחְן אַשְׁוֹם אַרְכָּבִיטָם. וּוֹאָס ווּעַט זַיִן
דָּעַר תְּבִילַתְ ? אַזְּ דִי שְׁטַעְפָּמָאָמָעַ, וּוּלְכָעַד הָאָט גַּהְעָאָת גַּעְקָוְטָם
אוּוּרְקָעַט דָעַם וּלְבָּסְטַעְנְדָעַנְגָּרְמָעַן שְׁטַעְפָּזְהָוָהָן מִיטְגַּעַן אַגְּנוּסָעַר דָאָזָעַן
פָּזָן רַעֲסָעַטָּם, הָאָט אַצְינְדָמִיט אַמְּאָל פְּעַרְלִיוֹרָעַן דָאָס גַּאנְצָעַן בְּרִי
סְעַל דָרְךְ אַרְץ פָּאָרְיְן "פְּסַטְעָפָאָסְנִיק". זַיְאָהָט בִּימְלַעְכָּווֹיְ אַנְ
גַּהְיָהָבָעַן אַיְהָרָע אַמְּאָלְגָיְזָן זַאְכָעַן: קוּקָעַן מִיטְגַּעַן אַיְיָן אַרְיָינוֹאָרְיָה
פָּעַן אַשְׁטָעַכְעָרְטָמְעַי, זַאְגָעַן דָעַר שְׁוֹיְגָנָר אַזְּ מִינְיָעַן דִי שְׁנָרוֹ...
דָאָס אַלְעָם הָאָט דָעַם טַاطָּעַן מַקְצָר יִמְמָיְ גַּעֲוָעַן, אַזְּ דָעַר הַלְּדָעַן
אַלְלָיוֹן הָאָט פְּעַרְטִיעָפְטָז זַיךְ אַזְּ זַיִןְעַ בְּכָעַר, אַדְעַר אַגְּנָעָרָקְטָס אַזְּ
הַיְּטָעַל, גַּעֲנוּמָעַן דָאָס שְׁטַעְקָעַלְעָ אַזְּ אַוּוֹסָז זַיִןְעַ אַוְיָבָעַנְבָּשָׂרִי
בַּעֲנָעַן בַּעֲקָנְמָעַ פִּילְאָזְאָפָעַן, צַו חִיְּטָעַ רַודְרָמָאָן אַדְעַר צַו אַבְּרָהָמָאָל
זַאְלָאָטוֹשָׁקִין. מִיטְגַּעַן זַיְאָהָט עַד לִיעַב גַּהְעָאָת צַו דִּיסְקָוְתִּירָעַן וּוּנְעַנְ
אַזְּ

אבסטרקט'ע זאכען, וועלט-פראובלעמען. חייטע רודערמאן, דער פעלסימיסט, האט, וויא זיין שטינגר איזי, גזויידעלט די נרטטע מענישען, נישט אונערקענט קיין אויטאטערעמען, געפיפט איזוף דער אאנצער וועלט. דערפהאר האט אבער דער אפטימייסט זאָטושקזע ציטירט פון היינע און בערנע גאנצע שטייקער מיט אַ בעזונדרען זיגנון, גענדרייזעלט בעת מעשה דעם משוביך פון זיין גענדרייזעלט צאָר און זיך אַנגנוועראָעט מיט אַזְהַלְבָּהוֹת, ווי אַ פֿערברענְטֶר חסיד, בעת ער זאנט נאָך דעם בְּבוֹיָּס תורה . . .

דאם אלסידיניג איז אבער געווען נישט מעהר ווי א מיטעל אויך צו פערטורייבען. עס האט זיך געפיהלט א פומטקייט אין דער נשמה און איין אומזיסט פערלייערען פון צייט און פון ערנגייג. עס האט זיך גבענטקט נאך ארכבייט. עס האט זיך געריסטען און דער וועולט אריין. עס איז ניט ליעב געווען דאם לאבען. זיך אליאין נמאס. במאס און מאום.

נאר דער גאנט, וויאס פערלאָזֶט ניט קיינעם, האט זיך אומגען
סוקט אויך אויף דעם פערלוּערענען העלד פון דער דאָזונער ביאַנגראָא
פיען. איהם איז געקומען צו הילך זיין טאטענען אַ גוטער פרוינְד
מייטין זאמען ישראל בענדוֹצְקִי. דער דאָזונְד פֿאָרְשִׁיוֹן, האטש
עד איז אַיגענטְלִיךְ געווען ניט מעהָר וויאָ אַ קלְיָוְרָן, דאָךְ האָט
עד געשבּוּלְט אַין שטאדָט אַ רְאֵלָעַ פון אַ זעהָר אַגְּנוּעָהעָנעָם בעַלְ
הכּוֹתִית. געשבּוּלְט האָט עד נאר אויף געהָיְבָּעָנָעָ רִיכְבָּעָ חֲתוּנוֹת,
זיך גערעבענט פֿאָר דִּירְיוֹשָׁאָר אָוֹן קָאָפְּעַלְמִיסְטוּרָה. זִיְן הוּאַפְּטָר
געשבּוּט אַין געווען — אַ רְיָוְעָ פֿרִיצְשִׁיעָ אַסְכְּנִיהָ. עד אַין אוּיךְ
געווען דער אַיְנוֹצְינְגֶּר פֿאָטָאנְגָּרָה אַין שטאדָט. דערצְוָן אַין ער
געווען גְּלָאַט אַ שְׁנָעָר אַיךְ, אַ הוּאַכְּעָר, אַיְן אַוְסְנָעְפְּצָטָה, מִיטָּ
אַ זְׂעַלְמָעַן-שְׁעַנְעַן קוּלְעַכְּיָגָע שׁוֹוָאַרְצָעָ באָרָד. גַּעַטְרָאַגְּנָעָ אַ שׁוֹוָאַרְצָעָן
געַוּונְטָעַנְעָם העַנְקָאַלְגָּרָע, אַ הוּאַכְּעָר קָאָפְּעַלְמִישָׁ אָוֹן לְעַדְרָעָן קָאָ
לְאַשְׁעָן מִיטָּ מעַשְׁעָן אַבְּצָאַסְעָן. אַ צִּינְעָלָהָט עד גַּעַתְּהָט אַ גַּעַתְּ
שְׁלַיְפָעָן, גַּעַרְעָט וִיס אָוֹן קִיְּלָעְבִּיגָן אַזְּן מַעַהָּר אוּיךְ רָוּשָׁוּשָׁן: "זָוִינְ-
טִילִי".... "מְעֻזְרָהָאַ פֿרְאָטְשִׁים".... "סְלִיְעָרָאַוְעָטְלָנָאַ"....

דער דזונגער בענדריצקי איז געווען איז אפטער אריכונגעהער אין קלוב, דאס הייסט, צו ראכינאויטשען איז דער „טאבאטשנע“ — אביכעל שמוועסען. אין מל איז מען געוועסן איז איז געשמעסט, דערצעעהלט בענדריצקי, וויא א מסיח לffi תמו, איז די טען האט זיך אפניעשטעלט בייז איזונגער א איז, איז עשר, א גבר, איז איז אדריר, א מאנגנאט, מיטז נאמען ק. זיצען זיצט דער דזונגער „מאנגנאט“ אין א קליען שטערטעלע אין ט. (קיעווער גובנער). מע לאו זאגען, איז ס'אייז א דראף, ניט קיין שטערטעל, און ער האט קינדרער, צו וועלכע ער זוכט מיט לייכט עפעס א רעכטען לעהרעער, א רעפעטיטאָר, אויף אידיש און רוסיש צוּאַמְעַן. נאָר דער לעהרעער זאל זיַּן א געראטענער, א קענער, און מעוזראָוּ פֿרֿאָטְשִׁים, א טאטענס א קינד.

לאו זיך אוייס, איז דער טאטע קען דעם דזונגען „מאנגנאט“ נאָך פון לאָנג. אַמְּאָל, מיט יאהרען צוריק, איז דער „מאנגנאט“ ק. איז נאָך געווען א קליען מענשעלע, זיך געדערהט אַרְוֹם א פֿרִיעַן, איז ער געשטאנען סטאנציע בייז ראכינאויטשען איז דער אלטער אַסְכְּנִיה און געווען דאס זאָם מע רופט איז א „גוט ברודערעל“. דערעהרט אַזְאָך מעשה, רופט זיך איז בענדריצקי: — סְלִיעַדְאָוּזְטֶעֶל־ נאָ, האט דאָך גאט קליען מיך געשיקט צו איזיך פֿאָר א שליח! אויב איזו, וועל איזיך געבען איזו עזה, איז איהר זאלט באָלֵד אַזְעַקְעַזְעַן זיך און אַנְשְׁרִיבְעַן א רעכטען, א פֿיְינָם בְּרִיעַן, מעוזראָוּ פֿרֿאָטְשִׁים, אויף לְשׂוֹן קְדוֹשָׁן, איזו ווּ איהר קענט און איזו ווּ איז מאנגנאט שטעהט און, און ער בחור, ווינטיל, זאל ניט מעדרלווען און זאל גְּלִיְּד אַזְעַקְעַזְעַן מיט דעם דזונגען בְּרִיעַק קיַּין ט. און פֿערנְעַמְעַן דִּי שְׁטַעַלָּע, און סֻעַּ זאל זיַּן אַזוטער שעה — אַמְּן.

*

און איזו איז דאס טאָקִי געווען. עס איז בעשאַטְעַן געווארען א בריעע, א שענער פֿיעַרְגְּנָעַר מליצה־בריעע מיט אַזְעַק שענער שפֿראָך, איז עס קאָן ריהרען אַפְּלוּ אַשְׁטִינוּ. דער טיטעל אליען

האט פעינונגסן דריי לאנגע שורות, איז ווילכע עם זונגע געווען אוייסנערעכנט איזו פיעל מעלהו און שבחים, איז וווען אפיילו דער מאנגנאט זאל בערמאנגען נאר א דרייט-חלק פון זיי, וואלאט ער איזוק געאנט זיין א אידערעל פון א מענשען... אונגעוואפנט מיט איזוא שטארקע פראטעקייז, לאזט זיך דער יונגער רעדעטימטר אוזעך נאך אמא אין גאטס ווילט זוכען גליך. קיין איבעריגע געטלען מיט זויה, דארך מען דעם אמת זאנגען, האט ער ניט מיטגעפהרט. קיין אקרעדיטווען אין די בענק האט ער אויך ניט געהאמ. דאס ביסען, וואס ער האט פערדיינט פון זייןיע שטונדרען, האט ער דעם גראס-טען טויל פערטראאנזירט, זיך איזונגעקלידט, ווי א פרינץ. דאס איבעריגע האט צונגענווען די באחזן. היינט איז מען דאך עפיס א לעבעריגע מענש. אויף יעדער סטאנציע שטעלט מען זיך אפ. די פאסאושירע שיטען ארים פון די וואאנגענס און לויפען צו צומ בופען. מע האט זיך צו, ווער צו דיא פלעשלעך מיט די גלוועלה, ווער צו די הייסע פירעושקען. ווערעם הייסט זיך געבען א גלוועעל טי און ווער א פלעשל סדרא ואסער. מע טרינקט דאס אים על רגלא אחת און מע בעצחהט דעם קעלגער טריינגערד פון דער ברײ-טען האנד, מעשה באנקיר, אדרער אפיזער — לאו ער וויסען דורך ארץ — און איזו איזו יעדער סטאנציע. דאס ביסעל מינע ווערט צקרכאלען, צענןגען איזו ווי שנוי אוייף דער זונן. איז ביזעטעל בעמבלט זיך נאך עפיס א מין פיטאקלע. נאר ווער טראקט וועגען דעם? א מענש פאהרט אויף א גרייטער זאך. איז שטעלען! און אונגעוואפנט מיט איזוא פראטעקייז — וועמען הערט ער?

אוֹן אָוּר אַיּוֹ גַּעֲקוּמָן קִיּוֹן טָן, אַרוּם פָּאַרְנָאַכְטָלְיךָ אַיּוֹ דָּאַס גַּעֲעוּזָעַן, הָאַט עָר זַיֵּךְ אַרְוּמָגָעַקְוָת, אָוּן עָר אַיּוֹ נְקִיָּה, רַיּוֹן פָּוּן גַּעַלְד, פָּעַרְמָאנְגָּט יוֹן אַיְגָעַנְס דָּאַס אַיְינָע פִּיטָּאַקָּעַל . . . אָוּן דָּאַד הָאַט עָר אַפְּיוֹן אַוְוָף קִיּוֹן מִינְכּוֹת וַיֵּדְבָּרְתָּאַתְּ עָרְבָּה, עָר הָאַט זַיֵּד גַּעֲפִילָהְלָט אַזְוִי גּוֹט, וַיַּדְבַּרְתָּאַתְּ נַאֲדָק קִיּוֹן מָאֵל נִיט אַיּוֹ זַיּוֹן לְעַבְנָן. דָּאַס

אליאן, וואָס ער אַיּוֹ פֿרִי גַּעֲוָאָרָעָן פָּוּן די רַוִּישִׁיטְשָׁעוּוֹר אַינְטֶרְרִיּ
גַּאנְעַסְמַלְעָהָרָעָם, מַאְרָאָקָאנָעָם אָוּן וָאָנְצָעָן,—זֹוָּס אַיּוֹ עַס וּוּרְתָּה?
מיַט פֿוֹלָע לְוַנְגָעָן האָט ער אַרְיוֹנְגָעָטָעָמָט אַיּוֹ זַיךְ דִּי גַּעֲוָנְדָע אַסְפִּינְ
דיַגְעַן לְוַפְּט. די זָוּן אַיּוֹ שְׂוִין לְאָנֵג פֿערְשָׁוֹוָאָנוֹרָעָן אַוְוָךְ יַעֲנָרְ זְוִית
וּוְאַלְךְ, וָאָס חַאְט גַּעַשְׁמָעַט מיַט דֻּעְבָּעָנָעָם אָוּן סַאַסְנָאָוּסָעָן רִיחָ.
אוֹרְיִיסְעַשְׁפָּרוֹנְגָּעָן פָּוּן וָאָגָּאָז, האָט זַיךְ דִּעְרָ יַעֲנָגָעָר לְעַפְּעַטְיִ.
טַאְר גַּעַלְאָזָט גַּלְיְיךְ צָוּם גַּבְּרִיר,—אַיִּהְמָ אַיבְּרָעָנְגָּבָעָן דָּעָם בְּרִיעָ.
פֿערְגִּינְט זַיךְ אַזְּאָז „מַאְנְגָּאָט“ צָו זַיְצָעָן הַעַטְוּוֹיִט אַיּוֹ אַלְדָע גַּוְטָע
יאַהֲרָ אַרְוִיסְ פָּוּן דִּעְרָ שְׁפָּאָדָט, אָוּן וּוּיְסָעָן פְּאַלְאָזִי מִיט אַגְּרִיסָעָן
נְרִינְגָּעָם גַּאְרָטָעָן, אַרְוֹמְגַעְנְרִיזְוּט מִיט גַּעַפְּאָרְבָּטָעָ שְׁפִּיצְיְכָנָעָץְאָצָץ
לְעַדְגָּעָ שְׁטָאָכָעָטָעָן. צַוְּרָעָטָעָן צָו אַיִּהְמָ אַיּוֹ נִיט אַזְּוִי גַּרְוִינְגָּן, וּוֹי
מַעַ קָאָן זַיךְ פְּאַרְשְׁטָאָלְעָן. עַרְגָּעָר וּוֹי צָו אַפְּרִידִי. נַאֲרָ אָזְּ מַעַ אַיּוֹ
אַגְּנָעָלְאָרָעָן מִיט אַזְּאָזָשְׁטָאָרְקָעָרָעָרָעָר, קָאָן מַעַ שְׁוִין גַּעַהְן
אַפְּיְיךְ צָוּמָעָט טָעוֹת. וּוּאָרוֹם נַאֲדָק אַלְעָמָעָן אַיּוֹ דִּעְרָ גַּזְעָרָן גַּאֲרָ נִיט
אַזְּוִי גַּוְאַלְדִּיְיִ, וּוֹי דִּעְרָ וּוֹעָגָן, וָאָס פֿיהָרָט צָוּ גַּזְעָרָן . . . אַסְבָּרָה,
אַזְּ אַיְדָעָר מַעַ טָרָעָט צָו אַזְּאָזָפְּרִירָהָר, מַוְּזָּעָן דּוֹרְכָנָהָרָ פֿרִיהָר
אַלְעָ שְׁבָהָ מַדוּרִי גַּיְהָנָם. בַּי אַזְּאָזָ „מַאְנְגָּאָט“ אַיּוֹ פְּאַרְחָאָן דְּרִיּ
זַאְכָעָן, וָאָס מַעַ מַזְּוֹ פֿרִיהָרָ דּוֹרְכָמָעָן, אַיְדָעָר מַעַ אַזְּוִיכָה צָו
וּהְעָדָעָן זַיְן פְּנִים. אָזְּ אַפְּיְלוֹ, אַזְּ אַיְהָרָהָט שְׁוִין דּוֹרְכָנָמָעָטָלָע
דְּרִיּ זַאְכָעָן, זַעַנְטָ אַיְהָרָ נַאֲדָק אַלְאָזִי נִיט פְּאַרְטִיגָּה. אַיְהָרָ קַאֲנָט גַּעַהְן
אַזְּ גַּעַהְן אָזְּוּעָקָגָהָן מִיט דָעָם, וָאָס אַיְהָרָ זַעַנְטָ גַּעַקְוּמָעָן. וָאָס
זַעַנְטָ דִּי דְּרִיּ זַאְכָעָן?—(1) אַסְטְּרוֹוֹשָׁ, אַזְּ הוַיְכָעָר טַרְוקָעָנָר עַרְלָ
מִיט קְרוּמָעָ פִּים. אַזְּ עַד גַּעַהְטָ קְאַטְשָׁעָטָעָר וּזַיךְ. זַיְן נִאמְעָן אַיּוֹ
פְּאַנְטָאָלִי אָזְּ זַיְן שְׁבָהָרָה—עַרְ זַיְצָט בְּיִ'ם מַזְעָרָ, אַזְּוִי וּוֹי לְחַבְדִּיל
מְרַדְכָּי דִּעְרָ אַיְדָ בְּיִ'ם קַעַנְגָּי אַחֲשָׁרִישָׁ. (2) אַזְּוּוֹאַרְצָעָר כְּלָבָ, אַ
בְּלַיְנְדָעָר אַיְתָ אַיְזָן אַיְגָן, אַזְּוִי וּוֹי בְּלָעָם. זַיְן נִאמְעָן אַיּוֹ זְשָׁוָק.
דָעָם דְּאָזְיְנָעָן כְּלָב שְׁבְּכָלְבִּים הַאַלְטָט מַעַ צְוֹנְעָבָנְדָעָן צָו אַ בְּיִם אַוְיִחְ
אַיְיִן אַיְזְוָרָנָעָר קִיּוֹט—אַנְיִיט וּוּאַלְטָ ערְドָרָם גַּעַוְוָן מְעַנְשָׁעָן. אָזְּ
(3) אַזְּ יַעֲנָג אַמְשָׁתָה, וָאָס טְרָאָגָט אַקְוִיטָנָגָעָמָנִישָׁקָעָן, אַגְּלָדָעָנָעָם

דיניג און געהט פערקעמעט מיט א שרוןנט אסורהט איזן מיטען קאָפַט. די שוואָרצע האָר שטאָרַס אַנְגַּשְׁמִירַט מיט פֿעַטְעַן אָוֹן שְׁמַעְעַן מִיט אָרוֹחַ פֿוֹן אַרְעַפְּאַלְאָזֶן, גַּעֲמִישַׂת מִיט צִיבְּעַלְעַם, נַאֲרַ דֵי אַוְיְעַרְעַן זְעַנְעַן פֿוֹל מִיט בְּלַאֲטַע אָוֹן דֵי נַעֲגַלְעַל אַרְמְגְּנַכְּבָרַעַמְט מִיט שְׁוֹאָרְצַעַן. דּוֹרְכְּנַעַן אַט דֵי דָרְיוַיַּ אַינְסְטָאנְצִיעַט אַיזַּ נִיטַּ פֿוֹן דֵי קְלִיְּנוֹגְּקִיַּטַּן. קוֹדֵם כל דָּאָרְפַּט אַיהֲר זִיךְ בְּעַפְּעַנְעַן מִיטַּן סְטוֹרַשְׁ פְּאַנְטָאַלְיַי, וּאוֹרָם אֹז עַד דָּעַרְוַהְתַּמְט אַרְעַמְּדַעַן מַעֲנְשַׁעַן, טַהַוְתַּ עַר אַיהֲם אָפְּרַעְגַּן: „שְׁטָאַ נַאֲרַצַּא?“ גַּעֲהַט דָּרְצְעַהְלַט פְּאַנְטָאַלְיַיַּעַן אָ מַעְשַׁת זְעַנְעַן אָ בְּרִיעַ אָוֹן וּזְעַנְעַן אָ שְׁטַעַלְעַל. אַיז אַבְּעַר פְּאַנְטָאַלְיַי נִישְׁתַּחַווֹן שְׁלַעְכְּמַעְרַנוֹי. אָ „פִּיטְאַקְּעַלְיַי“ אַיז בַּיַּ אַיהֲם אָ מַטְבַּע. אַזְוּקְדַּ גַּעֲשְׁוֹאָוּמְעַן דָּאָס אַיְנְצִינְעַן, דָּאָס לְעַצְמָעַ פִּיטְאַקְּעַל! . . . דָּאָרְפַּט אַיזַּ פְּאַנְטָאַלְיַי אָ גּוֹטְעַר בְּרוֹדְעַר. . . אָ סְךְ עַרְגַּעַר פֿוֹן דֻּעַם עַרְלַ אַיזַּ זְשֻׁוֹם, דָּעַר כְּלָב אַיזַּ מַאֲקִי אַוְיַּף אַקְּיַּט, נַאֲרַ אַהְונַט בְּלִיְּבַדְטַיַּן. עַר בְּלִילַט אָוֹן שְׁפְּרִוְנְטַס אָוֹן רִיסְטַס זִיךְ, דָּעַר כְּלָב שְׁבַכְלִיבִּים, מִיט אַלְעַ כּוֹחוֹת. אָ גְּלִיק, וּוֹאָס פְּאַנְטָאַלְיַי אַיזַּ דָּאַ בַּיַּ דָּעַר זְוִוִּיט. שְׁרִוִּיט עַר אַיזַּ אַוְיַּף אַיהֲם, שְׁעַלְתַּ אַיהֲם מִיט טְוִירְטַע קְלַלְוַת אָוֹן זְאַנְטַ אַיהֲם מַוְסָּר—אָ גַּאנְצַע דְּרַשְׁתַּה. נַאֲרַ שְׁוֹועְרַעַר פֿוֹן אַלְעַז אַיזַּ דֵי דָרְיִיטַשְׁ אַינְסְטָאנְצִיעַי—דָּעַר מְשַׁרְתַּה. דָּעַר הַאלְטַט זִיךְ נַאֲרַ אָגְּנַץ קְנַעַן פְּעַל, פְּרַעַנְט אַוִּיס בַּיַּ אַיְיךְ אַיְטְלִיכְסְּ בְּרַעְקַעַל, נַעַמְתַּ אַפְּ אַיְין עַלְזָאַזְעַן—וּוֹעַר אַיהֲר זְעַנְעַט? פֿוֹן וּזְעַנְעַן אַיהֲר קְומַט? אָוֹן וּוֹאָס אַיהֲר דָּאָרְפַּט? אָ יוֹנְגַּן אָ בְּלַאֲזַעַן. מִיט אַיהֲם אַיזַּ גְּלִיבְעַר אַיהֲר זְאַלְט זִיךְ הַאלְטַטַּן פֿוֹן דָּעַרְוַיְוַעַטַּן, קוֹקַעַן אַוְיַּף אַיהֲם פֿוֹן אַוְיְבַעַן אַרְאָפַט. אַנְטַ — וּוֹעַט עַר אַיְיךְ קְרִיבַעַן אַוְיַּפְּזַיְקַעַן קְאָפַט. דָּעַר הַעֲלַד פֿוֹן דֵי גַּעַנְטַ שִׁיכְטַעַן וּוֹיִיסְטַעַן עַס פֿוֹן זְיוֹן אַיְגְּנַעַן עַמְּרַפְּאַהְרַעַן. דָּעַר מְשַׁרְתַּה אַטְטַ אַיהֲם אָ נַעַם גַּעֲגַבְעַן אַוְיַּפְּזַיְקַעַן צִימְבָּעַל: פֿוֹן וּזְעַמְעַן אַיזַּ דָּעַר בְּרִיעַה? וּוֹאָס שְׁטַעַחַת אַיזַּ בְּרִיעַה? אָוֹן וּוֹאָס פַּאְרַ אָ גַּעַשְׁפַּט עַר הַאַט? אָ שְׁטַעַלְעַן? וּוֹאָסְעַר אָ שְׁטַעַלְעַן? אַיזַּ „זָאוּוֹאַד“? אָרְעַר אַיזַּ דֵי „עַקְאָד“ נַאֲמִיעַם? אָוַיְבַע אַיזַּ „זָאוּוֹאַד“—זְעַנְעַן אַלְעַ שְׁטַעַלְעַם פְּרַעְנוּמַעַן. אָוֹן אַוִּיב אַיזַּ דֵי עַקְאָנָאַמִּיעַם—זְעַנְעַן אַוְיַּד אַלְעַ שְׁטַעַלְעַם בְּעַזְעַצְטַמְט. סִירַעַן אָ לְעַהְלַעַר־שְׁטַעַלְעַן?—זְעַנְעַן אַבְּעַר דָּאַ בְּלַנְיַיְסַמְּ אַבְּעַר גַּעַנְגַּן.

אָט גַּתְהַט נָאָךְ אַיִּינְעָרְ מִיטְ אַהֲנְקָאַלְגָּעָר, זַעַהָר אַ וַאֲזַשְּׁנָעְ לְעהָדְ רַעְרַע—הָאָט עַר אַבְּעַר אַחֲסְרוֹן: עַר אַיְזְ אַ שְׁוֹתָה, חָאַטְשְׁ בְּרַאַקְטְּ אַיְהָם אַיְזְ קְרוּוֹמְ. דָּעַרְפָּאַר הָאָט עַר אַ מְעַלָּה, וּוְאָסְ עַר אַיְזְ מִיטְ אַ בָּאָרְדְּ, וּוְעַלְעַן דֵּי פָּאַנְיְטְשְׁלָעְךְ מִיטְ דֵּי בָּאַרְיְשְׁנִים פָּאַר אַיְהָם הָאַבְּעַן דְּרַקְדָּאָרְץְ.

— פָּאַר אַיְיךְ נִיטְ, וּוְיָלְ אַיְהָרְ זַעַנְטְ נָאָךְ צַוְ יְוָנָגְ, וּוְעַלְעַן זַיְיָ אַיְיךְ אַפְּדָרְעָהָן דֻּעַם קָאָפְ . . . אַוְנוּעָרְ פָּאַנְיְטְשְׁלָעְךְ מִיטְ אַוְנוּעָרְ בָּאַרְיְשְׁנִים—עַס וּוְאַלְטְ גַּעַמְעַנְטְ קְוּמָעְן אַוְיָף זַיְיָ אַחְלִירָעְ אַיְן אַיְן טָאגְ! . . .

אוֹי לְאַזְוָם אַוִיסְ דָּעַרְ מְשָׁרֶת אַזְוָן פָּעַרְבִּיסְטְ מִיטְ אַ שְׁעַנְעַטְ יְבָרְכָהְ, גַּעַמְטְ צַוְ בְּיוּ'ם בְּחוֹרְ דֻעַם בְּרִיעָהְ, לְעַנְטְ אַיְהָם אַרְיוֹשְ אַיְיךְ אַ זְיְלְבָעָרָעָן טְעַצְעַל אַזְוָן וּוְעַרְדְ פָּעַרְשְוָאַונְדָעָן אַיְן דֵי וּוְיִטְעָ אַפְּגָזְ— מַעַמְעַנְטָעָן. אַיְזְ עַטְלִיכְעַמְינְוָט אַרְזְמָה אַיְזְ דָעַרְ מְשָׁרֶת גַּעַפְמָעָן צַוְ רִיקְ מִיטְ לְיִדְרִיכְעַנְטָעָן אַזְוָן אַחְזָן אַ שְׁוָם רְעוּוֹלְטָאָטְ. דֻעַם בְּרִיעָהְ הָאָטְ, זַאנְטְ עַרְ, דָעַרְ "מַאֲגַנְגָטְ" גַּעַפְעַנְטְ, אַ קְוָק גַּעַגְעַבָּעָן, אַזְוָן, נִיטְ גַּעַלְיְעַנְטְעַרְהָיְדְ, אַוְעַגְעַלְעַגְטָן.

וּוְאָס אַיְזְ דֵי מְעַשָּׂה?—דָאָס וּוְעַלְעַן מִיר זַעַהָעְן וּוְיִטְעָרְ.

אין חלום או אויה דער וואהָר

אין חלום און אויפֿ דער ווֹאָהֶר

אויהָךְ דער סטאנציע אוניכּס קליין שטודטעלע. — "בערעלַ דער רויטער" טאפט בוי איהם וועלמער. — דער העדר לענט זיךְ שלאטען אַ חונגעיגער און געהט אַוועק און עולמְדָרְמוֹן אַרְיוֹן. — ווועדר ער אַ מאָלַ דער "אַזְּרָר". — ער בעגעגעט זיךְ מיט אַ טאכְטער פֿונִים "מאָנְגָּטָם", אַנוֹ פֿוֹן זיינע חלומות לאָוט זיךְ אַוְסָם אַ טַּיךְ.

עוקמען ביימַס "מאָנְגָּטָם" פֿוֹן מַ. אַזְּאָלְטָעָן ברוֹגִי הַבָּא, האָט אַונְזָעָר הַעֲלֵד פֿוֹן דַּעַסְטוּעָעָן נַאֲךְ נִיטַּפְּרָלְיוֹרָעַן זַיְן קָוָרָאַשׁ, אַנוֹ זַיְן האָפְּנָונְגַּה האָט ער נִיט אַוְיפֿנְעַנְגַּבָּעַן. ער האָט זַיךְ גַּעַי טַראָכְטַס: "וואָס אַ גִּבְּרַ אַ מאָנְגָּטָם קָאָן זַיךְ פֿערְגַּן גַּעַנְעַן! אָפְּשָׂר אַיזְּ אַיהם דַּעַר קָאָפְּ נִיט דַּעַרְבִּי? נִיט הַיִּנְטַּט — אַיזְּ מַאְרְגָּעָן" ... דַּעַרְווֹיל דַּי צִוְּיָהַט שְׁטַעַתַּט נִיט. עַם הוֹיְבָט אָן צַו ווּרְעָעָן שְׁטַאָקְנָאָכְטַס. מַעַ בְּעַדְאָרַח אַ טְּרָאָכְטַס טַהַוְוַוְוַעַן נַאֲכְטָלְעָגָעַר, אַוְיסְוּכָעַן אַ סְטָאָנְצִיעַ. ער האָט זַיךְ גַּעַלְאָזָט זַוְּכָעַן אַנוֹ האָט אַוְיסְגָּעוּכְטַס דַּי אַיְנְצִיגַּעַן סְטָאָנְצִיעַ אַינוֹמַשׁ שְׁטַעַדְעַט טַעַלְעַט. — אַ שְׁטַיבָּעַל אַוְיפֿ הַיְהָנְדָרְשָׁעַ פֿוֹסְלָעַ. ער בְּעַלְהָבִית אַיזְּ נַאֲךְ אַ יְוָנְגָּרְמָאָן, טַאָקִי דַּעַם "מאָנְגָּטָם'" אַ נַּאֲהָעָנְטָעָר קָרוֹב. אַיְיד אַ רְוִוְתָּעַ, מִיט אַ רְוִוְתְּ-פּֿיְוִינְגָּעָר בְּאָרֶד. זַיְן נַאֲמָעָן אַיזְּ "בערעלַ דַּעַר רְוִוְתָּעַ". אַזְּ ער דַּעַטְמָאָכְטַס ער דַּי אַוְיָגָעַן אַזְּ שְׁמִיְּכָעַטְמַס. אַ מַּדְנָעָר אַיְד. ער אַינְטָעָרְסִירְט זַיךְ אַיְיךְ מִיט אַיְטְלִיכְס בְּרַעְקָעַלְעַ. ער דָּאָרַף אַלְסְדִּינְגַּן ווּסְטָעַן, זַוְּאָס בַּיִּ אַיְיךְ טַהַוְוַוְוַט זַיךְ, אַזְּ אַיזְּ גְּרִיאַט צַו יַעֲדָעַר צִוְּיָהַט אַיְיךְ בְּעַהְלָפִיגַּג זַיְן מִיט ווּאָס נַאֲרַס' אַיזְּ מַעְגְּלִיךְ. אַזְּוַי זַאְגַּט ער. ער קָאָן אַיְיךְ גַּעַבְעַן אַיזְּ עַצָּה, פַּאֲלַגְעַן אַ גַּאנְגַּן, זַגְעַן אַ גַּוְטְּ-וּאָרְטַס פַּאֲרַ אַיְיךְ בַּיִּ וְיַזְּנִיכְעַן קָרוֹב אַיזְּ הוֹיַּת, אַנוֹ טַאָקִי אַוְנְטָעָרְשִׁיטְזִיעַן מִיט אַ בְּשִׁירְעָנָם וּאַ-

רעמעם, מoit א גלעזעל טוי, עם שטעהט במיילא א גרויסער סאכמאַ וואָר מיט א טשייניק. טוי טריינקט ווער עס וויל און ווער עס וויל ניט.

אויסגעטאטט בײ'ם יונגען אורהַת, ווער ער איז און ווער זיין טאטע איז, לאָזט זיך אweis, אָז ער קען איהם זעהָר גוט. ער איז ניט איזן מאָל געשטעאנען בּוּי זיין פֿאָטער איזן דער אָכְסְנִיהּ. איזן ער בּוּי איהם נאָך טֵיעֶרֶר גַּעוֹוָרָעָן. גַּאֲרָאַיְן אַנְגַּעַלְגַּטְעָר גַּאֲסְמָן וויבאָלֶד אָזְוִי, מעָג ער זיך וואָשען און געהָן צוֹם טיש גַּלְיַיך אָיז אלעמען. גַּעֲפַלְטַט נוֹט דֻּעָם גַּאֲסְטָם, וואָסּ מַעַקְטַּט אָוּפְּ אִים, ווֹי אָוּפְּ אִין אָרְעָם בְּחָרָה... ער איז נאָך גַּעַנְגַּנוֹן גַּרְוִיס בּוּי זַיְהָ, ער זאָל ניט ווּלְעָן עַסְעָן לְאַסְקָאָוּעָ בְּרוּתְבּוּי אַיְדָעָן אָזְוִי אָרְעָמָן, ווּלְכָרְעָמָן מַסְתָּמָא פּוֹן דִּי בְּרַעְקָלָעָ, וואָסּ פְּאַלְעָן אָרְאָפְּ פּוֹן דֻּעָם רַיְכָעָן קְרוּבָּס טִישָׁ... אָז ער טְרָאַכְט אִים אַלְיָונָן, אָז ער איז גַּאֲרָאַיְן נוֹשֵׁט הַוּנְגָּרִיג, אָז ער איז שׂוֹן אַנְגַּעַלְגַּטְעָר...

וּוּפְיַיְעַל דַּעַר בָּעֵל הַבַּיִת, בָּעֵרָעַל דַּעַר רְוִיטָעַר, מַוְּטַשְׁעַט אִים ניט, ער זאָל איהם זאגען, וואָסּ פְּאַר אַנְשַׁעַטְעַט ער האָט צו זיין רַיְכָעָן קְרוּבָּ, טָאָמָרָעָן אָז ער איהם אַטְבָּה תְּהָוֹן, — ווּלְ ער איהם ניט זאגען. עַס שְׁטַעַת אִים ניט אָז, אָז אַזְּיַיְתְּגָעָר אִיהָ, אָז נאָך אַרְוִיטָעַר דָּעָצָו, זאָל זיך אַרְיוֹנִימִישָׁן אָז זַיְנָעָן גַּעַפְּטַעַן...

בָּעֵרָעַל דַּעַר רְוִיטָעַר טָאָפְּ וּוּרְטָעַר. דַּעַר בָּחוֹר מַאֲכַת זַיְהָ תְּמַעַּזְעַטְעַ, גַּלְיַיך ווֹי ער פְּרַעְשְׁטַעַת ניט, וואָסּ דַּעַר אִיד מִינְטָט. לאָזְטַז זיך אweis, אָז דַּעַר אִיד ווּוִיסְטַגְּנָאָן גַּוְטָ, וואָסּ דַּעַר בָּחוֹר דָּאָרָף צו זַיְן רַיְכָעָן קְרוּבָּ. גַּאֲרָאַיְן ער ווּלְ דָּסּ הַעֲרָעָן פּוֹן איהם אָלְיוֹן. אָז ער דָּעֵרְצָעַהָלָט אִים אַמְּעָה, באַשְׁר אָזְוִי ווֹי דַּעַר קְרוּבָּ זַיְנָעָר, דַּעַר "מַאֲגַנְנָאָט", זַוְכָּט אַלְעָהָרָעָר צו דִּי קְינְדָעָר, האָט ער אַיְסְגַּעַפְּוִיקָט אַיְבָּר דַּעַר נָאָרָעָר וּוּלְטָ, אָז ער חַאְבָּעָן זיך אַלְזָאָזְעָבָעָן צו איהם לְעַהְרָעָם, זַוְגָּעָאָזָן אַלְטָעָ, מִיטָּ פְּרַעְטָעַד צִיעָם אָז רַעְקָאָמְעַנְדָּאָצְיָעָם פּוֹן בָּאַהֲסָלָאָו, פּוֹן קָאָנִיעָוּ אָז פּוֹן טָאָרָאַשְׁטָטָשׁ — "איְדָעָן זַוְכָּעָן פְּרָנְסָה, ווּלְעָן אַשְׁטִיקָעָל בְּרוּטָ..."

אויז לאזט אוייס בערעל דער רוייטער, אונן די וווערטער "פרנסה"
אונן א "שטייקעל ברוט" קלינגען פאר אונזער יונגען העלד, זוי א
בעלעדיינונג. אונן טאמער איז קאָרג, ניסט אונטער דער רוייטער איז
בווועל אופֿן פיעער איז זאגט, איז ס' איז א גאטס' רחמנין אויף
די קאנדיידטען, "וואֹרום זוי זייןען נעבדך הונגעריג"... עס וווײַז
זיך איהם אוייס, אונט דער רוייטער איז ציעלט דאס גראָד אויף
איהם... דער איז וויסט אפֿנים, אונט דער העלד לענט זיך שלאלפענ
א הונגעריגער

עד וויסט ניט, צי עם חלום'ץ זיך איהם, פאדרער ער פאנטאלז' זירט ער וואכענדיג, נאר ער שטעהלט זיך איהם פאָר אוזע משונזה מאַדנער אוּמְגָעָלָה מְפֻעָּתָר גְּדָרָנָה: אָזֶן ער האט קײַן שומ בריעע צום, "מאָנְגָּאָט" ניט אִיבָּרְגָּעְנְבָּעָן, נאר ער איז גלאט אָזְזִינְדְּגָן געטרעטען צו איהם אלס בעדיינער... אָזֶן אָזֶן ער איז בי איהם אָל, "מעַנְשָׁ" ווי אלע, "מעַנְשָׁן"... נאר ער געפֿעלט זעהָר דעם, "מאָנְגָּאָט"... אָזֶן דער, "מאָנְגָּאָט" רופט איהם אַריַין צו זיך אָזֶן פרענט איהם, ווער ער איז אָזֶן פּוֹן ווֹאנְגָּעָן ער איז?... אָזֶן אָזֶן ער דעַזְעָהָט מײַט ווֹעֲמָעָן ער האט צו טהָן, הויַבָּט ער איהם אַוְוָיָה אָזֶן ניט איהם אָל העכְּרָע שטעהלע... אָזֶן עַס גַּהְתָּ אָזְוּס אַקְרָעָצָה צִיּוֹת, ווער ער בֵּי אַהֲרָם כְּלָזְוָךְ אִיבָּר אלע, "מעַנְשָׁן" אָזֶן אִיבָּרְזָן גָּאנְצָעָן, "חוֹזֶף"... אָזֶן דער סְטוֹרוֹשׁ פָּאנְטָאָלִי, אָזֶן דער הוֹנְטָז, אָזֶן דער בָּלָאָזְנוּן מְשָׂרָתָה — אלע צִיטָעָרָעָן פָּאָר אַהֲרָם אִימָּתָּ... אָזֶן ער שְׂרִיבָּט אָבריעָע צום טאטָעָן אַחֲרָיָם, מִיט אַשְׁעָנָר מְלִיצָה, אַוְוָיָה העֲבָרָאִיש גַּעֲוָהָנִילִי, אָזֶן ניט גְּלָאָט אַפּוֹסְטָעָן ברִיעָה, נאר מִיט עַטְלוֹיכָעָר פְּרִישָׁע קְנָאָקָעָנְדִיָּעָן הוֹנְדָעָרָטָר — אַמְתָּהָה דעם טאטָעָן אַוְוָיָה יּוֹמָ-טָבָב... אַוְוָיָם בָּרְיעָע שְׂרִיבָּט ער אַרְוִים דעם טאטָעָן רָוב גַּדְלוֹ וּרְוב עַשְׂרוֹן, מְאַהְלָט אַהֲרָם אַבְּלָה, ווי אַזְוִי ער פָּאָהָרָט אַרְוִים מִיט דָּרְיוִי פָּאָר פְּעָרָד נַאֲשָׁפִי... פְּרָעָנֶט מַעַן אַיִּינָס דָּאָס אַנְדָּרְעָן: "ווער פָּאָהָרָט דָּאָס?" עַנְפְּטָפָרָט מַעַן: "...איְחָר

ווויסט ניט, ווער דאס איז? דאס איז דאך דער גלאוונע אופראָז וויליאוּשְׁטוּשְׁעַ" ... "אֶזְאָןְגְּרֵמָןְ ? !" ...
 עס איז שוין גרויסער טאג. פון בערעל דעם רוייטענס קיד
 לאזט זיך הערען אַקלָּאָפָּעָרִי און עס טראָנט זיך פון דארטען אַרְיך
 פון פרישען נַאֲדָרְיוֹאָס אַוְּסַנְבָּאָקָעָנָעָם בְּרוּתִין אָן גַּעֲפָרָאָשְׁעָטָע
 מילך. דער העלְרָחָפְּט אַוְּיָף זיך גִּיךְ דָּאָס אַנְטָהָוּ אָן לְאָזֶט זיך
 אַיְן "הַוָּף" אַרְיוֹן, בעקופט אַיְן אַוְּרִינְצָיְם מִשְׂרָתָן אָן ווּרְד
 גַּעֲוָאוּרְעַ, אָז דער "מַאֲנָגָטָה" האָט דעם בריעָה נַאֲךְ נִיט גַּלְיוּעָנְטָן...
 געהט ער מיט אַ פַּעֲרְבִּיטְעָרָט הַאֲרִץ צְרוּיק אַוְּיָף דער אַכְּסָנִיהָ, בע-
 גַּעֲגָעָנָט זיך מִיטְזָן רַוִּיטָעָן בְּלַחְבָּיתָה. מיט צוֹנוּעָמָאכְטָע אַוְּיָנָעָן,
 ווּ זִין שְׁטִינְגֶּר אַיְן, טָהָות אַיהֲם בערעל דער רוייטער אַפְּרָעָג גְּלָאָט
 אַזְוִי פָּוּן יַזְאָן וּעְגָעָן: "וּאָס הַעֲרָתָן מַעַן נִיעָם ? ! . . ." "דָּעָרוּוֹיָל
 נַאֲךְ גַּאֲרָ נִיט", —עַטְמַפְּרָט אַיהֲם דער יַוְנְגָעָר אָוֹרָה אָן גַּלְיטָשָׁט
 זיך אַוְּיָס פָּוּנְסָמָרָטָן הַעֲנָדָן אָן גַּעֲהָט אַוְּוּסָץ זיך אַיְן חַדְרָעָל
 אַרְיוֹן, צִיחָת זיך אַוְּיָס אַוְּיָפְּזָן בעטעל אָן פַּעֲרָשְׁטָקָט זיך דִּי נָאָז,
 ער זָאָל נִיט הַעֲרָעָן דֻּעָם רִיחָ פָּוּן מַעֲרָעְנִירָטָעָן הַעֲרָנָג מִיט אַגְּנָעָעָט
 בְּרָאָקְטָעָ צִיבָּעָלָעָם, וּאָס קִוְּצָלָעָן דֻּעָם חַוְשָׁהָרִיחָ אָן רַיְצָעָן דֻּעָם
 אַפְּעָטִים מִיט סְכָנָהָט נִפְשָׁוֹת ! . . . אָן בְּכָדוֹ אַפְּצָוּטְרִיבָּעָן פָּוּן זיך
 דֻּעָם יַצְרָהָרָע, מַאֲכָטָט ער צוֹ דִּי אַוְּיָגָעָן אָן פַּעֲרָטְעָט זיך אַיְן
 מַחְשָׁבָות אָן גַּעֲדָנְקָעָן, וּוּלְכָעָחָפְּעָן אַיהֲם אַוְּיָף אָן טְרָאָנָעָן
 אַיהֲם אַוְּוּסָץ אַוְּיָף דִּי פְּלִינְגָלָן פָּוּן דַּעֲרָהָיְצָנָעָר פָּאָנְטָאָזָוּעָ אַיְן עֲוֹטָם
 הַדְּמוּיָן, אַיְן דַּעֲרָ צִוְּבָעְרוּוּלָט פָּוּן זִיסָּעָ נַאֲלָדָעָנָעָ חַלְוָמָתָה. אַהֲיָן
 האָט ער לְיַעַב צוֹ פַּעֲרָקְלִוְיָבָעָן זיך אַלְעָמָךְ, וּוּן ער בְּלִיּוּבָט אַלְיוֹן
 מִיטְזָן. קִיְּנָעָר האָט אַחֲיָן קִיְּן שְׁלִיטָה נִיט. אַפְּיָלוֹן וּוּינָעָ סָאמָעָ
 נַאֲהִינָּטָעָ חֲבָרִים. דָּאָס אַיְזָעָן שְׁוֹפְּרִינָעָ וּוּלְטָט, וּאָס אַיְזָעָן אַיהֲם
 פַּעֲבָלְיָבָעָן פָּוּן זִיּוֹן אַמְּאַלְגָּעָן חָבָר שְׁמוֹאָלִיק. אַ וּוּלְטָט פָּוּן אַוְּצָרוֹת
 אָן פָּוּן וּוּאַנְדָּעָרְשָׁטְיָנָעָר, וּאָס אַיְינָעָרָ פָּוּן זִיּוֹן הַיִּסְטָט "יִשְׁפָּהָ" אָן
 דַּעֲרָ אַנְדָּעָרְרָ—"כְּדָרְכָּ". אַ רְיָובָ מִיטְזָן עַרְשָׁתָעָן שְׁטִיָּן: "סְ'אָל
 מִיר אַרְיוּסָגָהָן אָן אַרְיוּסָגָהָן ! . . ." בעוּוִיּוֹזָט זיך אַיְן אַנְבָּיִ-
 סָעָן, הַיִּסְעָ שְׁמַעְעַנְדִּינָעָ פְּרָאָנוּעָלָעָן מִיט פַּטְעָרְקִיבָּלָעָה, וּאָס צָעָר

געהען זיך איזן מויל, און א דיח פון הייסע קאוזע מיט מילך צענעהט זיך אין אלע ווינקעלעה,—איין איידער ער ריהרט זיך נאך צו צו דער קאוזע, איין שיין אויסגעזאכטען א בעטער זיך מיט מאנדלאען און א פערטעל עוף, און געבראטענען קאטשקע מיט מעהערלעך, און א קוגעלע פון מצהמעהָל מיט גאנזענשמאַלץ, און וויין—צווויי ערליי סָאָרְטָעָן : (1) רוייטוּוֹין „צָעַרְקָאָוָנוּנָע בְּשֶׁר לְפִסְתָּח“, (2) וויסער וויין, פון'ם „וּוִיכָמָרָאָזָג יְוִשְׁנָאָהָא בְּעַרְעֵז“... דאס זענען די ווינגען, וואס זיין טאָטָע האָט נעהאלטען אויף פְּסָח נאָר פָּאָר יְהִידִי סְגָּלָה, פָּאָר די אָמָּתָע מְבִינָה... .

אָפְּנָעָבָאָרְטִינָג זיך מיט'ן דָּאָזְוָונָע גְּרוּסָאָרְטִינָג אֲנְבִּיסָען, פִּיהְלָט ער, אָז ער בעדארף האבען רות. תָּחָות ער אָרִיבִּים מיט'ן צוּוּיְתָעָן שְׁטִינְגְּרָלָעָל : „סְּאָל מִיר אָרוּסְגָּעָהָן אָז...“ אָז אָז אַיְידָר ער וְעַדְתָּס אָרוּסִים, דָּרוֹזָהָט ער זיך שְׂוִין אָז קְרִישְׁטָמָלָעָנָעָט פָּאָלָאָז פָּוּן צְוּוּלָה חֲדָרִים. די וְעַנְתָּזְעָנָע אָוִיסִיסָה גַּעֲלָעָפְּט מִיט אָסִינְגָּצִיעָס פָּוּן סָאָמָע הַונְּדָרְטָעָר. די ער אָז אָוִיסְגָּעָפְּלָאָסְטָרָט פָּוּן זְוִילְבָּרָנָע מְטָבָועָה, בְּעַזְיָרָט מִיט גַּאֲלָדָעָנָע דְּעַנְדָּלָעָה. דאס גַּאנְצָע מְעַבְּלָא אָז פָּוּן וּוִיסָעָן עַל עַפְּאָנְטָבִיָּן, מִיט קְאַמְּעָט אָוִיסְגָּעָבָעָט. וּוּאוּ מַעַתָּהָט זיך אָרִיהָר אָז נָאָל אָז אַילְבָּר אָז אָז בְּעַסְטָע טִיעָרְסָטָע שְׁטִינְגָּרָה. אָרוּס אָז אָז אָנָּרָטָעָן פָּוּן די בְּעַסְטָע פִּירָות. אָז אָטְיוּכָּאָל לְוִיפְּטָפְּט פָּעָרְבִּי מִיט גַּאֲלָדָעָנָע פִּישְׁעָלָעָה. אָז אָגְעָלְבִּיכְּעָמָזְזִיק הַעֲרָטָמָעָן דָּאָרְטָעָן שְׁפִּוְוּלָעָן—די בְּעַסְטָע פִּידְעַלְשְׁפִּיעַלְעָר פָּוּן דָּעָר וּוּלְטָה. אָז ער אָלְיָין, דָעָר הַעַלְרָה, מְתוּהָט גָּאָרְנוּט, נָאָר ער טִוְילְטָט צְדָקָה פָּוּן דָעָר בְּרוּיְטָר הַאנְדָה, פּוֹלָע וּשְׁמָעָנִים. וּוּמְעָן גָּאָלָה, וּוּמְעָן זְוִילְבָּר, וּוּמְעָן שְׁטִינְגָּר, אָז וּמְעָן אָמוֹנָן'ע מְטָבָועָה, וּוּמְעָן עַסְעָנוֹוָאָרָג אָז וּמְעָן קְלִיְידָר—ער לאָזֶט נִיט דָוְרָק קִיְינָעָם, דָעַם נְרַעַטָּע שְׁוֹנוֹא אָפִילָן. פָּאָרְקָעָהָרָט, די שְׁוֹנוֹאָמִים גִּיט ער נָאָך מְעוֹרָה וּ די גּוֹטָעָ פְּרִינְד, בְּכָדִי זַי זָאָלָעָן פִּיהְלָעָן... .

* * *

א פער'חלומ'טער, א הונגערינגער חאפט זיך אויף דער יונגער טרוימער, און מיט א פער'חלש'ט הארי לאזט ער זיך אווועק ווירעד ער אין „הוּא“ פון דעם „מאגנאט“. ער אויז שוויין דארט א היימישער. דאס הייסט, דער סטרוזש פאנטאלוי לאזט איהם דורך. דער הונט זשוק משעפטעט איהם ניט, און דער מישרת אויז מיט איהם זאָפָאנַיַּה בראטאָ. ער פאָטשט דעם יונגען בחור איבער דער פְּלִוִּיצָע אָוֹן זאנגט איהם אָן אַ בשורה, אָז ער האט שוויין גערעדט פון איהם, ניט מיט'ן בעל-הבית, נאָר מיט זוינע טעכטער . . . אָז אָזוי ווּ ער רעדט—בעויזות זיך אײַנען פון די טעכטער, אָ גראָבע מoid, אָ רוייטע, אָז קָרֶץ קָלְיוּדָלָע מיט גראָבע פָּאוֹלְקָעָס אָז מיט אָ פער' ריסען ניעול: „אט דאס אויז ער“,—וואּויזט אָן אויף איהם דער מישרת, אָז די גראָבע מoid בעטראָכט איהם פון קאָפּ ביז די פִּים, בעהאָלַט דאס פְּנִים אָז די הענט, שיסט אוים אָ געלעכטער אָז אַנטְלוּוּפְּט.

א מעשה מיט א זיגער

א מעשה מיט א זיגער

ער זוכט מיטלען שענעו הונגער. — א זיגער מיט א גשיכטע. — דער דיאלאך צוישען דעם בחור טיטין אלטען זיגערמאכער. — די קאמפינאכיעס חעלפער ניט, אוון דער הונגער ואקסט.

וּ דעם בריעף האט דער „מאנגנאט“ נאך אלץ ניט געלייענט. דאס ריחרט שווין אוון דעם הערד'ס אמבייציע און ער געהט ארוים פון דראטערן א צע' סאכטער. סטיטיש, זיוו טאטענס בריעף וואל-גערט זיך ארום — דאס אהרט איהם מעהר פון אלסידינג, נאך מעהר פון דעם, וואס ער איז הונ-גריג. הונגעריג, ווי א הונט! ער קאן זיך קיון ארט ניט געפינען. עס מראנט איהם איזן דער לופטערן. עס ציהט איהם דאס הארץ, אוון דער בויך איז איהם ווי איזונגעשרומפען. א קאלטער שווויס טרעט ארוים, אוון ער זוכט איז זיינע געדאנקען, וועלכע פון זיינע ואבען ער וואלז געקאנט פעלקייפען, מאכען דערפון קליעינגעדר, אוון עפיפס קויפען צו שטילען דעם הונגער... וואלאט דאס געווען איז גרויסער שאדרט, — פארזעט מען דעם אויבעראך און מע שלאנט צעניאַט א פאָר גראַשענען...

ער טאפט זיך איזן אלע קעשנעם, אוון זיינע געדאנקען שטעה-לען זיך אָפּ אויפֿין זיגער. נאך וואס מהוט מען מיטין זיגער? בערזעטען איזן משכון — איזן ניאָה כי ווינמען. סיידען פעלקייפען? דערמאנט ער זיך, אוון איזן דער פריה האט ער געווען איז מארך איזן אויפֿשרויפט מיט א גרויסען ציפערבלאַט: „טשאָסאָויך דיעל מאַסְטָעָר“. דאַ ווועט ער קאנען פערהאנדעלען זיינע. קיון סך קאָפִיטאַלען — וויסט ער — ווועט ער פון דעם ניט שלאנען. נאך

עם ווועט זיין גענונג וויפיעל ער ווועט קריינגען, אבוי צו שטילען דעם
הונגער . . .

א מיואסע זאך — הונגערען, א חזז וואס עס צייחט דאס האָרֶץ
און עס ציטערען הענד און פִּים — איזו דער בז'וין, דער בז'וין! . . .
מע דאָראָפּ פֿערשְׁטַעֲרַכְּעַן דעם זיינער... איזו אָבָּעָר דער זיינער, וואס
דער בחור פֿערמְּאָגֵט, ניט גלאָט אָ זיינער, נאָר דאס איזו אָ זיינער
מייט אָ גַּשְׁיכְּטַעַן, מייט אָ הִיסְטָאָרְדַּעַן. אָ הִיסְטָאָרְדַּעַן. מוז
מען דאָרְיְבָּעַר פֿרְיְהָעַר אַיִיךְ בעקענען מיט דער גַּשְׁיכְּטַעַן פֿוֹנְגַּם
זיינער.

* * *

דאָס איז געוווען איזן יונגער צייט, וווען דער מחהָר פֿוֹן די זאָך
זונע זכרונות האָט געהאלטען איזן רעכטען גלאָנְצִי פֿוֹן גבעען שטונְדַּען.
איין זיין געבורטסטערטאָרט האָט עוֹ געהאט שטונְדַּען אָ סְדַּק
מעהָר, וויפיעל אָ יונגער לְעהָרָעָר קאָנוֹ זיךְ זוֹינְשָׁעַן. נאָר איזו זאָך
האָט אַיהם געפְּעהָלָט צוֹ די שטונְדַּען — אָ זיינער. האָט ער זיךְ
צונְזְפְּגָנְשָׁלָאָגָנָעַן פֿוֹן די שטונְדַּען אָ שטיקעלְ קָאָפְּטַאָל אָוִוָּפּ צוֹ
בעאָרגְּנָעַן זיךְ מייט אָ זיינער. די בעסטע צוֹיַּת אָוִוָּפּ צוֹ קוֹוְפָּעַן אָ
זיינער איזו „סְפָּאָסִיְאָרְדַּעַן“. דעמאָלָט פֿאָהָרָעָן זיךְ צענְיוֹת איזו
פֿערעְיָאָסְלָאָוּסְוָהָרִים, קָרְעַמְּעַרְפּוֹן דער גָּאָרָעָר ווּולְטַן. וואס איזו
אוֹגְּ קָאָנוֹ זעהָעַן אָנוֹ וואס אָ מוֹילְ קָאָנוֹ דערעָן קָרְיָגְּצַּעַן אַיהֲרָ אָוִוָּפּ דעם
יאָרְיָה.

אוֹפְּגָנְשָׁטָאָגָנָעַן אַיִינְמָאָל אָיזְנָאָרְדַּעַן, גַּעַנְגָּעַן דאס שטְעַט
קָעַלְעַ, האָט זיךְ אָונְגָּעַר הָעָלָד גַּעַלְאָזְטַן אָוִוָּפּ־יאָרְיָה צוֹ די שָׁאָלָאָלָאָ
שְׁעַן אָנוֹ קוֹאָמָעַן, ווֹאָו די גָּאָלְדָעָן אָנוֹ אָנְדָעָרְטַן צִיעָרָעָן זאָכָר
זעַנְעַן אָוִיסְגָּנְשָׁטָעַלְטַן. סְפָּאָסִיְאָרְדַּעַן שְׁטָעַלְטַן זיךְ סְפּוֹן זומְעָר, איזו
חוֹדְשַׁ אָוִיגְּזָסְטַן. דעמאָלָט קָוּמְעַן־אָוִוָּפּ די קָאָוְעָנָעָם מִוּט די דִּינְיָוִם,
עַפְּעַל אָנוֹ בָּאָרָעָן לְיִגְּעַן קוֹפְּעַסְ-זְוּיוֹן אָוִוָּפּ די זעַנְעַן אָיזְנָאָרְדַּעַן דער
עַנְהָה. אַידָּעָן לְזְוּפָּעָן אָרוּם, ווֹי פְּעוֹרְ-סְמָעְטַע מִוּיָּה, פֿערְתָּאָרְעָרְאָמְטַן

און פערשוויזט. מע מהות געשפט. מע ליוווט געלד. ציניגינער שוווערען זיך, פערד הירזשען, שאף מעפערן, חזיריים'לעך קוויטשען פון די זיך ארכיס. א בלינדרער בעטלער שפיעילט אויף א נאנדרען א אידינע פערקייפט ביינגל. א יונגעל טראנט ארום קוואז. אלעט רעדט. אלעם שרוייט—מע קאן טויב וווערין.

געעהנדינג אוייבערן יאריך פערטראכט, שלאנט ער זיך אן אויף א אידעל מוט א רויט פּרִישַׁטְשָׁעוֹאַטְעַ פְּנִים, מיט א קויטינגען מאנישקע און מיט מאדרנע לויפענדיגע אונונגען. שטעלט איהט אט דער איד, רעדט שטיל, הייזערינילד, און ווינקט מיט די מגיזיע איגלעך אויף א הויבען דארען פרײַס מיט א פּוֹיְלָעַשְׁ הַיטָּעַל, מיט לאנגע פערדרעהטן וואנסים אויף.

—אט דער אדורן האט צו פערקייפען א זאך בחזי חنم . . .
טהות א קול. וואסט איזיך אחרען ?

און באָלֵד נאָך דעם רוקט זיך צו דער פרײַס, ציהט ארכיס פון קלשענע א פֿאָפּיעַר, קומט זיך ארום אויף אלע זויטען, וויקעלט אויף דאס פֿאָפּיעַר, און עס מהות מיט אמאָל א בלישטשע און די אונגען א שפּאנְגָּלְנִיְּעָר, א גְּלָאָנְצָעָנְדִּיגָּר, גְּלָאָדְעָנְדִּר זַיְגָּעָר. א וויז גענבען דעם זיינער פון דער וויטען, וויקעלט איהם דער אדורן איין איין פֿאָפּיעַר און בעהאלט איהם צוֹרִישׁ אַין קַעְשָׁעַנָּע, אַחֲן ווערטער. רעדען רעדט דאס אידעל.

— א מזיאה פון א נגב ! . . . ער בעדראָרֶה האבען נויטיג געלד. אויף דעם זיינער איז די נאָלֵד אלֵין אַפְּשָׁר אויף א הונְדָרְטָעַר . . .

— וויפֿיעַל וּשְׁעַ ווֹיל ער פֿאָרֶן זַיְגָּעָר ?

— אַיך מַיּוֹן, עַרְתָּ נָעַמָּעַן הַאָלָב, א פּוֹפְּצִינְגָּר. א מזיאה פון א נגב ! . . . אַיך אַלְיַיְן וּאַלְטָט אַ בָּלְזָ גַּעֲוָעָן, הַאָב אַיך נִימָּצֵא אַזְּיַיְבָּעָל בַּיְזָךְ,—זָאָנְטָ דָּס אַידָּעָל.

— אַיך הַאָב אַזְּקָ נִיטָּן,—זָאָנְטָ דָּרָר בְּחָרָ אָן חַאְפָטָ זַיך צו דער קַעְשָׁעַנָּע.

— וויפיעל דען האט איהר? — פרענט איהם דער פרישטשע
וואטער איד.

— איך פערמאג אינגעאנצען איין פינלאונד-צואונציגער . . .
דער איד טהומ א בלישטשע מיט די ממויריש אונגען, ציהת
איום א האנד.

— מיט מול ברכה! . . .

אין איין אונגעאנבליך ווערד אינגעאנצעאלט דאס געלד און דער
גאלדענער זיינער ווערד איבערגענבען צום קונה אין די הענד
ארויין. עם טהומ איהם א טיאכטע דאס הארץ — „טאמער איז דער
זיינער א גע'נכח'טער . . .“. עם געהט איהם ניט אין די מציאות,
וואס ער האט אינגעאנדרעלט, און עם שטעלען זיך איהם פאָר
אלעלליי מונקעלע מוחשובות און טרויריגע געדאנקען — „טאמער
דעראקענט מען בי איהם דעם זיינער? . . .“. האנדלען א ננבה
איין ערנער פון א ננבה אליוין . . . קורי, ער האט שווין חרטה. נאָר
ס'איין פערפאלען. ער נעט אָרוּס דעם זיינער פון קעשען, בע'
טראכט איהם פון אלע זייטען — א שפאנעל נייער זיינער און
קלאָפֶט, ווי א באָנדאָר! קאָפֶערטעם גינאנדרען, שווערט. א ציד'
פערבלאט, ווי געפֿאלענער שניי. וויזער, ווי ריטער. עם בלײַבֶט
נאָר צו בעויעוין דעם זיינער עפִים פאָר א רעכטען מבין, ער זאָל
אייהם בעטראכטען און אָפְשאָצען. ער טاطע איז אָפִילוֹ אָמְבִּין
אוֹוָאָ זיינערט. פאָסְט איהם אָכְבָּר ניט צו וויזען איהם דעם טאָר
טען. און דערצעהָלען דעם אָמָת, אָז ער האט איהם געהאנדרעלט
אוֹוָאָ דער גָּסָס — וויל ער אוֹיך ניט. הקצור, דאס בעטטע ווועט זיין
אריווינטראָגָן דעם זיינער צו הענוול דעם זיינערמאָכָעָר.

הענוול ער זיינערמאָכָעָר איז נאָך נאָר א יונגער מאָן, נאָר
א נויזער קאָפֿמענש. אין שטאדט זאגט מען, אָז הענוול האט
צונגטראכט איין אינגענעם זיינער נאָך דער סיסטעם פון דער זוּן.
אוֹוָאָ פְּנִים בי איהם זעהט מען אָפִילוֹ קיין בעזונדערע חכמה
נית אָרוּס. א גאנץ געווינְלִיכָּר אָיד מיט אָבריטער נאָז. פער
מאָט א גראָבען בריטען פְּלָאַטְשִׁיגָּען פִּינְגָּר מיט א גרויסען נאָגָעָל.

מייז דעם נאגען טהוּט ער איזן עפֿען אוַיָּךְ דעם זייןער, זאָטעלט אָז
דאָס אוֹיג מיט אָשְׁפָאַקְטִיוּוֹ, טהוּט אָקוֹ אַרְיָין אַין גַּעוּנְרָקָעַל אָז
זָאָט אַיָּיךְ בָּאָלֶד, וָאָס דָּעַר זַיְגָעַר הָאָט, וָאָס אַיָּהָם פָּעהָלַט, אָז
וָאָס ער אַיָּז וּוּרְתָה.

בעטראָכְט דִּי מֵצְיאָה, דֻּעַם גַּאלְדָּעָנָעָם זַיְגָעַר, האָט הענוּעַ
איָהָם צַוְּגָעָמָכְט מִיט אָקָאנָק אָז אָזָגְנְעָבָעָן :

— אָפְּרָאַסְטָעַר צִילְנְדָּעַר, נִיט קִיּוֹן אַנְקָעַר, וּוּרְתָה אָפְּינָ-

פָּוּרְאָעַל עֲוָבָר לְסָחוּר . . .

— נָו, אָז אָז דָּאָס גָּאָלָד ?

— וָאָסְפָּעַר גָּאָלָד ? סְאַיּוֹ אַזְוִי גָּאָלָד, אַזְוִי זַוְּ אַיָּיךְ בֵּין אָ

מִינִיסְטָעַר.

— וָאָס דָּעַן אַז אָז ?

— טָאַמְבָּעַקָּע.

— וָאָס הַיִּסְטָט דָּאָס טָאַמְבָּעַקָּע ?

— טָאַמְבָּעַקָּע אַזְוִי טָאַמְבָּעַקָּע ; נִישְׁתְּ קִיּוֹן מַעַשׂ אָז נִיט קִיּוֹן
חַוְּפָעַר, נָאָר טָאַמְבָּעַקָּע . . .

אָז הענוּעַל טהוּט אַוִּים דִּי שְׁפָאַקְטִיוֹו, נַעַמְתְּ זַיְךְ צָוּ דָעַר אָרָ-

בָּיִיט אָז רַעַת נִישְׁתְּ מַעַהָה.

* * *

אט דֻּעַם דָּאַזְוִיגָעַן זַיְגָעַר האָט דָּאָס דָעַר יַוְּגָעַר וּוּאַנְדָּעָר גַּעַד
וּוּאַלְט פָּעָרָה אַנְדָּלָעַן צָוּמָ זַיְגָעַר אַכְּבָעַר פּוֹנְקָס קְלִיּוּנָם שְׁטָעַדְטָעַלְעַ
ט., אַרְיָין גַּעַקְומָעַן אַזְוִי עַר צָוּמָ זַיְגָעַר אַכְּבָעַר, צָו אַזְוִי אַלְטָעַן אַיָּ-
דָעַן אָטוּבְּלִיכָּעַן, מִיט וָאָט אַזְוִי דִּי שְׁפָאַקְטִיוֹו, גַּאנְץ בְּרוּיטְלִיךְ,
מַעַשְׂה סָוחָר. אָזְוִי צְוִישָׁעַן בָּחוּר מִיטִּין אַלְטָעַן זַיְגָעַר אַכְּבָעַר קוּמָת
פָּאָר אַזְוִי מִין דִיאַלְאָגָן :

דָעַר בָּחָר : גַּוְטָמָאָרְגָּעַן, הַעֲרָר זַיְגָעַר מִיסְטָעַר ! האָט
איָהָר עֲפָים גַּוְטָעַז זַיְגָעַר ?

דָעַר זַיְגָעַר מָאָכְבָּעַר : וּוּפְיַיְעַל זַיְגָעַרְטָמָסְטָעַר !

בָּחוּר ?

דָעַר בָּחוּר : אַיְינָעָם אַזְיָגָעַר . . .

דער זיין גער מאכער: וואסער איזיגער ווילט
אייהר—איזיגערנען? אַגאלדענען?
דער בחר: אַגאלדענען וועל אויך בי אייר קוייפען
אַביסעל שפער... דערויל ווועט זיין גענונג אַזיגער, אַבָּי
ער זאל געהן ווי עס געהר צו זיין.
דער זיין גער מאכער: וועגן דעם איז נאר ניטא
וואס צו רעדען!—און דער אלטער זיגערמאכער שיט אום פארץ
קונה אקעגען אַהאלב טז ניע זיגערם. דער בחור שטעלט זיך
אָפַ אַוְוִת אַיִינעם פון זיין גיט צו פערשטעהן דעם אלטען, או ער
וויל, איזיגענטליך, מאכען מיט איהם אַבָּי. דאס הייסט, ער ווועט
בייהם נעמען דעם לאזיגען ניעם זיגערנען זיגער און ווועט
אייהם נעבען זיין אלטען זיגער... „אין זיפעל ווועט אייהר איהם
אנגעמען?...“. דער אלטער בעטראקט דעם בחורס זיגער פון
אלע זיגערן, טראקט אַזיפעל צושאקלענדיג מיטין קאָפֶ. דערנאָך
געמט ער אַרוֹים די וואט פון די אויערטען און לנטט איבער פון איזין
אויער אַינְגָם אַנדערן, גלייך ווי דאס האָט אַשיכות צו די זיין
גערם. און קויים וואס ער שטעלט זיך איז אַרוֹיסצּוֹזָאנָן, או ער
קאוֹן אַנגָעָמָן בייהם זיין זיגער מעהר ניט, ווי אין צוּוִי קאָרָדֶ
בען. און אַזְוִי ווי זיין זיגערנען זיגער רעכענט ער איז ניען
קארבען, קומט אַוִים, אָז דער בחור בעדראָר איהם צוּצָהָלָן אַזְוִי
גרויים ווי זיבען קארבען, און דאס געשעפט איז נעמֿאָט. דעם
בחור איז די קאמבִּינָאַצְיָע געפֿעלען און ער לנטט פָּאָר דעם זיגער
מאכער אַנֵּיעַ קאמבִּינָאַצְיָע: אָז ער זאל דערויל נעמען בייהם
דעם אלטען זיגער און נעבען צוּוִי קארבען, און שפער מיט אָ
טאג אַדרער צוּוִי ווועט ער אַריינְקָומָעָן און ווועט זיך אַוְיסְקָלוּבָּעָן אָ
נייעם זיגער... געפֿעלט נישט דעם אלטען די דאַזְוִינָע קאמבִּי
נאַצְיָע. פָּאָרוֹוָאָס? אַזְוִי. דערפָּאָר וויל ער קוּיפְּט ניט קיון זיין
גערט. ער פָּעָר קוּפְּט זיגערם... פרובְּט זיך דער בחור
פארלעגען אַנֵּיעַ פְּרָאַיעַט. דהינוּ: ער גיט איהם אַזְוּעָק זיין
אלטען זיגער פָּאָר איז קאָרָב—איין עַל! ניט צוּלְיָעָבֶן געלָה, נאר

וועיל דער זיינער איז איהם נמאס געווארען, ער קאָן אוּפֶ איהם ניט קוקען . . . זאנט דער אלטער, איז אוּבֶ ס'אַיז איהם נמאס געווארען דער זיינער, קאָן ער איהם אַרוֹיסוֹאַרְפָּעַן אַין בַּלְאַטָּעַ . . . ניט איהם דער בחור צו פערשטעהוּ, אַו ער קאָן אַיצְטָעַר קָוָרָץ אַין גַּעֲשַׁעַט מיט איהם ניט מאָכָעַן, מַחְמַת ער איז אַיצְטָעַר קָוָרָץ אַין גַּעֲשַׁעַט דָּסֶם הַיּוֹסֵט, פְּשָׁוֹט ער איז אַיצְטָעַר נִיט בַּיִ גַּעֲלַד . . . ניט איהם דער זיינער מאָכָעַר אַיְזָן עַצָּה, ער זאָל אַרְיִינְקָומָעַן אַיְזָן אַנְדָּרָס מַאֲלָי, דַּעַמְּאַלְטָס וּוֹעַן ער וּוֹט זַיִן בַּיִ גַּעֲלַד . . . אַזְּן אוּזַי עַטְלִיבָעַ מַאֲלָי, ער זאנט איהם דָּסֶם, אַזְּן יַעֲנֵר עַטְפָּעַרט אַיהם בּוּבְּרִיךְ . . . זיינט גַּאנְטָהָאנְדָלְטָס מִיט נַדְעַיקָּעַס האָט ער נַאֲךְ אַזְּן גַּוְנוֹנִיךְ נִיט גַּעַחַט ! . . . דער בחור בעהאַלְטָס צְוָרִיךְ זַיִן אַלְטָעַן טַאמְבָּקָעַנְעַם זיינער אַזְּן בעט דַּעַם אַלְטָעַן, ער זאָל אַפְּלָעַגָּעַן אַט אַעֲנַעַם זַיִן בערנָעַם זיינער אוּפֶ אַזְּיִיטָם. ער וּוֹט נַאֲךְ אָפְּשָׁר הַיּוֹנָט אַרְיִינְקָומָעַן צַו איהם נַאֲךְ אַמְּאַלְיָה. עַס דַּאֲרוֹא אַיהם אַנְקָומָעַן גַּעֲלַד מיט דער פָּאַסְטָמָה. ער זאָל נַאֲרָ קִין פָּאַרְאַיְבָּעַל נִיט האָכָעַן, וּוֹאָס טַאֲרָ מַעַר האָט ער בַּיִ איהם צַוְּגָעַנוּמוּן צִוְּתָה . . . זאנט דער אלטער, אַזְּן עַס מאָכָט נִיט אַוִּים . . . נַאֲרָ נַאֲךְ זַיִן בְּלָאָס פְּנִימָה, נַאֲךְ זַיִן בִּיּוֹעַן קוֹק אַזְּן נַאֲכָל' צִוְּתָעַרְעַן פָּוּן זיינער אַלְטָעַ פִּינְגָּעַר אַיז צַו זְהָעָן, אַזְּן מאָכָט שְׂוִין דַּקָּאָי אַזְּנוֹס . . . דער בחור קִוִּים וּוֹאָס ער טַרְעַפְט צַו דער טִיר. מִיט אַ פָּעָר/חַלְשָׁתָה האָרַץ לְאַזְּטָעַ ער זאָל חַאַטְשָׁ נִיט בעגְנָעַנְעַן זַיִךְ מִיטִיְזָן רַוִּיטָעַן בְּעֵל חַבִּיתָה. „וּאָרָס אַט דער רַוִּיטָעַר אַיד—טַרְאַכְּט זַיִךְ דער בחור אַיז האָרְצָעַן—אַיז דער אַיְנְצִיגָּעַר, וּוֹאָס שְׁמוֹיִיסְט זַיִה, אַזְּן הוֹנְגָּנְעַת . . .“.

**אָמַלְאָד פּוֹנָגָט אִינְסָגָעַשְׂטָאלָט
פּוֹנָ אַמְעַנְשָׁעָן**

א מלאך פון גאט אינט געשטראַלט פון א מענשען

ער פערקלוייבט זיך איזו ביהתמודר ש פון שטעדטעל אוו ווינט זיך גוט איזט. — א
מלאך פון גאט בעויזט זויה, אוו דאס מול טהרט איזט א שיין. — ער
ווערט אינגעלאָדרען אלס לעחרער דאס דאָרָה איזו וויס ניט,
או דערטמיט איזו איהם פערוינאלט געוואָרָען דאס גלאָק
אויף זיין נאנצען לעבען.

אָס צוּוִיתֵעַ הוּוֹזֶ פָּוּן בְּעֲרָעֵל דָּעֵם רְוִיטָעֵנָס אַכְסָנִיהָ
אַיְזָן גַּעֲוָעָן דָּאָס בֵּית הַמְּדֻרְשׁ פָּוּנָס שְׁטַעַדְטָעֵל.
אַהֲרָן זִיךְרָן דָּרָר הַעַלְדָּ פָּוּן דָּרָר בִּיאָגְרָאָפְּיעָ
פָּעַרְלְוִיבָּעָן אַוִּיפֶּ מַאֲרְגָּעָן אַיְזָן דָּרָר פְּרָיהָ אַזְּנָט
הַאֲבָעָנְדִּיגָּן וּוָאָס צַוְּתָּהָן הַאֲטָט עַר אָוּעָקְגַּעַשְׁטָעֵל
זִיךְרָן דָּאָוָונָעָן. אַזְּנָטָאָוָונָט הַאֲטָט עַר בִּיחִידָות, אַיְזָן
נָעָר אַלְיוֹן. וּוֹאָרוֹס דָּאָס בִּיסְעָל אַיְדָעָן, וּוָאָס אַזְּנָטָאָוָונָט ט., הַאֲטָט
בָּעָן זִיךְרָן אַפְּגָעָדְעָרָט גַּאנְצָן פְּרָיהָ, אַפְּגָעָדְעָרָט מִיטָּאָסָן צַעַד
גַּעֲנָגָעָן זִיךְרָן זַוְּכָעָן פְּרָנָשָׂה, וּוּדָר שְׁטִיגְגָּעָר אַיְזָן. גַּעֲלָיָבָעָן אַיְזָן נָאָר
דָּרָר שְׁמָשָׂ, אַיְדָר אַשְׁוּטָעָר. נָאָר וּוּיָל עַר הַאֲטָט וּוּינְצִיגָּר אַרְבָּיִיטָן,
אַזְּנָט עַר אַיְזָן וּוּעָם אַוְיךְ אַשְׁמָשָׂ אַיְזָן שְׁוֹחָלָה. דָּרְזָעָהָעָן אַפְּרָעָם
דָּעָן בָּחָור מִיטָּאָת תְּפִילָיָן זַעַקָּעָל, אַיְזָן עַר שְׁמָשָׂ — שְׁסָטָעָר צַוְּנָעָן
גַּעֲנָגָעָן צַוְּאָיָהָם אַזְּנָט אַפְּרָעָן גַּעֲנָבָעָן, צַוְּאָיָהָם עַר נָיִזְקִין יָאָהָרָד
צִיְּטָן? אַוְיכְּ אַיְהָרְצִיטָן, וּוּעָט עַר אַלְיוֹזָטָהָן צַעְנוּיָפְּשָׁלָעָפְּעָן
אַזְּנָנִין . . .

— נִיְזָן, נִישָּׁט קִיְזָן יָאָהָרְצִיטָן, נָאָר אַיְיךְ וּוּיָל גְּלָאָט אַזְּוֹי
דָּאָוָונָעָן. — הַאֲטָט אַיְהָם דָרָר בָּחָור בְּעַרְוחִיגָּט אַזְּנָט בְּעַקְוּמָעָן אַיְזָן עַנְטָר
פָּעָרְפָּוּנָס שְׁמָשָׂ :

— גַּעֲזָוָנְטָעָרְהָיִיד. אַטְהַאָט אַיְהָרָא סְדוּר. — וְאַגְּנָט צַוְּאָיָהָם
דָרָר שְׁמָשָׂ, לְאַזְּוֹת אַיְהָם אַלְיוֹן פָּעַרְלְוִיבָעָט זִיךְרָן פָּאָלִישָׂ אַזְּנָט
עַצְטָן זִיךְרָן אַוְועָס פָּעַרְרִיכְטָעָן אַיְזָן אַלְטָעָט פָּאָרְשָׂה.

שוויז לאנג האט דער יונגעער העלר איזו געשמייך און איזו האציגעריג ניט געדאווענט, ווי אין יענעט פֿרִיהַכְאָרְגָּעַן. ער איזו שוויז דעמאָלט בְּכֹל גַּעֲוֹעַן וְוַיִּתְפּוֹן פֿרּוֹמְקִיְּט. דאס איזו גַּעֲוֹעַן דַּי עַפְּאַכְּעַ פֿוֹן הַשְּׁכָלָה, וְוַעַן פֿרּוֹם זַיְן אַיזו גַּעֲוֹעַן אֶבְּזַיְן, וְוַעַן אֵפְּאַנְאַטְּיַקְּעַד אַיזו גַּעֲוֹעַן עַרְגָּעַר פֿוֹן אַחֲלָטִי, אָנוֹ אָפְּשַׂר עַרְגָּעַר, ווי היינט אֵמְשֻׂמְדָּה... נַאֲרַ דַּעַר חַשְׁקַע צַוְּדָאָוּנָעָן אַיזו גַּעֲמָוּסָעָן פֿוֹן זַיְךְ אַלְיַיְן. אַמְּיוֹן רַעֲלִינְיַעַד עַקְסְּטָאָזָן אַיזו אַוְיָפְּ אַיְהָם אַנְגַּעַטְוּמָעָן מִיטְ אַמְּאָל, אָנוֹ ער האט זַיְךְ צַעַלְאָזָט, צַעַזְוַנְגָּעָן אַוְךְ אַקְוּל, נַאֲרַ מַעַשָּׂה חַזְוֹן, אָנוֹ צַוְּדַעַר שְׁמוֹנה עַשְׂרָה האט ער זַיְךְ צַעַזְוַיְינָט. לְאַנְגָּג גַּעֲוֹיְינָט, מִיטְ האַרְץ גַּעֲוֹיְינָט. אָנוֹ אַזְוַעַר האט זַיְךְ גַּטְוְסָעָן, האט ער זַיְךְ גַּעֲפִיהַלְט אַסְּקָד נַרְגְּנַעַר, גַּלְיַיְיךְ וְוַיְסְּאַיְוַס אַיְהָם אַרְאָפְּ אֵשְׁוּרָעַץ מְשָׁא בְּזַיְן האַרְצָעָן... וְוַאֲסָדָם דַּאֲזְוִינָעַ גַּעֲוֹיְין האט בעַדְיִים, קָדוֹן ער אַוְיָפְּ אַרְצִיאַנְאָלָעָן אַוְפְּן נַיְשַׁט גַּעֲבָעָן צַוְּפַעַשְׁתָּעוֹה. עַס האט זַיְךְ גַּעֲוֹיְינָט נַיְכָעַר פֿוֹן זַיְךְ אַלְיַיְן, אָנוֹ דַּי נַשְׁמָה האט זַיְךְ ווי אַפְּגַּנְעָרְיִינְיָינָט. אָפְּשַׂר אַיזְוַעַד אַיְהָם גַּעֲקָמָעָן פֿוֹן אַפְּגַּנְעָשָׂוֹאַכְּטָעָן נַעַרְדָּוּ וְוַעַן? אָפְּשַׂר אַיזְוַעַד אַיְהָם גַּעֲוֹעַן פֿוֹן דַּעַמְּ פְּאַסְטָעָן?... ער האט בעַדְשִׁיטִים בְּזַיְךְ זַיְךְ תְּעַנְתִּית הַיְּינָט אַיבְּעַדְצָוִירִיסָעָן — סְזַאְל זַיְין וְוַאֲסָעַס ווַיְלָזְיָה. גַּעֲנָגָפְּ אַסְטָעָן!... אָנוֹ ער לְעַנְתִּים צַעַנְיוֹנִיךְ דַּי תְּפִילִין, נַעַטְטָ דַּאֲסָ שְׁטַמְקָעָלָעָן אָנוֹ גַּעֲתַת אַהֲרִים אַוְיָפְּ דַּעַר סְטַמְנִצְיָעָ אָנוֹ בְּעַגְעָנָעָן אַיְהָם דַּעַר שְׁוֹעַל בְּעַרְעַל דַּעַמְּ רְוִיְּתָעָן, וְוַעַלְכָּרָד וְאַנְטָם אַיְהָם אָנוֹ אֶבְּשָׂרָה, אָנוֹ הַיְּינָט אָנוֹ ער בְּרִיהַחָט זַיְךְ אַפְּגַּנְעָשָׂטָעָל בְּזַיְיךְ אַיְהָם אַיְנְגַּנְעָרְמָאָן, אַגְּבָּרָה, אַיְזָנְדָּרָה, פֿוֹן נִיטְ וְוַיִּטְ, פֿוֹן אַדְרָה. ער אַזְוַעַד זַיְךְ, אַזְמָס אַנְהַעַטְמָעָר קָרוֹב.

— וְוַעַמְעָנָס אַקְרָוב?

— אַיְוּרָעַד אַקְרָוב. דַּאֲסָ הַיְּיטָט, נִיטְ קִיּוֹן קָרוֹב, נַאֲרַ שְׁטִיקָעַל מְחוֹתָן... אָנוֹ נַיְשַׁט לְאַנְגָּג גַּעֲרָאָכְט נַעַטְטָ אַיְהָם בְּעַרְעַל דַּעַר רְוִיְּתָעָן אָנוֹ פְּאַר אֶחָנָר אָנוֹ פְּיִירָהָט אַיְהָם אַרְיַיְן אֶבְּזַיְן אֶבְּזַיְן אֶבְּזַיְן אֶבְּזַיְן חַדְרָ, וְוַאֲסָ אַיזְוַעַד צַוְּנָקְלָוִיכְעָן פְּאַר פְּרִיצִים, אָנוֹ שְׁטָעָלָט אַיְהָם פְּאַר פְּאַר אַיְנְגַּשְׂמָעָן, וְוַאֲסָ זַיְצָט בְּזַיְיךְ אַסְמָאָוָאָר אָנוֹ טְרִינְקָט טְיָיָה. דַּעַר יְוַנְגַּנְעָרְמָאָן אַסְיִמְפְּאַטְיִישָׁר פְּאַרְשָׁוֹן מִיטְ גַּטְעַ בְּלִיְּשָׁ

אויגען, אַ הוייכען וויסמען שטערדען און אַ שעהן קיילעכינג בערדען, אַיז העלפלייך אויבגעשטאנגען, זיך אַנגערופען בײַם נאמען יהושע לאָיעוּוו, אַז געבעטען דעם גאָסט זיך וועצען צום סאמָאָוואָר, אַ ואָונֶל געגעבען צום בעל הבית מע זאל דערלאָנגגען נאָד אַ גָּלָאָן, אַז נאָר ניט וואָרטענְדרִיך האָט ער אַנגָעָאנְסָעָן נאָך אַ גָּלָאָן טַיִּ, צָוְגָעָרְקָט בַּיְגַּעַלְעָה, קִיכְלָעָך אַז אַנְדְּרָעָר פָּרְבִּיסָּעָכָּעָן, אַז דער יונְגָעָרְמָאָן לאָיעוּוו האָט זיך גַּעֲוָעָנְדָּעָט צום אַריינְגָּעָקְוָמָעָנָעָם בַּזְּה הַלְּשׁוֹן ;

— דער בעל הבית האָט מיר גַּעֲוָאנְט, אַז אַיְהָר זענט פָּוּן פָּעָ רַעַיְאָסְלָאָן, נַחַם רַאֲבִינְגָּאָוִיטְשָׁעָס אַ וּזְהָן. אַוְיב אָזָוִי, זענען מיר

שְׂטִיקְלָעָך אַיְגָעָנָע... עַסְט, אַיך בָּעַט אַיְיך, אַז טַרְוִינְקָט טַיִּ.

קִיּוֹן מָאֵל אֵין לְעַבְעָן, נִישְׁתְּ פְּרִיחָעָר אַזְוָן נִישְׁתְּ נְאָכְלָדָעָם, אַז אַ גָּלָאָן טַיִּ נִיט גַּעֲוָעָן אַזְוָן אַנְגָּעָלָעָנָט בַּיִּ אַיְהָם וּוּ אַצְּינָר, אַז קִיּוֹן שָׁוָם מָאָכְל אֵין דָעָר וּוּלְעַט האָט קִיּוֹן מָאֵל נִיט גַּעֲהָאת אַזְאָזָעָם, וּוּ עַס האָכְבָּעָן גַּעֲהָאת אַט דִּי פְּרִישָׁע בַּיְגַּעַלְעָה, דִּי קִיכְלָעָך אַז דִּי אַנְדְּרָעָר פָּרְבִּיסָּעָכָּעָן, וּוּלְכָעָז זענען גַּדְר פָּרְשָׁוֹוָאָנוֹדָעָן גַּעַן וּוּאָרְעָן פּוֹנְטָטִישׁ, נִישְׁתְּ גַּעַלְיָעָבָעָן פָּוּן זַיִּ אַ זְכָר אָפְּלִיאָוִוָּת דָּרָךְ אַרְץ. דָעָר גַּאָסְט האָט דָאָס אַלְעָם אַיְוָנְגָעָלְגָוָגָעָן וּוּ אַ הַוְּגָגָעָן דָּרָךְ אַרְץ. אַנְגָעָנָז אַז אַז אַזְוָן זיך אַרְוָמְגָעָקָטָם, אַז עַס אַזְוָן שָׁעָן, וּוּאָס עַד האָט דָאָס אַלְעָם אַוְיפְּגָרְוִימָטָם, נַאֲר סָאִיז שָׁוִין גַּעֲוָוָעָן נַאֲך אַלְעָמָעָן... דָעָר יְוָנְגָעָרְמָאָן האָט דָעְרוֹוִילָעָ אַוְיְסָגְעָרְעָכָעָנָט דָעָט יְחוּם, וּוּ אַזְוָן זַיִּ זענען קְרוּבִים :

— אַיְיעָר פָּאָטָעָר האָט אַ מַחְוֹתָן אַבְרָהָם יהושע. אַט דָעָר אַבְרָהָם יהושע האָט גַּעֲהָאת דָאָס עַרְשָׁטָע וּוּיְבָ, וּוּלְכָעָז האָט מִיר אַנְגָעָרְטָט אַ מְוּמָע, מִין גַּעַשְׁטָאָרְבָּעָעָ: מְוּטָעָרָס אַ שְׂוּסְטָעָר, פָּרְשָׁטָעָת אַיְהָר שְׁוִין ? וּוּיְטִילְכָעָ מְחוֹתָנִים אַז דָאָך מְחוֹתָנִים... אַצְּינָר זָאנְטָט מִיר : פָּוּן וּוּאָנְעָן פָּאָהָרָט אַיְהָר ? וּוּאָהָיַן פָּאָהָרָט אַיְהָר ? אַזְוָן וּוּאָס אַזְוָן אַיְיעָר תְּהֻוְּכָעָ ?

אוֹיְסָגְעָרְעָגָט זיך בַּיִּם הַעַלְדָּר אַלְחָדִינָג אַז גַּעְוָאוּרָע גַּעְוָאָזָר, אַז עַר אַזְוָן גַּעַקְוָמָעָן אַחֲרָע צַו פָּרְנָעָמָעָן אַ לְהַרְחָר שְׂטָעָלָעָ, האָט דָעָר יְוָנְגָעָרְמָאָן אַ פָּרָעָג גַּעַגְעָבָעָן, אַוְיב דָעָר בַּחְוָר וּוּל דָזָקָא

בליבען דא ביים היגען גביר ק', אדרער עם מאכט איהם ניט אויס צו פאהרעו אביסעל וויטעל? אויב עם מאכט איהם ניט אויס, ואלט ער איהם פארגעעלענט, ער זאל פאהרעו מיט איהם צו זיין פאטער לאיעו איז דארפ אריין, פערנעםן דארט א לעהרער שטעלע בי זיין שוועסטערעל — זיין פאטער איז אויךAIMשטיינד גוט צו בעצחלען, אזי ווי דער היגער גביר, אויב ניט שענכר נאך... אויה די דזונגע ווערטער האט זיך אפנגערפער בערעל דער רויטער און צונגווינשעומט זיך „אחויז זיין שאדען אויף איהם גוזנט גען וואדען חאטש א צעונטחליך“, און גאנרישט פרעגענדי ביים בחור, צי ער וויל, צי ער וויל ניט, האט בערעל דער רויטער צונגגעבען, און דער בחור ווועט מיט פערנונגען זיך דורךפאהרען מיטין יונגגענמאו צו זיין פאטער לאיעו איז דארפ אריין און ווועט מיט פערנונגען פערנעםן דארט די לעהרער שטעלען.

א מאדרנער איד אט דער בערעל דער רויטער! עפיס גלייך ווי עמייצער וואלט איהם געבעטן, ער זאל זיך ארויסשטעלען פאר איז אפיטרופום, אדרער ווינינגסטעטנס פאר א פערמייטעלער. ער האט ניט געלאזט קיינעם צום ווארט און האט בעסער אליען גערעדט. דער בחור איז געוווען איבערדאשט פון דער גאנצער גשיכטער ארום און ארום. ער האט במעט ניט געלוובט זייןע איירען. נישט אנד דערש, איז דאס איז אדרער חלום, אדרער א מין האלוצינאציע, אדרער דער יונגנערמאן — דאס איז א מלאך פון היימל איז אוף דער ער אינ'ם גשטאַלט פון א מענשען... נאר אroiיסבעויזען זיין פריד פון דעסטוועגען שטעהט איהם ניט אן. ער הערט אויס דעם גע-שפרעד לומדרט גאנץ גלייכניליג, בעטראקט פריהער וואס צו ענטפערען און רופט זיך איז צום יונגגען באז מיט האלבע ווערטער: — אייער פארשלאג איז אפשר נישט קיין שלעכטער פלאן... דע מעשה איז אבער, פערשטעהט איהר, וואס איך האב געבראקט צום היגען גביר א ריעקאמונדאציע, א בריעת, טאקי פון מײַן טאָן... וואס ווועט זיין, טאממע... .

— איז וואָסער אַ שְׁפֶרְאָךְ איז גַּעֲשֵׁרְעַבְּעָן אַיִיר טַאטָעַנְס
בריעַ? — בְּמִישַׁת זַיְקָ אַרְיוֹן בָּעָרְלָ דָּעַרְ רְוִיטָעָה.

— וואָס הַיִּסְטָמַן אַיְזָן וְאַסְטָמַן אַ שְׁפֶרְאָךְ? אַיְזָן הַעֲבָרְעָאַישׁ.

— לְשֻׁׁן קְדֹשָׁ? — פְּרָעָנָט אַיבָּעָר בָּעָרְלָ דָּעַרְ רְוִיטָעָן אַזְּנָן
זַיְקָ אַזְּנָן מִיטָּ בַּיִּדְעָה הַעֲדָה בְּיַיְדָ זַיְקָ אַזְּנָן צַעְלָאָכְטָן זַיְקָ אַזְּנָן שְׁטָמָרָךְ,
גַּלְיַיךְ וְזַיְקָ אַכְצָעַהָן שְׁדִים קִיצְלָעָן אַיְחָם אַונְטָעָר דִּי פָאָכוּס!

אַיְהָר וְזַעַט דָּאָרְפָּעָן, יְוִינְגְּרָאָמָן, אַבְּיַסְטָעָלָעָן צַוְּאָוְאָרְטָעָן בַּיְזָן מִין
קָרְבָּן וְזַעַט זַיְקָ פְּרִיהָעָר אַוְיסְלָעָרְנָעָן אַיבָּעָרְלָיְ�עָנָעָן אַלְשְׂוּזְקְדָּשְׁדִּי
גַּעַן בְּרִיעַ... אַיְהָר וְזַעַט אַבָּהָר, הַאָבָּאָקָ מָוָרָא, בָּעָדָרְפָּעָן לְאָנָגָן
וְאָרְטָעָן!... אַזְּנָן בַּיִּדְעָה צַעְלָאָכְעָן זַיְקָ אַזְּנָן לְאָנָגָן אַזְּנָן
גַּעַשְׁמָאָךְ.

עַם וְאַט נִיטָן גַּעַנוּמָעָן קִיְּן הַאלְבָעָ שְׁעהַ צִיְּטָ, אַיְזָן צְוִישָׁעָן
דָּעַט יְוִינְגְּעַנְמָאָן יְהֹוּשָׁ לְאִיעּוֹ אַזְּנָן זַיְקָ יְוִינְגְּעָנָעָן פְּרָאָטְעָזָעָן גַּעַשְׁלָאָסָעָן
גַּעַוְאָרְעָן אַ גַּטְפְּרִיְינְדָּשָׁאָפָּט, וְאַס אַיְזָן גַּעַוְאָקָסָעָן אַלְעָ מִינָּט
שְׁטָמָרְעָר אַזְּנָן גַּרְעָסָר. עַם הַאָט זַיְקָ אַרְיוֹסְבָּעוֹזְיָעָן, אַזְּנָן דָּעַרְ
יְהֹוּשָׁ לְאִיעּוֹ אַזְּנָן יְוִינְגְּרָאָמָן אַשְׁבָּילָ פָּזָן דָּעַט טְפָשְׁ מַשְׁכִּילָטָן,
וְאַס יְעָנָר דָּרָהָטָ פְּרָאָדוֹצִירָט. אַ שְׁעָהָנָר בָּעָל תְּנָ"ה, אַ בְּלָאָט
גַּמְרָא, קָלָאָהָר אַזְּנָן אַלְעָ מַלְיָצָה סְפָרִים, קָעָן גַּאנְצָעָ שְׁטִיקָעָר מַאָפָּו
אוֹפָּ אַוְיסְוּוֹיְינִינָג, קָעָן מִיטָּ אַיִיךְ רְעָדָעָן פָּזָן אַ "מוֹרָה נִבְכּוּבִּים", פָּזָן
אַ "בּוֹזָרִי", הַאָט אַ שְׁעָן הַעֲנָטָעָל צָום שְׁרוּבָּעָן. עָרָ אַזְּנָן נָאָר אַבָּרִי
סְעָלָ שְׁוֹאָכְלִיךְ אַוְיָף דְּקָדוֹק. וְוִיְיטָר וְזַעַט עָרָ זַיְקָ מִיטָּ אַיִיךְ אַוְיסְ
גַּלְיַיךְ אַזְּמָעָדָם. אַזְּנָן צָו דָעַט אַלְעָמָעָן אַזְּנָן עָרָ גַּלְאָט אַ לְיַעַבָּר
מְעַנְשָׁ, הַאָט לְיַעַבָּר מְעַנְשָׁן. זַיְקָ אַלְעָהָבָעָן לְיַעַבָּר מְעַנְשָׁן. אַזְּנָן
סְעָמִים אַזְּנָן דָּעַרְ אַרְעָנָרָעָ, בִּיְמָיְגָרָאָ בְּרָאָנִיצָלִי אַזְּנָן בִּיְמָיְגָרָאָ
אַזְּנָן קָרְעָטָעָם, פָּעָרָהָאַלְעָטָעָם זַיְקָ זַעַהָר גַּטְ מִיטָּ דִּי פְּרִיצִים, וְאַס
אַרְוָם אַזְּנָן אַרְוָם, אַזְּנָן דִּי גַּוִּים זַעַנְעָן נָאָךְ זַיְקָ גַּאָרָ דִּי כְּפָרָה...
מִיטָּ זַיְקָ רְעָדָעָן הַאָט דָּעַרְ יְהֹוּשָׁ לְאִיעּוֹ אַזְּנָן יְוִינְגְּרָאָמָן, אַזְּנָן
סְאַיְזָן אַמְתָה וְאַס עָרָ וְאַגְּמָת, אַזְּנָן זַיְקָ זַעַנְעָן זַעַנְדָּעָן אַזְּנָן דָּאָרָה אַ מעַנְ
שָׁעָן. דָּאָס מַוְילָהָט זַיְקָ אַיְחָם דִּי: גַּאנְצָעָ צִיְּטָן נִיטָּ צְוָעָמָאָכְטָן,
גַּלְיַיךְ וְזַיְקָ עָרָ וְוָאָלָט וְוָעָלָעָן אַרְוִיסְרָעָדָעָן אַלְעָם, וְאַס הַאָט זַיְקָ אַנְגָּעָ

קלוביין בי איהם פאר א לאגען צויט אין דארף. ער האט גערעדט אין שטוב, ער האט גערעדט אין דזושען, ער האט גערעדט שיין זיך צענידיג אין פאעתאן און פאהרעהנדיג מיטן נייעס לעהרער אויף זייןע אינגענע ברענאנדריגע פערד פון דער פאסטען.

— געפעלט איך א פאר סוסים? — האט א זאג געגעבען בערעל ער דווייטער צום לעהרער, בעט ער יונגעמראן יהושע לאיעו איז געגעגען זאגען מע זאל שפאנען. און בערעל האט גענומען דער-צעהלאן גרויסקייט פון דעם יונגענמאַן'ס פאטער, וואס פאר א נכיר, אין אידר זאָס איז, און וואס פאר איזן אַרגנֿיגּאלְלֶעָר מענטש דאס איז.

— איהר דארפט גאט דאנקען, וואס ס'האט זיך איזוי נעה מאכט . . .

עם האט זיך איהם איסגעוויזען, איז דער איד וויל אינגענטליך מע זאל איהם זאגען א דענק. נאָר אַמְּכה! דאס ווועט ער כי איהם ניט פועלען, ער זאל מײַינען, איז ער האט געראטטוועט אַמענטשען פון הונגער . . . עם איז איהם נאָר ניט אַינגעגענעהמען, זעהר ניט אַינגעגענעהמען, וואס ער קאָן איהם איצט ניט בעצחלען פאר סטאנ-齊ע. ער איז איצט זעהר פעראייננט איז נעלר . . .

— איהר זאגט מיר בעסער, רב איד, וויפיעל . . . קומט איך?

בערעל ער דווייטער מאכט איז די איזגען:

— פאר וואָס?

— פאר . . . פאר סטאנציע, פאר אלסידינג . . . וועל איך

אייך אַפְּשִׁיקָעַן פון'ס אַרט . . . באָלֵד וויל אַיך וועל קומען . . .

— געהט שיין געהט, מע ווועט לאָכְעַן פון איך! — זאגט בערעל מיט אַגְּלַעֲכָטָעָר און שטופט איהם אַפְּ פון זיך. און איז דעם קומט אַריין אַהוֹכָעָר נוי מיט וויסע בערעמען מיט אַונְטַעַטְעַנְג שמייכָל לענדינע אַוְינְגָן. ער הייסט אנדרוי. ער פרענט זיך נאָך אַוְיפָּן בָּאַנְגָּזֶש פון'ס „פָּאַנִּיטְשׁ“, וואס פאהרט מיטן „ברַיְן“. שעט זיך דער לעהרער פארין גוי, פאר אַנְדְּרִיּעָן, וואס ער האט ניט קיון באַנְגָּזֶש, און זאגט, איז זיון באַנְגָּזֶש געהט נאָר . . . ער ווועט אַנְגָּזֶש קומען נאָכְדָּעַם . . . דערוויל האט ער נאָר אַט דאס פָּעַקְלָעַן, וואס

ער ווועט דאס אליאן נעמען מיט זיך אין וואגנען אריין. אנדרדי וויל אבער ניט אועענגעהן מיט לויידיגע הענד. א פעלעלע לאו זיין א פעלעלע, אוון ער טהות אنعم דאס פעלעלע מיט צוווי פונגער אוון א טראָן אַוּעָך ווי א פעדערעל. א מינוט שפערטער אייז ער שוין געוועסען מיט זיין יונגען פאָטראָן איין א גרויסאָרטיגען ווייבען פאָטָן. אנדרדי האט געגעבען א קנאָק מיט דער ביטש אוון צוווי גרויע פערדליך מיט אונטערגעבעוינגען ערבען האבען איהם געטראָן גען איבער פעלדרער אוון איבער וועלדרער. איין א נוי ארט, צווישען גייע מענשען, אוון עס איין איהם גאָר אויף די געדאנגען נישט גען קומען, או אַט אַ דָּא, אויף דעם אַרט, וואָהוּ ער פאהרט אַצְינָה, וווערט דאס פערזינגעלט זיין גליק אויפֿן גאנצען גאנצען לְעֵבָן . . .

איין אומגעעריבטער עקזאמען

איין אומגערכטער עקזאמען

איין באחטלאו אויף דער סטאנציע. — דער אלטער לאיעו. — אַ מײַדעל מיט קָפָא
וואַליאָרעו. — שפיעלהָגנוו, אווערבאָד אוון "טשטָא דיעילאָט". — וואָס
ויל וּשְׁיִ פָוּ דֵי בָנָת צְפָהָד אוֹו וּאוֹי שְׂרִיבָט מָעוֹ אָ
בריעעפֿ צוֹ אָ דִירָעָטָאָר פָוּ אָ צּוּקָעָרְפָּאָבָּיךְ? — עָרָ
הָאַלְּט אַיְסָעָם עַקְזָאָמָעָן אוֹו פָהָדָת אָיָן
דָאָרָה אָרְיוֹן.

ס אַיְזָ שְׁוִין גָּעוּוֹן אַרְוָם פָּאָרְנָאָכְטָלוֹחַ, וְעוֹן דָּעָר יְוִינַּ
גָּעָר מְשִׁכְיָל יְהֹשָׁעָ לְאַיְזָוּ מִיט זְיוּן פְּרָאָטָעָזָעָ
דָּעָם לְעַהֲרָעָר וְעַנְעָן אַרְיִינְגָּעָפָאָהָרָעָן אַיָּן דָּעָר
שְׁטָאָרָט בְּאַהֲסָלָאָו אוֹיףָ דָּעָר סְטָאָנָצִיעַ, וְוֹאָו זְיוּ
הָאָבָּעָן זְיךָ אַפְּגָעָשָׁטָעָלָט, הָאָבָּעָן זְיךָ גַּעַטְרָאָפָעָן
דָּעָם פָּאָטָעָר פָּוּנָ'ם יְוָנָגָעָן מְשִׁכְיָל, דָּעָם אַלְּטָעָן
לְאַיְזָוּ. וְאָרְטָעָן אַוְיְפָ' זְוחָן.

דָּעָר אַיְנָדָרָוּ, וְוֹאָס דָּעָר אַלְּטָעָר לְאַיְזָוּ הָאָט גַּעַטָּאָכָט אַוְיְפָ' זְוחָן
לְעַהֲרָעָר, אַיְזָ גָּעוּוֹן אַוְיָסְעָרָגָעָוּהָנָלִיךְ. עָר הָאָט זְיךָ קִין מָאָל נִינְטָ
פָּאָרְגָּעָשָׁטָעָלָט, אָז אָאִיד זָאָל הָאָבָּעָן אַיָּאָסְעָהָעָן. אַיָּן אַוְיְסָ
זְעָהָעָן פָּוּ אָ גָּעָנְרָאָל, אָ פָּעָלְדָּמָאָרֶשָׁאָל מִיט אָ קָול פָּוּ אָ לִיְּבָ...
אַיָּן קוֹרְצָעָז וְוּעָרָטָעָר הָאָט דָּעָר זְוחָן אַיְבָּגָעָנָבָעָן דָּעָם פָּאָטָעָר,
וּוְעָר אַיְזָ דָּעָר בְּחוֹרְ', וְוֹאָס אַיָּזָ מִיט אַיְהָם גַּעַקְמָעָן אָוֹן וְוֹאָן זְוחָן
וְוֹי אַזְוִי עָר הָאָט זְיךָ מִיט אַיְהָם בְּעַקְעָנָט. אַוְיָסְגָּעָהָרָט דָּעָם זְוחָן,
הָאָט דָּעָר אַלְּטָעָר אַנְגָּעָזָטָעָלָט דֵי נָאָזָ מִיט אָפָּאָר וְוּוִיסָּעָ זְילְבָּעָרָנָעָ
בְּרִילְלָעָן אָזָן הָאָט עַרְעָנָסָט בְּעַטְרָאָכָט דָּעָם בְּחוֹרְ, אָהָן אַיְבָּגָעָן צָעָ
רְעַמְּאָנִיָּעָם, מִיט אַזָּא פְּנִים, לְמַשְׁלָ, וְוֹי מַעְ בְּעַטְרָאָכָט אָ גַּקְוִוְיְפָטָעָן
פִּישָׁ פָּוּנָ'ם כָּאָרָק... דָּעָרָנָאָךְ הָאָט עָר אַיְהָם אַוְיָסְגָּעָזְזָוִינָעָן אָ וְוּאָרָעָמָעָ
הָאָנָּדָ, אָזָן מִיט אָ פָּרְיִינְדְּלִיכְעָרָמִינָעָ, אַוְיָסָעָ זְוִוְיְעָלָסָאָזָן נָאָר גָּעָ
וּוֹעָן מְעַנְלִיךְ פָּאָר אַזָּא שְׁמוּעָנָעָן פָּעָלְדָּמָאָרֶשָׁאָל, הָאָט עָר אַיְהָם
אַפְּגָעָשָׁטָעָלָט אָ שְׁלָוּמְ-עַלְיִיכְם אָזָן אָהָן צְעַרְעַמְּאָנִיָּעָם, אָזָן מִיטָּזָן
לְשׁוֹן "דוֹ", אָ פָרָעָג גַּעַתְהָאָן :

שלום עליכם

— ווי איזו רופט מען דיך ?

געווארע געווארען פונטס בחור, איז מע רופט איהם שלום,
האט ער זיך אונערופען צו איהם וויה, ווי וויאט ס'אייז מענגליך
געווען פאר זיין ליבען-שטימע :

— הער זשע אויס, שלום סערדצע, געה זיין מוחל אחים אין
צווויטען חדר. איך וועל דא מיט מײַן זוּהן אָפֿרְעַדְעַן געשפֿט. דער־
נאָג וועל איך דיך אַרְיִינְרוֹפּעַן אָזֶן מיר וועלען אַבְּיסָעַל שמוועסען.

* * *

דאָס צוּוִיְמָעַ צִימָעָר אֵין געווען אַזָּל, אַיְוָרְעַפְּעַאַישׁ גַּרְעַדְטַם,
אַ מִין ווּסְטִיבּוֹל פָּאוֹ גַּעַסְטַם. דָּאָרָט אֵין געווען דער בעל הַבַּיִת פּוֹן
דער סְטָאנְצִיעַ, אַ גַּעֲוֹעַנְעַר שְׂנִיטְקָרְעַמְעַר, אַיְצַט אַוְףּ דָּרָעַ עַל־
טָעַר אַ בעל אַכְּבָנִיה, מִיטְפּּוֹן נָאָמָעַן בְּעַרְעַלְעַ עַטְלָם, אַיד מִיטּ אַ
בְּלוּיְעַר נָאָז, מִיטּ רְוִיטְעַ דִּינְעַן שְׁלַגְנְעַלְעַד אַוְיףּ דָּרָעַ נָאָז ; עַר
שְׁטָעהַט צְעַנוּיְגְנְעַלְעַגְטַן דֵּי הַעַנְטַם, טָהָות גַּאֲרַנְטַם, נָאָר עַר רְעַדְטַם.
רְעַדְטַם פּוֹן דֵּי אַוְרָחִים, פּוֹן זְיוּרָעַ גַּעַשְׁפְּטַעַן אָזֶן פּוֹן זִיךְ אַלְיוֹן, אָז
נָאָט הָאט אַיְהָם גַּעַשְׁטָרְאַפְּטַם, עַר דָּאָרָת אַוְיףּ דָּרָעַ עַלְטָעַר הַאֲנָדְלָעַן
מִיטּ לְאַקְשָׁעַן יְיךָ... זִוְּיָן אִידְרַינְעַ, אַ קְוּרְצִינְקָעַ, מִיטּ
אַ „מוֹשְׁקָעַ“ אַוְיפּּוֹן קָאָפּ אָזֶן מִיטּ גַּעַלְעַד בְּעַרְעַלְעַד אַיְפּּוֹן הַאֲלָגַן,
דְּרַעְתַּזְךְ אַרְוֹם אַיְזָבָּק אָזֶן שְׁלַטְדַּעַן דֵּי קִינְרָעַ זִוְּיָן זִיךְ אַיְזָבָּי
אַיְהָם דֵּי צְוַיְוִיטָעַ פְּרוֹוִי), שְׁלַטְדַּעַן דֵּי דְּיַעַנְסַטַּעַן, שְׁלַטְדַּעַן דֵּי קָאָז, ווּזְוּזַט
אָוִיס נִיטּ צְוַפְּרִיעַדְעַן מִיטּ דָּרָעַ ווּלְעַטַּע, — גַּרְוִיסָעַ פְּעַסְמִיסְטָקָעַ !
בַּיּוֹם פְּעַנְסְטָעַ, אַיבָּעַר אַ בִּיכָּעַל, אַ רְאַמְּאָזָן פּוֹן שְׁפִילְהָאָגָעַן, זִוְּצַט
זְיוּעַר מִזְוְינְקָעַלְעַ, שְׁיוּוקָעַ בְּעַרְעַלְעַ עַטְלָם, אַ טְעַכְטָעַרְעַל אַ יְפַתְּ-
תוֹאָר מִיטּ אַ ווּוִיס קְיֻלְעַכְיָגִן פְּנִים, אַ מְוֹרָא'/דִּוְגַעַ קָאָקָעַטָּוּן. צַו אַיהֲרַ
זְעַנְעַן גַּעַלְמָעַן מִיטּ בְּעוֹזְךְ אַ צְוַיְיָ - דָּרְיוִי ווּנְגַעַ לִוְיָטַם מִיטּ אַוְנְטָרַ-
גַּעַשְׁעַרְעַנְעַן בְּעַרְדְּלָעַה, — דָּרָעַ סָאמָעַ צִימָעַס פּוֹן דָּרָעַ בְּאַהֲסָטְאָוּוּר אַיְ-
טָלְיוֹגָנִיַּץ. מַעַ פִּיהָרֶת אַ גַּשְׁפְּרַעַד פּוֹן „לִיטְעַרְאָטוֹר“. דָּרָעַ בעל
הַבַּיִת מִיטּ דָּרָעַ בְּלוּיְעַר נָאָזֶן פִּיהָרֶת צַו דָּעַם יְוָגָעַן לְעַהְרָעַר צַו דָּעַ

קָאמְפָאַנְיָע אָוֹן שְׁטַעַלְט אֵיכֶם פָּאָר. פָּוּ וּוֹאַנְעָן וּוֹיִסְטָ דָּרֶר אַלְטָעָר,
וּעֶרֶר דָּרֶר לְעַהֲרָעֶר אָוּן?—בְּלִיבְט אַסְוָה. בְּכָרִי סְזָאַל אֵיכֶם נִיט
זַיְינָן לְאַגְנוּוּיְלִיג, וּוֹעֲנָרָט זַיךְ צַו אֵיכֶם דָּאָס מִיּוֹדָעַל דִּי יְפָתְחָתָאָר
מִיטַּא לִיבְלַיךְ שְׁמוֹיכְבָּלְעָע: צַי הָאָט עֶרֶר גַּלְיוּעַנְט „גַּאַן דִּיְונָאַך“ פָּוּ
שְׁפִילְהָאָגָעָן?—לְאָזָט זַיךְ אָוּסָם, אָז עֶרֶר אָזָוּ קָלָאָר אַיְינָן גַּאנְצָשְׁפִילְ
הָאָגָעָן. נָה, אָזָוּ אַוְעֲרָבָאָך? „אוּוְרָבָאָך אָוִוָה“. נָה, אָזָוּ „זָאָפְּסִיקְ
יְעוּרְעָאַי“ פָּוּ בְּאַגְרָאָוּנו?—„עֶרֶר קָעָן אֵיכֶם אַוְיפְּ אַוְיסְטוּעָנְג“. אָוּן
דַּעַם רָאַמְאַן „טִשְׁטָאַ דִּיעַאָט?“—„וּעֶרֶר הָאָט דָּאָס נִיט גַּלְיוּעַנְט
טִשְׁעָרְנִישְׁעָוְסְקִי?“ . . . „וּוְגַעְפָּעַט אַיְיךְ דִּי חַוְּפְּטָהָלְדָי?“—
„וּוַיְעַרְאַ פָּאָוּלָאָוּנָא? וּוֹאָס אַיְזָוּ פָּאָר אַשְׁאָלָה!“ — — —
דָּאָס מִיּוֹדָעַל דִּי יְפָתְחָתָאָר אָוּן אַירָהָרַ אַפְּאָוָאַלְיָעָרָעָן זַעַנְעָן עַנְטָ
צִיקְטָ. אַיְינָעָרַ פָּוּ זַיְיָ, אַ „מִשְׁאָסָנָעַ פָּאָוּוּרְעָנָע“ מִיטַּא כְּלוּנְגָעָנָ
דִּיְנָעָן נָאָמָעָן מְעַנְדָעַלְסָאָן, שְׁטַשְׁיָפָעַט זַיךְ בַּיְיָ דִּי וְאַנְסִילָעָה, וּוֹאָסָ
הָאַלְטָעָן עַרְשָׁתָאַין שְׁפָרָאָצָעָן. עַם וּוֹיְזָוָט אָוּסָם, אָז עֶרֶר אָזָוּ פָּעָרָ
לִיעַבְטָ אַיְזָוּ דַּעַם מִיּוֹדָעַל וּוְיַיְיָ אָזָאַן אַיְזָוּ דָּרְעַבְרָ מְלָא גַּלְוָן אַוְיפְּ
דַּעַם יְוָנְגָעָן אָוָרָח, וּוֹאָס אַיְזָוּ קָלָאָהָר אַוְמָדָזָם וּוְיַיְיָ וּוֹאָסָעָר. וּוֹאָרָפָט
עֶרֶר אַוְיפְּ אֵיכֶם מִיטַּבְיָזָ אַוְגָעָן אָוּן וּוֹיְנָשָׁט אֵיכֶם מִסְתָּחָמָא בַּיְיָ זַיךְ
אַיְן חָאָרָצָעָן, עֶרֶר זַאל בְּרָעְבָעָן רִיךְ אָזָוּ לְעַנְדָ אַוְפָעָן גְּלִיבְעָן וּוֹעָן . . .
דָּאָס נִיטַּאַזְוָן צַו דַּעַם הָעָלָר נַאֲכָר מְלָהָרָן אָזָוּ עֶרֶר שִׁיטָּ מִיטַּפְרָאָעָן,
צִיטְרוֹתָן גַּאנְצָע שְׁטִיקָעָר אַוְיפְּ אַוְיסְטוּיְינָן, מְוַשְׁטָ נַאֲרָאַיְין אַזְעָלְעָעָן
נָעָמָעָן, וּוּ בָאַסְלָ „דִּי גַעַשְׁכָטָעַ פָּוּ צִיוּוּלְיְזָאָצָעַ אָזָאַיְנָגָלָד“
אָזָוּ דַּזְשָׁאָן סְטִיוֹאָרָד מִילְלָ „וּוֹעָנָעַ פְּרַיהִיִּט“ . . . אַ בְּחָורְשָׁ אַ
מִשְׁכָּלָ פָּוּ אַ פְּרַעְמָרָעָר שְׁטָאָדָט קוֹמָטָ צְוַוְשָׁעָן מְעַנְשָׁעָן, בְּעַדְרָאָ
עֶרֶר אַוְיסְלָעָנָעָן, וּוֹאָס עֶרֶר הָאָט, בְּעַוְוִוְזָעָן, וּוֹאָס עֶרֶר וּוֹיָסָ אָזָוּ וּוֹאָס
עֶרֶר קָעָן . . . אָזָוּ אַקְרָאָט סָאָמָעָ אַיְזָוּ דָּרֶר רַעְכָטָר הַיְתָאָן קוֹמָטָ
אוּ דָרֶר אַלְטָעָר לְאַיְיָוּ מִיטַּאַזְוָן זַוְהָן יְהָוָשָׁעָ לְאַיְיָוּ אָזָוּ וּוֹעָרָעָן נִישָׁט
וּוֹלְעָנְדִינָג צְזָהָעָרָעָרָ פָּוּ דָרֶר לְעַקְצָעָ, וּוֹאָס דָרֶר יְוָנָגָעָר לְעַהֲרָעָרָ פָּוּ
פְּעַרְעִיאָסָלָאָזָוּ לְיְוָנָט דָאַ פָּאָרָן יְוָנְגָוָרָן. זַיְיָ סָפָעָן זַיךְ אַיְבָעָר
צְוַוְשָׁעָן זַיךְ אָזָוּ חָבָעָן הָנָחָה, זַעַחַת אָוּסָם. דָעָנָאָךְ טָחָוָת אֵיכֶם
אַ רְוַף דָרֶר אַלְטָעָר לְאַיְיָוּ:

— הער נאר אויס, חברהמאן, וואס איבּל' בוי דיר פרענגן.
מיין זוהן זאנט מיר, אז דו בייזט אין אונזער אידישע ספירים נישט
וועינצינער קלאהר, ווי אין זייער בעיכער. איך האב געוואלאט הערען
פון דיר, צי גערענסקט דו נאָה, וואס רשְׁי' וויל האבען פון די בנות
אלפהדר? ...

און ער נעהט אַוועק אַשְׁמוּם פון רשְׁי'. פון רשְׁי' קומט מען
ארויף אויף דער גמרא. און ער נעהט אַוועק אַפְּלוֹל פון לְמִדְרוֹת
און פון קענטעניש און פון השכלה, ווי געוועהנליך צוישען אידען,
וואס זענען היימיש און די קלײַינַע אַותּוֹת ...
דאס רופט אַרְוִוִּים אַסְּעַנְצָאַיעַ. דער פֿוֹרָאַר אַזְּוִי גְּרוּם,
אוֹ דער אלטער לאַזְּעַיְּעַי לְעֵגֶט אַרְוִיף אוֹפְּ אַיהם די האנד און זאנט
זוֹ אַיהם :

— פון די אלע לערנעכצען און קענטענישען האבען מיר שווין
געועהען, אוֹ ער קומט צו עפִים, למשל, אַסְּוּיטָל אַנְשְׁרִיבָעַן, אוֹ
נִיטָאַ לְיִוּן ... אַסְּיִמְמָן — אַט שטעהט אַט מִינְט אָנוֹ פָּעַן, נָעַם,
וַיִּמְוחָל, שְׁרוּבַּסְיָר אָנוֹ אַ ברְיַעַף אוֹפְּ רַוְסְפִּישָׂ אַזְּוִי דָּעַר צְקָעָר
פָּאַברִיךְ צוֹ דָעַם דִּירְעַקְטָאָר, אוֹ מָעַ וּוּטַם אַיהם נִיטְצְוַעַלְעַן מַעֲהָר
קִיּוֹן בּוֹאַקְעַם בֵּין עַר וּוּטַם צְוַיְשָׁעַן אַזְּוִיפִּילַעַן אַזְּוִיפִּילַעַן
נְעַלְדַּ...”

פָּעַרְשְׁטָעַהָט זִיךְ, אוֹ דאס בְּרַיוּעַל אַזְּוִי גְּעוּוֹן מַעֲהָר נִיטְזָוִי
איַין אַנְשְׁטָעַל, איַין אַוְיסְרָעַ, אַיְין עַקְזָאַמָּן. דאס אַגְּנַעַשְׁרִיבָעַן
ברַיוּעַל אַזְּוִי גְּעַנְגַּעַן פָּון האנד צוֹ האנד האבען בעוֹאוֹנִי
דָּרְשָׁת די זְעַלְטָעַנְעַ האַנְשְׁרִיפְטַט, די קָאַלְיַוְאַפְּיָעַ פָּוּנְסָ בְּחוֹר. אַל
איַיְהָם בִּיגְעַשְׁטָאַנְעַן דָעַר זְכוֹת פָּון זִיךְן רְבִין מַאנְשִׁיךְ פָּון פְּעַזְזָעַן
רַעַיְאַסְלָאַזְוֹן. דָעַר מַלְמָד רְבִיבָעַ מַאנְשִׁיךְ וּוּאַלְאַזְוֹן, וָאַסְמָחַט האַט זִיךְ בְּעַ
רִיחַמְטַט גַּעַמְאַכְט מִיט זִיךְ “בִּינְדָעַל”, אַזְּוִי גְּעוּוֹן אַזְּעַלְטָעַנְעַר קָאַ
לִינְגָאַג, אַיְין קִינְסְטָלָעַר פָּון דָעַר נָאַטָּה. אַ גָּאַלְעַדְעַן האַנד.
מִיט זִיךְ גַּעַשְׁרִיפְטַט האַט מָעַן זִיךְ אַרוֹמְגַנְטָרְאַגְעַן אַיבְּרָעַר דָעַר
שְׁמָאָרט. עַר האַט גַּעַמְאַהָלָט, נִיט גַּעַשְׁרִיבָעַן. גְּעוּוֹן אַיְידָן
כְּשָׂרְעָר, אַגְּרוּסָעַר יְזָאַלְעַטְמָהָן אַזְּוִי נִישְׁתַּפְּעַלְעַהָנְדִינְגָּן קִיּוֹן וּוּאַרְטָ

ודעד צייט נבראכט גראטס נאצען
לינרגאטפיע. פון זיין שען רוססיש שרייבען, וועלכעם האט זיין מיט
מאנאנישעס „ביבנדעל“. זיין החבען אבער אספֿג גענאנשט פון זיין קאָר
בניאו-זיטשעם קינדרער האכען נעהאָך גענוג געליטען פון'ס רבין
וואָל אוזי קאנגען שרייבען! די תלמידים אונן צוישען זיין אויך ראָז
גען. עס איז געווען ניט צו גלויבען, איז אַהאנד, ניט אַ מאַשְׁין,

דרומיט אלין האט זיך דער עקזאמען נאך נישט געגעניגט.
דער אַלטער לאיעו האט בערלאנגט פון'ם יונגען לעהדרע, ער זאל
זיך מטריח זיין דאס אײַגענען בריוועעלע איבערזעצען אין העברע-
אייש, „וְיַיִלְלָה דָּעֵר דִּירַעֲקָטָר פָּוֹן דָּעֵר צֻקָּעָר אַבְּרִיךְ אַיְזָה אַיְדָה...“
אַזְוִי האט דער אַלטער מאַטְיווֹרֶט זיין פָּעָרְלָאָנְג. אָנוֹ פָּעָרְשָׁמָעָת
זיך, אָנוֹ דאס אַיְזָה אוֹיךְ גַּעֲזָעָן שִׂידְצָום עַקְזָאָמָעָן... אָנוֹ נִישְׁט
לאָנְג גַּעֲטָאָכְטָה האט דער לעהדרע דאָס בריוועעל אַיבְּרָזָעָצָם אַיְזָה
העַבְּרָעָאַישׁ, מְלִיכָּה־דִּיגָּא, אַזְוִי גַּעֲפְּלִיסְטִיךְ זִיךְ, אָנוֹ דאס כתְּבָ זָאָל זִיךְ
וּוֹאָס שעֲנָעָר, גַּעֲקְוַנְצָעָלָט אָנוֹ גַּעֲזִיקָּט, דִּי שָׂוֹרוֹת גַּעֲדִיכָּט, אַוְיסְגָּעָן
מַאֲסָטָעָן, פָּעָרְלָדָג אָנוֹ צַאֲקָעָדִיגָּן. דָּא האט זיך שׂוֹין גַּעֲמִיחָת
דָּעֵר זָכוֹת אַבְּוֹת פָּוֹן נָאָד אַפְּרִיהְרִינְגָּן מַלְמָד, פָּוֹן רְבָּה־חָזָן, דאס וּוֹאָס
דָּעֵר רְבִּי מְאַנְיִישׁ אַיְזָה גַּעֲוָעָן אַיְזָה רְוִסְמִישׁ אַיְזָה דָּעֵר רְבִּי זָרָה גַּעֲוָעָן
אַיְזָה אַיְדִּישׁ.

שלום עלייכם

סוד פארץ אלטער . . . דער אלטער לענט ארויז אויף זיין ערען קעפ' זיין עהנרט און בענשט זוי : „זיט גליקלוי, ליעבען קוינדרע ! . . .“. שרייבט דער בחור אווועס אָרְיוּף צו זיין מאטערן קיין פערעיאס' לאו : „אווי און אוזו, ליעבער פאַטער, קומ צופאַחרען . . .“. און מע שיקט ארויס נאָך איהם אָפָעטאנ מיט ברעגענידיגע פערד . . . און סאמע אין רעכטן חלום שלאלטן מען איהם איבער. דער אלטער לאַיעו געהט צו צו איהם רופט אָפָעט דעם בחור אויף אָזיט און היבט און צו רעדען מיט איהם מכח „אַכְצָעָה און דרייצָעָה“. דאס היסט זונען געצָאַהָלֶטֶס. „אַדְעָר אָפָשָׁר ווועלען מיר דאס אַיבָּער לאָזָען אויף אִין אַנדָּרָס מַאֲלָי, אוֹפָה שְׁפָעַטָּר ? . . .“. „לְאָזָו זַיְן אוֹפָה אַין אַנדָּרָס מַאֲלָי, אוֹפָה שְׁפָעַטָּר . . .“. אָזָו ער פִּיהְלָת זיך, זוי אָזען, ווֹאָס האָט נאָר ווֹאָס זִים אַיִינָגָעָרָמְעָלָט אָזָו געפָּלָאנְטָרָט חָלוּמוֹת.—פְּלוֹצִים אֵיזָוּ מען גַּקְוָמָעָן אָזָו מַעַן האָט אַיִוְּפָנָעָן ווּעַקְטָן ! . . . זוי אָרוֹיךְ זונען זיך צענאנָגָעָן די זוֹסָעָן חָלוּמוֹת. זוי אָשָׁטָעָן האָט זיך אַיִוְּפָנָהָוִבָּעָן די צְעֻוָּזָרָעָמְטָע פָּאַנְטָאָזָוָע אָזָו דער גָּאנְצָעָר בְּשָׂוֹפְּטָיְן אַצְּרָמִיט אַלְעָגָט זוּטָע זִיטָע גַּעַרְנָקָעָן זונען פָּעָרְשָׁוֹאָנוֹנְדָּעָן נָעוֹוָאָרָעָן

דער אוֹויל ווּערְדָּאָכָט אָזָו מַע דָּאָרָךְ שְׂוִין פָּאַהָרָעָן. פָּוּן דער שטָאָדָט באַהְסָלָאוֹ בְּזַיְן דָּאָרָא אֵיז נאָך דָּאָפָּרְמַיְּלָקְ צְוּוֹי שָׁהָה פְּאַחֲרָעָטָס. די פָּעָרָד שְׁטָהָעָן שְׂוִין נָעַפָּאָנָט. אַנְדָּרְיָי דער קָוְטָשָׁעָר טָרָאנָט אָגָּנָעָז וּוּאַלְיוּז אֵין פָּאַעַטָּא אָרִין. אָזָו דָּרְיוֹסָעָן אָזָו קִיהְלְכָלָקְ.

— אָט אֹוִי ווּעַטְטָה דָוּ פָּאַהָרָעָן ? — זָאָנָט דער אלטער לאַיְעָוּ צָוָם זְעַהְרָעָר — דָוּ גַּעַסְטָה דָאָךְ אָדָם נָאָמָעָט ; ווּעַטְטָה דָעַרְטְּרִוְּרָעָן ווּעַרְעָן. צוֹ אַלְדָעָ גַּטְעָ יָאָחָר ! אַנְדָּרְיָי ! אָהָרָעָ די בָּוּקָע ! אַנְדָּרְיָי שְׁלַעַפְטָ אָרוֹיסָ פָּוּ אָוְנָטָעָר זיך אָוְאַרְעָמָעָן ווּאַלְעָנָעָן בָּוּשָׁעָן. דער אלטער אַלְיוֹן הַלְּעַפְטָ דָעָט זְעַהְרָעָר די בָּוּשָׁעָן אָוְיָה די אַרְבָּעָ. די בָּוּשָׁעָן אֵיז רַעַכְטָ וּוּאַרְעָמָעָן אָזָו עַמְּאַיְינָה גַּעַנְעָהָם אָזָו אַיְהָר צוֹ זַיְצָעָן. נאָר עַמְּגַעְתָּ אַיִם נִיטָאָיִן. וּאָ

רום דאס מײֹידעל שיוווקע בערעלע עטעלט מיט איהרע קאּוּאָלְיעָרָען
שטעהען בײַם פענסטער און זעהען, זוי וער אלטער טהוט איהם אָן
די בורקע. עס דאָכָט זיך איהם אוּס, אָז זוי לאָכָען . . . אָן פֿאָרְץ
קּוֹטְשָׁעֵר, פֿאָר אַנְדְּרִיּוּן, אָין אָוּוֹךְ אַבְּזִוּן. ווּאָס טְרָאָכֶט זיך ווּעָנָעָן
איהם אָטְ דָּעַ גַּת ? . . .

אָאִיד אָפָאַמְעַשְׁטַשְׁיכָ

א איד א פָּמַעַשְׂמַשִּׁיק

א אידישטְּרִיצְּשֶׁזֶׁ הויז. — ער לערענט זיך דעם שלחוּרְוֹד פֿוֹ עטיפעט. — דעם אלטען לאיעוֹס בִּבְּלִיאָטָעָט. — א זעלטנעֶר טִיף פֿוֹ א אידישען גּוֹטְסָטָן בעוצעה.

אָסֵם אַיְזָן שָׁוֵן גַּעֲוָעָן רַעֲכָתָן נַאֲכָתָן, אָז זַיְזַעַן אַרְיִינָן
גַּעֲפָהָרָעָן אַיְזָן דָּאָרָה אַרְיִין אַלְעָדָרְיוֹ: דָּעָר אַלְטָעָר
לְאַיְעָוָן, זַיְזַעַן דָּעָר מְשֻׁבָּלְיוֹ יְהֹוּשָׁעָן אַזְוֹן דָּעָר יְנוּנָעָר.
לְעַהֲרָעָר פֿוֹן פְּרָעָעָמָלָאָיָן. דְּוַרְכְּגַּעַפְּאַהָרָעָן פְּרָרְבִּי^{אַסְּקָן} נְוַדְּעָרְגִּינָן פְּיַנְסְטָעָרָעָן גַּוְיְעָשָׁה הַיְזָלָעָד אַזְוֹן דְּרָכְבִּי^{גַּעֲלָאָזָט} אַגְּרוּסָן בְּרִיטָמָן גְּרִין פְּעַלְדָּן—אָ “וַיְוַאנָן”
וְעוֹרְדָּס אַגְּנָגְרָפָעָן אַזְוֹן דָּאָרָה—אַזְוֹן גְּרוֹסְפָּעָן “מוֹזָק” מִיטָּהָיְכָע
סְטָעָרְטָעָם שְׁטָרְוִי אַזְוֹן הַיְיָ אַזְוֹן נַאֲךָ נִיטָּגְדָּרְעָשָׁטָן בְּרִיטָמָן, הַאֲטָט זַיְזַעַן
דָּעָר פָּאָעָטָאָן אַפְּגַּעַשְׁטָעָלָטָן בְּיַי אַגְּרוּסָן בְּרִיטָמָן פְּרִיצְשָׁעָן הַוְיָה.
דָּעָר קְוַטְשָׁעָר אַנְדָּרְיוֹ הַאֲטָט נַאֲךָ נִיטָּגְדָּרְעָלָעָן דִּי פְּעָרְדָּן,
הַאֲטָט זַיְזַעַן דָּעָר הַילְצָרָנָעָר טְוִיעָר וּפֿוֹן זַיְזַעַן אַלְיָ�ן בְּרִיטָמָן צְעָפְעָנָטָן.
בְּיַיְם טְוִיעָר אַיְזָן גַּעַשְׁטָאָנָעָן אַגְּחָן אַהֲטָעָלָן. דָּעָר גְּנוּי הַאֲטָט זַיְזַעַן
טִיעָעָפָרְנָיָגָט פָּאָרָן בְּעֵל הַבְּיָתָאָן אַזְוֹן דְּוַרְכְּגַּעַלָּאָזָט דַּעַם פָּאָעָטָאָן,
וּוְעַלְכָעָר הַאֲטָט זַיְזַעַן נַאֲךָ אַזְוֹן גְּעַקְיִיקָלָט וּפֿוֹן אַוְיָף אַזְוֹן כְּיָיָן הַוְיָה,
פָּעָט, אַזְוֹן אַיְזָן צְוַנְגַּעַפְּאַהָרָעָן צַו אַגְּרוּסָן, בְּרִיטָמָן, נִיטָּקִיָּן הַוְיָה,
וּוְיִסְעָר פְּרִיצְשָׁעָר שְׁטוּבָן, דּוֹקָא מִיטָּשְׁטָרְוִי גַּעַדְעָקָט, אַזְוֹן מִיטָּצְוָוָי
נְרוּסָעָגָט נְאָנְקָעָס בְּיַי דִּי זְוִיטָעָן. פֿוֹן יְעַנְעָר זַיְתָמָט שְׁטוּבָן—אַגְּרָטָעָן.
אַיְנוּוֹיָינָג אַיְזָן דִּי שְׁטוּבָן, וּוּ אַיְסָוּוֹיָינָג, גַּקְאַלְכָט מִיטָּוּיָה וּוְיִסְעָן.
פָּרָאָסָט מַעֲלָרָט. אַסְּקָן פְּעַנְסְטָעָר. חֲדָרִים—אַחֲן אַשְׁוֹר. אַיְזָן

שטווב דרעהען זיך ארום דיענסטען מיט עטילע טרייט, אוזו ווי שאַ-
טען. אויף די פים בי זיו—וואיכע שיך, ס'זאל ניט קלאפען. קייד
נער ואנט ניט אַ ווארט אַיסצ'רעדען בעת דער אלטער איז איזן דער
הײַם. אַ שטראנגען דיסציפלין. רעדען הערט מען נאָר אַיהם אלײַן,
דעַם בעל הבית. זיין לְיבּעַנְשְׁטִים קְלִינְגְּטָן ווי אַ גְּלָאָק. אַיןְסְּמָעָן
שטען גרויסען חדר ביי אַ לאָנְגְּנוּ שען גערקטען טיש אַיןְסְּמָעָן
אַ פְּרוּי, אַ יונְגָע, אַ הוֹיכָע, אַ שעֲנָע. דאס אַיןְ דעַם אלְטַעַנְסְּמָן ווֹיבָן,
די צוֹוִיטָעָן פְּרוּי. נְעַבְּנָן אַיהֲר אַיןְ גְּעוֹזָעָן אַ מיְדַעַל פָּוּן אַיאָהָר
דרְּיוֹצָהָן-פִּיעָצָהָן, זְוִיָּעָר אַיְנָצָגָעָן טָאָכְטָעָר, אַ קָּאָפְּיָעָן פָּוּן דָּרָעָר
מוֹטָעָר. דער אלטער האַט זַיִן פָּאָרְגָּעַשְׂטָעַלְטָעָט דעַם יונְגָעָן לְהָרָעָה
אוֹן מֵעַהְטָט זַיִן גְּעוֹזָעָט עַסְעָן ווּעַטְשָׁרָעָה.

דאָס אַיןְ גְּעוֹזָעָן דאס ערְשָׁטָעָן מאָז, וואָס דער העְלָד פָּוּן דער
ביְּאָגָרָאָפָּעָח האַט זַיִן גְּעַפְּנוּן ביי אַארְיסְּטָאָקְרָאָטִישָׁעָן טִישׁ, וואָז
דאָס עַסְעָן קוּמֶּט פָּאָר מִיט דער גָּאנְצָעָר צָעַרְעָמָאָנִיעָן, סְעַרְוּוֹרֶט פָּוּן
אַ לאָקְיָי מִיט ווַיְסָעָה הָעַנְטָשָׁקָעָם. דער לאָקְיָי אַיןְ אַפְּלָוָאָ פְּרוֹאָסָּס
טָעָר שְ׀יִינְגָּעָץ מִיטָּן' נְאָמָעָן „וְאָנְקָאָ“, נְאָר דער אלטער האַט אַיהם
אַיסְּגָּעָלְיָוָט אוֹן אַיסְּגָּעָדְעָסְיָוָט אַוְיָפְּן' פָּרִיצְיָוָן שְ׀יִינְגָּעָר. פָּאָר
אַ מעְנָשָׁעָן, וואָס אַיןְ נִיט גְּעוֹאוֹינָט גְּעוֹאוֹרָעָן צַו אַסְכָּט טָלָעָר אַוָּן
טָלָעָלָעָה, לְעַפְּעָל אַוָּן לְעַפְּעָלָה, גְּלוֹעָדָר אַוָּן גְּלוֹעָדָה, אַיןְ שְׁוּוֹעָהָר
זַיִן אַיסְּצָהָאָלְטָעָן אַזָּא אַרְיסְּטָאָקְרָאָטִישָׁעָן טִישׁ אוֹן נִשְׁתָּחָת פָּעָרְזִינִיָּה
דִּינְגָּעָן זַיִן קְעַגְּנָעָן אַלְעָאָ פָּאָרְדָּרְגָּנָעָן פָּוּן עַטְיקָעָט. מַעְדָּאָרָךְ זַיִן אַוָּוָד
דָּרָר ווֹאָה, הָאָלְטָעָן קָאָפְּ . . . מַעְמָזָן זַיִן מְרוֹדָה זַיִן, אַז דָּרָר בְּחָור
הָאַט בְּיַיִן דְּעַמְּאָלָט נִיט אַגְּנָהָוִיָּבָעָן צַו ווַיְסָעָן, אַז מַעְמָזָט בַּיּוֹם עַסְעָן
בְּעַדְאָרָךְ מְאוֹן אַפְּהָהָטָעָן דָּעַם גָּאנְצָעָן שְׁלָחוֹן עַרְוֹד פָּוּן עַטְיקָעָט, וואָס אַיןְ
אַ גְּעוֹועָהָנְלִיכָּעָר אַידִּישָׁעָר שְׁטוּב אַיִןְ מַעְןָ אַוָּוָד דָּעַם נִיטָּמְפִּיד. אַיִןְ
אַ גְּעוֹועָהָנְלִיכָּעָר אַידִּישָׁעָר שְׁטוּב עַסְעָן אַלְעָאָ פָּוּן אַיִןְ טָלָעָר, טָוָנָקָעָן
אַיִןְ דִּי פְּרִישָׁעָן חַלְה אַיִןְסְּמָעָן סְאָאָסָּס, אַדָּרָעָ עַסְעָן גָּאָר מִיטָּן
הָעָנָד. אַיִןְ אַ בָּעַלְהָבָתָיְשָׁעָר אַידִּישָׁעָר שְׁטוּב ווַיִּסְמָעָן נִיטָּפָן
קְיֻון בְּעַוּונְדָרָעָ דִּינָמָן אַוָּן מְהֻנָּגָם, ווי אַזְוִי צַו זְוִיכָעָן בַּיּוֹם טִישׁ אַוָּן
צַו בְּעַדְיָגָעָן זַיִן מִיטָּן לְעַפְּעָל, מִיטָּן מְעַסְדָּר אַוָּן מִיטָּן נְאָפָעָל.

שלום עליכם

איינענען. פארט א „טאטענעם א קינד“. איזו האט געפֿלְקענט דער אלטער און האט גאנץ אפֿענטליך אַרְוִיסְגּוֹזָאנֶט זַיִן מַיּוֹנוֹנֶג וועגען דעם לעהרער איהם אין די איינען, או ער, דער לעהרער, אין א „טאטענעם א קינד“. און א „טאטענעם א קינד“ בעדראך מען אנדרערש בעהאנדרלען.

קודם כל, האט מען איהם אַפְּגּוּנְגּוּבָּעָן א בעונדער חדר, צונע-קליבען פראסט, נאר מיט אלע בעהוועילקייטען און מיט די בע-סטע בעדייענען. ذארט האט ער געהאט גענונג צייט און גענונג פריהייט צו מהוֹן וואָס ער ווֹל. לערנען מיט דער שילערין אין גענונג געוען אַזּוּלְכָּעָן צוּווּידְרָיו שעה אין טאג. די אַיבְּרָגְּנָעָן צייט האט ער געקאנט אַוִּיסְנְצָעָן פָּאָר זַיִךְ—לְיִוְוָעָן בִּכְעָר, אַדְרָעָר שְׁרֵי-בען. און געליענט האט ער אלְעָז, וואָס ס'אייז געקומען צו דער האנד. דער אלטער האט אלְיָין לְיעָב געהאט צו לְיִוְעָן און האט ניט געושאלעוויט קִיּוֹן געלְד אַוְוָף צו קִוְּפָעָן אלְמַלְל נִיעָב בִּכְעָר. און אַזְוִי ווי קִיּוֹן אַנְדָּר שְׁפָרָאָר, אַחֲזָעָן הַבְּרָאָישׁ, האט דער אלטער ניט געליענט, איז זַיִן בִּיבְּלִיאָטְהָעָק בעשטאנען מעהָר פָּוּן הַבְּרָעָן אַישְׁעָ בִּכְעָר („אִידִּישׁ“ איז נאר דעמאָלט נִשְׁתְּגָעָן גַּעֲוָעָן אַיִן דער מאָדָע). קלמן שוֹלְמָאָן, מאָפּוֹ, סְמָאָלְעָנְסָקָיּוֹן, מאָנְדָּרְעָלְקָעָרָעָן, גַּאֲטָר לְאָבָּעָר, יהָלָאָ, וְצַחַק בָּעָר לְעוֹוֹנוֹזָחָן, מְרָדְכִּי אַהֲרָן גִּינְזְבָּרוֹגְן, וְצַחַק עַרְטָעָר, דָּקְטָאָר קָאָמִינָעָר, חַיּוֹם זַעֲלָג סְלָאָנִיםְקָיָּה אַט דָּאָס זַעֲנָעָן גַּעֲוָעָן דִּי נִעְמָעָן פָּוּן דִּי שְׁרִיבָּרָם, וואָס האָבָעָן בעשינְטָט דִּי בִּבְּרָעָן לְאַטְהָעָק פָּוּן דָּעַם דָּאָרְפִּישָׁעָן מַאְגָּנָטָם, דָּעַם פָּאָסְעָסָאָר לְאַיְוּוֹן. אַיִן דִּי אלְלָע אַוִּיסְגּוּרְעָכְעָנָט בִּכְעָר אַיִן דער אלטער לְאַיְוּוֹן גַּעֲוָעָן קָלָאָה כּוּמַעַט אַוְוָף אַוִּיסְטוּוֹיָינִיג אַיִן האט לְיעָב געהאט זַיִן צִיטְרוּעָן אַיִן דָּרְצָעָהָלָעָן פָּוּן זַיִן אלְלָע מַאְלָא אַיבָּעָר אַגְּנִים, עַמְּ אַיִן זַעֲלָטָעָן גַּעֲוָעָן צַו בְּעַנְעַנְעַנְעָן אַמְּעַנְשָׁעָן מִיט אַזָּא זַכְּרוֹן אַיִן מִיט אַזָּא בְּחַדְבוֹר וְוי דער אלטער לְאַיְוֹו. ער האט געהאט אַיִן אַמְּתָעָן טָאָלָאָנָט אַוְוָתָא אַיבְּרָצְרוּרְצְעָהָלָעָן אַזָּא מִיט זַיִן איינענען לְשָׁוֹן. אַיךְ וְאַלְטָר גַּעֲוָעָן אַיִן גַּעֲוָעָן אַיִן אַראָטָאָר. ער האט געהאט אַיִן זַיִךְ אַגְּוּזָמָא הַוּמָאָר. זַיְנָעָ מַעֲשִׂיות זַעֲנָעָן גַּעֲוָעָן שְׁפָאָנְעָנְדָבָגְן. אַמְּעַנְש

פֿוֹן גְּרוֹיסֶעָ עַרְפָּאַהְרְוָנְגָעָן אָוֹן אַסְכְּ אַבְּעַרְלָעַבְּעַנְיִשְׁעָן, הָאָט עַד נָעַז
הָאָט צַוְּ דַּעֲצַעְלָעַן אָוֹן צַוְּ דַּעֲצַעְלָעַן, אָוֹן אַלְעַ מָאֵל מִיטְ גְּרוֹיסֶעָן
אַינְטָעָרָעָם. עַד הָאָט נִיטְ נַאֲרָ דַּעֲצַעְלָטְ—עַד הָאָט גַּעֲדִיכְעָטָמְ,
גַּעֲשָׂאָפָעָן, גַּעֲמָאָהָלָעָן בַּוְּלָרְעָרְ מִיטְ אַלְעָרְלִיְ פַּאֲרָבָעָן. דָּאָרָט וּוֹאוֹ
עַד הָאָט זַוְּקָנְגָעָן, הָאָבָעָן גַּעֲמָעָטְ זַיְן וּוֹעָרְ וּוֹיְסָטְ וּוֹיְפָעָלְ
מַעְנָשָׁעָן, הָאָט מַעְןְ גַּעֲהָרָטְ נַאֲרָ אַיְחָם, אָוֹן וּוֹיְטָרְ קִיְנָעָם נִיטְ.

בְּכָל אַיזְ דָּאָסְ גַּעֲוָעָן אַזְ עַלְטָעַנְעָרְ טִיפְ, אַזְ גְּרוֹיסֶעָרְ אַרְיְנוֹנָאָלְ,
אַזְ אַידְ נִישְׁתְ וּוֹיְ אַלְעַ אַירָעָן. אַוְיסֶגְנָעוֹוָאַכְסָעָן אָוֹן עַדְצַוְגָעָן גַּעֲוָאָזְ
רָעָ אַיזְ אַפְּרָומָעָ, אַיזְ גַּעֲוָעָן צַוְּ בַּעֲוָאַנְדָרָעָן, וּוֹיְ אַזְוִי אַיזְ דָּאָסְ אַרְיְוסְ
גַּעֲוָאַכְסָעָן פֿוֹן דָּאָרָטָעָן אַזְאָן עַקְזִינְפְּלִיאָרְ? וּוֹיְ קָוָמָטְ צַוְּ אַ
בַּאַהֲסָלְעָוָעָרְ אַיְדָעָן נַאֲרָ אַהֲשָׁגָה צַוְּ פְּיָהָרָעָן אַפְּרִיצְיָשָׁעָן שְׁטָאָטָםְ,
לִיעְבְּ הָאָבָעָן עַדְ, אָוֹן אַפְּגָנְבָעָן זַוְּ אַינְגָאנְצָעָן צַוְּ פְּעַלְדָּאַרְבִּיטְ?
עַס אַיזְ וּוֹעָרְטְ גַּעֲוָעָן אַנְצָוּקָעָן אַיְחָם אַיזְ אַפְּרִיחָמָאָרָגָעָן, אַנְגָעָתָהָוָן
אַיזְ הַוִּיכָעָ גַּלְאַנְצָעַנְדָרָעָן בַּאַטְפָּאַרְטָעָן אָוֹן אַיזְ קָוָרָץְ פְּאַמְעָטָעָן
רָעַקְעָלְ בְּזַוְּ דִיְ קָנִיהָ, שְׁטָעָהָוָן אַוְיפְּזְ? טִיְדָרְ בְּזַיְ דַּעְרָ דַּרְשָׁמָאָשָׁוָן, קָאָדְ
מַאֲנְדָעָוָן מִיטְ דִיְ אַרְבִּיטָעָרְ אָוֹן וּוֹאַרְפָעָן דִיְ סְנָאַפְעָם אַיזְ קָאַסְטָעָן,
אַרְיָוָן, אַדְעָרְ דַּרְהָעָן דִיְ "וּוְעַילְקָעָ", אַדְעָרְ וּוֹאַרְפָעָן מִיטְ דַּעְרָ "רַעַ"
שְׁעַטָּעָ. אַוְמָעָדוָן אַיזְ עַדְ גַּעֲוָעָן אַלְיָוָן: בְּיָםְ אַקְרָעָן, בְּיָםְ
זְעָעָן, בְּיָםְ פְּאַלְעָן, בְּיָםְ גַּרְאָבָעָן, בְּיָםְ שְׁנִיּוֹדָעָן, בְּיָםְ אַרְיוֹנְפִּיהָרָעָן
אָוֹן אַרְיוֹסְפִּיהָרָעָן דִיְ חָבָאָהָן, בְּיָםְ דִיְ פְּצָרָדָן, בְּיָםְ דִיְ אַקְסָעָן, בְּיָםְ דִיְ
בְּחָמוֹתְ—אַוְמָעָדוָן אַלְיָוָן. אַיזְ מִיְוָן, אָזְ אוּכְבָעָסְ וּוֹאַלְטָמְ וּוֹעַן אַמְּאָלְ
גַּעֲוָעָן נַוְיָטָגְ צַוְּ בְּעַוְיָוָעָן פָּאָרְ פְּרָעָמְרָעָ פְּלָעְקָעָרְ מַסְטָעָרְ פֿוֹן
אַיְדָעָן אַפְּאַמְעָשָׁטָשִׁיקְ, אַגְּטוּסְבָעְזִיעָרְ אָוֹן אַיזְ אַמְּתָעְןְ פְּעַלְדָּ-
אַרְבִּיטָעָרְ, וּוֹאַלְטָמְ דַּעְרָ אַלְטָעָרְ לְאַיְוָוְ גַּעֲוָעָן דַּעְרָ בְּעַסְטָעָרְ מַסְטָמָעָרְ.
כְּרִיסְטָעָן הָאָבָעָן אַפְּעַנְטָלִילְ אַרְיוֹסְנָעָזָאָטָן, אָזְ בְּיָיְ דַּעְםָ אַזְדָּעָן בְּעַ-
דָּאַרְפָעָן מַעְןְ זַוְּקָנְגָעָן דִיְ עַרְנָעָן וּוֹיְ צַוְּ פְּיָהָרָעָן בְּעַלְ-הַבִּיתִישְׁקִיטְ, וּוֹיְ צַוְּ
בְּעַאְרְבִּיְטָעָן דִיְ עַרְעָמְעָרְ אַרְבִּיטָעָרְ, אָזְ זַוְּקָנְגָעָן אָוֹן וּוֹיְ צַוְּ בְּעַגְעָהָן
זַוְּקָנְגָעָן דִיְ אַרְעָמְעָרְ אַרְבִּיטָעָרְ, אָזְ זַוְּקָנְגָעָן זַיְן זַוְּקָנְגָעָן צַוְּפְּרִיעָרָעָן. אַלְעַ
מוֹזְשָׁקָעָם פֿוֹן דָּאָרָגְ, אָהָן אַשְׁוּם אַוְיְטָנָאָהָם, זַיְגָעָן גַּעֲוָעָן נַאֲךְ

איהם די כפרה. נישט נאר האבען זיין געzieṭurṭ פאר איהם און געהאָט דַּרְךָ אָרְצָ—זֶה האבען איהם ליעב געהאָט, פשוט ליעב געד האָט. דערפֿאָר, וואָס ער אוֹז זיך בענגןגען מיט זיין, זיין אַ מענֵש, זיין אַ פרײַנְד אָוֹן זיין אַ פָּאַטְעָר. אָזָא מִין בענעהָמוֹנָג האבען דַּי גוֹם קִיּוֹן מַאֲלָן נִימָט גַּזְוָהָעָן פּוֹן דַּי פָּרְהָרִינְג בעלייבָּתִים, פּוֹן דַּי פּוֹילְעָשׁ פְּרִיצִים מע דַּאֲרָף גַּעֲדָעָקָעָן, אָז דַּעַד עַלְטָעָרָר דַּוְרָ מַוְישִׁקָּעָם האבען נַאֲךְ נִימָט פָּעָרְגָּעָסָעָן דַּעַם טָמָם פּוֹן „פָּאנְשְׁטִישָׁעָן“. אָוֹיפּ זַיְוָעָרָע לַיְבָּעָר האבען זיין נַאֲךְ גַּעֲטָרָגָעָן סִימְנִים פּוֹן שְׁמִין . . . אָוֹן דַּא בענעהָט מַעַן זיך מִיט זיין זיין מִיט מענשען, נִימָט זיין מִיט „סְקָאָט“ . . . הַיּוֹנָט דַּעַר צּוֹטוֹרְיוֹעָן, וואָס זֶה האבען געהאָט צוֹם בעלייחָבִית. זעלטָעָן וועָרָפּוֹן זֶה אַיְנָסָס גַּאנְצָעָן דַּאֲרָף האָט גַּעֲקָאנְט צְעַנוּיּוֹרְעַכְּבָּעָן, זוֹפִיאָל עַם בעטְרָעָפּט צְוּוֹיָאָל צְוּוֹיָאָל. בַּיּוֹם חַשְׁבָּוֹן האבען זיין זיך אַינְגָאנְצָעָן פָּעָרְלָאָס אַוְיָפּ אַלְטָעָן. זיין גַּעַוָּעָן זַיְכָּעָר, אָז ער ווּעָט זֶה נִימָט אַפְּנָאָרָעָן אָוֹיפּ קִיּוֹן פְּרוֹתָה אַפְּלָוּ . . .

עם אַזְיָן שְׂוּעוֹהָר זיך פָּאַרְצָוּשָׁטָעָלָעָן, וואָס פָּאָר אַ וּוּנְדָ�נוֹגָן וְאַלְטָט אַגְּנָעָנוֹמָעָן דַּי הִיסְטָאָרִיעָ פּוֹנָס אִידִּישָׁעָן פָּאָלָק אָוֹן וואָס פָּאָר אַ דָּאַלָּעָ מִיר וְאַלְטָעָן גַּעַשְׁפִּיעָלָט אַיְן דַּעַם עַקְאַנְאַמְּשִׁיעָן אָוֹן אַיְן דַּעַם פָּאַלְיִיטִישָׁעָן לְעַבְּעָן פּוֹנָס לְאָנָּד, וּוֹן נִימָט דַּי גַּעֲוָסָעָן, „וּוּרְעָמָעָנָע פְּרָאַזְוּיְלָעָם“, וואָס דַּעַר מִינְיָסָטָעָר אַינְגָּטָמִיטָוֹן האָט אַגְּנָעָחָמָאָרָעָט אָוֹיפּ דַּי אִידָּעָן, אָז זֶה נִימָט תְּאָרְעָן זַיְצָעָן אַיְן דַּי דַּעְרָפְּעָר אָוֹן נִימָט קוֹיְפָּעָן אָוֹן נִימָט דִּינְגָּעָן קִיּוֹן ערְד אַוְיָה צַוְּבָּעָרָבִּיטָעָן. אִיד זָאָג עַם דַּעְרָפֿאָר, זַוְּיָּל אַזְעָלְכָּעָפְּלָעָד בעלייבָּתִים, וְזֶה דַּעַר אַלְטָעָר לְאָעָוּ זַעַנְעָן אַיְן יְעַנְעָם גַּעַנְגָּדָה, וְזֶה אָוֹיפּ אַיְן אַנְדָּרָעָגָעָנָעָדָעָן פּוֹן דַּעַר גַּעַכְעַנְשָׁטָעָר „טְשָׁעַטָּא“, גַּעַוָּעָן נִימָט קִיּוֹן זַעַלְטָעָנָהִיטָּם. באַחָסָלָעָר, קָאַגְּנָיוֹעָר, שְׁפָאַלָּעָר, רַוְּשִׁישְׁטָשְׁוֹעָר, תָּאָרָאַשְׁטָשְׁעָר, זְלָאָרָעָר, קָאַגְּנָיוֹעָר, אַומְעָנִיר אָוֹן נַאֲךְ אַסְמָךְ אַנְדָּרָעָר אִידָּעָן זֶה האבען זיך אַלְאָז טָאַפְּאַלְיָר, אַומְעָנִיר אָוֹן נַאֲךְ אַסְמָךְ אַנְדָּרָעָר אִידָּעָן זֶה האבען זיך אַלְאָז גַּעַנְעָבָּעָן פּוֹן דַּי קְלִיְּנָעָשָׁטְעָלָעָר אַיְן דַּאֲרָאָרָאָרָן, אַבְּגָנְדָ�נוֹגָעָן גַּרְוִיסָּע אָוֹן קְלִיְּנָעָשָׁטְעָסִים, גַּעַנְמָעָן אַיְן דַּעַר אַרְדָּנָרָעָר פְּרִיצִישָׁע פְּאַלְוּאָרָקָעָט, בְּעוֹווֹזָעָן וְאוֹנְדָּרָעָר, גַּעַמְאָכָט פּוֹן שְׁלַעַכְטָעָר ערָר, פּוֹן

פעיל אוזענע חורבות איז אמת'ען נא ערן. דאס איז ניט פיין איבער-טריבונג, פיין גומא זאג. די דזאינגע זערטער האט דער פערפאָ-סער פון די דזאינגע כתבים אליען געהרט פון א בעריהמטען רוס-שען פאמעשטשיך, א בריסט, מיט'ן נאמען וו אס יַלְדִּי פִּיאָ-ד אָרְאָוְוִיט ש סִמְעָרָנְקָאָ, מיט וועלכען דער אלטער לאיעו איז געתטאָנָען איז נאהיינטָע געשטעס-פערביבֿינְדָּנוֹגָעָן אָוָן מיט וועלכען מיר וועלען זיך נאך בעגעגעגען. מיט אינעם וארט—אייחר האט פאר זיך א טיפ פון א אידען א פריע, א אידען א פֿאָ-מעשטשיך, וואס איז לויידער דורך א בעזער האנט אַרְוִיסְגָּרִיסְעָן געווֹאָרָעָן מיט'ן ווארכעל אָוָן איז אַפְּגַּעַשְׁבָּאַרְכָּעָן פֶּאָר דער הַיסְטָאָ-ריַע אַפְּשָׁאָר אַוְוָף לְאַנְגַּעַלְאַנְגָּעָן וְאַחֲרָעָן . . .

דאם ליעבעו אין דארף

דאם ליעבען אין דארף.

דאם דארף "סאפעווקע". — דער מחרבר פון די בעשויובונגנע בעמענט זיך פיט
דער דרייסענדיגער וועלט. — דריי גוטע יאהרעו. — דער לעהרער מיט
דער שילעדיי וערערן גאהעט, ווי א ברודער מיט א שועטער—
ביי די ביכעה, אויפֿן פעלד אונז בי שכנין.

אַס דָּאָרָף, וְאַוְהַיִן דָּעֶר פָּרֶפָּסֶעֶר פָּוּן די דָּאוֹינַע
נְעַשֵּׂיכְתָּעָן אַיְזָן גְּבָרָאכְתָּן גְּעוֹווֹאַרְעָן, הָאָט גְּהֻחָרְטָן
צָוָם נְרָאָפָּ בְּרָאָנִיצְשִׁי אַזְן הָאָט זִיךְ אֲגַנְגָּרוֹפָעָן
מִיטְ'ן נְאָמָעָן, "סָאָפְּעָוּקָא". גְּבָרָאכְתָּן אַיְזָן גְּעָרָבָּרָעָן
וְאַרְעָן אַהֲרָן אַלְסָן אִיּוֹנְגָּשְׁטָעַלְטָעָר, אַלְסָן לְעָהָרָבָּרָעָר,
דָּעֶר, אַוְיָפָּ אַקְרָצָעָ צִוְּיָט, אַזְן אַיְזָן שְׂוִין פָּרֶבְּלָרִי.
בָּעָן דָּא אַוְיָפָּ שְׁטָעַנְדָּגָן. דָּא הָאָט עָר גְּעַפְּנָעָן זִוְּן צְוּוֹיְטָעָ חַיִּים.
דָּא הָאָט זִיךְ פָּעָרְזִינְגָּלָט, וְוי מִיר וּוּלְעָן דָּאָס וּוּיְטָעָר זְהָעָן, זִוְּן
גְּלִיכְ אַזְן זִוְּן לְעַבְּעָן אַוְיָבִיגָּן... דָּעַיְזָוְיָל הָאָט עָר אַלְסָן לְעַהְרָעָר
פָּרֶבָּרָאכְתָּן אַיְזָן דָּעָם זָאָרָף עַטְוֹואָס קָאָרְגָּרָעָר פָּוּן דָּרְיִי יְאָהָר, די
דָּאוֹינָעָ דָּרְיִי יְאָהָר מְעַנְגָּן פָּרֶצְיְיכָנָט וּוּרְעָן אַלְסָן די בְּעַסְטָע, די
שְׁעַנְסָטָע אַזְן דָּי גְּלִיכְלִיבְּסָטָע פָּוּן זִיְנָעָן יְאָהָרָעָן. מַע קָאָן זִאנָגָעָן, אַזְן
דָּאָס אַיְזָן גְּעוּווּן בָּאָמָת דָּעֶר פְּרִיחָלִינְגָּ פָּוּן זִוְּן לְעַבְּעָן. דָּעֶר פְּרִיחָלִינְגָּ
איְזָן אַלְעָ אָפְּנִים. דָּא הָאָט עָר גְּהָאָט די בְּעַסְטָע גְּלִילְעָנְחָיִיט
נְעַחְנְטָעָר צָו בְּעַקְעָנָעָן זִיךְ מִיט דָּעֶר נְאָטוֹר, מִיט גְּאָטָס וּוּלְטָט, מִיט
גְּאָטָס עָרָד. מִיט דָּעֶר עָרָד, פָּוּן וּוּנָגָעָן מִיר זְעַנְגָּן אַלְעָ גְּקָוְמָעָן
אוֹן וְאַהֲיָן מִיר אַלְעָ זְעַנְגָּן אֲנְגָּנְעָרִים אָוּוּקְצָוּגָהָן. דָּא הָאָט עָר
דְּרוֹזְעָהָעָן, פְּרִישָׁתָאָגָעָן אַיְזָן דָּעֶר פְּרִיחָלָט, אַז אָנוֹנָעָר אָרָט אַיְזָן דָּא,
אַוְיָפָּ דָּעֶר נְאָטוֹר, אַזְן נִימָט נְאָר אַטְן דָּאָרְמָעָן, אַיְזָן דָּעֶר שְׁטָאָדָט. דָּא
אַיְזָן עָר גְּקָוְמָעָן צָו דָּעֶר אִוְּבָּרְצִיְּגָוָן, אַז מִיר זְעַנְגָּן אֲטִיל פָּוּן
דָּעֶר גְּרוֹוִיסָעָר, דָּרְיָסָעָנְדִּיגָּר וּוּלְטָט, אַזְן אַז מִיר האָבָעָן אַלְעָ מָאָל

געבענטט און וועלען חמייד בענטקען נאך דער מוטער ערדר. איז מיר האבען די נאטור. איז עס האט אונז אַלע מאָל ליעב געהאט און וועלען תמייד ליעב האבען די תמייד ציהען אין זאָרף אַריין. אַיך וויל האבען, איז דער גותהארצ'ער גער לעוער ווועט מיר אַיזטינטס מאָל מוחל זיין פאָר טײַן קורצעער הקיימת. אַיך קאָן מיך נויט דערמאָנען איז דעם דאָרֶה און נויט אַרוֹיסּוֹאנָגָן דִּי גַּעֲפִילְהִין, ווֹאָס זענען מיט דעם פֿערְבּוֹנְדָּן. און האָב אַיך שׂוֹין אַרוֹיסּוֹאנָגָן, קָאנָן מֵרְשָׁוִין אַרְיבְּרָגְּהָן צוּם דָּאָרֶף גוֹפָא און גַּעֲבָן אַ גַּעֲנוּיָּה בְּעַשְׁרִיבָּוֹנְגָּן פּוֹנְגָּם דָּאָרֶף שְׁלִיקְלִיבָּן לְעַבָּן.

* * *

געשלְאָפָעָן אַיִן אַ גְּרוּיִים לְיכְטִין צִימָעָר בַּיְּ פֿערְמַאְכְּטָעָה דִּעְן, חָאָפָט זִיךְ אַוִּיף דָּעָר לְעהָרָעָר אַיִן דִּעְרָפְּרִיה, מְהֻוּת אַ שְׁטוּפָה מִיט דָעָר האָנָּדָר פּוֹן זִיךְ — עַפְּגָעָט זִיךְ אַוִּיף דָּאָס פֿעְנַסְטָר מִיטְזָן לְאָרָעָן אַיְנָאַיְנָעָם, אַיִן עַס רִיסְטָט זִיךְ אַרְיִין אַ סְּנָאָט לְיכְטִין, מִיט אַ וּאָרִימְקִיְּטָט פּוֹן דָעָר זָוָן, מִיט אַיִן אַוְאָמָּטָט פּוֹן רַעֲזָדָא, אַוְאָס גַּעַמְיִשְׁטָט מִיט אַ רִיחָן פּוֹן מַעֲינָנָטָע אַיִן פּוֹן פְּאָלִין, מִיט נאָךְ פֿערְשִׁיעָד דָעָנָעָן מְנִימָּס דִּיחָות פּוֹן גַּרְאָזָעָן, וּאָס מַעַן וּוּוִיסְטָט נִיט יוּיעָרָעָנָעָמָעָן. דִּי גַּרְאָזָעָן זענען, זָאנְטָמָעָן, דָא גַּעֲנוּעָן אַמְּאָל פֿערְזַעְעָטָט פּוֹנְגָּם גְּרָאָפָּרְבָּאָן. נָאָר אַיְצָט וּוּאָכְסָעָן זִיךְ אַלְיִין פּוֹן זִיךְ, אַיְנָאַיְנָעָם מִיט פְּרָאָסְטָעָן בְּוּרָיאָן, שְׁטָעַכְלָקָעָם אַיִן קְרָאָפְּיוּעָם. אַיִן מִיטְעָן זִיךְ מִעְרָה זענען דִּי גַּרְאָזָעָן אַוִּוִּיחָד גַּעֲוָאָכְסָעָן, אַיִן דָעָר לְעהָרָעָר מִיט דָעָר שְׁילְעָרָיָן זענען נִיט אַיְנָמָאָל גַּעֲנָאָגָעָן בַּיְּ אַיְבָּרְזָן חָאָלָז אַיִן האָבָעָן זִיךְ גַּעֲקָאָנָט בְּעַהְאָלָטָעָן אַיְינָס פּוֹן דָאָס אַנְדְּרָעָר אַיִן זִיךְ נָאָכְרָעָט לְאָגָן וּכְבָעָן אַיִן — גַּעֲפִינָּעָן. פּוֹנְגָּם אַוְיְבָּעָפָּעָן דָאָס פֿעְנִידָּה סְטָעָר מִיטְזָן לְאָדָעָן האָט אַ קְוָאָקְדִּינָּעָן הוֹחֵן מִיט אַיְהָרָ מִשְׁפָּחָה זִיךְ סְפָּאָלָאָשָׁעָט אַיִן אַבְּיִסְעָל אַפְּגָעָטָרָעָט אַוִּיף אַ זִּוְּטָמָעָן. זִיךְ האָט זִיךְ אַבְּעָר בָּאָלָר אַוְמְעָקָעָרָט צְוִירָק, גַּעֲשָׁאָרָט אַיִן גַּעֲפִיקָּט אַיִן מִיסְטָמָעָן,

אוון געלערענט אoid די קלינע היינדעלאך ווי איזו צו שארען אוון צו פיען.

דאס אופשטייען, דאס אנטהון זיך מיטן אינונואשען זיך נעמט נישט קייז סד ציימ. אזו עס איז נאך גאנרטיט איזוי שפעם, נאך או דער לאטער לאיעו איזו שווין לאנג בי דער ארבײט איפיז "טוק". דער לאטער לאיעו איזו שווין לאנג בי דער ארבײט איפיז "טוק". פון וואנגען עס לאט זיך הערען דאס גראגעערען פון דער דראַע-מאָזשין. דעם אַטענען פרדי איזו בי דיאַינידקען, בי דיאַ גענע מיט דיאַ אַטשענען און די אַבעעריגען עופות — אַגאנצע מלוכה פון עופות! פון די ברויטע פעלדרען ציהען זיך פאַוואָאַלְיַע גרויסע אַקסען-פֿוּהָרָען מיטן אַפְּגַּעַשְׁנִיטָעָנָע בְּרוּיט. פון דער ווֹיְטָעָן קאָז מען חאָפָען מיטן אַוְיָג דעם לאָן מיט ווֹיָז. אַסְכָּ אַיזו שווין אַפְּגַּעַשְׁנִיטָעָן אַוְן צענוּיְגַּעַלְעַנְטָן קוּפְּעָסְוָיוֹן אַין די סְנָאָפָעָם. אַוְן אַסְכָּ שְׁטָעהָן נאָך אַיזו גַּעַלְעַנְטָן צִיְּתָנָגָעָן, רִיחָרֶט זיך אַוְן שְׁאָקָעַלְטָן זיך כּוּאַלְיַסְוִוֵּין פון אַגרְּינְג ווֹינְטָעָלָע, ווֹאָס לְוִוְּפָט פֿערְבָּוִין. אַוְיָפָעָנָר זִוְּטָלָאָן, דָּאָרָט ווֹאוּ עַמְּדָנִיגָּט זיך דאס בְּרוּיט, הוּיבָעָן זיך אַוְן גְּרוּיסָע גְּרִינְעָן בְּלָעַטָּר פון די בעַרְקָעָם, ווֹאָס וּאָקָבָעָן גְּלִיכְכָּע שְׂרוֹתָוֹוִין. צוֹוְישָׁעָן זַיְעָרָעָן רִיאְהָעָן, גַּאנְצָ שִׁוְּתָעָה, שְׁטָעהָעָה, ווֹי סָאָלְדָאָטָעָן אַוְיָפָעָדָר ווֹאָך, די הַוְּכָע "סָאָנִישָׁנִיקָעָט" קִיטָּה די גְּרוּיסָע גַּעַלְעַד קָוטָשָׁמָע. צִיגְּנָעַלְעַד האָבָעָן לְיַעַב צָוְקָלְיָבָעָן זיך אַרְוָם די סָאָנִישָׁנִי קָעָס אַוְן אַרְוִיסְפִּיקָעָן פון זַיְ אַיְינְגָנוֹוִין די נאָך ווּוִיסָע, נאָך שְׁוִין וְעַלְעַד, מיטן נַאֲמָעָן, די "טוֹרְטִישָׁנָא". דָעַמְאָלָט, ווֹעַן פֿרִיצִים וְעַלְעַד גַּעַזְעָסָעָן. אַיז מען גַּעַגְעַנְגָּעָן אַחֲין שִׁיסְעָן, נַאֲ פֿאַלְיַוָּאָר בְּיעֵין". אַיצְמָן, אַז די פָּאָסְעִים הַאלְטָא אַיְד, קָאנְגָעָן די אַומְשָׁלְדִּינָגָה האָזָעָן אַוְן גָּאט די נְשָׁמָה שָׁוְלִידָגָע פִּינְגָּעָךְ וַיְיָן גַּאנְצָ רָוְהִיג. אַיְד דָעַן שִׁיסְעָן נִימָּה. אַידָעָן קָאנְגָעָן בעַשְׁטָהָעָן צָוְצָהָעָן אַנְדָרָעָן נִזְעָן פְּגָוָנִים ווּאָלְדָה. פון דעם ווּאָלְדָה האָט דער לאַטָּר לאַטָּר לאַיעָוּ אַרְוִיסְגָּעָר בִּיהְרָתָה אַ הִבְשָׁה בִּיסְעָל גַּעַהְיָץ אַיז אַגְּנָעְבָּוּעָט שְׁטָאָלָעָן מִיט שְׁטָמְלָעְלָעָה, קָאמְעָרָעָן מִיט קָעְמָלָעָה, אַמְבָאָרָעָן פָּאר תְּבוֹאָה אַוְן

שלום עליהם

סַאֲרָאיָעַן מִיטַּטְאָנוֹם פָּאָר אַקְסָעָן אָוּן פָּאָר פָּעָר, אָוּן וּוּגָעָן אָוּן
שְׁלִיטָעָן אָוּן נָאָךְ זָאָכָעָן, וּוּאָס וּוּרָעָן אַנְגָּרוּפָעָן מִיטַּאָיָן אַלְגָּעָן
מִינָּעָם נָאָמָעָן „רַעֲמָאָנָעָן“.

נָאָכְ'ן עַרְשָׁתָעָן אַנְבָּיָיסָעָן אָוּן נָאָךְ דָּעָר עַרְשָׁתָעָר שְׁטוּנָדָעָן מִיטַּ
דָּעָר שְׁוֹלְעָרִין גַּעַמֶּט דָּעָר לְעַהְרָעָר אַשְׁפָּצִיעָר אַיְן גַּאֲרָטָעָן. אַמְּאָל
אַלְיוֹן אָוּן אַמְּאָל אַיְנְצָוְיָעָן, טָאָקִי מִיטַּ דָּעָר שְׁוֹלְעָרִין. עַם אַיְזָן
שְׁוֹהָהָר צָו זָאָגָעָן, וּוּעָן אַיְזָן דָּעָר גַּאֲרָטָעָן שְׁעָנָר: צִי אַרְוָם שְׁבוּוֹת
צִוְּוֹת, וּוּעָן דִּי בְּוּמָעָר הַאַלְטָעָן אַיְן רַעְבָּטָעָן בְּלִיהָעָן? צִי דַּעְמָאָלָן,
וּוּעָן עַם הַאַבָּעָן זָוֵךְ נָאָר וּוּאָס אַגְּנָהָהָבָעָן צָו רַוְּטָלָעָן דִּי וּוּיְמָפָּרָ
לְעַד מִיטַּ דִּי אַגְּרָעָסָעָן? צִי הַעַט שְׁפָעָט, שְׁוּיָן סָופַּ זְוּמָעָר, וּוּעָן דִּי
עַפְּטָל הַוִּיבָּעָן אַזְּ אַלְיוֹן צָו פָּאָלָעָן אָוּן עַם בְּלִיהָבָעָן דִּי פְּעַרְשָׁפָּטְגָּטָעָן
קְוִילָּעָבָגָעָן שְׁוֹוָאָרָצָעָן פְּלָאָמָעָן, וּוּאָס מַעַן רַוְּפָט זַיִן „טְשֻׁרְקָסָעָן“?
אָזְּ אַיְן יְעַדְעָר צִוְּוֹת הַאָט זָוֵךְ דָּעָר גַּאֲרָטָעָן יְיָ�ן רַיְץָ מִיטַּ זַיִן חָן. אָזְּ
יְעַדְעָר צִוְּוֹת גַּעַפְּנָעָן דִּי שְׁפָּצִיעָרָנָדָעָן, דָּעָר לְעַהְרָעָר מִיטַּ דָּעָר שְׁיָיָ
לְעָרִין, עַפְּסָים נִיְּוָם. מַעְגָּנָן זַיִן דִּי אַגְּרָעָסָעָן נָאָךְ גַּרְיוֹן אַזְּוִי וּוּגָרָאָזָן
אָזְּ זָוֵךְ אַזְּוִי וּוּיְסִינְגָּן—מַאְכָּבָתָן נִישְׁתָּאָסָים. מַעַן צְעַשְׁטָעָכָט זַיִךְ דִּי
הַעַנְדָּר אָזְּ מַעַן רַיִסְטָמָט אָסָס דִּי גַּרְעָסָטָמָט פָּוּן זַיִן, דִּי וּוּאָס הַעַנְגָּנָן אַרְאָטָ
אָזְּ לְיִכְּבָּעָן זַיִךְ דָּוָרָךְ אַזְּוִיָּה דָּעָר זָוָן. אָזְּ זָוֵר שְׁמוּעָסָט אַבְּסָעָלָעָן
שְׁפָעָטָעָן, וּוּעָן דִּי וּוּיְמָפָּרְלָעָךְ גִּסְעָן זַיִךְ אָזְּ מִיטַּ זְוּמָעָן וּוּיִן אָזְּ
בְּלִיְשָׁטָעָן אַזְּוִיָּה דָּעָר זָוָן—דַּעְמָאָלָט בְּעַטְעָן זַיִן זַיִךְ, מַעַן זַיִלְפָעָר
זָוָכָעָן נָאָךְ אַבְּינְטָעָן אָזְּ נָאָךְ אַבְּינְטָעָן. מַעַן פְּעַרְזָוּכָט אַזְּוִיָּה לְאַגְּגָן
בְּיַיְזָן עַם וּוּרָעָן הַיְּלִיָּגָן דִּי צִיוֹחָן. דָּאָס אַיְגָעָנָן אַיְזָן מִיטַּ דִּי וּוּיְנָיָ
שְׁלָעָן אָזְּ מִיטַּ דִּי קָאָרְשָׁעָן אָזְּ מִיטַּ דִּי אַלְעָ אַיְבָּרִינָגָן אַוְיְבָּסָטָעָן אָזְּ
פִּירָוֹת, וּוּאָס קָוּמָעָן אַזְּוִי אָזְּן וּוּעָרָעָן צִוְּיָוֹתָנִין נִיטַּ אַלְעָ אַזְּוִיָּה אַיְזָן.
אַמְּתָן, דָּאָס זָעָנָן אַלְיָן אַזְּוּלָּכָעָן זָאָכָעָן, וּוּאָס מַעַן קָרִיגָּטָן עַם אָזְּ
שְׁטָאָדָט אַזְּוִיָּה, וּוּאָס מַעַן קָאָן עַם קָוּפָעָן בָּאָר גַּעַלְהָ. עַם הַאָט אַבְּעָר
נִישְׁתָּהָטָמָט דָּעָם טָמָט מִיטַּ דָּעָם רִיחָן וּוּיְ בָּעֵת אַיְהָרָ רַיִסְטָמָט דָּאָס אַלְיוֹן
אַרְאָפָּפָונְגָּס בְּיַיְמָן. וּבְפָרָט אַזְּ אַיְהָרָ זָעָנָט נִיטַּ אַלְיוֹן, נָאָר אַיְנָ
צְוּוּיָעָן מִיטַּ אַמְּיְודָעָל, וּוּאָס אַיְזָן אַיְזָקָעָן לְיעָבָן אָזְּן טִיעָר, מִיטַּ אַ

מיידעל, וואָס אַיהֲרַ זעַנְט אַיהֲרַ לַיְעַב אָוּ טִיעָה, ווי אַיְינָעַנְעָר,
ווי אַברְודָעָר . . .
לוּ דעַנְזַה האָט די שילעָרָן אַנדְרָשׁ גַּעֲקָנָט בעַצְיהָעָן זיך צומ
לעהָרָעָר, אָז נִיט ווי צו אַברְודָעָר, ווֹעֵן אַיהֲרַע פָּאַטָּעָר אָזֶן מְוֻטָּר
הַאָבָעָן זיך בעַצְיוֹנָעָן צו אַיהֲרַ זיך אַקְינְדָר? עַס אַיְזַנְשַׁטְּ גַּעֲוָעָן
קִיְּין שָׁוָם אַונְטְּרָשְׁיָעָר בֵּי זַי צַוְּשָׁעָן אַיהֲרַ אָזֶן צוּוַשְׁעָן וַיְעָרָעָ
איַגְּעָנָעָן קִינְדָּרָה. אַזְוִי ווי די אַיְגָעָנָעָן קִינְדָּרָה, אַזְוִי האָט דָעָר
לעהָרָעָר זיך גַּעֲבָדָעָן אָזֶן גַּטְמָן, נִישְׁטַנְעַזְוָאָסָט פָּוּן קִיְּין נִיט אָזֶן
פָּוּן קִיְּין זַאֲרָב אָזֶן פָּוּן דָעָם, וואָס גַּעַדְרַיְיךָ אָזֶן מִיט גַּעַלְהָ. דָאָס מִין
געַלְדָה האָט אַיְזַנְשַׁטְּ בְּכָלְן נִישְׁטַעַקְזִיסְטָרָט. דָאָס הַיּוֹסְטָם,
געַלְדָה אַיְזַנְשַׁטְּ גַּעֲוָעָן אַסְפָּה, גַּאֲרָאַסְפָּה. נִאָרָיְינָעָר, אַוְיסְפָּעָר דָעָם אַלְטָעָן,
הַאָט נִישְׁטַעַזְוָאָסָט די וַיְוָרְטַפְּוּן דָעָם אָזֶן נִישְׁטַעַזְוָהָלָטָם, אָז עַס
פַּעַלְתָּם. אַלְעָס אַיְזַנְשַׁטְּ גַּעֲוָעָן גַּרְיוֹתָאָסָט פָּוּן דָעָר פַּוְלוּעָר בְּרַיְוָתָעָר
הַאנְדָּא. דָאָס עַסְעָן, דָאָס טְרִינְקָעָן, דָאָס קְלִיְוָדָעָן זיך אָזֶן שְׂכִיבָעָן זיך
אוֹזֶן דָאָס אַרוֹסְפָּאַחָרָעָן מִיטָּן' גְּלָאָנְיָא אָזֶן מִיטָּן' קְנָאָק. אַוְיפָּעָר יְעָדָעָן
טְרִירָת אַ בעַדְיָעָנָר. מְעַנְשָׁעָן אָזֶן פָּעָרָד וַיְפִיעָלָאָרָהָר וַיְוָלָטָאָזֶן
וַיְעַזְעַזָּעָן אַיהֲרַ זַיְהָרָה וַיְוָלָטָה. אָזֶן בעַווֹּיָזָט אַיהֲרַ זַיְהָרָה, בּוֹגְיָעָן זיך
פָּאָר אַיְיךְ אַלְעָגָנוּם, נִעְמָעָן אַרְאָפְטָאָס הַיְמָעָל. גַּעַבְוִרְעָנָעָגְרָאַפְּעָן
בְּעַדְאָרְפָּעָן זיך נִיאָרְפָּהָלָעָן בְּעַסְעָר, פְּרִיאַהָרָה אָזֶן בְּכָבְדָעָר.

* * *

גַּעֲקָמָעָן דָעָר אַלְטָעָר פָּוּן דָעָר אַרְבִּיטָט. בְּעַדְעָקָט פָּוּן קָאָפָט
בֵּין פִּים מִיטָּשְׁטוּבָ, מִיטָּשְׁטוּרָיָ אָזֶן מִיטָּשְׁזָגָעָן. עַר וַוְאַרְפָּט אַרְאָפָט
די לְאָנְגָעָ שְׁטוּוּעָלָ, וַאֲשָׁמָט זיך אַיְזָן, טְהָוָת זיך אַיְבָעָר אָזֶן בְּעַקְוּמָט
אוֹזֶן אַנדְרָעָר אַוְיסְזָעָהָן. עַר זַעַט זיך אַוְועָקָ צָוָם שְׁרִיבְטָשָׁ, נִעְמָט
זיך צו דָעָר פָּאָסָט, וואָס אַ שְׁיַגְעַזְעַלְהָרָאָט גַּעֲבָרָאָסָט צְוּפִיהָרָעָן פָּוּן
דָעָר סְטָאנְצִיעָ „בָּאָרָאַנְפָּאַלְיָעָ“, רִוְּטָעָנְדִיגָ אַוְיפָּעָר אַ פָּעָרָד מִיט אַ
טְאָרְבָּעָ אַיְבָעָר די פְּלִיזְעָם. אַיְבָעָרְגָעְקָוָקָט די פָּאָסָט, רָופָט עַר צוֹ
דָעָמָלְעָרָעָר, עַר זַאֲלָ שְׁרִיבָעָן עַנְטָפָעָר אַוְיפָּעָר די בְּרִיעָת. דָעָר לְעהָ-

דער טהוט די ארכויט געשית, ווארום ער פערשטעט האט דעם אלטטען אויפֿן קוק און ווייסט די גאנצע קאדרעספאנדענַי אויף אויסטוענַג. דער אלטער האט פײַנט איבערחויזען א זאָד צוּווּיַּה מאָל און האט לייעב מע זאָל איהם בערטעהן, וואָס ער וויל, נאָך איזידער ער האט עם אַרְוִוְסְגֶּעָזָּןַט. אַיְּזַן פְּלִינְקָעַר אַרְבִּיטָּעַר, האט ער לייעב צי זעהן, או די אַרְבִּיטָּעַר זאָל ברענען אונטער די הענד. פָּאַרטְּנִין גַּעַד וואָרְעַן מִיט אַלְעַ אַרְבִּיטָּעַר, זעַצְתּ מַעַזְוַיְּךְ עַסְעַן. זעלטַעַן עַסְעַלְעַן נַיְּטַזְוַיְּן עַטְלְכַּעַזְוִיטִיְּגַע, פְּרַעְמַדְעַזְוַיְּנַע בְּיַיְּמַזְוַיְּן. דַּאַס זעַנְעַן מַעְרְכַּטְעַן טַיְּלַע גַּעַסְטַע, שְׁכַּנְיָה, פְּאַסְעַטְעַרְעַם, אַדְרָעַ סְׁחָרִים, וואָס זעַנְעַן גַּעַקְוּמַעַן קוֹיְפַּעַן ווֹיְזַן, הַאֲבָרַע, גַּעַרְשְׁטַעַן, אַדְרָעַ אַנְדְּרָעַ תְּבוֹאוֹת. בַּיּוֹם טִישׁ הַעֲרֵשָׂת, ווֹי אַיךְ הַאֲבָרַע שְׁוִין פְּרִיהָעָר בַּעֲשָׂרְבָּעָן, אַ שְׁטְרַעְנָגַע דִּיסְצִיּוֹפְּיוֹן. קִינְנָעַר ווֹאָגָט נַיְּטַזְוַיְּךְ אַהֲרָן ווֹאָגָט אַוִּיסְצָּרְדָּרְדָּעָן, נאָר דער אלטער קְלִינְגַּט ווֹי אַגְּלָאָק. בַּיּוֹם לְאַזְוּת זַיְּדָקִין מַאָל נַיְּטַזְוַיְּךְ קִיְּוֹן שְׁטָמָהָה. ער האט אַיְּיךְ אוֹוְיַּף אַלְסְדִּינְגָּן אַזְוּהָה, אַ מְשֻׁלָּאָן אַגְּלִיְּךְ ווֹאָגָט, וואָס מַאְכָט אַיְּיךְ צֻום דַּעַנְעַן אַזְוּהָה לְאַכְּבָעָן. ווֹאָרְוָם אַיְּהָר האט נַיְּטַזְוַיְּךְ נַעֲוָהָעָן אַגְּוּיְמָעָן, וואָס זַיְּדָקִין זַאֲלִיְּךְ קָאָנָעָן אַזְוּי אַינְטְּרָעָסָאָנַט דַּעֲרַצְעַהָלָעָן אַזְוּן קָאַפְּיָעָרָעָן, נַאֲכְמַאְכָעָן יַעֲדָעָן אַיְּנְצִיְּגָעָן כּוֹט אַלְעַ פְּלִיטְעַרְלָעָךְ—אַיְּזַן אַמְּתָעָר מַאְלָאָגָט, חַאְטָשָׁב בַּיּוֹם דַּעַר ווּלְטַעַם, צַוְּשָׁעָן אַיְּדָעָן, האט ער גַּעַהְיָעָן אַמְּדָנָעָר אַיר, אַ טִּשְׁוָדָאָק אַזְוּן אַשְׁגָּעָן. אַזְוּן דַּאֲךְ הַאֲבָעָן סְׁחָרִים לִיְּעַב גַּעַהְיָט מִיט אַיְּהָט צַוְּהָנְדָלָעָן, ווֹיְלַע דַּאַס ווֹאָגָט אַיְּזַן בַּיּוֹם גַּעַוְוָן הַיְּלִינְגָּן, אַזְוּן האט ער גַּעַהְיָט פְּרַקְוִיְּפָט, האט דַּאַס גַּעַמְעַנְטַע וְיַעַנְטַע ווֹי טִיעָרָעָר, האט אַיְּהָר גַּעַקְאָנָט וַיְּזַיְּנָעָר, אַזְוּן הַרְתָּהָה ווּטַעַט נַיְּטַזְוַיְּךְ זַיְּן. דַּאַס אַיְּזַן גַּעַוְוָן אַחֲן אַזְוּת שְׁוּם פְּרִינְצִיְּפָעָן אַזְוּן פְּרַעְמַעְנָזְוָעָם. נאָר פְּרָאָסָט אַזְוּן פְּשָׁוֹט די נַאֲטְיָרְלִיכְבָּעָר אַרְעַנְטְּלִיכְבָּיקְיָת, וואָס ווִיסְטַע נַיְּטַזְוַיְּךְ פְּוֹ קִיְּן דַּרְיְוָהָלָעָךְ אַזְוּן האט פְּיַיְּנָט קְרוּמָעָ פְּאַלְשָׁעָן ווּעַגְעַן. אַזְוּן דער סְׁחָרִישָׁר ווּלְטַעַם הַיְּסָט אַפְּלוּ אַזְוּאָ נַפְשָׁ, אַוְנְטָעָר די אַוְנְגָּעָן גַּעַוְוָהָנְלִיךְ, אַ מְשֻׁוְּגָעָנָר מַעַנְשָׁ, נאָר מַעַ האט בעסְעָר לִיְּעַב מִיט אַזְוּאָ מְשֻׁוְּגָעָנָם צַוְּהָעָן גַּעַשְׁפָּט, ווֹי מִיט אַיְּזַן אַבְּדָעָן אַ קְלָאָהָרָעָן . . .

נאכ'ן מיש לְאֹזֶט מען איבער דעם אלטען מיט די געסט, זיין זאלען זיך דארטען שמעומען און מאכען געשעפטען, און דער לאָהָר מיט דער שיילערין זעצען זיך אווועק לערנען, שטוריירדען, לייעַן. איבערהויפט לייענען. מע ליינען אַלְזַן, וואָס עס קומט צו דער האָהָר, אַהָן אַ קָּאנְטָרָאָל, אַחֲן אַ סִּיסְטָמָע אַהָן אַיְן אַיבָּרְ קָלוּבָּעַן. צום מִינְסְטָמָע רָאַמְאָגָעַן, די גְּרָעֵסְטָמָע קָלָאַסְקָעַר, ווי שְׁקָסְפָּרְ, דִּיקָעָנָס, טָאַלְסָטָאַי, גַּעַתְהָעַ, שְׁילָעָר, נָגָאָל, אוֹסְגָּעָמִישָׁט מיט די ערנְסְטָמָע שׂוֹרֵד רָאַמְאָגָעַן פָּוֹן אַיְוּשָׁעָן סִיּוֹ, קָסְאָוּיָעַ רָע מָאָנָּטָעַן, אַשָּׁאָר, פָּאָן בָּאָרָן אַנְך אַזְּעַלְכָּעַ פָּסְטָמָע שְׁמִירָעָר פָּוֹנְיָם פָּרָאַנְצְּזָוּיְוִישָׁעַן בָּוּלְוָאָר . . . אַנְגָּנְעַלְיָעַנְט זְיך ווי די פּוֹיְגָעַן, גַּעַתְהָעַ מיט זיך דָּוָרָך צו דָּעָר מַאְשִׁינָעַ זַעַחַעַן ווי מַע דָּרְעַשְׁתָּמָע. אַדְעָר אַיְן פָּעָלָד אַרוֹים, צָקוֹפָעַן ווי מַע שְׁנִירָט דָּאָס בְּרוּיט, ווי מַע נְעַמְט דָּאָס צָעַנוֹיָך אַהָן מַע בִּינְדָט עַמ אַיְן די סְנָאָפָעַם. אַהָן עַס נְעַמְט אַז אַחְשָׁק פָּעָרְקָאַטְשָׁעַן די אַרְבָּעָן זיך גַּעַמְעָן צו דָּעָר אַרְבָּיִיט. עַס בְּעוּווֹיּוֹת זיך אַבָּעָר אַרוֹים, אַז שְׁטָעָהָן בֵּין דָּעָר זַיִיט אַהָן קָוְקָעַן ווי מַע שְׁנִירָט בְּרוּיט אַהָן מַע בִּינְדָט סְנָאָפָעַם אַהָן אַסְכָּד גְּרִינְגָּעַר, ווי אַיְודָעָר אַלְיוֹן אַנְבָּוְגָּעַן זיך אַהָן שְׁנִירָעָן בְּרוּיט אַהָן בִּינְדָעָן סְנָאָר פָּעַם. וּאוֹרוֹם פָּוֹן קָוְקָעַן ווּוְרָד מַע נִיט דָּרְשָׁוּוִיצָט אַהָן אַוִּיף די הָעֵנֶד לְוַיְפָעַן נִיט אַוִּיף קִיּוֹן בְּלְאַלְטָעָרָעָן . . . דָּרְפָּאָר אַבָּעָר ווּאָס פָּאָהָר אַיְין אַפְּעָטִיט מַע הָאָט דָּרְעָנָאָכְדָעַם ! מַע קָוְמָט אַהָיָם אַהָן מַע עַס וּוּרְמַילְך מִיט שְׁוֹאָרַץ בְּרוּיט אַהָן מַע מַאְכָט אַשְׁפָּאַצְּרָאָר אַיְן גָּאָרְטָעָן. אַדְעָר מַע הַיִּסְטָמָע אַיְנְשָׁפָאָגָעַן דָּאָס פָּאַטְמָאַנְדָּרָעָל אַהָן מַע גַּעַתְהָעַטְמָאָסְקִי—אַהָן אַוְמָדָדָם ווּוְרָד מַע אַוְיְפָגָעָנוּמָעַן ווי זַעַהָר אַנְּגָעַטָּע, פִּיעַל גַּעַלְיָעַבְטָע גַּעַסְטָמָע. מַע ווּיִסְטָמָט גַּאֲרָנִיט מִיט ווּאָס זְויַי מְכַבֵּד צו זְוִין. שְׁטָמְלָט מַעַן דָּעַם סָאַמְאָגָוָאָר אַהָן מַע דָּרְלָאָנָגָט אַיְינְגָעַמְאָכָטָם. בִּיּוֹם פָּאַסְטָמִיִּסְטָעָר כְּאַלְינְגָּאָסְקִי ווּוְרָד בְּעַשְׁאָרָעָפָע אַלְיוֹן טָאָקִי טְרִינְקָט דָּאָס אַוְיָס

שלום עליכם

גָּלְעָלֶךָ דָּוִיזָּן בַּיּוֹן סָוָה, וּוֹאֲרוֹם מַאֲלִינָאָוָסְטָי אֵין אַ נְּיִ, וּוֹאֲם הָאָט
לַיְעַב דֻּעַם בִּיטָּעָרָעָן טְרָאָפָעָן. אָוֹן אֹו נִטְּחָאָפָטָמָעָן זִיךְּ גָּאָרָאָרִין
צַוְּ דָּאָרִי דֻּעַם עַקְּאָנָּאָם, וּוֹאֲם זִיכְּטָמָנִיטָּזָּיִיט, טָאָקִי אַוְּיִף אֵיןְ חְוִיָּת
מִיטְּ דִּי בָּעָלִיבָתִים. דָּאָרָטָעָן, בַּיְּ דָּאָרִיְּזָּ אֵין דֻעַם קָלִיָּעָנָם שְׁטִירָ
בָּעָלָ, אֵין פְּרָעָהְלִיבָעָר, וּוּ בַּיְּ זַיְּ אֵין דָעַר גְּרוּסָעָר שְׁטוּבָ. אָוֹן דָּאָם,
וּוֹאֲם מַעְּ קָרִינָט בַּיְּ דָּאָרִיְּגָ, קָאָן מַעְּ אַין דָּעָרָהָיָם נִיטְּ אָוִסְפִּיהָרָעָן.
אָשְׁטָיוֹגָעָר, וּוֹאֲ וּוּעָלָעָן זַיְּ זִיךְּ רְעָלָיְוָבָעָן עַסְעָן גָּרִינָעָן קָנְעָבָלָעָד מִיטְּ
שְׁטָשָׁאָוָן, אֹזְ נִטְּ בַּיְּ דָּאָרִיְּסָם וּוּבָ ? אָדָעָר גְּזָוָאָלָצָעָנָעָן אָגְנָעָרָקָעָלָעָד
גָּלְיִיךְּ פָּוָן סָלָאִי מִוטְּ הַיְּסָעָ קָאָרָטָאָפָעָל אֵין דִי מְנוּדָרָעָן ? אָדָעָר
זִיסְעָמָטָשָׁעָנָעָם פָּוָן קָרוּוֹתָ, וּוֹאֲם דָּאָרִיכָעָ שָׁאָטָקָעָוּעָט אַוְּיִף צַוְּ
זַיְעָרָעָן ? אָדָעָר אָנְטָרִינָקָעָן זִיךְּ מִיטְּ עַפְעָלְקָוָאָם, וּוֹאֲם אֵין טָעָם
גָּזְיִעָרָן ? פָּוָן דֻעַם בָּעוֹךְ קָאָן מַעְּן זַהָעָן, אֹזְ דָּאָרִיכָעָ שְׁעָצָט זִיךְּ
גָּלְיִקְּלִיךְּ, אָוֹן וּוֹעֵר שְׁמוּעָט דָּאָרִי—דָעַר אֵין אַוְּיִיפָּזְן זַיְבָעָטָעָן הַיְמָעָל !
נָאָר דָּאָרִי דָעַר עַקְּאָנָּאָם אֵין אַ טִּיפָּפָאָר זַיְהָ. אָוֹן עָר פָּעָרְדִּיעָנָט
בְּעַשְׂרִיבָעָן צַוְּ וּוּעָרָעָן אֵין אַ בְּעַזְוֹנָרָעָר קָאָפָיטָעָל.

דָּאֵדִי דָּעַר עֲקָנָם

דָּרִי דַּעַר עֲקָנָם.

א נאטוריטענש. — דער אלטער לאיעו לויינט די געשיכטע פון פטער דעם נרווי-
סע, אוו דארדי ווערט אונשלאפען. — בי דאריבען אוין שטיבע. — דער
העל שריבט ראמאנגען אוון טראנדיעס אוון טראקט ניט פון זיין
איינגענען "ראמאן".

ארדי דער עֲקָנָם אוין געווען א מענטש א גבר, א
גבור. ייט אזווי היך געוואכטען אוון ניט אזווי
גראב געפאקט, זוי גט געבעט און שטארק
בערפונדרעוויט. א בולאנדר מיט קלינגען אוינגען,
אביסעל קאסאקסע. די פלייצע-שטאל. ג' ברוסט
— איזווען. א האנד — א האמער. ניט איטליךם
בערד האט געקאנט אויהם לירדע אויף זיך. און האט ער זיך אווועק-
געועצט אויפֿן פערד, אוין ער געווען זו זונגעוואכטען אוון איהר
האט נישט געוואסט, וואו לאוט זיך אוים דארדי אוון וואו הוויבט
זיך אן פערד. פאר דארין האבען אלע גוים געהאט דאס קדחת,
געצייטערט אימת מות פאר זיין האנד, חאטעס געשלאנגען האט ער
זיך זעהר זעלטערן. סיידען אונטער א נויט. דעםאלט, ווען ווערטער
זענען נישט בכח צו מהן נארנשט. עס אוין גענג געווען אינגעער
זאל א זאג מהזון: "או געהט דארדי", או אלע גוים, גויעס אוון שיק-
סעס וואס זענען געשטאנגען אוון געפֿלאפעלט, זאלען זיך א נעם
טהו מיט חש צו דער ארביזט. צונגעקומען צו די ארביזטער, האט
דארדי פינט געהאט יוצא זיין מיט ווערטער. ער האט זיך גענוומען
צום אקער, צום סערפֿ, צו דער לאפֿגעט, אידער צום זאטטוף אוון
האט מיט זייןע הענד בעוויזען א ביישפֿיעל, זוי אזווי מיט בעדראף
ארביזטערן. אפֿגארען דארין אוין געווען שוועהarlֵיך, אוון גנבה/גען

בייהם — אוממענלייך. פאר ננבה אייז די גראטסטע שטרואפ גען וווען ווינציגג אויך פאר שכורען אייז ער געווען אש לוחהן. אויסט טרינקען א גלעוזל בראנטטען — דאס מאכט ניט אום. נאר פער-שכורען זיך און מאכען סקאנדאלאן — דאס ניט. חיוט ניט זיכער! היינט שטעלט אויך פאר, און אט דער דאדי, דער גבר, וואס פאר איהם האבען געציטרט א נאנץ דארכ מיט נוים, און ער אייז געשטאנגען פארן אַלטטען לאיעו. איז געווען איהם ניט צו דערקענען. קלענער פון א קינד, שטילער פון א שעפלווע. די הענד אראפגען לאזוט. דעם אטנטס פערהאלאטען. א סאלדאט פאר א גענעראל א בערדמארשאָל בערדאָר ניט שטעהן מיט מעחד רעספוקט און מיט מעחד כוֹרָא און דֶּרֶךְ אַרְצָה, ווי דֶּאָרֶיך איז געשטאנגען פארן אַל טען בעל הבית. אַנְגַּעַטְמָעַן אַזְּנִיְּזָרִין אַלְסְּיָונְגָּל, איז ער שווין פערבליבען דֶּאָרְטָעַן אַוִּיפְּ שְׁמַעֲנְדִּירַג. געוואָכְסָעַן אַזְּנִיְּגָּנְגָּן אַלְזָהָבָּר אַזְּנִיְּתָהָר, בֵּין דער אַלטער האָט איהם געקרוינט מיט' נאמען עקאנאָם, דאס הייסט, ער האָט איהם געמאָט פאר אויפְּעהָר אַיְבָּעָד אַלְעָג עקאנאָמיִם. וְאַזְּנִיְּזָרִין האָט דֶּאָרֶיך אַחֲתָהָמִים, בעקומו זיין געהאָלט, אַ בעזונדרער שטיבעל מיט א בעזונדרערען גַּאֲרָטָעַן, מיט מעעל, מיט עטורי, מיט האָלָז, מיט א פאר מעלקעדיגע בהמהַלְעָד — געוואָרָעַן אַ שטיק בעל הבית און א טאטע פון קינדרער. איז דאָר האָט ער קיון מאָל ניט געוואָנט פארן אַלטערן בעל הבית זיך צוועצען אַפְּלוּ אַוִּיפְּ אַמִּינּוֹת. נאר איז מאָל איז זיין גאנצען לעבען איז ער געוועמען פארן אַ בעל הבית, האָט זיך געטראָפְּשָׁא אַינְצִידָעָנִים, וואס דֶּאָרֶיך האָט איהם געהאָט צו געדענקיין דאס גאנצע לְעָבָעַן.

אויך האָט שווין, דאָכט מיר, אויבען בעמערכת, איז ער אַלטער לאיעו האָט לייב געהאָט אויפְּצֻקְלָהָרָעַן, לערנְעַן אַיְנְצִידְגָּעַן, טוילען זיך מיט דעם, וואס ער וויסט. איז מאָל, אין אַלאָגָעַר ווינטערנאָט איז דאס געווען, האָט דֶּאָרֶיך אַפְּגָעָנְעָבָעַן אַ רָּאָפְּאָרָט פון דִּי עַקְאַנְגָּסִים, שטעהָנְדִּיג פָּאָרְן אַלְטָעַן אַוִּיסְגָּזְוִינְגָּן, ווי דעל שטיגיגער איז. גענדיגט דעם רָאָפְּאָרָט, האָט דֶּאָרֶיך געוואָרט

מע זאל איהם הייטען געהן. איז אבער דער אלטער געווען אויפגען-לענט און געווואלט נאך אביסעל שמעפען, שוין ניט פון די עקא-נאמיים, נאך פון זיטיגען זאכען, וועגען די שכינס די פאליאקען,— ביז ער איז ארויף אויף א געשפעריך וועגען פוילען און וועגען דעם פוילישען מיאטטעוש, דעם פויילישען אויפשטאנר. פון די פוילען איז ער ארויף אויף די א רוסען, אויף איז געלעגען די א רוסיעש היסטאריע איז איז זוי אויף פון מאנד-רעקלערו. האט ער געטמען ליינענו און פאטריטישען אויף אידיש פארא דאדי'ן די גאנצע געשיכטע פון פעטער דעם גרווען. ליינענדונג די געשיכטע, האט ער געהיסען זאדיין צוועצען זיך אויף א שטוחה, האט דאדי נישט געואנט. האט ער אלטער געהיסען נאך אמאל זיך בי ער טיר, אונטער'ן אלטער געטמען ואנטזינגר. דאסים קאפט איז ניט געוואוינט געווארען צו אועלכען לעקציעס און דערזו איז ער נאך געזעסן אויך, האט ער בימעלכובויז אונגעהיבען צו דריילען, די אויגען האבען זיך איהם געלעלט, בי ער איז אונטער'ן אל-טענס קול פאוואלינקע גאנצע געשמאק אונשלאפען געווארען. אצינדר זועלען מיר לאזען דאדיין, ער זאל זיך שלאלען, און מיר וועלען ער-וויל זאגען א פאָר ווערטער וועגען דעם דאָריפישען ואנטזינגר.

דאס איז געווען איז אלטער אינונואיל, וואס האט שוין לאנג אפנעריענט זיינע יאהרען און וואט שוין לאנג געמענט רוחען אויפן בוידעם צוישען אלטער אפנעלעבעט שמאטעם. האט אבער ער אלטער לאיעו געהאט א מאדען לייעבשאפט, א מין טראדייציע דוקא צו אלטער זאכען. א שטינגר, צו איז אלטער אפנעריבענעט שפינעל, וואס בעווייזט צוויי פנים'ער, צו איז אלטער האלב-צעפֿאַ-לענער קאמאָר, וואס ארויסציהען א שיפלאָר קומט אן שווועחר בקריות ים סוף, און נאך אועלכע אלטער זאכען. צום ביושטיעל, בי איהם אויפ'ן שרייבטיש איז כל ימי געתטאָנען איז אלטמאָריש טינטורעל — א גלווערען שטיוועלע איז א שווארץ חילצערען שי-

סעַלְעָ אֲנָגָשָׁאָטָעָן מִיטָזָמָה. פָאָר קַיּוֹן גַּלְדָּהָאָטָמָן מַעַן נִישְׁתָמָנָה
לְאָנָטָפָעָן פּוּעָלָעָן בֵּין אַלְטָעָן, עָרָ וְאֶלְאָ אַרְוִיסָוְאָרְפָעָן דָאָס דְּאָוְגָעָ
טִינְטוּרָעָלָ אָנוֹ אַיְינְפָהָרָעָן אַ נִיְיעָם, אַ לִיְוְתִשְׁעָן טִינְטָעָר. דָאָס
אַיּוֹ גַּעֲוָעָן נִיטָמָחָמָת קָאָרְגָנְשָׁאָפָטָ. דָעָר אַלְטָעָר אַיּוֹ שְׂוִין גַּאֲרָ נִיטָמָ
גַּעֲוָעָן שְׂיָוֹן קָאָרְגָנָר. אַדְרָבָה, הָאָטָמָ עָרָ שְׂוִין גַּעֲקְוִיפָטָ אַזָּחָ, הָאָטָ
דָאָס בְּעַדְאָרְפָטָ צָו זַיְינָן דָאָס בְּעַסְטָעָ אַיּוֹן דָאָס טְהִוְיְרָעְסָטָעָ. עַם אַיּוֹ
אַיְיחָמָ נִאֲרָ שְׂוּעָהָרָ גַּעֲוָעָן צָו שִׁידְעָן זַיְיךְ מִיטָא אַיְיָן אַלְטָעָר זַאָחָ.
דָאָס אַיְינְגָעָן אַיּוֹ גַּעֲוָעָן אַוְיךְ מִיטָא' זַיְינָרָ, וְאָס פָאָר אַלְטָקִיָּטָ
הָאָטָמָ עָרָ זַיְיךְ גַּעֲנְיוּטִינְגָטָ אַיּוֹן וְאָגָן. אַלְעָמָל אַיּוֹן צְוָנְעָקְוּמוּןָן צָו אַיְיחָמָ
אַ נִיְיעָ גַּעֲוָוִיכָם. אַיְירָעָרָ דָעָר דְּאַזְיְגָעָר זַיְינָרָהָאָטָמָ בְּעַדְאָרְפָטָ שְׁלָאָזָ
גַּעֲנָעָן, הָאָטָמָ עָרָ זַיְיךְ פְּעָרָגָנְגָעָן מִיטָא אַ הִיּוּרָגָנָעָן כְּרוּפָעָן. וְוִי אַיּוֹ
אַלְטָעָר מָאוֹ אַ זָּקָן, וְוָאָס לִיְדָעָטָ פּוֹן אַסְטָמָא, אַזָּ עָרָ בְּעַדְאָרָפָזָ זַיְיךְ
אַוְיסְהָוּסָטָעָ. דָעְרָפָאָר אַבָּעָר אַזָּ סְאיָזָ אַגְּקָוּמוּןָן צָוָם שְׁלָאָגָעָן, הָאָטָ
עָרָ גַּעֲשָׁלָאָגָעָן וְוִי אַ קְלִיסְטָעָר גְּלָאָקָ: בָּאָמָ! — בָּאָמָ! — מַעַן הָאָטָ
גַּעֲהָעָרָטָ אַיּוֹן דְּרוּסָעָן וְוִי דָעָר זַיְינָרָ קְלִינְגָטָ אַיּוֹן שְׁטוּבָ.

אַצְינָר קָעָרָעָן מִיר זַיְיךְ אָסָמָ צְרוּקָ צָו דָאָרָן. דָאָרָי שְׁלָאָפָטָ
אַזָּעָן דָעָר אַלְטָעָר לִיְיָעָנָטָ דִי הִיסְטָאָרָעָ פּוֹן פְּעָטָעָר דָעָם גְּרוּסָעָן
אַזָּוָן פּוֹן זַיְיךְ וְוִיְיבָ אַנְגָסְטָמָאָסָעָ. פְּלָוִיצִים פְּעָרָגָנְסָטָ זַיְיךְ דָעָם זַיְינָרָ
קְלִינְגָעָן צְעהָעָן. הָאָטָמָ דָאָרָי זַיְיכָעָר גַּעֲמָיוֹנָטָ, אַזָּ סְאיָזָ אַ שְׁרָפָהָ
דָעָר "טְוִיסָה" בְּרוּעָנָטָ. הָאָטָמָ עָרָ זַיְיךְ גַּעֲנָבָעָן אַחָפָ אַיְיךְ מִיטָא
אַיְמָפָעָט אַזָּוָן מִיטָא אַ גְּנָשָׁרָיָ: "וְוְאָסָעָרָ..." דָעָר אַלְטָעָר הָאָטָמָ זַיְיךְ
דָעְרָשָׁרָאָקָעָן, הָאָטָמָ אַוְועָקָגָעָלָעָטָ דָאָס בּוֹךְ מִיטָא דָעָר הִיסְטָאָרָעָ פּוֹן
פְּעָטָעָר דָעָם גְּרוּסָעָן אַזָּוָן גַּעֲנָמָעוֹן קְפָעָן אַוְיךְ דָאָרָן דָוָרָ דִי
בְּרוּלָעָן. אַטָּ אַ יְעָנָם קָוקָ, זַאֲגָטָ דָאָרָי, וּוּעָטָ עָרָ בְּעַדְעָנָעָן, אַזָּ עָרָ
וּוּעָטָ לִיְגָעָן אַוְיךְ פְּיָוִידָטָעָן בְּעַטָּמָ...

דָעָר לְעַהָרָעָרָ הָאָטָמָ לִיְעָבָ גַּעֲהָאָטָזָ דָאָרָן פָאָר זַיְינָן גְּאָטְרִילִיבָ
שִׁיטָ אַזָּוָן פָאָר זַיְינָן גְּוֻטְסִיקִיטָ. עָרָ אַיּוֹ גַּעֲוָעָן אַיְבָעָרְצִינְגָטָ, אַזָּ אָטָ
דָעָר נְאָטְרָדָמָעָנָשָׁ הָאָטָמָ קַיּוֹן מָאָל אַוְיךְ זַיְינָן לְעָבָעָן קַיּוֹן לִיְגָעָן נִיטָמָ
גַּעֲזָאנָטָ. זַיְינָן גְּעַטְרִיוּהָשָׁאָפָטָ אַזָּוָן זַיְינָן צְוָנְעָבָגָנְדָעָנְקִיָּטָ צָו זַיְינָן בְּעַלְלָ
הַבָּית אַזָּוָן צָו זַיְינָן מְשָׁפָחָה הָאָטָמָ נִישְׁתָמָנָה קַיּוֹן גְּרָעָנִיאָ. אַזָּוָן וְוִיְיבָ

דעָר לעהערער איז דאָרט געוווען ווי איזן אײַינגענער, איז ער בּוּ דָּאָדִין געוווען פערדיעבענט אַין דער משפהח אַון דָּאָדִין אַיז גְּרִיט געוווען פֿאָר אַיְהָם אַין פֿויֶעֶר אַין אַין וּאֲסֹעֶר. בּוּ דָּאָדִין אַין דִּי אַוְינְגָּעָן אַיז אַלְעָם, וּאַסְמָה האָט זֶיךָ אַנְגַּעַכְתָּס מִיט דער פָּאַמְּלִילֵעַ לאַיְוּוּ, גַּעַז וּוּעַן פָּוּן אַ הַכְּבָרָע מְדֻרְגָּה. יַעֲרַעַנְפָּאַלְס נִיט גְּלִיכָּק מִיט אַלְעָם אַיבְּעַרְיוּגָעַ מעַנְשָׁעַן. ער האָט פְּשָׁוֹט פָּעַרְגַּעַטְרָט דִּי דָּאָזִינְגָּעַ פָּאַטְּלִילְיָעַ. אַיז אַיהֲר זְכוֹת האָט גַּעַנְאַסְעָן אוֹיךְ דער לעהערער. אַין דִּי חַיְסָע זַומְּעַרְדִּיגָּע טָעַן, אַדְעָר אַיז דִּי לְאַנְגָּעָן וּוּנְטַעַרְדִּיגָּע נַעֲכָט הַאַבָּעָן דער לעהערער מִיט דער שַׂוְּלַעַרְיָן לְיַעַב גַּעַהָאָט זֶיךָ אַרְיִינְחָאָצָּה פָּעַן צַו דָּאָדִין אַיז צַו דָּאָדִיכָּעָן. דָּאָרְטָעָן, אַיז דָּעַט קְלִינְעָם שְׁטִיבָּה בְּעַלְעָמִיט דער נִידְעַרְיָגָר סְטוּלִי, וּאַסְמָה מַעַן קָאָן דָּעַלְאַנְגָּעָן מִיט דער האָנָּר, הַאַבָּעָן זֶיךָ זֶיךָ גַּעַפְּיַהְלָט אַלְעָן מַאלְבָּעָט וּזְיַי אַיז דער חַיְים. עַסְעַן בּוּ דָּאָדִין זַומְּעַר אַ זַּוְּעַרְעָן שְׁטַשָּׁאָמוֹ מִיט יַוְנְגָּעָן לְקָאָן בְּעַל אַיז וּוּנְטַעַר הַיְסָע קָאָרְטָאָפְּעָל אַיז דִּי הַעַמְּדָלָעָט מִיט גַּעַר זַאלְצַעְנָע אַוְגְּעַרְקָעָלָעָךְ, אַדְעָר גַּעַפְּרוּרַעַנְעָגָע זַוְּיַעַרְטָעָט קוּרְוִיט, האָט גַּעַהָאָט זַובָּעָן טָעַמִּים אַיז גַּעַוְוָן צַוְּזַעְנָר מַאלְבָּעָט גַּעַר פָּוּן דִּי טַיְוָעַרְטָמָעָט מַאֲכָלִים בְּיָמָּיְשׁ. אַיז וּוּרְשָׁמוּעָסָט, אַיז דָּאָדִים וּוּיְבָּשָׁעָטָיְהָאָט גַּעַבְּאַקָּעָן לְעַקָּאָה, אַדְעָר גַּעַפְּרַעְגָּלָט שְׁמָאָלָעָ — דָּעַמְּלָט פְּעַסְיָה האָט גַּעַבְּאַקָּעָן לְעַקָּאָה, אַדְעָר גַּעַפְּרַעְגָּלָט שְׁמָאָלָעָ — אַיז גַּעַוְוָן פָּאָר דִּי יַוְנְגָּעָלִיְּתָאָט יָמָּוֹת. אַ קלְיַוְינְקִיסִּיט — הַיְסָע קָעַקָּאָךְ נָאָר וּאַסְמָה פּוֹנְסִים אַוְיְוּיְיָאָט אַדְעָר גַּעַרְשָׁע פְּעַמְּעָט גַּרְוּוֹעָן, וּאַסְמָה צַוְּנַעַהָעָן זֶיךָ אַיז מוֹיָל, אַזְוִי וּזְיַי דָּעַרְמָוֹן, וּאַסְמָה דִּי אַיְדָעָן הַאַבָּעָן גַּעַנְעָסָעָן אַיז דָּעַר מְדָבָּרִי.

מעהָרָסְטָעַנְטִילְיָול זַעַנְעָן זֶיךָ גַּעַוְוָן גַּעַטְטָט בּוּ דָּאָדִין אַיז בּוּ דָּאָדִיכָּעָן וּוּנְטַעַר. דָּעַמְּלָט, וּוּעַן דִּי בּוּיְמָר וּוּרְעָן אַיְנְגַּעַוְילָט אַיז וּוּיְסָעָן, זַעַהָעָן אַוְיָסָן וּזְיַי דִּי אַיבְּעַרְגַּעַפְּרוּרַעַנְעָגָע מַתָּהָים אַיז תְּכִרְכִּים. דָּאָס דָּאָרָפְּ פָּעַרְלִיְּעָרָט דָּעַמְּלָט דָּעַט זַומְּעַרְדִּיגָּעָן. רַיְזָא אַיז בְּהָאָכָּט, אַיז עַס בְּלִיְבָּט אַיבְּעַר מַעַדר נִיזְיָן אַז אַרְיִינְחָאָפָּעָן זֶיךָ צַוְּדָאָדִין אַיְנָסָם וּוּאַרְיָס אַגְּנַעַטְבִּיצְטָעָן שְׁטַיבָּעָל אַיז קוּוַיְקָעָן זֶיךָ מִיט פְּעַסְיָה מַאֲכָלִים. סְאַיז טַרוּיְרִיגְּלִיךְ אַוְיָסָן הָאָרְצָעָן. אַוּמְעַטִּינְגְּלִיךְ קַיְנָעָר פּוֹמָט נִיט. סְאַיז טַרוּיְרִיגְּלִיךְ אַוְיָסָן הָאָרְצָעָן.

אויף דער נשמה. סיידען מע הייסט אמל אנדרייען איינשפאנען די פערד אין א ברויטען שליטען. מע פעצט זיך אין. מע דקט ויך צו מיט א ווארמער, "באראניצע" און מע פאחרט זיך דורך פון איין פאלוואראם איינ'ם צויזיטען. דארט שטעלט מען דעם סאמאואר, מע טרינקט זיך אין מיט טי און מע פאחרט צוירק.

דער ווינטער האט אבער ווינע גוטע מעלהות — ס'איין דא צויט געונג אויף צו לעזען און אויף צו שריבען. אין די כמעט דריי ואהה, וואס דער העדר האט פערבראכט אין דארוף, האט ער אונגעשריבען א סך מעהר, ווי ער האט געשריבען נאכדעם, וווען ער איין שיין געווין א שריבער און געדיזען "שלום עלייכם", אין צעהן ואהה. עס האט זיך אייהם קיין מאל אזו גוינגע נט געשריי בען, ווי אין יונער ציטט. און געשריבען האט ער גאנצע נעצט — גויסע, הארכידיסענדיינע ראמאנען, שוויינדריגע דראמען, פער-פלאנטערטער טראנדערדים און קאמערדים. עס האבען זיך גענאטען די געדאנקען ווי פון א פאם. עס האט געשפרודעלט די פאנטאייזען ווי א פאנטאן. צוליב וואס דאס אלעט איין געשריבען געווארען — האט ער זיך קיין מאל נט געפראטן. קוים איז פארטיג געווארען ביי אייהם א "זאך", האט ער דאס איבערגעלייענט פאר זיין שי-לערין — און בירעד זענען געווין ענץיקט. בירעד זענען געווין איז בעציינט, איז דאס איז א מייסטערווערט, — אבער ניט אויף לאגנ-קוים איז ער פארטיג געווארען מיט איין אנדער וועתק, איז איז שווין דאס צויזיטע געווין א מייסטערווערט, און דאס ערשטער איז געווארען בלאס, אפנעבליאקעווועט. דאס בעטטע ארט פאר דעם איז געווין דער אויזען. און איז איז אווועק מיט' פיער ניט איין טויז ראמאנען און ניט איין צעהנרגיג דראמאס . . .

או דער בחור איז געבורען געווארען צו זיין א שריבער — און דעם איז בי זיין בירעד נישט געווין קיין שום ספק. דער לעה-רער מיט דער שילערין האבען דערפון גערעלט, געפאנטאוירט, גע-בויעט די שענסטער לופטשולעסער. רעדערנידין פון פערשידען פלא-גען פון פערשידען ווערט האבען זיך פערגעסען פון זיין איגעגען

פלאנען... וועגען דעם איז איבערהויפט ניט געווען בי זוי קיון מאל קיון שום רעה. עס איז זוי קיון מאל נישט געלומען אויף די געדאנן קען צו ערקלעהרען זיך איזינס דאס אנדערע איזן זוייער איזינגען דאס אנדער צו פערטראכטען זיך אויפֿן גורל פון זוייער איזינגען דאס ציאן... דער נאמען „ראמאן“ איז אפנין געווען צו שאכּאַן, דאס ווארט „לייעבע“, איז געווען צו באנאָל פֿאָר די געפֿהילען, וואָס האָר בען זיך ענטווקעלט און אויסגעוואָכּען צויעשען די צוּוֹי יונגען לוייטלעך. זוי זענען בײַידע געווען איז נאטירליך איזינס פֿאָר דאס אנדערע, איז ס'הָאָט נאָר ניט געקענט זיּוֹן מענְגּוֹלִיךְ ס'זָאָל זיּוֹן אַנְ דערש. וועט דען קומען אַמְּאָל אויף די געדאנקען אַברורער, ער זאָל זיך ערקלעהרען אַין לייעבע צו זיּוֹן שׁוּעַטְמַעַרְךָ אַיךְ האָבּ מָוָאָר, אַז מָיר ווּעַלְעַן זיּוֹן ניט ווּיט פֿוֹן'ם אַמְתָה, אַוְיבּ אַיךְ ווּעַלְזַ אַגְעַן, אַז זוּיטיגע פֿאָרְשָׁוֹנְעַן, מענְשָׁען מֶן הַצָּעָד, האָבּעַן אַסְטְּמַעְרַ גַּעֲנַע ווּאַסְטָמַט אַזְנַע נאָר אַחְוָן אַיזְנַע ערְדַּעַר גַּעֲרַעַט פֿוֹן'ם רַאַמְּאָן פֿוֹן די יונגען העלדרען, זוי אַיְידַעַר די העלדרען אלְלִין. צו יונְגּ זענען זיּוֹן געווען בײַידע, צו נאַאיּוֹן צו גַּלְיְיךְ. אויף זוייער הימעל איז ניט געווען קיון שְׁפְּרִינְקָלָעַ. זוי האָבּעַן נישט אַרְסִינְגְּעַהָעַן פֿוֹן ערנְגִּזְנִי ניט קיון ווּידַעַשְׂטָאָנָה. אַזְנַע וואָס אַיז דער עַיְלָר — זוי האָבּעַן קיון מאל ניט געדענקט דערפֿון. אַיז דער צִוְּיָהָן פֿוֹן די קָאָרְגַּעַךְ דָּרְיִי יאָהָר פֿוֹן זוייער בעקאנטשאָפּט האָבּעַן זוי בײַידע נישט גַּעַד קלעהרט אַפְּילָו אַיזְנַע מִינְוֹת פֿוֹן צְשִׁירְדָּעַן זיך. אַזְנַע דָאָךְ אַיז גַּעַלְזַיְהָרָה מַעַן דער טָאגּ, ווּן זוי האָבּעַן גַּעַמּוֹת זיך צְשִׁירְדָּעַן. דערוויל ניט אויף שְׁטָעַנְדָּרִיךְ, נאָר אוּפּ אַ קְוַרְצָעַ צִוְּיָהָן.

דאָס אַיז געווען די צִוְּיָהָן, וואָס דער העלד האָט זיך בעדארפֿט שְׁטָעַלְעַן צּוֹם „פְּרִיזְיוֹוֹ“.

דער פרייזוּן

דער פְּרִיזַּיּוֹן

מע רעדט שטארק זון "פריזיוו". — ער געזענענט זיך דער שלילערין או פיהרט פון סאמיעוקע אָ בריעפֿ צום "פרעדוואָדיטעל". — די פָּאנְטָאָזִים אוּפֿס' וועג.—דרער בִּיּוֹפֿ ווּרְקֶם, זון עס דערגענט ניט צו זיין נומער.—
אָ מעשׂה מיט אָ זוחַ אָ קָאַלְיקָעַ. — ער קעהרט זיך אָזַט
צוֹרָק אֵין דָאָרָה, נָאָר דִּי חִוּמָת ווּרְעָוָן נָאָר
אַחֲזַ נִיט מְקוּמָ.

ע קאָן מיט זיבערהייט זאגען, אָזַט בְּמַעַט אֵין דָרָר
גָּאנְצָעַר צִיְּטַ פָּוּן די אַוְבָּעָן בעשְׁרְבָּעָנָעָן דָּרְיַי
יַאֲהָר אֵין נִישְׁט אָוּוּקָעָנָגָנָעָן אָזַט סָאַפְּיעֻוּקָע
קִיּוֹן טָאגַן, ווֹאָס מַעַז זָאָל נִיט הָעָרָעָן דָּאָס ווּאָרָט
„פְּרִיזַּיּוֹן“. פָּאָרָן אַלְטָעָן לְאַיְוּוֹ אֵין דָרָר פְּרִיזַּיּוֹן
גָּעוּן אָ קָרָאָנְקָהִיט, אָ מָאַנְיַי אָזְעַלְכָעַ, ווֹאָס
הָאָט אֵיכָם נִישְׁט גָּעָלָאָט רָוחַעַן בִּיּוֹתָאָן אָזַט שְׁלָאָפָעַן בִּינְאָכְטָן. אָ
גָּאנְצָעַר פָּעָרְמָעָנָעָן הָאָט דָּאָס אֵיכָם אָפְּנָעָקָאָסְט. ווֹאָס אֵין די מעשְׂה
זַיְוִין זַיְוִין יַהֲוֹשָׁעַ הָאָט בְּעַדְרָפְּט שְׁמַעַהַן צּוּם פְּרִיזַּיּוֹן, הָאָט דָרָר
פָּאַטָּעָר קָוְדָם זַיְךְ אָוּוּקָעָלָאָזָט אֵין טְשָׁעָרְנִיגְעָוָר גּוּבְּרָנִיעַ, הָאָט
זַיְךְ דָּאָרָט אָפְּנָעָוָלְגָעָרָט אָ צִיּוֹת, אָוִיסְגָּרִיסְעָן גָּעוּוֹאָרְעָן אָזַט
אַיְינְגָּעָה אַנְדָּעָלָט אָ „קְוּוִיטָאָנְצִיעַ“. דָּאָס אֵין גָּעוּן אַיְינְעָן פָּוּן די
גָּעָצְעָהָלָטָעָט עַטְלִיכָעַ זְאַטְשָׁאָטָנָעָ „קְוּוִיטָאָנְצִיעַס“. ווֹאָס דָוְרָךְ זַיְיַ
אֵין מַעַן אָוִיסְגָּעָלָוּזָט גָּעוּוֹאָרָעָן פָּוּנָמָ פְּרִיזַּיּוֹן. דָּאָס הַיִּסְטָט, אֵין
וּוְעָרָס הָאָט נַעֲקָאָנָט צְוַשְׁטָעָלָעָן אֹזַא „קְוּוִיטָאָנְצִיעַ“, דָרָר אֵין גַּעַד
וּוְעַן פְּרִיהָ פָּוּן צַו גַּעַד דִּיעָנָעָן אָזַן עַד הָאָט זַיְךְ גַּעַרְעָנָעָן נָאָר
אָזַן דָרָר „אַפְּאַלְטְשָׁעָנִיעַ“ (רְעוּזָרְוָן). ווֹאָס אֹזַא „קְוּוִיטָאָנְצִיעַ“ הָאָט
אָפְּנָעָקָאָסְט, ווֹאַלְטַ אֵין אַנְדָּעָרָר נַעֲקָאָנָט זַיְן אָ גְּרוּסָעָר גַּנְדָּר,

פארן אלטען לאיעו איז אבער צוליעב א קינד קיון זיך גיט גען
ווען צו טיינער.

פָּאַרְנָאָגּ נְעֻזָּאָרְעַן מִיטּ דָּרֶר „קְוִיטְמָאָנְצִיעַ“, הָאָטּ זֵיךְ אַנְגַּעַ
הַוְּיַבְּעַן אֲנַיְעַ חַתְּנוֹנָה. עַס הָאָטּ אַוְיסְגַּעַבְּרַאָכְעַן דֵּי רַוְּסִישְׁטַעְרְקִישׁ
מַלְחָמָה אָזְן מַעְהָאָטּ גַּעַשְׁמָוּעַסְטּ, אָזְן עַס וּוּעַטּ דַּרְגְּנָהָן צַוְּדֵי
„אַפְּאַלְטַשְׁעַנְצָעַסּ“ (רוּזְעוּרְוִיסְטְּעַן). וּוּי בָּאַלְדָּ אָזְוִי, בַּעֲדָרָה מַעְן
דַּעַם זַהַן בַּעֲוֹאָרְעַנְעַן מִיטּ אַ „וַוְיַסְעַן בַּילְעַטּ“ בַּעֲצִימָהָן. דָּאָס
הָאָטּ גַּעַהְיִסְעַן: מַעְבַּעְדָּרָה דַּעַם אַפְּאַלְטַשְׁעַנְצָעַסּ שְׂטַעַלְעַן צָוּם
„פְּרִיאָם“. אַונְטַעְרוֹזְכָּעַן זַיְן גַּעַונְדּ, אַוְיַףּ וּוּפִיעַלּ עַרְטַוְגּ פָּאָרּ אַ
סַּאֲלָדָאָטּ. אָזְן עַס הָאָטּ זֵיךְ אַיְהָם גַּעַנְבָּעַן אַ וַוְיַסְעַן בַּיְדּ
סַּאֲלָדָאָטּ טַוְגּ עַרְטַוְגּ אָזְן מַעְהָאָטּ דַּאַנְקָעַן נַאָטּ „פַּאַרְבְּרַאָקְעַוּעַטּ“...
לְעַטּ, דָּאָס הַיִּסְטּ, מַעְהָאָטּ אַיְהָם דַּאַנְקָעַן פָּוּן פְּרִיאָוּוּ; מַעְהָאָטּ
מַעְהָאָטּ אַיְהָם נַיְטּ נַאָרּ „פַּאַרְבְּרַאָקְעַוּעַטּ“ פָּוּן פְּרִיאָוּוּ...
אַיְהָם גַּעַמוֹזְטּ דַּרְעַנְאַכְדָּעַם אַוְוּקְשִׁיקָּעַן אַיְן דֵּי וּוּרְעַמּ לְעַנְדְּעַר,
קִיְּוּן מַעְנְטָאָן אָזְן קִיְּוּן נִיצְצָאָ, עַרְטַוְגּ זֵאלְ זֵיךְ קְוִירְעַן, וּוּאוֹרְטּ עַרְטַוְגּ אַיְן
גַּעַוְעַן עַרְעַנְסָטּ קְרַאָנָק אַוְיַףּ זַיְן הַאֲרְצָעָן, פָּוּן וּוּלְכָעּ קְרַאָנְקָהָיוֹת
עַרְטַוְגּ אַיְזּ עַטְלִיבָּעּ יְאַהְרָרָאָרְוּם, וּוּמִירּ וּוּלְעַלְעַן דָּאָס וּהְעַלְעַן אַבְּרִיּ
סְעַל וּוּיְטָעָרּ, טָאַפְּיַי גַּעַשְׁטַאָרְבָּעַן... אַבְּעַרְטּ דַּעְרוּוֹיְלּ הָאָטּ זֵיךְ גַּעַנְ
טָהָוּן חַשְׁדָּה: מַעְאַיְזּ גַּעַפְּאַהְרָעָן קִיְּוּן קָאַנְיָעָוּ. מַעְהָאָטּ זֵיךְ דִּיאַקְטוּיּ
קַעַנְטּ מִיטְיַן אַיסְפָּרָאָרְוּנִיק, מִיטְיַן פְּרַעְדוֹוָאָרְיִטְעַל, מִיטּ דֵּי דַּאְקְטוּיּ
רוּם. דֵּי טַשְׁינְאָוּנוֹנִיקָּעַסּ פָּוּן דָּרֶר „פְּרִיסְוּסְטוּוּיּ“ הַאָבָעַן גַּעַשְׁלַעַפְּטּ
גַּמְילָתּ חַסְדִּים. אַירְעַן גַּוְעַטּ פְּרִיְרָעָן אָזְן בְּעַלְיָהּ עַצְוֹתּ הַאָבָעַן אַפְּגַּנְעַלְקָטּ
אֲ בִּיְנְדָעָהּ. וּוּרְטּ עַס הָאָטּ גַּעַהְיָהּ נַאָטּ אַיְן הַאֲרְצָעָן, דַּעַרְטּ הָאָטּ גַּעַנְ
פָּאַמְפָעַטּ נַעַלְדּ. הַכְּלָל, עַס אָזְן גַּעַוְעַן פּוֹלּ דֵּי שְׁטַובּ מַוְתּ פְּרִיאָוּוּ.
פְּרִיאָוּוּ אָזְן פְּרִיאָוּוּ . . .

אָזְן אָזְן סְאַיְזּ גַּעַקְוּמָעּ דֵּי צִוְּיָטּ, וּוּאָסּ דַּעַרְטּ הַעַלְדּ פָּוּן דָּרֶר
בִּיאָנְרָאָפְּעַי הָאָטּ בַּעַדְאָרְפַּטּ זֵיךְ שְׂטַעַלְעַן צָוּם „פְּרִיאָוּוּ“, אָזְן אַבְּרָהָם
אַלְטָעַרְטּ לְאַיְעַוְגּ גַּעַוְאָרְעַן גַּעַרְוּזָן. קוֹדָם כָּל הָאָטּ עַרְטַוְגּ זֵיךְ אַסְטָאָרְעַוּזּ
גַּעַתְּהָאָזּ אָזְן הָאָטּ גַּעַוְהָעָן מַעְזֵאלּ דַּעַם לְעַהְרָעָרּ בַּעֲצִימָהָן אַרְיִי
בַּעֲרַפְּיָהָרָעָן פָּוּן זַיְן גַּעַבְּוּרְטַשְׁטַאָדָטּ פָּוּן פְּרַעְעַיְאָסְלָאָזּ קִיְּוּן קָאַנְיָעָוּ

און צוшибען צו דער קאניעווער „פריסומטוויע“, דארט וואו לאיעו האט א הנדר אוון קאו עפֿים מהו... מיר דאכט, או איז איזיגגעער פאטער בעדראך אזי ניט טראגען אויפֿן קאָפֿ זיין, זוהן, ווי דער אלטער לאיעו האט געטראגען דעם להערער. נאָך מעהָר: דער להערער אלין האט ווינציגער מורה געהאט פֿאָרְן „פריזיוו“, ווי די פֿאמַילִיעַ לאיעו. בײַם בחור אלין אוין דאס פֿאָהרען קייז קאניעו או זיך שטעלען צום פֿריזיוו געווין אַ גאנצער יומַן טוב. ער האט זיך בעשטעלט אַ פֿאָר גרויסע שטייעל, אַ סָּאלְדָּטְסְּקִי באַשְׁלֵיךְ אוון אוין געווען מוכן ומזומן „אַריינִיצּוּטרָעָטָן אַין דער דיינְסְטָן“. ער אוין געווען זיכער, או ער ווועט אוין דער דיינְסְטָן אויסנעהמען, נושא חן זיין בי „גָּאנְטָשָׁלְסְטוּעַ“ אוון ווערעדן אַין ליכען אַין אַונְטָעָרָאַפְּצִיעָר, אַדרָּר אַ פֿעלְדָּפְעָבָל. הָעֶבֶר דערטן קאו דאָך אַ אַיד ניט גָּרוֹיכְּבָּן... נאָר אוון סָ'אוּן גָּעָפְּמָעָן צום רעכטן שפֿיעַן, או ער האט שוין טאָקי בענדאָרט זיך וועצְעַן פֿאָהרען, האט ער מיט אַמְּאָל פֿערלוֹרָעָן דעם גָּאנְצָעָן קָוָאָזֶשׁ. עס אוין אַיהם אַ חרפה, אַ בְּזִוּן, נאָר ער מוֹן זיך מְוַדָּה זיין, אוון סָ'אוּן גָּעָלְמָעָן צום געוונגען זיך מיט דער פֿאמַילִיעַ לאיעו, אַפְּשָׂר אויף שטענְדִּיגַּן, האט אַיהם פֿערפְּרָעָטָן דָּאס הארץ מיט אַ מְאָדָנָע בעקעניש אַון ער האט זיך בעהאלטן בְּיַי זיך אַין חָדָר, פֿערנְאָבָּעָן דָּאס פְּנִים אַין קִישְׁעַן אוון גָּעוּוִינְטָן ניט בִּיטְעָר — בִּיטְעָר טְרָהָרָע... נאָר ער אוין געווען ניט דער אַינְצִינְגָּעָר אַין דער דָּאָזְנִיגָּעָר שטוב, וְאָס האט בִּיטְעָר גָּעוּוִינְטָן. בְּיַי זיך אַין אַיהֲר חָדָר האט זיין שילעָרָין נאָך מעהָר גָּעוּוִינְטָן. אַיהֲר אָוְגָּעָן זעָנָן גָּעוּוּן גָּעָשָׂוָלָעָן פּוֹן גָּעוּוִין, אוון זי האט יְעַנְעַם טָאגַן נִיט נְעַקְעַנְטָן בְּעוּווִיזָעָן זיך צום טִיש אֲפִילּוֹ... אַונְטָעָר אַין אַוְיסְרָעָד פּוֹן אַ שְׁטָאָרָקָעָן קָאָפְּ וְועַתָּאָג אַין זי גָּעַבְלִיבָּעָן דעם גָּאנְצָעָן טָאגַן בְּיַי זיך, ניט גָּעוּוֹאַלְטָן זעהען קִינְעָם...
טְרוּוּרִין, וְעַהֲר טְרוּוּרִין אוין גָּעוּוּן דָּאס גָּעוּנְגָּעָן זיך.
תשעה באָס אוין גָּעוּוּן אַין שטוב, אוון אויפֿן הארץן וויסט אַין פִּינְסְטָעָר. שוֹן אַן דער הָעָלָד אוין גָּעוּסְעָן אַין פִּאָעָטָאָן אַין אַנְיָ

דרדי רעד קומטשר איז גרייט געוען זיך א נעם מהו צו דער
ביביטש, האט דער יונגעער הערד צום לעצטען מאל א קוק געגעבען
איין פענסטער און דערזעהן צוווי פערוינט אונגען, וואס האָ
בען גערעדט אָהן וווערטער, נאר קלַאָהָרָע דברוים : „פֶּאָהָר גְּעוֹנוֹ,
טהיערער, טהיערער, נאר קומ צוֹדִישׁ ווֹאָכְ נִיכְעָר, זוֹאָרָם אֵיךְ
איָן אָהָן דִּיבְרָה וּמְלַתְּבָרְכוּ ! . . . ”

די דזוניגע וווערטער האט דער בחור געהערט מיט אלע זיין
חוישים, און זיין עאיונגען האבען איהר גענטפערט: "זוי געוזן,
טההייער, טההייער, איך קומ צויך צו דיר, ואארום איך קאן אהן
דער ניט ליעבען! . . ." און ערישט אצינד האט ער דערפהילט
וואי שטארק ער איז צונגבונדען צו דער דזוניגער שטוב, און איז
אייז נאדר ניטא אויף דער וועלט איזא צה, וואס זאל איהם פאנגען
אפרוייט פון דאנגען, פידיען דער טוירט... און די געראנקען צע
שפעלען זיך. און די היינצע פאנטזיוויל האט איהם אונטער אויף
אייזהיר פילונגען און ער הויבט איז צו הלוּם-ען. ווי איזו ער ווועט
קומווען צויך, ווועט ער פרהיער זיך ענדעקען פאר איהר, דעראניך
פאר איהר פאטער און מוטער. ווי איזו ער ווועט זיך וווענדען צום
אלטען און ווועט איהם זאגען דעם פסק: "א-ה-כ-ת-י — איך האב
לייעב איעיר טאכטער, מהות מיט מיר, וואס איהר ווילט!..."
זוי איזו דער אלטער ווועט איהם איזומגעמען און ווועט איהם זאגען:
גנט, וואס דו האסט מיר געאנט — איך קוֹק שׂוֹן לאנג ארים
דערויף . . ." דעראניכרעט הויבט מען זיך און גרייטען צו דער
חתונה. מע ברעננט אראפ שנידערט פון באהסלווע און פון טאָ
דראשטע. וואס נײַהען מלכושים פאר חתן - כלה... מע באקט
לעקבער און מע פרגעעלט איינגעמאכטם... נאך חתן'ס צד שיקט
במען ארים די גרויסע קאָרעדע, וואס איין שטאהל און וואס וווערט
געניצץ נאך אויף אַקסטראָז אַז. און עס קומען צו פאָהרען דער
טאָטער, דער פערטער פֿנִי אַז די אַיבעריגע משפהה... מע וויסט
ניט פון וואָגען, נאך עס וואָקסט אויס אויף דער חתונה שמואָליק...
את אַז עינער חֶבֶר שְׁמוֹאָלִיק דעם רב'ס, "শ'মালিক דער יתומּ", וואק

האט געהאט און זיך אועלכע שענע מעשיות... ער צעקסט זיך
מיטין חתנו און זאגט צו איהם: „נו, שלום? האב איך דיר געוזנט,
או דער אויך און דינער... ?“

די דאייגע קינדררישע זיסע הלומות און די יונגעלאשע גאלדנע
פאנטזיות וועבען זיך בי איהם און דער מחשבה דעם גאנצען
וועג — בי ער פומט צופליהן סיון קאניעו. אפנצעטעל זיך
בי דעם אלטען לאיעוּס א קרוב, א איד א הויקט, נאר א ננד,
וואס האלט א זוינשעך פאר פריצים, — זיין נאמען איז ברך
פערטשיך — פאלט ער אריין און די עסקים פון „פריזוּז“ און
ניט איבער דעם ארדון דעם פרודואידטעל א בריעפ. אינס' בריעפ
שריבט דעד אלטער לאיעו, און ער שיקט צום „פריזוּז“ זיין לעה-
ער און וויל האבען, און ניט שפטער ווי איז א זאך איזום זאל
ער איהם האבען צויל, א בעפריהטען... ער ארדון דער פרעד-
וואידיטעל האט איבערגעליינט דעם בריעפ און גענטפערט נאר
איין ווארט: „חא - רא - שא... און דאס איז גענגגען צום „פריזוּז“, גע-
דעך בחור זאל זיין רוחיג... ער איז גענגגען צום „פריזוּז“, גע-
צינגען א גורל און ארייסגעמען א נומער 285. מע לאן ניט זאגען,
אי דאס זאל זיין איז הויכער נומער. נאר בי נומער 284 האט
זיך דער „פריזוּז“ געשלאסען... און דער לעהדר ארוי איזום פריה
איין זיין זכות זענען בעפריהט געוואָרען נאך עטיליכע אידישע קוני-
דעך מיט הצעדרע נומערען, און די שמחה איז געווין יענעס יאהר
איין קאניעו זעהר ירויס!...“

צו דער שמחה פון'ס „פריזוּז“ איז געקומען צופאָהען סיון
קאניעו פון פעריעיאַלָאו אויך דער פאָטער פון'ס בעל הפריזוּז.
און, אויב איך האב קיין טוות ניט, איז דער פעטער פיני אויך
געקומען — ער האט געהאט איז קאניעו א מהותן — און די
שמחה איז געווין דאָפֿעלט. ברך פערטשיך האט געליזט פאר וויאָן
און דער בעל שמחה האט אווועקנשיקט א דעפֿעַש קיין סָפִיעַוּקע
דורך סטאנצייע באָראַנייעפֿאַלְיעַ: „מ ז ל ט ו ב, צ ו

מִרְנִית רַעֲנָן רֹויֵכְתּוֹ. בֵּין פְּרִיָּה כְּפָאַהֲרָאָרוֹיִם מַאֲרָגָנָן פְּרִיָּה צְוָדִיקָן.

*

נית איזן מארגנָן איין אַבְּדָר אַוְעֲגָנָן אַנְגָּנָן. ביון דער העדר האט געקבאנט אַרְוִיסְפָּאַהֲרָעָן פֿוֹן קָאַנוּוּוּ. וּוֹאַרְוּם עַם קָאַן דעַנְן זַיְן אַזְּרִישׁוּ שְׁמַחָה זֶלֶל נִיטָּפָעַטָּר וּוֹעַנְזָן עַם הָאַט זַיְד גַּעֲפָונָן אַיְינָעָר, וּוֹיְשִׁינְסְּקִי אַדְעָר וּוֹיְשְׁנְעוֹסְקִי, אַ אַיְד אַ שְׁרִיּוּעָר צִיטָא אַ קְוָל פֿוֹן אַ גְּרָאַנָּעָר. האט ער געהאט אַ זַּוְהָן אַ קָּלְיָעָן, וּוֹאַם אַיְיָעָן זַיְכָּעָר, אַזְּ עַר וּוֹעַט אַרְוִיסְפָּרִיָּה. צֻום סְוָף האט מעַן אַיְהָם אַפְּגָעָנָן עַבְּעָן פָּאָר אַ סָּאַלְדָּרָט. האט דָּסָם דָּעַם פָּאַטְעָר פָּעָרָה באקט בְּיַם הָאָרְצָעָן אַזְּ ער האט גַּעֲנָמָן שְׁרִיּוּעָן אַזְּ גְּרָאַנָּעָרָן: סְטִוִּיטָש, זַיְן זַוְהָן, דָּעַר אַקְּלִיָּעָן, וּוֹעַט גַּעַתְּנָן דִּיעַנְעָן פָּאָר דִּי מִיּוֹחָסִים, וּוֹאַם האַבְּעָן זַיְד גַּעַלְאָטָם קָאַסְטָעָן גַּעַלְדָּן? בעט מעַן אַיְהָם, ער זֶלֶל אַזְּזָוִי נִיטָּשְׁרִיּוּעָן. זַאֲגָט ער: „אַיְד שְׁרִיּוּדָעָן? אַיְד רָעָד. דָּאַקְּטָמָר, שְׁטִילָה.“ אַזְּ ער הָוּבָט אַזְּ צַוְּ גְּרָאַנָּעָרָן נַאֲךְ שְׁטָאָרָה קָעָר, אַזְּ עַר וּוֹיִסְטָמָן דָּעַם שְׁכָלָה, פָּאָר וּוֹאַם דָּעַר אַרְדוֹן דָּעַר „פָּרָעָדָה? יָאַדְיִטְעָל“ האט צְוָנָנוּמָמָן קָאַלְיָעָם... אַזְּ ער דָּרְעַצְהָלָט יְדָעָן אַיְוֹצָיָעָן דָּעַם „שְׁכָלָה“ בְּסָודָוֹת, נַאֲךְ אַזְּזָוִי הָוִיה, אַזְּ עַם וּוֹיִסְטָמָן דָּעַרְפָּוּן דִּי גַּעַנְצָעָשָׂטָאָרט מִוְתָּאָלָעָסְמָנִים אַזְּ אַפְּלִילָו מִיטָּן' לְשָׁוֹןָפָנָם בְּרִיעָה וּוֹאַם דָּעַר אַלְקָטָעָר לְאַיְוּוֹן גַּעַשְׁרִיבָעָן צֻום „פָּרָעָדוֹאַדְיִטְעָל“ (פָּאָר אַזְּ אַיְוּוֹן נַיְטָא קִיּוֹן סָוד...). אַזְּ ער אַיְד האט גַּעֲנָבָעָן צַוְּ וּוֹיִסְטָן, אַזְּ עַר וּוֹעַט דָּסָם גַּעֲרִיכָטָם (צֻום גַּעֲרִיכָטָם) דָּעַם פָּרָעָדוֹאַדְיִטְעָל, מִוְתָּאָלָעָר דִּי דָּאַקְּטָוִים, מִוְתָּאָלָעָר דָּעַר גַּעַנְצָעָר „פְּרִיְּסָוְתָּאָוּעָה!... רַוְּפָט מַעַן אַפְּ דָּעַם אַיְדָעָן אַוְיָף אַזְּיָיט אַזְּ מַעַן זַאֲגָט סְוֹטָסְטָוּעָה!...“ רַוְּפָט מַעַן אַפְּ דָּעַם אַיְדָעָן אַזְּיָיט אַזְּ מַעַן זַאֲגָט אַיְהָם צַוְּ, אַזְּ מַעַן וּוֹעַט זַיְד צְעַנוּיְפָלְעָגָעָן אַזְּן מַעַן וּוֹעַט אַרְוִיסְנָעָמָן זַיְן זַוְהָן דָּעַם קָאַלְיָעָן פֿוֹן פָּאָלָק... וּוֹלְעָר נִטְהָרָעָן פֿוֹן צְוָאַנְעָרָה צַעָּן. פֿוֹן „וּכְבָה הִיה אָוּמָר“ בֵּין „וּכְבָה הִיה מְוַנה“ פָּאַלְטָט מַעַן, זַאֲגָט ער, זַוְבָּעָן מַאֲלָכָרָעָם. ער וּוֹלְעָר, זַאֲגָט ער, זַיְד זַעַהָעָן מִיטָּן דָּעַר מַטְבָּעָ, אַזְּ ער הָוּבָט שַׁוְּיָן נַאֲךְ אַזְּ ערַעַדָּן אַוְיָף רַוְּסִישָׁה: „חַאְטָשָׁן,

זאגט ער, ווירדיעט דיעננגן!...” און עם האט גארנט געהאלפען. עם האבען זיך אריינגעעלעגט מענשען. מע האט געמאכט איזן אסיפה און נאך איזן אסיפה און נאך צוווי אסיפות, איזן דיא בעפריההטע פריזווניקעס האבען זיך צענויפגעעלעגט און בעשטייערט, ווער מיט א. בופצינער און ווער מיט א. הוונדרערטר, און מע האט דיו צענויף געזאמעלטע סוממע פאנאנדרערגעטמיטלט צווישען די אַפְּגָנְגָעָבָעָנָע אידען. דעם גראכטען חיל האט גענומען, פערשטעהט זיך, דער איד דער שרײַער. ער האט געטנעעט, איז איהם קומט מעהרע פון אלען. ערפהар וויל זיין זוּן איזן מעהרע קלֵיַע פון אלען... ער שכ' חישר האט אַפְּלִי געזאגט פאַרְקָעָרֶט, אַדְרָבָה, וויל ער איזן אַקָּר לישע, בעדראָר זיין גראָגָנָע איהם צו בעפריההען? נאך וואָס ווועט איזהָר מצאָקָען מיט אַידָען אַ שְׂרִיָּעָר, וואָס האט אַ קָּול פון אַ גְּרָאָגָר?... דערזעההען, איז מע ניט איהם נאָה, זוי אַ בְּנֵי חַדְרָה, האט ער זיך פערמאָסְטָעָן אלע מאָל צו רעדען העכער און העכער. ער האט געהאנדרעלט ווי איזן אַמְתָּעָר קרוב בריך פערטשיך האט געהאנט בעפּוֹיל פון דעם אלטָען לאַיְעָו “קָאָרְטָ-בְּלָאָנָשׁ”, דאס הייסט, מע אַל דעם בחור דעם פריזווניק געבען געלְד וויפֿיעָל ער ווועט בע- לאָרְפָּעָן. ווער האט געקוֹט דעמאָלט אוֹיָך געלאָד? פְּרוֹהִיחִיט — אַס אַיז געוווען דער אַיְנְצִינְעָר פָּונְקָט, דער אַיְנְצִינְעָר לוּכְטָעָנָר — ער שטערען. אַ בעפריההטע האט ער זיך געפְּהָלָט ערשות דעמאָלט וועשו ער איזן שוֹן געועסָען אַין פָּאָטָאָן, וואָס מע האט אַיהָל אַרוֹסְגָּעָשִׂיקָט אוֹיָך דער סְטָאָנְצִיעָן קִין מְיוֹאָנָאָוּקָע אַין אַנדְרִי דער קוֹטְשָׁעָר האט איהם אַיבְּגָנְגָעָבָעָן אַ גְּעוֹרָס פון דער היום, אַז אלע זענען דאנְסָעָן גָּאָט גַּעֲזָנָר אָנוֹ אלְעָס אַיזן אַרְדְּעָנוֹן — ווֹסִיאָ בְּלָאָחָפְּאָלָוְתָשָׁנָא — לאָזָט אַוִּים אַנְדְּרִי אַון שְׁמוֹסָט זיך דורך מיט די פָּעָרְלָעָך אוֹיָך ווֹיְעָרְלָשָׁוֹן. אַזן די פָּעָרְלָעָך פָּעָרְ- שטעההען איהם אַזן טָרָגָעָן דאס פָּאָטָאָנָרָעָל בְּמַעַט אַיזן דער לְוֹפְּטָעָן. סְ'איָן אַז אַוְאָרְעָמָעָר, ווֹיְכָעָר אַסְנְדְּרִינְגָּעָר טָאָג. די זוֹן בְּרָאָט נִיט, בְּרִיחַת נִיט, נָאָר זַי גְּלָעָט אַזְן צָעָרְטָעָלָט, אַזְן עַם שְׁלִיסָעָן זיך

די אוינגען. און עס וועבען זיך חלומות, זיידענע חלומות. און עס בויען זיך לופטשלאפעער, גאלדענע לופטשלאפעער... אט באַלד איז ער אין דערהייט. און קומט ער צופאָהרען אהוים, אזי דעט ער אויף פֿאָרְץ' אלטען לאַיעוֹן די קאָרטען: "הנה זויט וויסען, און איך האָב לֵיבּ אַיעַר טַקְטַעַר, און אַיעַר טַקְטַעַר האָט לֵיבּ מִידְּ—". אט באַלד נאָך אַ האַלכּע שעה, נאָך אַ פֿערטעל שעה. אט איז שוין דאָס בעקאנטער באָראָניעפֿאָליע, זער וואָלד, דער לאָן. די סְלָאָרְדִּ בִּישְׁטְשָׁעַ", די ווינטמייהָלען, וואָס זעהען אויס פֿוֹ דערווויטען ווי ריזען, וואָס מאָכּען מיט די הענד: "אַהערצעזונִ אַהערצעזונִ...". נאָך עטלייבּע מײַנט — און אַט איז שוין דער הוּא. די גְּרוּסָע ווּוַיְסָע שטוב מיט די צוּווִי גָּאנִיקָעַם. ניִזְנַן. עס איז אַ סְפָּקָע, אַוְיבּ עס קָאָזֶן זיַּוְן אַ גְּרָעָטָרָע שְׁמָחָה, ווּן אַיְזַן אַיְגַּעַן קִינְדְּ קָוּמָט אַ בְּפֿרִירְהַתְּעַר אַהוּים צוֹ די פֿאָטָעָר אַן מְטוּחָה. דער הַלְּדָה האָט גַּעֲהָט צוֹ דער צעהלען אַן צוֹ דערצעהָלָעַן נְסִים וּנְפָלוֹת בְּנוֹם "פֿרִיזְיוֹ" — יציאת מצרים! נאָר דאָס סָאמָע ווּוְיכִינְסָטָע, ווי ער האָט זיך גַּעֲהָאָט גַּעֲגְּרִיָּט, האָט ער נִיְּטָר דַּעֲצַעַהָלָט, אַן די קָאָרטען האָט ער פֿאָרְץ' אלטען לאַיעוֹן נִיְּטָר אַוְיפֿגְּרָעָטָט... דאָס האָט ער אַפְּנָעַנט אוּפְּ מַאֲרָגָעַן, אוּפְּ שְׁפָעָטָר... אַן דָּרוּוֹיְל אַיז פֿערביַי גַּעֲגְּנָנָעַן אַ טָּאג אַ טָּאג, אַ ווֹאָד אַן אַ ווֹאָד. בֵּין עס אַיז גַּעַזְנַעַס אַ קָּאָטָאָסְטָרָאָפְּ גַּאֲרָ אַוְמָעָרִיכָּט. דָּוֹרָק אַ זַּוְתִּינְגָּן פֿאָרְץָ שְׂוִין, וואָס האָט דֻּעָם אלטען גַּעֲפָעַנט די אוּגָעַן אוּפְּ דֻּעָם רַאֲמָאָ... דאָס אַיז גַּעַוּוֹן אַ אַידִינָעַ אַ חַכְמָה מִיט אַ ווּוִיטָעַן קוֹק, דֻּעָם אלטענס אַ קָּרְבָּה פֿוֹ בָּאַרְדִּיטְשָׁעַוּ, מִימְּן נַאֲכָעַן טַוְיבָּע. מִיר רַופָּעַן זַיְדִּי "מוּכָע טַוְיבָּע פֿוֹ בָּאַרְדִּיטְשָׁעַוּ". אַן אַיְהָר ווּעַט זיך באַקעַנָּעַן מיט אַיְהָר, ווּעַט אַיְהָר זעהען, אַן דער נַאֲמָעַן פָּאָסְט אַיְהָר. נאָר ווּעַגְעַן אַיְהָר אַ בעוֹנְדָעַר סָאָפִיטָעַל.

די מומע טויבע פון באָרדיטשעוו

די אַסְטָרֶתֶן דִּיאַ מֹמֵעַ טוּבָעַ פָּוּן בָּאַרְדִּיטְשְׁעָוָן

די מוהמע טויבע קויפט נאך די יונגעלייט. — דער אלטער לאיעו ווערט געוואחר
פונגס טו. — די קאטאסטראפה. — דער העדר לאזט זיך אין דער וועלט
אריזו א בעלעדיגטער. — מע החפט איבער זיין ער בערעה, אוון ער
בלאנזעט אין דער פינטערער נאכט.

ין דער אמת'ען האט זי דארט קיינעם ניט אַנְצִי
געקרט קיון מומען. סך הכל אוון זי געווען דעם
אלטער לאזעום א קווינען. נאר, ווי געואנט, דער
נאכטן «מוּמֵעַ» האט איהר געפאסט צום פנים,
א אידינע ניט קיון שעהנען. מיט א ראנטני
געפינטעלט פנים אוון מיט א לאנגער נאזו. האט
זוי פערמאנט א פאר זעהר קלונע אויגגען, וואס איז זוי לוכען אויף
אייך, נעמען זוי איז דורך אוון דורך. בי איהר מאן, זאנט מען.
געחט זוי איז ספאדייך, פיהרט אלע געשעפען, אוון זאנץ רײַיך.
אוון געקומווען איז זי אהער צונאסט נאך א סך יאהרען, וואס מע החט
זיד ניט גיעעהן.

פערשטעהט זיה, איז פאר איז מומען, וואס איז געקומווען אוש
פָוּן בָּאַרְדִּיטְשְׁעָוָן, האט דאס פריצישע לעבען איז דארף אויסגעזעהן
גענוג נוי אוון ווילַה, אוון זי האט אויף יעדער זאך געלוקט מיט
אייהרע באַרְדִּיטְשְׁעָוָן אויגגען אוון האט יעדער זאך בעוואונדרט.
מיט דעם אלטערן לאיעו איז זי געווען אויף "דו". איז האט איהם
אלסידינג אַרְוִיסְגְּעוֹאנְט, וואס זי דענטט אוון וואס איהר געפֿעלט
אוון וואס ניט.

למשל, איהר איז געפֿעלען דאס לעבען איז דארף, די לופט.

די קיהען, די פערד, די פרישע מילך, וואס הערט זיך פון דעם די פאשע, דאס ברויט פון די איגענען וויויצען. אלעס שמעקט מיט ערדר, איגענען הארעוואנייע — אלסידינג גוט, אויסגעצייבענט גוט. אפילו דארדי דער נאטומענש איז איהר געפעלען. איז זיך אבער ניט אינפערשטאנען מיט איהר קווענס דיסציפילין, וואס ער פירחט זיך שוין צופיעל מעשה פריז. א איד א פאמעהשטיך — לוייט איהר פערשטאנד קלעפעט זיך עפֿים ניט... אדרער א שטיינער לאמיר זאגען דאס, וואס ער איז אנטער פאסעסאר, א ליבאהבער פון ערדר — מהכתייה, אכבי נאט העלטט מע קאו מאכען געלז, ווערטען א נבר, פאר וואס ניט? זיך וואלט זיך אפֿשר איז ניט אפֿגונענט דערפֿון... נאר צו וואס דארפֿ מען זיך איזו דערווויטערען פון אידיען? — אט וואס זיך פערשטעהט ניט. פאר וואס פאהרט ער ניט אידויים קיון באחסלאו, איז עס קומט א אידישער יומן טוב? און ווידער האלט זיך איהם פאר, למאי ער לאכט אט פון איז� ערהייכען אידען. איזו "אייניקעל" מיט א גריינער שאל, וואס פער בלאנעט צו איהם נאך אנדבה? א נדבה גיט ער און נאך מיט א ברויטער האנער, נאך ער מאכט חזוק פון'ס אידען. "אםעהר נאכט ניט און מאך ניט חוץ...". איזו טענעם מיט איהם די מומע טuibע פון באידיטשען.

און נאך א זאך. דער מומע טuibע איז געפעלען דער להעה רער. א גאנץ פיוינער בחור — מע קאו ניט זאגען. און א קענער. און דערצו נאך א "טאטענס א קינד" — איז דאר אודראי גוט. נאר וואו שטעהט דאס געשרייכען, איז א לעהער דארפֿ זיין א נאחיםטער מהותן מיט דער שיילערין? און לוייט איהר מיינונג איז דער דאזונער לעהער שרײן צו א נאחיםטער מהותן מיט זיין שיילערין, פון וואגען וויסט זיך דאס? — די מומע טuibע וויס. די מומע טuibע האט איז אוניגן. די מומע טuibע האט זיך געגעבען די מיה נאכט צוקומען דעם יונגען פאר אויש טרייט און שריט און זיך האט אליאן געוועהען מיט איהר אוניגען, ווי זוי האבען געגעבען פון איזן טעלער. וואו איז דאס געווען? בוי דאדין. די מומע טuibע פון באידיטשען

האט שוין באָלֵד פּוֹזֶם ערשותען טאג בעמערכט, אָז דאס מײַדרעל
„געַת אָוִים נָאָכָן בְּחָורָה“ אָנוּ אָז דער בחור אַיז „זַי כְּבָרָה נָאָכָן
מַיְדָעָה“. ... דאס זעהט אָרוּם, האט זי גַעַזְגַעַט, יַעֲדָעָר מַעֲנַשׁ, סִירְדָעָן
אָפְשָׁר דָעָר, וּוְאָס אַיז אָדָעָר אַ בְּלִינְדָעָר אָוִוָּק בַּיַּדְעָ אָוִינְגָעָן, אָדָעָר
ער ווּיל נִיט זַעַהַעַן וּוְאָס בַּיִ אִיחָם אָוְנְטָעָר דָעָר נָאָזָהָט זַי...
סְאַיז גַּאנְץ גַּעַנְגָּן, האט דַי מַוּעָט טַוְיבָּע גַּעַזְגַּעַט, מַעַזְלָזָל זַי
צַוקְקוּעָן, וּוְיַי צַוְוַי זַעַצְעָן בַּיִם טַישָׁ אָנוּ וּאָרְפָּעָן זַי דָוָרָק מַוְתָּ
אַ קָּופָק, רַעֲדָעָן זַי אַיבָּעָר מַיְתָּ דַי אָוִינְגָעָן... פּוֹן דַעְמָאַלְט אָנוּ,
זַעַגְנָט זַי, האט זַי פּוֹן זַי קִיּוֹן אָוִיגָן נִיט אָרְאָפְנָעָלָזָט. דַי מַוּעָט
טַוְיבָּע האט זַי נִיט גַעַפְוִילָט נַאֲכָקְקוּעָן נַאֲךָזָי. בָעַת זַי זַעַצְעָן
אוֹ לַעֲרָנְגָן, בָעַת זַי גַעַהַעַן שְׁפָאָצְיעָרָן, אָדָעָר בָעַת מַעַזְעָט זַי
פָאָהָרָעָן.

איַיּוֹ מַאְל — אָזָוִי האט דַי מַוּעָט טַוְיבָּע דַעְצָעַלְט פָּאָרָן
אַלְטָעָן — האט זַי זַי בעמערכט אַרְיִינְשְׁפָאָצְיעָרָן צָוָם דָאָדִי דָעָם
עַקְאַנְגָּם אֵין שְׂטִיבָעַלְעָ אָרְיוֹן. אַיּוֹ אַיְהָר דַי מַעַשָּׁה באָלֵד נִישָׁט
גַעַפְעָלָעָן: „וּוְאָס האָבָעָן אַזְעַלְכָעָ קִינְדָעָר אָזְהָוָן בַּיִם עַקְאַנְגָּם
אַיְנָם אַרְעָמָעָן שְׂטִיבָעַל?“ פּוֹלְטָזְיַזְלָזָן דַי מַוּעָט טַוְיבָּע פּוֹן
בָאָרְדִּיְתְּשָׁעָן, אָנוּ חָאָפָט אַ קָּופָק אָרְיוֹן צָוָדָן דָעָם עַקְאַנְגָּם הַדָּבָר
פָעַנְסָטָעָר אָנוּ דַעְרוֹעָחָם, וּוְיַי פָאָרָעָל עַסְעָן בַּיַּדְעָ פּוֹן אַיּוֹ
טַעַלְעָר. וּוְאָס זַי האָבָעָן גַעַגְעָטָעָן — וּוּוִיסְטָזְיַזְלָזָן. נַאֲרָ גַעַזְעָהָעָן
האט זַי, זַי זַאָל אָזָוִי גַעַהַעַן אַלְדָאָס נָוָטָן, וּוְיַי עַסְטָ אָנוּ מַעַדְעָט
אָנוּ מַעַלְאָכְטָן... „אַיּוֹ דָאָדִי מַמָּה נִפְשָׁד: אַיּוֹ דָאָס אַ שְׂדוֹד —
אַיּוֹ מַחְכִּיתָן. בַּעֲדָאָרָעָן דָאָד טַאָכָטָעָ מַאָמָעָ וּוּיסְטָן. אַלָּא, וּוְאָס
דָעָן — סְאַיּוֹ אַ לַיְבָעָ? אַ רְאָמָאָן? בַּעֲדָאָרָעָן דָאָד אַוְרָאָיָ טַאָכָטָעָ
מַאָמָעָ וּוּיסְטָן דַעְרָפָן... וּוְאָרוּם סְאַיז אַ סְפָק גַעַזְעַטָּעָר אָנוּ בעַסְטָר
אָנוּ שַׁעַהַנְעָר גַעַבָּעָן דָעָר טַאָכָטָר פָאָר אַ חָתוֹן אַיּוֹ אַרְעָמָעָן לְעוֹהָרָעָר,
וּוְאָס פָעַרְמָאָגָט אֵין גַעַנְצָעָן אַיּוֹ פָאָר הַעַמְדָעָר, אַיְרָעָר וּאָרְטָעָן
בִּין דָעָר דָאָזְגָעָר לְעוֹהָרָעָר וּוּטָט אַנְטָלוּיְפָעָן מִיטָּ דָעָר טַאָכָטָר אֵין
אַ פִוְנְסָטָעָרָר נַאֲכָט קִיּוֹן בָאָהָסְלָאָוֹן, אָדָעָר קִיּוֹן טָאָרָאַשְׁטָשָׁע, אָדָעָר
קִיּוֹן קָאָרְטָוֹן אָנוּ דַעְרָטָעָן שְׁטָעַלְעָן אַ שְׁטוּלָעָ חָוָתָה...“

את דאמ זענען געוווען די טענות פון דער מומע טויבע, ווי
עם האט זיך נאכדרעם אַרְזִיסְבָּעוֹיִיזָעַן. אָנוּ ענדרעט האט זיך דאמ אַירָה
קוזען בסוד סודות, אַהֲלָבָע שעה פאר אַירָה אַוְעַקְפָּאַחָרָעַן, אָנוּ
אַירָה ווערטער האבען געפונען אַיּוֹ אַפְּקַלְאַגְּנָג אַין האָצָעַן פֿוֹן טַמֶּט
אלטען לאַיעָוֹן, וואָרוֹם אוֹ ער אַיּוֹ אַרְזִיסְגָּעָנָגָעָן מִיט זַיְוִין קְרֻבָּה
זַי צַו בְּעַגְלִיטָעַן, אַיּוֹ ער גַּעֲוָעָן אַצְּעַקְאַכְּטָעַר אָנוּ האָט דַעַם
גַּאנְצָעַן טָאג נאכדרעם נִיט אַוְיִסְגָּעָרָעָדָט מִיט קִינְעָם אַזְוָרָט
אַפְּיָלוֹן. ער האָט זַיְך פְּעַרְשָׁפָאָרָט בֵּי זַיְך אַיּוֹ חַדְרָא אָנוּ האָט זַיְך
שַׂוִּין כְּמַעַרְתָּה יְעַנְעָם טָאג נִיט בעוֹיוֹעַן.

אוֹוֹף דער נאכט אַיּוֹ גַּעֲמָעָן צַוְּפָאַהָרָעַן דַעַר זַוְּחוֹן דַעַר מִשְׁכָּילָן,
יְהֹוּשָׁעֵעַן, אָנוּ אַיּוֹ שַׁוִּין גַּעֲלִיבָעָן נַעֲכִינָעָן אַיּוֹ סַאְפִּיעָוָקָעַן. עֲפִים
הָאָט זַיְך זַאָרָטָהָן. עֲפִים הָאָט זַיְך גַּעֲקָאָכָטָן. מַעַד הָאָט זַיְך
פְּעַרְשָׁלָאַסְטָעַן מִיטָּן אַלטָּעַן אַיּוֹ דִּי אַלְקִירָטָן אָנוּ מַעַד הָאָט זַיְך גַּעַנְ
סָודָעָטָן. מַעַד הָאָט גַּעֲחַאַלְטָעַן גַּעַחַן אַוְיָפְּיָן שְׁפָאַצְרָמִיטָן לְעַהְרָעָר — הָאָט
הָאָט זַיְך גַּעֲלִוְיָבָעָן גַּעַחַן אַוְיָפְּיָן שְׁפָאַצְרָמִיטָן. דִּי שְׁיָלָרָוִן
מַעַן זַי אַפְּגַּעַהָאַלְטָעַן. צָום טִיש אַיּוֹ מַעַן נִיט גַּעֲנָגָעָן אלָעָן אַיּוֹ
אַיּוֹנָעָם, וּוֹי אלָעָן טָאגָן. נַאֲרָיָעָר בְּעַזְוָנָדָעָר אַיּוֹ גַּעֲמָעָן אַיּוֹ
אַיּוֹ אַנְדָעָר צִיְּמָת, אַפְּגַּעַנָּעָסָעָן, אַוְפְּגַּעַנְשְׁטָמָעָן אָנוּ אַוְעָקָץ זַי זַיְך.
עַם אַיּוֹ פְּאַרְגָּעָקָמָעָן אַיּוֹ דַעַר דָּאַזְוָנָעָר שְׁטוּבָעָן עֲפִים אַוְנָגָעָוָהָכָבָד
לַיְכָעָט. אַמְּדָרָע שְׁטִילְקִיָּטָן. דִּי גַּוְיִזְמָעָ שְׁטִילְקִיָּטָן, וּוֹאַמְּטָרָעָט
אַרְיוֹן פָּאָר אַשְׁטוּרָם... וּוֹעֵר וּוֹאָלָט זַיְך דָּאָט גַּעֲקָאָנָט רִיכְטָעָן.
אַיּוֹ אַפְּאָר פִּיעַלְדִּירִיטִינָג וּוּרְטָמָעָ, וּוֹאָס דִּי מַמְעָט טְוִיבָעָ פֿוֹן בָּאָרָר
דִּיטְשָׁעוֹו הָאָט אַרְיִינָגָנוֹו אַרְפָּעָן, זַאֲלָאַנְאַרְבִּיטָעָן אַזְאָחַתָּה אָהָוָה
ברַעֲנָגָעָן אַיּוֹ אַיְבָּעָרְקָעְרָעָנִישׁ אַיּוֹ אַשְׁטוּבָעָ? עַם קָאָן זַיְין, אַיּוֹ
וּוֹעֵן דִּי מַמְעָט טְוִיבָעָ זַאֲלָגָעָ רַעֲזָלְטָאָמָעָן, וּוֹאָלָט זַי זַיְך נִטְ
אַרְיוֹנָגָעָמִישׁ אָהָיָן, וּוֹאָס מַעַד דְּאָרָהָנִיטָן. עֲרִשְׁתָה הָעַט שְׁפָעַטָּעָר אַיּוֹ
אַצִּימָת אַרְוֹם אַיּוֹ גַּעֲוָעָן וּוֹיסָעָן פְּרִיחָעָר, אַיּוֹ זַיְך נִטְ
בָּאַרְדִּיטָשָׁעוֹו הָאָט בָּאַלְדָה חַרְתָּה גַּעֲהָאָט אַוִּיל דַעַר גַּאנְצָעָר מַעְשָׁה
אַוְוֹזָה הָאָט גַּעֲוָאָלָט חַאְפָעָן צְרוּיקָה, נַאֲרָסָאָזָה זַיְוָעָן זַי שְׁפָעָט.

האט זי פערקערשאָוועט דעם דישעל און גענוּמוּן אַינְטַעֲנָעָן מֵיטֵן אלטָעָן, אָז דָּאָם אָוּמְגָלִיךְ אַיְזָן אַיְגָּעָנְטָלִיךְ נָאָר נִיט אָזֶוִי גְּרוֹיסָן, אָז אָז זַי וְעַתְּ נִיט, וְוָאָס הָאָט מַעַן זַיְדָּא אָזֶוִי צַוְּעָגְרָעָן? וְוָאָס אַיְזָן שְׁוֹלְדִּינְגָּד דָּעָר בָּחָור, וְוָאָס עָר אַיְזָן אַרְעָם? «אַרְעָם אַיְזָן קִיְּוָן שְׁאַנְדָּעָן», אָזָן «גְּלִיכָּן בַּיְגָּטָן», אָזָן נָאָר אָזֶוִי צַוְּעָגְרָעָן וְוְעַטְּרָעָן הָאָט זַי אַיְזָן אַיְהָם אַרְיִינְגְּרָעָטָן. עַס האָכָּעָן אֶבְּעָר נִיט גַּהְאָלְפָעָן שְׁווֹן קִיְּוָן וְוְעַטְּרָעָן. דִּי גַּנְצָעָן טָעָנָה פּוֹסָם אַלְטָעָן אַיְזָן גְּעוּוֹן, אָז צְוָם בָּחָור אַיְגָּעָנְטָלִעָד הָאָט עָר גְּרוֹנִים. נָאָר וְיַי אָזֶוִי הָאָט מַעַן גְּעוּוֹאָגָּט פִּיהָרָעָן אַרְאָמָּאָן בַּיְגָּטָן אַיְזָן שְׁטוּב אָחָן זַיְן וְוְיסָעָן? אָז אָז זַיְן טָאָכְטָעָר זָאָל גְּעַמְּעָן אַחֲתָן אַיְזָן אַרְעָם בָּחָור האָרט אַיְהָם אָזֶוִיד נִיט. נָאָר וְוָאָס דָּעָנָן? וְוְעָן עָר, אַיְהָר פְּאָטָעָר, זָאָל אַיְהָם גְּעַבָּעָן. נִיט זַי זָאָל אַלְיוֹן זַיְדָּא אַוְיסְקָלְדִּוְיבָּעָן, נָאָר נִיט האָכָּעָן זַיְדָּא אַנְגָּפְרָעָנָט בַּיְגָּטָן! אַט דָּאָם הָאָט אַיְהָם גְּעַפְּרָעָנָט מַעְהָר פּוֹן אַלְסְדִּינְגָּן.

דִּי אַלְעָטָעָן מִיט דִּי רַעַד אַיְזָן מַעַן גְּעוּוֹאָירָעָ גְּעוּוֹאָרָעָן ערְשָׁת נָאָר דָּעָם, אַיְזָן אַצְּיָּט אָרוּם. דָּעַמְּאָלָט אֶבְּעָר הָאָט דָּאָם פְּאָרְפָּאָלָק, וְיַי דִּי כְּשָׂרָעָ לְעַמְּעָלָה, גִּישָׁת גְּעוּוֹאָסָט, וְוְעָר עַס הָאָט זַיְן גְּשַׁלְיוּעָרָט. זַיְיָ האָכָּעָן נָאָר גְּפִיהָלָט, אָז עַפְּסָקָאָכָּט זַיְדָּא. וְוָאָס וְוְעָט זַיְדָּא אַוְיסְקָאָכָּעָן — וְוְעַלְעָן זַיְן זַעְהָעָן מַאְרָגָּנָן. דָּעָר פְּרִיהָמָאָרָגָּנָן וְוְעָט זַעְגָּנָן... .

אָז אָז סָאָז גְּקָמוּן דָּעָר פְּרִיהָמָאָרָגָּנָן אָז אָוְנוּיָּר הָעָלָד אַיְזָן אַיְפָּגָעָנְטָאָנָן, הָאָט עָר שְׁוֹן נִיט גְּעַטְּרָאָפָּעָן סִינְיָעָם. נִישְׁתָּדָעָם אַלְטָעָן, נִישְׁתָּדָעָן זַיְן פְּרוּי, נִיט דָעָם זַחְן, נִיט זַיְעָר טָאָכְמָעָר. וְוְאוֹ זַעְגָּנָן זַיְיָ אַלְעָטָעָן? אַוְעַקְעַנְפָּאָהָרָעָן. וְוְאָהָהָן — מַעַן וְוְיסָט נִיט... . פּוֹן דִּי מַעְנָשָׁעָן אַיְזָן הוֹיָף קָאָן קִיְּנָעָר נִיט זַעְגָּנָן, אַוְיפֵּן טִיש אַיְזָן גְּעוּוֹעָן אַנְגָּנְרָיִיט פּוֹן זַיְנָעָטָוּעָגָּעָן אַפְּאָקָעָט. גְּעַפְּרָעָנָט דָעָם פְּאָרָק עַטְּהָאָפָּט צַוְּעָפָּינְיָן אַרְבִּיעָאָגָּר, אַיְזָן עַרְלָעְחָרוֹגָּן. צְוָם סָוָה אַיְזָן אַיְזָן פְּאָקָעָט נִישְׁתָּדָעָן קִיְּוָן אַיְזָן וְאָרָט אַפְּיָילָן. דָּאָרָט אַיְזָן גְּעַלְעָנָן נָאָר גְּעַלְעָן — דִּי שְׁכִירָות, וְוָאָס האָכָּעָן זַיְדָּא צְעַנוֹיָּפָּגָעְלָיְוָעָן פָּאָר דָּעָר גְּאַנְצָעָר צִיּוּט — אָז מַעְהָר גְּרוֹנִישָׁט.

אייז הויף אייז געשטאנען גרייט פויז'ס לעהרעערס וועגענו א שליטען
 (אייז מיטען ווינטער אייז געוווען די געשיכטע) אוון א ואראמעע
 "באראאניצע" אויף אײַינצ'ז בעקממען די פים. פויז די מענשען אייז נושט
 געוווען אָרוֹויַּסְּצָּוּבְּעָקְּמוּן קִיְּוִן אַיְּנָצִּיגְּ וּוְאַרְתָּטְּ. אָפִילְּוּ דָּאָרִיְּ דָּעֵר
 עֲקָנָנָמָּם, וּוְאָסְּ וּוְאָלָּט זִיד פָּאָרְזְּ לְעַהְרָעָרְ אָוּן פָּאָרְ דָּעֵר שִׁילְעָרְוִוְן
 גַּעֲלָאָטְּ שְׁנִיְּדָעְוּן די דָּעָנָדְּ, הָאָטְּ אַוְיָף אַלְעָן אַכְּפָרְעָגְּעָנָשְׁעָן גַּעֲנָעָטְּ
 פָּעָרְטְּ נָאָרְ מִיטְּ אַקְּנִיטְּשָׁ מִיטְּ דיְ פְּלִיאִיצָׁסְּ אָוּן מִיטְּ אַזְּפָצָן.
 דיְ מָוָרָא פָּאָרְזְּ אַלְטָעְנָ אַיְּזָ בִּיְּ אַיְּהָם גַּעֲוָועָן שְׁטָאָרָקָעָרְ פָּוּן אַלְעָץְ...
 דָּעָרְפָּוּן אַיְּזָ דָּעֵר בְּעַלְעָרְגָּטְּרָעְ לְעַהְרָעָרְ גַּעֲוָאוָרָעְנָאָנָךְ מַעְהָרְ אַוְבָּגָעְנָ
 רָעָגָטְּ. עָרְ הָאָטְּ זִיד פָּעָרְלוּרָעְן, נִישְׁתְּ גַּעֲוָאָסְּטָן וּוְאָסְּ צָוְתָהָוּ. עָרְ
 הָאָטְּ זִיד אַפָּאָרְ מָאָלְגָּעָמָעְן שְׁרִיבָּעָן אַבְּרִיעָה, פְּרִיעָהָרְ צָוְתָהָוּ
 אַלְטָעְנָ. דִּעְרָנָאָרְ צָוְתָהָוּ צָוְתָהָוּ "מְשֻׁבָּלְ". דִּעְרָנָאָרְ — צָוְ דָּעֵר שִׁירְ
 לְעָרְיוֹן. עָמְ הָאָטְּ זִיד אַבָּעָרְ נִיתְּ גַּעֲשִׁיבָּעְן. אַקְּטָאָסְּטָרָפָּאָפָּעְ אַיְּזָ
 דָּאָסְּ גַּעֲוָועָן אַגְּרוּסָעְן. נָאָרְ אַוְיָף אַזְּאָ פָּאָטָשָׁ אַיְּזָ פְּנִיםְּ הָאָטְּ עָרְ
 זִידְּ נִיטְּ גַּעֲרִיכְמְ... עָמְ אַיְּזָ אַיְּהָם גַּעֲוָועָן אַבְּזָוּן. אַבְּזָוּן פָּאָרְ
 זִידְּ אַלְיָוּן אַיְּזָ אַיְּזָ פָּאָרְ דיְ מַעְנָשָׁעָן... עָרְ הָאָטְּ דָּעְרִיבָּרְ נִיטְּ גַּעֲמָאָכָטְ
 קִיְּוִן לְאַגְּנָעָ שִׁיחָותְּ אַיְּזָ אַזְּדָיְדָעְנָשָׁעָן. עָרְ הָאָטְּ דָּעְרִיבָּרְ נִיטְּ גַּעֲמָאָכָטְ
 הָאָטְּ זִידְּ גַּעֲלָאָטְּ פִּיהָרָעָן צָוְ דָּעֵר סְטָאָנִיצָּעָ, בְּכָדְיָ צָוְ פָּאָהָרָעָן פָּוּן
 דָּאָרְטָעְנָ — וּוְאָהָיָן? עָרְ וּוְיָסְּ נָאָרְ אַלְיָוּן נִיטְּ וּוְאָהָיָן. וּוּאָוּ דיְ
 אַיְּגָעָן וּוּעָלָעָן טְרָאָגָעָן... נָאָרְ דָּעְרוּוֹיְלְ, אַיְּדָעְרָ עָרְ קוּמָטְ צָוְ דָּעֵר
 בָּאָהָן סְטָאָנִיצָּעָ, הָאָטְּ עָרְ גַּעֲהִיטָעָן דָּעֵם קוּטָשָׁרְ זִידְּ אַפְּשָׁטָעָלְעָן
 אַיְּזָ בָּאָרָאָנִיעָפָּאָלִיְּ — דיְ פָּאָסְּטִיסְּטָאָנִיצָּעָ, פָּוּן וּוּאָנָעָן סָאָפִיעָוּקָא
 בְּעַקְוּמָטְ אַיְּהָרְ קָאָרְרָעָסְפָּאָנְדָנָעָן. אַיְּזָ בָּאָרָאָנִיעָפָּאָלִיְּ הָאָטְּ דָּעֵר
 הָעֶלֶרְ פָּוּן דָּעֵר בְּיָאָנָאָפָּיְעָ גַּעֲהָאָטְ אַפְּרִינְדְּ. אַיְּהָרְ קָעָנָטְ אַיְּהָם.
 דָּאָסְ אַיְּזָ גַּעֲוָועָן דָּעֵר סָמָאָטְרִיטָעָלִיְעָ פָּוּן דָּעֵר סְטָאָנִיצָּעָ, אַדְרָעָרְ דָּעֵר
 פָּאָסְטִיםְטָעָרְ מַאְלִינָאָוּסָקְיְ

בְּטוּבָעְ אַיְּזָ מַאְלִינָאָוּסָקְיְ דָּעֵר פָּאָסְטִיםְטָעָרְ גַּעֲוָועָן אַגְּנוּ
 אַכְּבָאָרָנִיקְ, אַיְּזָ הָאָטְּ לְיַעַבְּ גַּעֲהָאָטְ, וּוּיְמִירְ וּוּיְמִיטָעְןְ שְׂוִיןְ, דָעֵם
 טְרָוָנָקְ. פָּוּנָםְ אַלְטָעְנָ לְאַיְּוּוּסְ פָּאָסְעָסְיָעָסְ הָאָטְּ עָרְ גַּעֲהָאָטְ אַפְּטָעְ
 מְתָנָהָתְ אַזְּקָעָלְ וּוּיְזָ, אַזְּגָעָנָ שְׁטוּרָיְ, אַמְּאָלְ אַונְטָעָרְ אַיְּמָ

טוב א מזומנעו מטבח. מיט'ז לעהרער און מיט דער שיילעדיין האט ער געללאגנעו בלאט, און בכל געוווען א גוטער נוי.

בי איהם האט זיך דאס דער לעהרער אפגעשטעלט און פאר איזהם האט ער אביסעל אנטפלעט זיין הארי. ער האט געהאט א מיין ערביי, וואס איז בעשטאגנעו אין דעם, און ער, מאלינאוסקי, זאל זיין דער שליח אוייף איבערצופעלען קאנטראכאנדע — א בריעף צו לאיעו'ס טאכטער און איבערשיקען. פון איהר, אובס'ז'וועט זיין, אייזו ענטפער. אויסגעהערט די בקשה, האט דער פאסטמייסטער מאלינאוסקי אויסגעציזוינען א האנד און געשווואחרען בי נאט, און טאמעד גלויבט מעו איהם ניט האט ער זיך איבערגעצלט', און ער ווועט אויספאַלעגן אַלְסְדִּין אויפו בעסטען ארט. און איזו ווי עס אייזו, הייסט עס, געללאגטען געוואָרען צווישען גוטע פרידן א געשעפט, בעדראָרֶפּ מען דעם אַפְּמָאָר בעגעצען מיט אַבְּיַסְעָל בראנָן בען און פערביישען צוֹט אַהֲרִינְגּן. עס האט ניט געהאָלְפּעָן קיז שום תירוץ. מע האט זיך אַוּקְעָנְגּוּעָצֵט בַּיּוֹדָע אָנוּ מע איזו ניט אויפגעשטאנען בייז דאס פְּלָעַשְׁעָל אִיז געוואָרען לְיִדְיָינְגּ אָנוּ מאָז לִינְגְּאָוּסְקִי אִיז געוואָרען מלָא אָנוּ האט זיך אַרְמְגְּנָחָפּט קושען מיט'ז לעהרער אָנוּ זיך פערשוֹאָהָרָעָן נאָד אַמְּאָל, אָנוּ נאָד אַמְּאָל זיך אַיבְּרָגְּנָעָצְלָמִ'ט, אָוּ ער ווועט זוינע בריעף אַיבְּרָגְּנָעָטָן צו לאיעו'ס טאכטער גְּלִיאִיד אִיז די הענד אַרְיוֹן — ער מען שוין זיין רוחהיג. זוארום מאלינאוסקי אָז ער זאנט אַוְאָרט אִיז היליג ...

אָנוּ בְּדַהוּ: די ערשותע עטלייכע הייסט פְּלָאָם פִּיעָרִינְגּ לְיֻבּעַ בְּרוּעָה, ווֹאָס דער הַלְּדָר האט אַיִּם צוֹגְעִשְׁקָת אַיִּינְסָ נאָד דאס אַנְדָּרָעָר, האט דער פָּאַסְטְּמִיּוֹסְטָר מאלינאוסקי, ווי עס האט זיך אַרְיוֹסְבָּעוֹזְיוֹן נאָכְרָעָם, אַיבְּרָגְּנָעָבָעָן אַקְוָרָאָט צוֹם אלְטָעָן לְאיְיעָוּ אִיז די הענד אַרְיוֹן ... עס אִיז דעריבָּר גְּרִינְגּ צוֹ פְּעָרְשָׁטָעָה, אָז קִיּוֹן ענטפער האט ער אוייף זוינע הייסט פְּלָאָם פִּיעָרִינְגּ בריעף נוֹט בעקומו. אָנוּ עס אִיז דעריבָּר גְּרִינְגּ צוֹ פְּעָרְשָׁטָעָה, אָז ער האט אַזְוִי לְאָנְגּ גְּשִׁרְיָבָעָן בְּרוּיְולָעָךְ ביְזָ — ער האט אויף געהערט צוֹ שְׂרִיבָעָן.

וואס בערדייטען די דזוייגע פינטעלעך? זוי בערדייטען אַאנגע פינסטערע נאכט. אַלעס אַיּוֹ אַיְנֶגֶן ווּוִיסָלֶט אַין אַ גַּדְיכְּטָעָן נְעָבָל. דָּרָר עַל עַנְדָּר וְאַנְדָּרָר טַפְּטָט דָּעַם וּוּגַן. עַר שְׁלָאָנָּט זַיֵּד אַלְעֲמָאָל אַוִּיאָת אַיּוֹ אַנְדָּר שָׁחוֹיוֹ. אַנְדָּר עַר פָּאָלָט אַרְיוֹן אַיּוֹ אַ גְּרוֹב... עַר פָּאָלָט, עַר האָפָט זַיֵּד אַוִּיאָת, גַּעַת וּוּיְטָעָר אַיּוֹ שְׁלָאָנָּט זַיֵּד אַיּוֹ אַוִּיאָת אַפְּרִישָׁעָן שְׁמִינוֹן אַיּוֹ פָּאָלָט אַיּוֹ אַ נִּיעָר גְּרוֹב... נִיתְּזַעַנְדָּרָג פָּאָר זַיֵּד דיַי לִיכְטִינְגַּע וּוּלְטָט מְחוֹט עַר נָאָר רַיְשְׁקִיטָּעָן, בְּעַנְהָתָ פֻּחָלָעָר, אַיּוֹ פֻּחָלָעָר נְרַעְסָעָר פָּזָ'ם אַנְדָּרָעָר רָעָן... מַעַן קָאוּ נִיתְּזַעְפְּשָׁלָאָנָּעָן זַיֵּד מִיטָּ פֻּרְבָּונְדָּעָן אַיְנוֹגָעָן אַוִּיפְּזָ גְּלִיכְּבָעָן וּוּגַן... מִיטָּ פֻּרְבָּונְדָּעָן אַיְנוֹגָעָן מָזָ מעָן בְּלָאָנוֹזָעָן... אַיּוֹ עַר האָטָ גְּבָלָאָנוֹזָעָט. לְאָנָג גְּבָלָאָנוֹזָעָט. בַּיּוֹ עַר האָטָ זַיֵּד אַוִּיפְּזָ גְּעַשְׂלָאָנָּעָן אַוִּיאָת דָּעַם רַיְכְּטִינְגַּע וּוּגַן. בַּיּוֹ עַר האָטָ זַיֵּד אַלְיוֹן גַּעַפְוָנוֹזָעָן...

דער ערישטער ארייספאהָר

דער ערשטער אַרויספֿאָד.

ער קומט צויפֿאָהרען קיון קיעו און ציהת זיך צו יי גרויסע שטערען פון "השכלת".—
די "אַבלאָוע" אויף עדר אַסְכִּינָה.— ער פרענקט זיך נאָר אַיפֿן העברען
אַישַׁעַן מְשֻׂרָּר יְחִילָּג.— דער מאָכֵר פון "זָאָפִיקִיסִיכִי יְעוֹרְבִּיאָץ"
אוֹן אַ פְּעַפְּעַאָנְגָּסֶל.— ער דער שְׁלָגָט זיך צום מְשֻׂרָּר
יְחִילָּג? אוֹן קְרִינְג אַ קְּלָמָע אַוְפְּנָאָחָטָע.

אַוְהַיָּן פֿאָהָרֶט אַ בְּחוֹרְגַּל, וּוְאַסְּהָט נִיט קְיָוִן הַיָּם אַוְ
וּוְיל עֲפִים דְּעַרְגְּרִיכְעַן? — אַיְן דער גְּרוֹיסְעָר שְׁטָאָדֶט
אַרְיִין, די גְּרוֹיסְעָר שְׁטָאָדֶט — דָּאָם אַיְן דָּרְרַהוּפְּטַי
פְּוֹנְקָט, דָּרְרַעְצָנְטָר, וּאַוְהַיָּן עַס צִיהָת יְהָדוֹן אַיְינְצִיגְנָעַן,
וּוְאַסְּזָכְט עֲפִים אַ טְהוּעָכִי, אַ בְּעַשְׁפְּטִינְגָּנוֹג, אַ פְּרָאַרְ
פְּעָסִיעִי, אַדְרָעָר אַ שְׁטָעָלָע. אַ יְונְגָרְמָאָן הַאָט פְּעָרָ
לְיִירָעָן דָּאָס נְדוֹן, אַדְרָעָר עַר הַאָט גְּנוֹאָרְפָּעָן אַיְן אָוָתְחָן אַוְיָפְּטַי וּוְיָי
בָּעֵל, אַדְרָעָר עַר הַאָט זִיךְ צְעַקְרִיעָנְטָמִיט זִיךְ זִיְּן שְׁוּוֹנְגָּר, —
מִיט זִיְּנָעַן עַלְטָעָרָעָן אַדְרָעָר צְעַנְגָּנָעָן זִיךְ מִיט זִיְּנָעַן שְׁוּתְפִּים, —
וּאַוְהַיָּן לְאַזְוָּט עַר זִיךְ אַזְוָּעָקָעָן? — אַיְן דָּרְרַעְצָנְטָר שְׁטָאָדֶט אַרְיִין
אַיְינְגָּר הַאָט גַּעַהָרָט, אָז אַוְיָהָר דָּרְרַעְצָנְטָר מַאֲכָטָמָע פָּנוֹ שְׁנָיוִי
נְאַמְּעַלְקָעָם אַוְן מַע שִׁיט אַז זַעַק מִיט גַּעַלְד — וּוְאַסְּטָהָט עַר? —
פֿאָהָרֶט עַר אַיְן דָּרְרַעְצָנְטָר שְׁטָאָדֶט אַרְיִין זַוְּכָּעָן גְּלִיכָּן. דָּיאַ גְּרוֹיסְעָ
שְׁטָאָדֶט, דָּרְרַעְצָנְטָר, הַאָט אַיְן זִיךְ אַמְּגַנְּעַטְיוּשׁ קְרָאָפְּט, וּוְאַסְּ
צִיהָת זַיךְ, וּוְאַסְּ לְאַזְוָּט נִיט אָפָּן. אַחֲהַנְצָוּ שְׁלַעַפְּט דָּאָס אַיְיךְ וּוְיָאָ
זַוְּמָפָּן. דָּאָרְטָעָן הַאָטָט אַיהֲרָה, אָז אַיהֲרָה וּוּעַט גַּעַפְּנִיעָן דָּאָס, וּוְאַס אַיהֲרָה
וּוּכְּטָן.

די גְּרוֹיסְעָר שְׁטָאָדֶט אַיְן יְעַנְעַם גַּעַנְעָר, וּוְאַסְּנָוָעָר הַעַלְדָּר
הַאָט זִיךְ גַּעַפְּנוּנָעָן. אַיְן די בְּעַרְיָהמְטוּחָה הַיְּלָגָע שְׁטָאָדֶט קְיָוָעָן. אַחֲהַן
הַאָט עַר גַּעַשְׁטָרָעָבָט אַוְן אַחֲהַן אַיְן עַר גַּעַקְוּמָעָן. זַיךְ וּוְאַס הַאָט עַר

איויגענטליך געשטרעכט? און וואס האט ער געזוכט? — דאס לאווט זיך ניט זאגנעו פאר קלאהה, ווארכט קאנלערעט האט ער נאך אליאז ניט געוואוסט, נאך וואס ער ליעכט זיין נשמה. ער האט איהם געציגגנו איז דער גרויסער שטאדט אריין, וויא ער צייחת זיך א קינד צו דער שיין פון דער לבנה. איז א גרויסער שטאדט וענען פאהראזו גרויסע מאונשען. דאס זענען דיז ליכטגען שטערען. זיאס שיינגען אראפּ צו אונז אויף דער ער מיט זיינר העלער ליכטינקייט פון'ם גרויסען אונגענדליךען היימערוים. דאס זענען דיז גרויסע משכילים, בעריהמתע שריבער אוון פון נאט געבענסטע פאעטען. וואס זיעירע נמען האבען אוזו שעהו געללונגגען איז דיא אויערען פון דיז — ווי איזו זאל איד זוי אנדופען? — נו. "טרכוי החשלה", דיז יונגענטשקע משכילים'להע נאיאווע, אומשלולדיגע בחוריות'להע... דאס איז געוען דער ערשי טער ארויספההר פון אונזער יונגען העלדר איז דער גרויסער וועלט און זיוו ערשותער אריינפההר איז דער גרויסער שטאדט. און אפנען שטעלט האט ער זיך אויף א אירישער אקסניה מיטן' נאמען "רב אלטער קאניעווערים סטאנצייע", איז דעם אונטערשטטען טויל פון דער שטאדט, וואס טראנט דעם נאמען "פאדאַל" און וואו אידען מעגען זיצען. איך זאג, איז אידען מעגען דארטטען זיצען און מז מיך אבער באָלד פערכאנפּען, מע זאל ניט מײַגען, איז חיליה אללע אידען מעגען דארטטען זיוו. דאס ניט. דארטטען מעגען זיוו נאך יונגען אירען, וועלכע האבען דערצו וואוינרכעט — "פראוואוישטעלסטווע". למשל: בעליידמלאכות, פריקאושטשייקען פון ערשטן נידיע, ניקאָד לאיעויסקי סאלדאטען און אזעלכע, וואס האבען קינדרער איז גימֿ נאזווע. דיז אללע איבעריגען אירען חאפען זיך אחרער איריבער ווי. קאנטראבאנד אויף א קוץע צויט און ליעבען איז גרויסער פחרדים, נאך מיטן' חסר פון דעם דוווארטיס און פון'ם אידו דעם נאדויראטעל, אידער פון'ם אידו דעם פריסטאו. און דאס אויך נאך ביז א צויט. ביז עס מאכט זיך איזו "אַבלאַווע" — מע פאלט איבער אויף דיז איז דישע אַבְּנִינוֹת איזו מיטען האַלְכָּעַ נאכט מיט זשאנדרארטונג און מיט

סאלדאטען. אויף זויער לשון וווארך דאס אַנְגָּרוֹפָעָן : „מע מאכט אַ רְעוּזְזַע...“. אָנוּ אוֹ מע גַּעֲפִינְט אַזְוְלְבָעַ מִינִים קָאנְטָרָאַבָּאנְדָע שְׁחוֹרָה. דאס הייסט אַידָעַן אַחַן פְּרָאָוְאַזְיְתָעְלְסְטוּעָס. פֻּעְרָנְעָמֶט מעוֹ זַיְוִי סְקָאַט אַיְזָה פְּלַאיְצְיעַ אָנוֹ מע בְּעֵגְלִית זַיְוִי אַרְוִים מִוּט גְּרוּוּס פָּאָרָאַה, דאס הייסט מַע שִׁיקְט זַיְוִי אָפַט מִיטַּעַט גְּלִיךְ מִיטַּעַט גְּלִיךְ אַהֲיוּם אַיְזָה זַיְוְעָרָע שְׁטָעַטָּט, וְאוֹהָנוּ זַיְוִי עַנְעָן צַוְּ – גַּעֲרִיבָעָן...“.

דאַס האַלְט אַכְבָּעַר קִיְינָעַם נִיט אָפַט פָּוּ צַוְּ פְּאַחֲרָעַן קִיְוּוּוּ. זַיְוִי זַאְגַּט דָעַר דָוָסָס : „וְאַלְקָא בְּאַיְסְטָא וְלוּיָסָס נִיעַחְדִּיט...“. מַע חָאַט טָאַסִּי מַוָּאָרָה, פָּאָר „אַבְּלָאַזְוּעָס“, נַאֲרַ מַע פָּאַחְדָּט. וּוּעֲנָעַן דָעַם זַאְרגָּט שְׁווֹן דָעַר בַּעַל הַבַּיִת פָּוּ דָעַר סְטָאַנְצְיעַ, אָזְדוֹ „רְעוּזְזַע“ זַאְלָאַפְּלוּיְוּפָעַן גְּלָאַט, בְּשָׁלוּם, אָנוֹ מַע זַאְלָחָס וְחַילְחָה קִיְוּן טְרָפָה שְׁחוֹרָה בַּיְזַיְוִי נִישְׁתַּחַפְעַן. זַיְוִי אַזְוִי ? נַגְּנוּ פְּשָׁוֹט : דָעַר בְּעַל אַכְבָּנָה שְׁמִירָת אַונְטָעָר דָאָרָט, וּוּאוֹ מַע דָאָרָט. דָעַר וְוּוִיסָט שְׁווֹן פְּרִיחָעָר וּוּעַן עַמְּדָא זַיְוִי דִי „רְעוּזְזַע“ אָנוֹ מַע נִיט זַיְד שְׁווֹן אַיְזָה : מַע פֻּעְרָשְׁטוּט דִי פְּסָלָעָס חָוָרָה וּוּעֲמָעָן אַוְיפָּא בְּוִידָעָם, וּוּעֲמָעָן אַיְזָה קְעַלְעָר, וּוּעֲמָעָן אַיְזָה קְלִיְידָעָר שְׁרָאַנְכָּל, וּוּעֲמָעָן אַיְזָה קָאַסְטָעָן, אָנוֹ וּוּעֲמָעָן אַיְזָה אַזְוִי אַרְטָה, וּוּאָסָס וּוּעַט נַאֲרַ קִיְינָעַם נִיט אַיְוָנְפָאַלָּעָן. אָזְדוֹ דָאָרָטָעָן זַאְלָאַקְאַנְעָן זַיְוִי פְּרָכְבָּאַרְגָּעָן אַלְעָבָעָד דִי גְּנָעָר מַעְנָשָׂן... אָנוֹ דָאַס שְׁעַנְסָטָעָד דְּעָרְבָּיָי אַזָּה. וּוּאָסָס דִי זְעַלְבָעָדִיָּם, וּוּאָסָס זַיְנָעָן גַּעֲלָעָנָעָן אַיְזָה אַזְוִי מִין פְּרָכְבָּאַרְגָּעָן, אָזְדוֹ זַיְיָ קְרִיבָעָן אַרְוִיָּם אַוְיפָּא נַאֲטָס וּוּלְטָט, מַאֲכָבָעָן זַיְיָ חֹוקָפָעָן דָעַר גַּאֲנְצָעָר מַעְשָׂת, גְּלִיְיךָ וְיָקְנָדָעָר הַאֲבָעָן זַיְד גַּשְׁפְּעַילָט אַיְזָה בְּעַהְעַלְמָעְרָלָעָה, אָנוֹ אַוְיפָּא עַרְבָּסָטָעָן פָּאָל טְרִוִּיסָט מַעְנָה זַיְד מִיטָּא זַיְמָצָא : „עַט ! מַירָּה הַאֲבָעָן אַוְבָּעְרָגְלָעָבָט עַרְגָּרָעָץ צִיְתָעָן אַזָּה גַּעַטְעָרָעָן המַנְטָס !...“.

דָעַר מַחְבָּרָפָעָן דִי דָאַזְוָעָן בְּעַשְׁרִיּוּבָנָגָעָן הָאַט אַוְיפָּא זַיְוִי עַרְדָּת שְׁמָעָן אַרוֹיְסְפָאַהָר אַיְזָה דָעַר גַּרְוִיסָט הַיְלִינָעָר שְׁמָטָאַדָּט קִיעָוָן גַּעַהְאָט דִי עַהְרָעָן אַזָּה דָאַס פֻּעְרָנְגָעָן צַוְּ לִגְנָעָן מִיטָּנָאָדָע אַפָּאָר אַיְדָעָן בַּיְזָה אַלְטָעָר קָאַנְיְעוּוֹר אַוְיפָּא דָעַר סְטָאַנְצְיעַ אַוְיפָּא אַבְּוּדָעָם אַיְזָה חָאַפָּעָן אַצְיְטָעָר. גַּעַוְוָעָן אַיְזָה דָאַס אַיְזָה אַוְינְטָעְרָדָיָן פִּינְסְטָעָרָעָן

נאכט. און אווי ווי די רעוויזיע איז געווען א פַּלְאָצְלִיכָּע, אײַן אָומֶר געריכטע, האבען די זכרום ניט בעוויזען צו חאפען אויף זיה, איד בעט איבער אויער כבוד, די תחתוניים, און די וויבער — זיינער אונטערשטע קלידעלע... א גליק, וואס די „רעוויזע“ האט זיך דאס מאָל ניך גענדיינט, א ניט וואָלטען זוי אָויפֿן בויידעם אָויסגעַי גאנגען פון קעלט. דערפֿאָר אָבער וואָס פֿאָר אָנדולָה איז געווארען, אָז דער בעל אַכְּסָנִיה, רב אַלְטָעָר קָאנְיָעוּוֹר, אָשְׁעָנָעָר אִיד מִיט אָוִוִּיסָעָר בָּאָרֶד, האט זוי אַראָפְּנָעָרוּפָעָן פּוֹנָם בּוּידָעָמָן מִיט אָמָּדָע שְׁפָרָאָךְ צָוֵם גְּרָאָס:

— יהודים בלְאָן קְרִיכְטָ אֲרוּסָם פּוֹן שְׁטוּרְיוֹן גַּעַפְּטָרָטָן די שדים, אַראָפְּטָ פּוֹנָם בּוּידָעָמָן!...

גענדייגט האט זיך דער אַיבָּעָרְשָׂעָר מִיט אָגְּרוּסָעָר שְׁמָחָה, מע האט דער לאָנטָט דעם סָאמָּאוֹאָר אָזֶן מִעְעָד גַּעַטְרָוְנְקָעָן טִיּוֹ מִיט טְרוּקָעָנָעָ בִּיְינְגְּלָעָד אָזֶן מִעְעָד דָּרְצָעָהָלָט נְסִים וְנְפָלוֹת — יציאת מצרים! די שְׁמָחָה אָזֶן אָבעָר בְּאַלְדָּר פָּעָרְשָׂעָטָט גַּעַוְאָרָעָן דָּוָרָךְ דִּים, וואָס דָּרָר בעל אַכְּסָנִיה, רב אַלְטָעָר קָאנְיָעוּוֹר, האט אַראָפְּנָעָלְגָּט אָוִוָּה אַלְעָזָיָן אָוְרָחִים אָמִין קָאנְטְּרִיבָּצְיָעָן צָו אַנְדָּרָהָלְבָּעָן קָאָרְבָּוֹנִים אָוִוָּה אָקָפְּ בְּרִי צָו דָּעָקָעָן די הוֹצָאָות, וואָס די רַעֲווִיזָעָה האט גַּעַקָּאָסָטָן... עַם האבען נִישְׁתָּחָאָגָן גַּעַהָלְפָעָן קִיּוֹ שָׁוֹם פְּרָאָטְעָסָטָן פּוֹן די וּוּבָעָר. זוי האבען גַּעַבָּאָד גַּעַטְעָנָה'עָטָן אוֹ זוי בְּעַדְאָרְפָּעָן נִיט צָאָהָלָעָן גַּעַרְנִיטָן. וּוֹאָרָום זוי גַּעַנְעָן גַּעַלְמָעָן אָזֶן צָו צְוִילָבָן פְּרָעָרְגָּעָנָעָן אָזֶן נִיט צָו מְאָבָעָן גַּעַשְׁפָּעָטָעָן אָזֶן צָו פְּרָאָפְּעָסָאָר זִיְּדָן קוּרְיָעָרָעָן... .

אָזֶן עַמְּגָעָט אָוּוּק בַּיִּזְיָה אָסְדוֹה דָּקְמָיוֹרִים, פְּרָאָפְּעָסָאָר טָאָרָעָן. אִיטְלִיכָּעָן פּוֹן זִיְּדָן דָּרְצָעָהָלָט וְעַנְעָן אַיְהָר קָרָאָנְקָהִיט אָזֶן צָו וּוּסָעָר אַפְּרָאָפְּסָאָר זִי אָזֶן גַּעַקְמָעָן. לְאֹזֶן זִיְּ אָוּסָם, אָזֶן אַלְעָזָיָן זִיְּ גַּעַקְמָעָן צָו אַיְןָעָן אָזֶן די וּלְבָעָר קָרָאָנְקָהִיט. וּוֹאָרָום וּוּסָם פֿאָר אָפְּהָלָעָר אַיְינָעָן זָאָל נִיט האבען, האבען דָּאָס אַלְעָזָיָן וּוּבָעָר אַקְרָאָט דָּאָס אַיְינָעָן... נָאָר

מעהר חדש פון אלסדרינג איז דאם, וגם אלע וויבער, וויפעל זוי זונגען דא. רעדען זוי אינאיינעם און מע העיר זיך פון דעסטונגען איאינס דאם אנדרערע! אינאיינע שטיריכען פון יונגער נאכט האט דער מהבר פון די דאזונע זכרנות אומגענוצט דערנאץ איז אינעם פון זיינע ערשטוע ווירק מיטן' נאמען "דער ערשטער ארוסיספאהר".
(א) מעשה הווי איז צוויי יונגע פינגעלאעד פליהען ארויס דאם ערשטער מאל אויף גאטם וועלט).

את איזוי האט אונזער העלד פערבראכט דרי ערשותע נאכט איז
עד גורייסער היילגעער שטאדרט לייעו. אויף מארגנעו אין דער פרויה
האט ער זיך געלאזט דערקנען צו די נרויסע ליכטינע שטערען.
וואס שיינען ארפאט צו אונז פון זיינר הימעלחוור. דאס הייסט
צзо אונזער בעריהמטע גורייסע לייט, צזו אונזער משכילים און
פאטען, צוויישען וועלכע ער האט געוואסוט אין קיעו דערוילע
גאר איזענען. דאס איז געוווע דער העברעהישער דיכטער, וואס איז
בעריהמט אונטערען נאמען י ה 5. איזין האט ער זיך געללאַ
גען און דערשלאנגען זיך. אבער ניט איזוי גידנן, ווי מע קאו זיך פאָר
שטעלען אויפֿן ערשותען קוּק. גענומען זיך נאכפרענען אויפֿן דיכ-
טער, איז ער געוואירע געווארען, איז איזן קיעו איזן דא א מיליאנער
בראדרסמי. איז איז דער בראדרסקי האט אויף פראדאל א מיהָל, איז איז
איין מיהָל דא א קאנטאהר. איז איז איזן דער קאנטאהר דיענען
אלעלליי מענטשען. איז איז צוויישען די מענטשען איז דא איזין גער אַ
קאָספִּירָעָר, הייסט ער. ה. ג. לעווין. איז איז דער. ה. ג. לעווין איז דאס
דער בעריהמטער דיכטער יהָלְגָן. איז איז דא הויבט זיך ערשת אַ
אַ געישכטען.

ニישט א יעדער קאָן האבען אַ פרײַהען צוֹטרעט אַין ברָאַרטסְקִי
מיַהְךָ. אַחֲן קאָן צוֹנְגָּלְאָזְעָן ווערְשָׁן נָאָר אַזְוַלְכָּעָר, ווֹאָסְ חָאָט א
שיַׂיכָּות צָו ווֹיְיָן, אַדְעָר צָו מָעָהָל, «צָו ווֹעֲמָעָן דָּאָרֶפֶת אַיְהָר?» —
«צָם בְּעַרְוָה מְטֻעָן דִּיכְטָעָר יְהָלָן». — «דָּא אַיְן נִישְׁטָא אַזְוַלְכָּעָר...»
איַינְנָעָר אַיְדָּא מַעֲסְלָעָר פָּוּן ווֹיְיָן הָאָט נָאָךְ גַּעֲפָנוּן דָּרְבָּעִי

אויסצוברעגענען א פוילען וויטע. ער האט א פרען געגעבען ביים בחור: "וְאַمּוֹן הִיָּנֶט רָאשׁ חֹדֶשׁ, וְאַמּוֹן אַחֲרֵךְ זָאת הַלְּ? ..."

גאט האט געטחאָן אַס — ס'איַן אַנְגַּעַטְמָעָן אַנְגַּעַטְרָאָד אָזָן אַ דָּאָרָעָר, מִיט אַ לְּאַנְגַּעַטְרָאָד, מִיט אַ גַּעַנְיִיטְשָׂטְ פְּנִים אָזָן
מִיט עַטְלִיכְעַ גַּעַלְעַ פְּעַנְקָעַס אַיְן מַוְּלַי אַנְשָׂטָאָדָט צִיְּהָזָן. אַנְגַּעַטְהָזָן
איַן ער גַּעַוְוָן איַן אַ צָּעִירְעַנְעַם בְּגַד אָזָן מִיטְזָן גַּרְוִיסְעַן רַעַנְעַן
שִׁירָם פָּזָן נְרוּיעַ פְּאַרְוִסְיָנָעַ אָזָן מִיטְזָן אַפְּגַּעַבְאָרָעַטְעָן קַאְפֻּעַלְישָׂעַל
וְאַמּוֹן אַוְפִּזְן קַאְפַּט הָאָט ער גַּעַחְאָפְטָ דָעַם אַפְּבָלִיק פְּוֹנְמָס וּוּלְטָס
בְּעַרְיוֹהַמְּטָעַן דָּאָן קִישָּׁאָטָן. צָוָם סּוֹף לְאַזְוֹת זִיךְרָאָוִים, אָזָן דָעַר
לְאַנְגַּעַטְרָאָד, דָעַר דָּאָן קִישָּׁאָטָן, איַן נָאָר אַ בְּכַחְאַלְטָעָר, אָזָן ער
דִּיעַנְטָ דָאָס אַינְיאַיְנָעָם מִיטְזָן בְּעַרְיוֹהַמְּטָעַן דִּיכְטָעָר יְהָלָל בְּיַיְן
בְּרַאַדְסְכִּיְן אַיְן דָעַר מִוחָלָן גַּעַוְאַיְרָעַ גַּעַוְאַרְעָן צָו וּוּעַמְעַן דָעַר
בחור פְּרַעַנְטָ זִיךְרָ נָאָה, הָאָט אַיְהָם דָעַר לְאַנְגַּעַטְרָאָדָן גַּעַנְעַמְוָעָן פָּאָר אָ
הָאנְדָן אָזָן וּוּרְטָעָר אַיְן ער אַרְיוֹן מִיט אַיְהָם אַינְיוֹנוֹנִין. דָאָרָט
הָאָט דָּאָן קִישָּׁאָט אַוּוּקְעַגְעַשְׁמָעַט דָעַם גַּרְוִיסְעַן רַעַנְעַנְשָׂרָם, אַרְאָפְטָ
גַּעַוְאַרְפָּעָן פָּזָן וִיד דָעַם אַוִּיבְּרַעַשְׁטָעָן בְּגַד אָזָן אַיְן גַּעַלְבִּיעָן אַיְן
אַ קּוֹרֵץ וּוּיְטִיקָּל מִיט אַוִּיסְנְעַרְבָּעָן עַלְעַנְבּוֹיְגָעָן אָזָן מִיט אַוְסָּמָּ
גַּעַבְוִוְוָעָן פִּים, וְאַמּוֹן וּוּעַן נִיט דָאָס, וּוּאָלָט דָעַר לְאַנְגַּעַטְרָאָדָן בְּכַחְאַלְטָעָר
גַּעַוְוָן נָאָד לְעַנְגָּעָר. נָאָך דִּי עַרְשָׁטָע עַטְלִיכְעַ סְקָאַרְבָּאָוּעָ וּוּרְטָעָר
וְאַמּוֹן אַוְנְבָּעַקְעָנְטָע בְּקַעְנָעָן זִיךְרָ דָוְרָ זִיךְרָ, אַיְן דָעַר לְאַנְגַּעַטְרָאָד
הָאַלְטָעָר אַוִּיסְגָּעָוָאָקָסָעָן אַיְן דִּי אַוִּינְגָּעָן פְּוֹנְמָס בחור מִיט צָוְוִי קָעָט
הָעַבָּר. וְאַמּוֹן אַיְן דִּי מְעַשָּׂה? — עַס הָאָט זִיךְרָ אַרְוּסְבָּוּזָעָן, אַיְן
אָט דָעַר דָּאָן קִישָּׁאָט קָעָן זִיךְרָ פְּרַעַנְהַלְיָק מִיט אַ מאָן, וְאַמּוֹן אַיְן
יַעֲנָעָר צִיְּתָ הָאָט ער אַוִּיסְגָּעָוָיְזָעָן בַּיִם בחור פָּאָר אַ מַלְאָךְ פָּזָן גַּעַט.
דָאָס אַיְן גַּעַוְוָן נִיט מַעְהָר אָזָן נִיט וּוּינְצִינְגָּעָר, וּוּיְ בְּ אַ גְּרָ אַ וְ גַּ
דָעַר מַחְכִּר פְּוֹנְמָס בּוֹד "זָאָפִיסְקִי יְעוּוּרְעִיאָ"! מִיט אַיְהָם הָאָט דָאָס
אָט דָעַר לְאַנְגַּעַטְרָאָדָן בְּכַחְאַלְטָעָר זִיךְרָ גַּלְלָאָנְטָפְּרָעַהָנְלִיאָר, גַּעַדְיַעַנְטָ
אַיְן אַיְן בָּאָנָק אַיְן סִימְפְּרָאָפְּאָל.

— אַזְוִי? אַזְוִי? הָאָט אַחֲרֵיכְם הַיּוֹסְט עַמּוּדְעַמְעַט, דָעַם

אַיִלָּוֹן בְּחֵרֶב מִתְּנִמְרֵבָה
בְּגִנְעָוָן בְּגִנְעָוָן בְּגִנְעָוָן

— מענטש! מע זאנט אײַד, או מיר האבען בײַידע געדיענט

וזו באנק, איזן סימפערדאפאָל, זאגט איהר גאָר דִ

- אזו איזה אליען האט גערעדט מיט איהם?
- אזו ווי איד רעד מיט אידי. ניט נאר גערעדט, נאר געַד

שஹיילט מיט אויהם איזן קארטען, איזן פרענעראנס. איזן קערטעל האט ער ליעב, גראנארו איסנאקאוויטש, איזן האט ער ליעב, איזן האט ער

ליעיב א סערטעל! דאס הײַסט ניט קיון אָרטִיאזְשַׁנִּיק, נאָר אַזְזִיז
גְּלַאַטְסָאָפָעָה, אַ פְּרַעֲפָרָעָנָסָעָל פָּאָר ווֹאָס נִיט? אַיִּ אַ פְּרַעָּע

פַּרְעָוָנָסְעָל – אַיִ – אַיִ – אַיִ ! ...

ער הוייט אויף זיין טורךנע ביינעריגגע האנד אוינטס אויסגע ריבעגעם עלענונגגען, פערקניטישט נאך מעחד דאס פערקניטישטער

קילומטר או **קילומטרים** הם יחידות מידה ל거리.

ביה איהם הייסט עס גושמייכעלט. נאר באלאד ווערד ער צוריך ערענטסט. פקט ערנץ' וויזט-וויזט דורך זיין שארכען ברילען.

**בראשם זיך אונטערען קאלגען אוון רעדט מיט רעספקט וועגנון
באגראווען :**

— אָנוֹ רְוִיסֶר מַעֲנֵשׁ גְּרִינָאָרִי אִיסָּאָלָאוּוִיטְשׁ ! אָ וּוּרְטָעַלְעַ

אויסצ'ורערדען גראנגורי איסאק אויטש ! פססס ! אבער טאטי נאר אַ גְּדוֹלִישָׁר ! אַ סְּדָגָדֶר פָּזָן אַיִּינָר בָּעֵרְהַמְּטָעָן דִּיכְטָעָר יְהָלָן . . .

גאר — גאר א קליעוינטשקרע ! ... אוון ער האט א ווייז בענבען

מייט דער האנד אויף דער עריך ווי קליען יחלַל איז... אונז אסכראט אויף די רעד עפנעם זיך די טיר אונז עם קומט אריין אַ קליען מענַץ

אויפס¹ ערשותען קומ האט ער אקענען דעם לאנגגען אוון טרוכענען שעג, נאר גוט געפֿאקט, מיט א פִין בויכעל אונז-מיט קאסטאען אויגען.

דָאָן קִישָׁאָט אַיִלְגָּעָהָעָן וּוֹי סָאַנְטָשָׁא פָּאַנְסָא, דָאָן

סאנטשא פאנסא דורכגעלאפען ערביי און איז פערשוואנדען גע-
ווארען אויף יונגער זויט גראטעם און איז צויפטען חדרי'.
— אט דאס איז ער דאה, אויער דיכטער יהל'... איהר
קאנט ארויינגעהן צו איהם, אויב איהר ווילט... נישט אוז גרייסער
פרײַ... .

פֿוֹן דִּי וּוּרְטָעָר, וּוֹ אַוְיךְ פֿוֹן דֻּעָם פְּרִירְהִוְגְּעָן פְּעֶרֶגְלִיְבָּעָן
אייהם צום גרייסען באנראזוען, איז געווען צו זעהן, או דער בוכד
האלטער מוטין' קאסטירער ליעבען בשלום ווי א לאטץ מיט א מויין.
דרערמיט האט נאָר אַבְּכָעָר דַּעֲרָה דִּיכְתָּעָר בֵּי זַיִן פְּעֶרֶבְּרָעְנְטָעָן חַסְידָן
איין דִּי אַוְינְגָּעָן גַּאֲרְנִישָׁט פְּעֶרֶלְיוֹרָעָן. מִיט אַקְלָאָפְּנָדְגָּה הָאָרָצָן אַוְן
מייט אַ פְּעֶרֶצָּאָפְּעֶלְטָעָר נְשָׁמָה אַזְיָּזָר אַרְיָה ווּלְטָן דִּי. שׂוּעָל
איון אַרְיָה מִיט גְּרוּסָה דַּרְךְ אַרְיָה אַזְיָּזָר חַדְרָל' אַרְיָה. דָּאָרָט
הָאָט עַר גַּעַטְאָפְּעָן דֻּעָם בעריהטמען דִּיכְתָּעָר אַזְיָּזָר אַ פְּאַעַטְיִישָׁר
פְּאוֹזָעָן צָעַנְיִפְּגָּעָלְעָגָט דִּי העַנְד אַוְיפְּזָה הָאָרָצָן, וּוֹיְ אַלְעַסְטָאָנְדָעָר
פּוֹשְׁקוֹן, אַדְעָר לְכָל הַפְּחוֹת וּוֹיְ מִיכָּה יוֹסֵף לְעַבְּנוֹזָהָן. דַּעֲרָה דִּיכְתָּעָר
איין געווען, ווּוִוְוִזְטָ אָוִים, אַזְיָּזָר זַעַהָר אַהֲוִיכָּעָפְּאַטְשָׁע שְׁטִימָנוֹגָן
וּוְאָרוֹם עַר הָאָט אַרְוָמְגַעְשָׁפָאָנָט הַזָּה אַזְיָּזָר צְרוּיקָאַבְּרָזָן חַדְרָל' מִיט
דִּי צָעַנְיִפְּגָּעָלְעָגָט הַעַנְד אַוְיפְּזָה הָאָרָצָן אַזְיָּזָר זַיִן יְוָנָגָן
פְּעֶרֶעהָרָר כְּמַעַט גָּאָר נִיט גַּעַקְוָט אַזְיָּזָר קְוִים גַּעַנְטְּפָרָט אַוְיפְּזָן
גּוֹט מַאֲרָגָּעָן מַעְהָר נִיט וּוֹיְ מִיט אַ בְּעַוְעָן קוֹקָן פֿוֹן זַיִינָעָן קַאְסָאַלָּע
אוּוִיגָּעָן. פֿוֹן בְּעַטְעָן זַיִעָן, אַדְעָר פֿוֹן נַאֲכְפָּרְעָנָעָן זַיִד וּוּרָה וּוֹסָם —
וּוְעַמְעָן — אַזְיָּזָר קְיָוָן רַעַעַן נְסָט גְּעוּעָן. דַּעֲרָה נַאֲזְוּעָר פְּעֶרֶעהָרָר
איין געווען זַיִעָר, אַזְיָּזָר אַלְעָאָפְּעָטָן וּוְעַנְעָן אַזְיָּזָר. אַזְיָּזָר אַלְעַסְטָאָנְדָעָר
פּוֹשְׁקוֹן עַנְטְּפָרָט אַזְיָּזָר נִיט אַוְיפְּזָה גּוֹט מַאֲרָגָּעָן... דֻּעָם בְּחָור אַזְיָּזָר
אַפְּלוֹ גְּעוּעָן נִישְׁט אַזְיָּזָר פְּוִיגְעָלְדָּיָן דָּאָס שְׁטָעָהָן וּוֹיְ אַבְּלוֹזָן בֵּי
דַּעֲרָה נִיט שִׁידָּק — פְּאָרָט נִישְׁט קְיָוָן גְּעוּעָהָנִילְכָּדָר בְּשָׂר וּדְם! פְּאָרָט
אַ דִּיכְתָּעָר!... דַּעֲרָטָאָר אַבְּכָעָר אַזְיָּזָר עַטְלִיבָּעָן יְאָהָר אָרוֹם, אַזְיָּזָר
נַאֲזְוּעָר פְּעֶרֶעהָרָר אַזְיָּזָר גְּעוּאָרָעָן אַ שְׁוִיְּבָעָן, אַזְיָּזָר נַאֲרָ
אַ שְׁוִיְּבָעָן, — עַר אַזְיָּזָר גְּעוּאָרָעָן אַ רְעַדְקְּטָאָר פֿוֹן אַ יְאָהָרְבָּזָה

(„די אידישע פאלקס-ביבליאטעך“) אוו דער פאעת יהליל האט איהם נבראכט א פעליעטאו. האט איהם דער אמאלאגנער פערעהרעד אוו דער איצטינגער רעדאקטאר של וס-עלוי כט דערמאנט זיינער ערשות בענענעניש אוו איבערגעגעבען די אויבען בעשריבגען סצעי-נען, האט זיך דער דיבטער געהאלטען בי דיזיטען פאר גע-לעכטער.

דעמאלאט האט זיך אבער דעם בחור נישט געלאכט. מיט וואט פאָר אַהֲרֹן עֶרְאִין אַרְוֵוִים פּוֹנְגִים בְּעִירֵיהֶמֶטֶן דִּיכְטָעָר לֹאַן מען זיך פָּאָרְשְׁטָעַלְעָן. דערמייט האט זיך אבער זיין ערשטער אַרוֹיסְפָּאָהָר נאָך נוֹט גַּעֲנְדִּינְגָּט. דָּאָם דַּעֲכָתָע בִּינְטָעַל צְרוֹת, וּוְאָם אַיְזָהָם באַשְׁעָרָת גַּעֲוָעָן אַוְיסְצּוֹשְׁטָעָהּ אוֹן זַיְן ערשטער גַּרוֹסְפָּאָר נְסִיעָה, הַוִּיבָּט זיך ערשות אָן.

פְּרָאַטְעָקָצִיעַם

פֶּרֶאַט עַקְצִיעָם

ער בעיל אכמניה שמעופט פון פראטעקסיטט. — ער מאכט א זווית דעם קיעווער
ראכינער. — מע שיקט איהם אט צום „אומשאנע יעוריי“ בייס גענעראל
גובע, נאטאר. — א צעטראגענער נפש. — ער בעוקט א פראַט
טעקזיע צום בעריהומטען אדרואַקָּט קוּפְּעָנוּיַּק.

פרעדער מענש איז א גרויסער שטאדט איז איז א
וואלד. איז ערניך פיהלט איזה ריד ניט איזו עלענה,
ווי איז א ואלד. קיז מאל איז ערניך ניט האט זיד
דעער העלט פון די דאַזְוֹעַן בעשריבונגען ניט געפיהלט
איזו עלענה, ווי ער האט זיד געפיהלט איז יונגער
צייט איז קוּעוֹן. די מענשען פון דער דאַזְוֹגָעַר גָּרוּיַּס
סער שעהנער שטאדט האבען זיך ווי צענונגערעדט. איז מע זאל
פאר דעם יונגען אורח ניט אַרְוִיסְבָּוּזְעָן קיז סימן פון גאטט
פרויינדיגיכקייט, קיזו ווארעמע מינען. אלע פנימער זונגען אַנְגָּחָמָר
רטעט. אלע טירען זונגען פאר איהם געשלאַסְעָן. און וואַלטְעָן חאַטְש
די אלע מענשען, וואָס שוּבְּלָעַן און זוּמְלָעַן פאר די אַיְנוֹעַן, ניט
געוּעַן אַנְגָּפְּעָלָעַט ווי מאַנְגָּאַטָּעַן און ניט געפְּלָוְיָעַן אוּפְּסָדָקָעַט! און וואַל
טען חאַטְש די הייזער ניט געוּעַן אוּפְּגָּעָזָט מיט אַזְאַדְשָׁעַן
מייט אַזְאַדְשָׁעַן! און וואַלטְעָן חאַטְש די שׂוּזְעָזָרָעַן מייט די לאָד
קיעען, וואָס בי דער טיר, ניט קוכען איזו פרעד און ניט לְאַכְעַן
אייך גלייך איז פנים ארינוֹ! אלסְדוֹרְגָּן וואַלט ער אייך מוחַל געוּעַן.
נאָר-אָכְיַּה מַע זָאָל נַעֲכַע פָּה אֵיכְהָם. אַזְאַדְשָׁעַן צוֹ להכְעִיט
האַט זיד אֵיכְהָם אוּסְגָּוּזְעָן, אַזְאַדְשָׁעַן פָּה אֵיכְהָם חָוּק. אלע

אַפְּלִוּ דָּעַר בְּעַלְחַבִּית פָּוּ דָּעַר אֲכַסְנִיהָ, רַב אַלְטָעֵר קָאנְיָעוּוֹר, וּוְאַס
אַיְזָן שָׁוֵין גַּעֲוָעַן בַּי אָנוֹן בְּעַשְׂרִיבָעַן אָוִיבָעַן. אַיְדָה, וּוְאַס צָוְלִיעַב
דָּעַם, וּוְאַס זִיְנָעַ גַּעַסְטָה אַבָּעַן נִיטָּקְיָוָן "פְּרָאָזָוָאָזִישְׁטָעַלְסְטוּעַ" אָנוֹ
טָאָרָעַן נִיטָּזָוָן אַיְזָן דָּעַם הַיְלִיגָּעַן קִיעַוָּן, אַיְזָן עָר אַחֲשָׁבָה בַּי "נֶאָזָן
טְשָׁאַלְסְטוּעַ"...

אַטְבָּע הַאַט אַט דָּעַר אַיְדָה, אַז עָר דָּעַט צָו אַיְדָה, קָוְקָט עָר
אַיְדָה נִיט אַיְזָן דִּי אָוִונָעַן אַרְיִזָּן, נַאֲר עַרְגְּנִיעַן וּוְיִתְאַחַיָּן, אַזְוֹן אַגְּרִינְג
שְׁמַיְיכְּעַלְעַע שְׁפִיעַלְתַּע בַּי אַיְהָם אַונְטָעַר דִּי גַּרְזָע וּוְאַנְסִים. מִיטָּעַן
יְוָנָגָעַן אַוְרָחָה דָּעַט עָר נִיט אַוְיָה "אַיְהָר" אַזְוֹן נִיט אַוְיָה "דָּוָן", נַאֲר
עָר דָּרָעַתְּזָדְקָה זִיךְרָנָצִיגְוָה וּוְאַיְזָן אַקְרָאַבָּאַט אַזְוֹן בְּעַנְעָתְּזָדְקָה זִיךְרָאַחְוָה אַחְוָה
"אַיְהָר" אַזְוֹן אַחְוָה "דָּוָן". אַיְדָה גַּעַבְדָּא אַיְבָעַר אַשְׁמָעוּס צְוִישָׁעַן
דִּי צְוָוָיָה, דָּאַס הַיִּסְטָה, צְוִישָׁעַן דָּעַם אַלְטָעַן גַּרְיוֹנָגְרוֹעַן בְּעַל אֲכַסְנִיהָ
אַזְוֹן זִיךְרָאַיְזָן יְוָנָגָעַן אַוְרָתָה. דָּעַר אַיְדָה שְׁמַיְיכְּעַלְעַט, קָוְקָט אַרְאָאַפָּה אַזְוֹן דָּרָעַתְּ
אַפְּאַפְּרָאַס, רַעַטְמִיט אַלְוּוְשְׁעַל, צְוַקְעַר וִיסְמִים:

בְּעַל אַכְסְנִיהָ: סְמָ'הָרָט זִיךְרָה?

אַוְרָחָה: וּוְאַס זָאַל זִיךְרָהָרָעַן?

בְּעַל אַכְסְנִיהָ: וּוְאַס מַאֲכָטְמַעְן?

אַוְרָחָה: וּוְאַס זָאַל מַעְןָן מַאֲכָעָן?

בְּעַל אַכְסְנִיהָ: אַיְדָה מַיְוָן וּוְאַס תָּחָותְמַעְן אַזְוֹן קִיעָוָן?

אַוְרָחָה: וּוְאַס זָאַל מַעְןָן תָּהָוָן אַזְוֹן?

בְּעַל אַכְסְנִיהָ: מַסְתָּמָא וּוְבָטָמָא מַעְןָן דָּאַךְ עַפִּים אַזְוֹן?

קִיעָוָן?

אַוְרָחָה: וּוְאַס זָאַל מַעְןָן זְוִיכָעָן אַזְוֹן?

בְּעַל אַכְסְנִיהָ: אַטְהָוָעָן, אַדְרָעָר אַסְלָוְשָׁבָעָ?

אַוְרָחָה: וּוְאַסְטָעַר אַסְלָוְשָׁבָעָ?

בְּעַל אַכְסְנִיהָ: דָּוְרָךְ אַרְקָעָמְנַדְאַצְיָעָ? אַפְּרָאַזְוָן?

טְעַקְצִיעָן? אַיְדָה וּוְיָסָן? ...

אַוְרָחָה: צָו וּוְעַמְעַן אַפְּרָאַטְעַקְצִיעָן?

בְּעַל אַכְסְנִיהָ: אַיְדָה וּוְיָסָן צָו וּוְעַמְעַן? צָוָם רַבָּה.

אַוְרָחָה: וּוְאַס עַפִּים צָוָם רַבָּה?

ב ע ל א ב ס נ י ה : לאו זיין צו דער רביצין.
דא האט דער בעל אקסנעה פאר דער גאנצער ציוט אין מאל
אויפגעהויבען די אוינגען אויפֿן יונגען אורה און געלביבען שטיל.
האט איהם אבער דער יונגער אורה ניט אפגעלאזט.

א ו ר ח : ניינ. וואס איז איד עפִים געפעלען צום ורב ?
ב ע ל א ב ס נ י ה : איך וויס ? א בחורל פון היינטיגען
בחורוים/לעד קומט קיון קיעו, בעדערוף ער האבען מסתמא א בריעע
צום רב, צום ראבינער מײַן איך, און דורך דעם ראבינער קאָן מען
שווין האבען א פראטעקיע... אזווי פיהרט זיך די וועלט. און אפשר
האָב איך א טעות, איז לא פְּדַלְתִּי — טאָק יא ניע טאנצָאָוָל סמְעָד
וועירען ! ...

אייז איהם שווין גאָר געפעלען דאס אידישע ווערטעל : "האָב
איד ניט געטאנצעט מיט'ן בער" איבערזעצען אויף רוסיש. דעם
בחור זענען אבער די לעצטער ווערטער פון'ם בעל אקסנעה וועגען
א פראטעקיע ביום ראבינער אריין, ווי מע ואַגְּמַן, איז נאָן אַרְיַן.
און ער האט בעשלאָסָען, איז סאיַן אפשר גאָר ניט אַזְוֵי קְרוּם. אָ
פראטעקיע ניט קיון פראטעקיע, גאָר מאָכָען דעם ראבינער א
וועויזט קאָנו ניט שארדען. און אפשר טאָקי עפִים ברענגען אויך. פארט
אָ ראבינער. און נאָך וואָסער אָ ראבינער! אָ "גּוּבְּרַעַנְסְּקִי" ראבינער
— אָ קְלִיּוֹנִיגְּסִיּוֹן! ... וואָס ווֹיְטַעַר צְעוֹזָאָסְטַט זִיךְ בֵּי אַיִּם דֵי
פָּאָנְטָאָזְיַע אָנוֹ דער פְּלָאָזָן גַּעַהְלָפָעָן צו ווערטען דורךן? קְיֻעוּר
ראָבִינְעָר בעפּומְט בֵּי אַיִּהְמָם מַעֲהָר חָן אָנוֹ רְעַלְעַ פָּאָרְמָעָן. אָנוֹ ער
זַעַחַט אַרְוִים בְּחַושׁ, אָזְ סַאיַן גַּעַוּעַ אָ בעשְׂרַטַּע זַאְךְ, אָזְ דורְךְ דַעַט,
וואָס אָ אַיְדָעַן רְבָּאַלְטָעָר קָאַנְיָעוּוֹר אַיִּי גַּעַפְּעָלָעָן צו מאָכָעָן חָוּק,
אָדָעָר גַּלְאָט אַזְוֵי אַבְּיַסְעָל פְּלָאָפְּלָעָן, אָיז בֵּי אַיִּהְמָם גַּעַבְּוִירָעָן גַּעַבְּ
וְאָרְעָן אָ אַיְדָעַע, אָ נְלִיקְלִיכְעָ, אָ גַּלְעַנְצָעַנְדָּע אַיְדָעַע. אָזְ מִיט
אָ אַיְדָעַע אַיִּז אַלְעַ מַאל אַזְוֵי. דַרְךְ אָ קְלִיּוֹנִיגְּסִיּוֹן, דַרְךְ אָ צְוָפָאָל
קוּמָעָן אַמְּאָל אַרְוִים דֵי גַּרְעַסְטָע גַּשְׁעַהְעַנְיִשְׁעָן אַיִּז דַעַר וּוּלְטָן.
די הִסְטָאָרִיָּע פָּוּן די נְצָלִיכְסְּטָע עַרְפִּינְדוֹנְגָעָן וּוּיִסְפָּוּן דַעַט סָוֶר
— סַאיַן גַּאָר קיון נִיְּסָנִיט.

קען גאט — געפטרט דאס נעשה לאלענען יונגעעל אויך. דעםאלט טהוט דער ברֶמִינָן אַ ווֹינַּק צוֹם הַעֲלֵד פֿוֹן דִּי בעשְׁרִיבְּנוּגָנוּן, ער זאל צונעהן צוֹם טִישׁ. געהט ער צוֹן, דער ברֶמִינָן קְוִים ווֹאס מע הערט איזהם :

— ווֹאַסְטַּ אַיְהָרַ זָאנְגָן ?

— אַיְדַּ דָּאָרְפַּ צוֹם רָאָבִינָרַ.

דער ברֶמִינָן קְוִיט צוֹן זַיְד אַיְן סְפַר הַזְּכָרוֹנָות אַרְיֵין אָוּן זַיְן
kol געהט ווי פֿוֹן יַעֲנֵר ווּוְלְטָן :

— אַ מַעְטְּרִיקָעַ ?

— נַיְן.

— אַ חַתּוֹנָה ?

— נַיְן.

— אַ יְוָנְגָעַל ? אַ מַיְידָעַל פֻּעָרְשְׁרִיבָעַן ?

— נַיְן.

— עַמְּיַצְּעַר גַּעַשְׁטָאָרְבָּעַן ?

— נַיְן.

— אַ נְדָבָה ?

— נַיְן.

— וּוְאַסְזְּשָׁעַ פָּאָרָט ?

— גַּאֲרִינִישָׁת. אַיְדַּ הַאֲבָגָ� גַּעַוְאָלָט וְעַהְעַן דָּעַם רָאָבִינָרַ.

— אַט אָזְוִי זְשָׁעַ רַעְדָּת.

אָוּן דער מאָרְעַנְיָטָר בְּרֶמִינָן הַוִּיבֶּט זַיְד אַוְיָף פֿוֹן טִישׁ,
געַהְט פָּאוֹוָאָלִי ווי אַוְיָף אָוְנְטָעְרְגָּה אָקְטָע פִּים, ווּעְדָר פֻּעָרְשְׁוּאָוְנְדָעַן
אָוּן אַ זַּוְיְינָג חַדְרַ אַוְיָף פַּיְצָעָהָן אָדָעַר אַוְיָף צְוָאָנְצִיגָּה מִינְטָא אָוּן
קוֹמֶט צְרוּקָמִיט אַ פָּאָרָעָוָן פְּנִים אָוּן מִיט אַ טְרוּיְעָרְגָּהָן רַעְוָלַי
טאַט :

— דָעַרְ רָאָבִינָר אַיְזָנִיט אַיְזָנִיט דָעְרָהִים. אַיְהָרַט מַוחְלַזְוִין

סְוּמָעַן אַיְזָנִיט אַנְדָּרָם מַאְלַי...

צְוֹם פְּיַעַוְעַר רָאָבִינָר האַט זַיְד דָעַר הַעֲלֵד מַטְרִיחָה גַּעַוְוָעַן
נִיט אַיְזָנִיט מַאְלַי אַוְן נִיט צְוֹוִי מַאְלַי. בֵּין סְאַיְזָנִיט גַּעַרְאָטָעַן צְוֹן

טרפעון איז דער חייב. דערפֿאָר אַבעָר האט ער געהאט ביי. איהם איזן אויפְּנָאַחֲמָע וועהָר אַ פרוינְדְּלִיכְבָּע אָנוֹ אַ האַרְצְעַדְּגָן. דער אַנְרָה הוי איזן אַפְּילָו געוועָן נִיט אָזְוֵי פּוֹינְגְּלָדְּגָן. דער רַאֲבִינְגֶּר אָיז אַזְנָבָע דער ערְשְׁתָּרְמָר מִינְגָּט גְּעוּעָן וְדַעֲרְשְׁרָאַקְעָן. ער האט זָוד אַבְּיסְעָל אַנְגְּשְׁתָּרְעָנָגָט בֵּין ער האט אַרְיוֹסְבָּעְקָומָע פּוֹ'ם יונְגָעָן בעזְכָּרָעָן וְאָסָם אָיז יוֹן בָּאנְגָּהָר. דער בָּחוֹר האט גַּעֲמִינְמָט, אָז אָיז קְיֻעוּ אַ רַּאֲבִינְגֶּר בעַדְאָרָה נַאֲכָל עַרְשְׁטָעָן קוֹק אַלְיוֹן פְּעַרְשְׁתָּעָהָן, וְאָסָם יַעֲנָעָר וְוַיְלָא אָזְנָבָע בעַדְאָרָה. צָוָם סּוֹף קוֹקָט ער גָּאָר וְיָוִן דִּינְגֶּר מעַנְשָׁא אָזְנָבָע אַרְיוֹן אָזְנָבָע מַעַדְאָרָף אַיְהָם צַעְקִיוּעָן אַיְטְלִיכְבָּע וְוֹאָרט אָזְנָבָע אַרְיוֹנְלְעָנָגָע אָזְנָבָע מַוְיָּל אַרְיוֹן. אָזְנָבָע ערְשְׁטָמָט, אָזְנָבָע דָּס אַיְהָם גָּוֹט צַעְקִיְּוָת, לְאֹזָט זָוד אָוִים, אָזְנָבָע ער קָאוּ נַאֲדְרִישָׁט טַהָּוָן. לְחַלְוָתִין גָּאָר נִישָׁט. דָּס אַיְנְצִיגָּע, וְאָסָם אַרְטְּמָעְקָצִיעַ.

אוֹ דָרְךָ בַּעֲזָבֵן כִּי כְּפָתַח עַדְגָּה.
 אוֹ דָרְךָ בַּעֲזָבֵן בְּעַמְּרוֹכֶט דָּעַם קִיעּוּוֹר רַאֲבִינְגָּר אָנוֹ
 פֻּעֲרְגְּלִיבְּכָט אַיִּחַם מִימָּנָם דַּי רַאֲבִינְגָּרְסָפָן דַּי קְלִינְגָּשׁ שְׁמַעְטְּמָלְעָה,
 וּוֹאָסָר הַאַטְוּ וּוֹעַנְקָעַנְטָן. אָנוֹ עַם גַּעַהַעַן אַיִּחַם דָּרָךְ פָּעַרְבִּי אַ
 גַּאנְצָעַ רַיְהָעַ פָּוּן אַכְּבִּינְגָּרָם. „קָאַזְיָאנָעַ“ רְבָנִים פָּעַרְעוּהָעַנְיִישָׁעַן,
 טְוַיְגְּעַנְיכְּטָסָעַן, צְוַיְגְּשָׁעַן זְוִי אַיְגְּנָרָם מִיטָּא פְּלִיךְ אַוְיְפִּין קָאָפָּה. אַקְעָעַ
 גַּעַן דַּי אַלְעַזְוָאַיְן דָּרְךָ קִיעּוּוֹר — אַמְּגַנְגָּטָם, אָנוֹ זְוִי אַקְעַנְגָּעַן אַיִּחַם
 זְיוֹנְגָּעַן חִוְתָּה, קָאַרְלִיקָּעַם. דָּרְךָ אַיְן אַרְיָעַן. אָנוֹ אַשְׁעַנְגָּעַן מְעַנְשָׁה,
 אַיִּינְגָּרְסָוּן נָאָר, וּוֹאָסָר אַיְן אַגְּלָעָר אָנוֹ אַכְּבִּיסְעָלָם אַשְׁוּעָרְהָרָעָר
 פָּאַרְשָׁוֹן. רַעַטְמַפְּעָלָה, טְהָוָת יְדָעָר זָאָכָר פָּאוֹוָאָלִי, דַּעַנְקָטְפָּאָ
 וּוֹאָלִי, כְּמַעַט אַחֲנָה נְעוּרָוֹן. אַוְעַלְכָעַ מְעַנְשָׁעַן לְעַבְעָן הַוּנְדָרָתָם יְאָהָר.
 זְוִי כָּפְפָעַן וִיךְ נִיטְשָׁמָרָבָעַן — זְוִי הַאַבָּעָן צִוְּיָה.
 — אָיוֹ וּוֹילְטָ אַיהָה, הַיִּסְטָמָט דָּאָם. פָּוּן מִיר אַפְּרַאֲטָעְקָצִיעַ?
 אָוּ וּוֹשְׁמָנוֹ?

— צו וועמען? דאם דארפט איהר שוין אלין בעטראכטען...

גוט. ער ווועט זיך בעטראכטען. אונז דער רבינער צעפרענט זיך

נאך אמאָל בַּיִם בעוכער, זוער ער איין, פון וואנגען ער איין אוֹן
וואָס איין זיין בנעהָר? דערנאָך געהָט אָוועָם אַלְאָנגע פון
אַ פָּאָר מִינּוֹת, אַ קּוּוּטֶשׁ אַ קְּנֵעֶפֶל אָוֹן עַם בעוויזָות זיך דער
אַלְטָעָר אַפְּגָעָבְּלִיאָקָעָוּטָעָר אָוֹן גָּטוּ גַּמְּאָרְעָנִירְטָעָר בְּרַדְמִינוֹ פָּוּ
דער קָאנְצָעָלָאָרִיעָ אָוֹן דער דָּאָבִיגָּעָר הַיִּסְטָט אַיִּהָם אַנְשָׂרִיבָּעָן אַ
ברִיעָף צוֹ זַיְנָעָט אַפְּרִינְד — דָּעַם נַאֲמָנוֹן האָט ער נִיט אַיְנָעָהָרָט
— אָוֹן בעטָעָן אַיִּהָם, טָאָמָעָר קָאָן ער עַפְּסָים טָהָוּ פָּאָר אַט דָּעַם
בָּחָור... אָוֹן צָוּם בָּחָור האָט דער דָּאָבִיגָּעָר אַ זָּאָגָן גַּעֲבָעָן, אוֹ דָּאָס
שְׁרִיבָּט ער אַ ברִיעָף צוֹ זַיְנָעָט אַפְּרִינְד הַעֲרָמָאָן מַאֲרָקָאָוּוּטָש
בָּאָרָאָז, וּוּלְכָעָר אָיִן אַ פְּרוּסִיאָוּשָׁנָעָ פָּאוּוּיְעָרָעָנָעָ אָוֹן אַ „אָוּטָשָׁנָעָ
יעָוּרִי“ בַּיִם גַּעֲנָרָאָלְגָוּבָּרָנָאָטָאָר...

אַפְּגָעָתָאָן אֹזָא שְׁוּעוֹהָר שְׁטִיקָעָל אָרְבִּיטָט, האָט דער דָּאָבִיר
נָעָר אַפְּגָעָתָעָטָמָט. מַעַן האָט גַּעֲזָהָעָן, אוֹ דָּעַם מַעֲנָשָׁן אַיִּן אַרְאָפָּא
בָּאָרְגָּן פָּוּ דִּי פְּלוּוּצָעָם. ער האָט טָאָקִי אַבְּיָסָעָל צְוָנָהָאָרָעָוּטָמָט.
דָּעָרְפָּאָר האָט ער אַבָּעָר גַּעֲתָהָאָן אַ נַּוְצָלְבָּעָאָזָךְ — אַוְיָנָגָעָרָבָּיָט
פָּאָר דָּעַם בָּחָור אַ פְּרָאָטָעָקְצִיעָאָן, אוֹן נַאָךְ וּוּסָסָפָּאָר אַ פְּרָאָטָעָקְצִיעָאָן
— צָוּם „אָוּטָשָׁנָעָ יעָוּרִי“ בַּיִם גַּעֲנָרָאָלְגָוּבָּרָנָאָטָאָר!... אָזְוִי
וּוּיְוִיט האָט זַיךְ דָּעַם בָּחָורִים הַיְצָגָעָ פָּאָנְטָאָזָעָ נַאֲרָנִיט פָּאָרָגָעָ
שְׁטָעָלָט. דִּי פְּרָאָטָעָקְצִיעָאָן, וּוּסָסָפָּאָר ער האָט גַּעֲהָאָלָטָעָן אָיִן בָּזָועָם קָעָ
שָׁעָנִי, האָט אַיִּהָם גַּעֲוָאָרָעָמָט דָּאָס לְיִוּבָּאָן גַּעֲטָרָאָגָעָן אָיִן דָּעַר
לְוּפָטָעָן. ער גַּעַתָּהָאָן דָּעַן גַּלְיִיךְ צָוּם „אָוּטָשָׁנָעָ יעָוּרִי“ וּוּסָסָפָּאָר
בַּיִם גַּעֲנָרָאָלְגָוּבָּרָנָאָטָאָר — דָּאָזָוּסָטָוּם זַיךְ זַיְנָעָט!... אָזְוִי
דָּעַר „אָוּטָשָׁנָעָ יעָוּרִי“ אַלְיוֹן שְׁטָעָלָט זַיךְ אַיִּהָם אַנְדָּעָרָשָׁן נִיטָּפָּאָר,
זַוְּיִ אַ פְּרָאָטָעָטָאָר בָּעָהָאָגָעָן מִיטָּמְעָדָאָילָעָן, זַוְּיִ אַ גַּעֲנָרָאָלְגָעָן
אַ צִימָרָנִישָׁ קְלִינְגָטָעָן ער אָזָן בַּיִי דָּעַר טְרִיר אָוֹן ער וּוּרְדָאָרִיְינָגָעָלָזָעָן
איִזְנִי אַ קָּאָבִינָעָטָמָט מִיטָּסְפָּרִים אָוֹן בִּיכָּרָה. עַס קְלָאָפָט אַיִּהָם אַ צָּאָהָן
איִזְנִי אַ צָּאָהָן. אָיִן אַ פָּאָר מִינּוֹת אָרוּס פְּלִיחָת אָרוּין אַיִּד מִיטָּמְעָדָאָילָעָן
שְׁוּטָעָר בָּאָקָעָנְבָּאָרְדָעָן אָוֹן מִיטָּמְעָדָאָילָעָן זַוְּהָרָאָרָה אָוֹן אָיִן
עַפְּסָים מַאֲדָנָעָ צְעָמָרָאָגָעָן. נִיט שְׁוִין זַשְׁעָ אָיִן אַט דָּעַר אִירָאָר אַ „אָוּטָ
שָׁגָעָ יעָוּרִי“ בַּיִם גַּעֲנָרָאָלְגָוּבָּרָנָאָטָאָר? ער זַאָל נִיט גַּעַהָן

אויסגענאלט אַ שטייך באָרד אַקְוּדָט אַין מִיטָעָן, וְאַלְטָט עֶר גַע־
נאָנְגָעָן שׂוֹעוּהָרָעָן, אוֹ עֶר אַיּוֹ אַמְלָה, אַ נְמָרָא מְלָמָד. אַ טְבָע האָט
אַט דָעֵר „אַוְטְשָׁאָנָע יְעוּרְיוּי“, אוֹ עֶר רְעַדְתָ, שְׁפִיטָט עֶר אַיּוֹ אַיּוֹ אַ
מְאַדְנָע צְעַטְרָאָגָעָן בְּרִיאָתָה. פָוּ אַיִּחַם דְּרַצְעַהָלָט מְעָן אַיּוֹ קְיֻעָן,
וְוִי עֶר אַיּוֹ שְׁוִין נְאַכְּדָעָם גְּעוּוֹאָוִירָע גְּעוּוֹאָרָעָן, אַלְעָלְלִי מְעַשְׂיוֹת
אוֹן אַנְעַקְרָאָטָעָן. לְמַשְׁלֵךְ: צַו זִיךְ אֲהִיּוֹת האָט עֶד קִיּוֹן מְאַל נְיַט
גְּעַטְרָאָפְעָנוּ בֵינוֹ עֶר האָט נִיט אַיְבְּרָעָנְלִיעָנְט אַוְתָה דָעֵר טִיר דָעֵם
אוּפְשִׁרְיָפְט „הָעַרְמָאָן מַאֲרָקָאָוִיטָש בָּאָרָאָצָן...“. אַיּוֹן מְאַל האָט
זִיךְ בָּאָרָאָצָן שְׁטָאָרָק אַיְינְגָעָקוּקָט אַיּוֹ זְיַין נְאַמְּרָעָן אַוְן האָט דְּרוּעוּהָעָן
פָוּ אַונְטָעָן אַנְגָּעוּזָוּן דִי שְׁפָרְעַבְשָׁוְנְדָרָעָן פָוּ 3 בֵינוֹ 5. אַ קוֹק גַע־
נְעַבְעָן אַוְיפָן זְיַינְגָעָר, אוֹ ס' אַיּוֹ עַרְשָׁט 2, האָט זִיךְ בָּאָרָאָצָן.
אוֹ מְסְתָמָא אַיּוֹ בָּאָרָאָצָן נִישְׁטָא אַיּוֹ דָעֵר הַיִם. אַיּוֹ וְוִי בָּאַלְדָ בָּאָרָאָצָן
אַיּוֹ נִטְמָא אַיּוֹ דָעָרְהִים, הַיִנְטָמָא וְאַסְמָחָט דָא בָּאָרָאָצָן צַו תְּהִוָן?
אַיּוֹ זִיךְ בָּאָרָאָצָן דְּרוּוֹיְלָג גְּעַנְגָעָן אַיּוֹ נְאַרְטָעָן שְׁפָאַצְיָעָרָעָן...
מִוט אַיְינָעָם וְוָאָרטָם, אַוְיפָבָאָרָאָצָן זְוָאנָט מְעָן אַיּוֹ קְיֻעָן, אַיּוֹ בָּאָרָאָצָן
זָוְכָט בָּאָרָאָצָן אַיּוֹ קָאָן אַיִּחַם נִישְׁטָמָא גְּעַפְנָעָן... אַיּוֹ דָעֵם דָאַזְיָעָן
פְּרִיהַמְאָרָגָעָן אַיּוֹ בָּאָרָאָצָן גְּעוּוֹן גָּאָר בְּעַזְנְדָעָר צְעַטְרָאָטָן אַוְן
נִישְׁטָמָט גְּשָׁטִיםִמְטָמָט. עֶר האָט זִיךְ גְּעַאְיִילָט עַרְגָּנִיָּעָן גַעַהָן, גְּעוּוֹאָרָפָעָן
זִיךְ אַזְנָעָן גְּשָׁפִינָעָן אַיּוֹ גְּשָׁפְרִיצָט. דְּרַעְנָאָה, אוֹ עֶר האָט אַיְבְּרָעָנְעָי
לְיִוְעָנָט דָעֵם בְּרִיעָפָר פּוֹזָם רָאָבְנָעָר, וְאַסְמָחָטָמָרְטָפָר אַהֲרָם
דָעֵם בְּחוֹר, האָט זִיךְ דָעֵר „אַוְטְשָׁאָנָע יְעוּרְיוּי“ אַ חָאָפָג גְּעַבְעָבָן בְּיִם
קָאָפָג, גְּעַנְוָמָעָן אַרְוָמְשָׁפְטָאָגָעָן אַיְבָעָרָן חָדָר הַיּוֹן אַוְן צְוָרִיק, רְעַדְעָן אַוְן
שְׁפִיעָעָן אַוְן בְּעַמְעָן זִיךְ רְחִמְמָה, מַעַזְאָל אַיִּחַם לְאַזְעָן צְוָרוֹת, וְאַרְוָם
עֶר וְוִוְיסְטָט גָּאָר נִיט אַזְנָעָן קָאָן גָּאָר נִיט אַזְנָעָן וְוּעָט גָּאָרְנִיטָט מְהֹוֹן!
אַ גָּאָטָט רְחִמְנָות גְּעוּוֹן צַו קוּקָעָן אַוְיפָן „אַוְטְשָׁאָנָע יְעוּרְיוּי“! דָעֵר
בְּחוֹר האָט זִיךְ גְּעַנְוָמָעָן פְּעַרְעָנְטְפָרָעָן, אוֹ עֶר מִיְנָטָט נִישְׁטָמָא
בֵינוֹן. אַז זְיַין גְּאַנְצָעָר מִיְנָן אַיּוֹ גְּעוּוֹן, טָאָמָעָר... אַ פְּרָאָטְעָקְצִיעָ...
גָּאָר בָּאָרָאָצָן לְאַזְטָט אַיִּחַם נִיט רְעַדְעָן. עֶר זְאָנָט, אַז עֶר זְוִוִּים עַמְּ
אַלְיָוֹן גְּאַנְצִיּוֹט. אַז אַז אַיִּחַם בְּרַעְנָט גָּאָר אַוְיפָן רָאָבְנָעָר, וְאַסְמָחָט
אַלְעָטָג, אַלְעָטָג מְאַג שִׁקְטָט עֶר צַו אַיִּחַם יוֹנָנָע מְעַנְשָׁעָן, וְאַסְמָחָט קָאָן

ער טהוּן פַּאֲרֵ זָיוּ ? וְוֹאָם וְוַיִּסְעַר ? וְוַעַד אַיְזַעַר ? וְוֹאָם אַיְזַעַר ?
ער אַיְזַעַר דָּקַק נִימַת בְּרָאָצְקַי ! . . .

מייט אַ צְעַבְּרָאָכְבַּעַן הָאָרֶץ אָנוּ מייט אַ שְׁוֹעָהָר גַּעֲמִיט הָאָט זַיְד
דָּעַר בְּחָור אַרְוִיסְגָּעָלִיטְשַׁטְּ פּוֹנְסַם „אָוְטְשָׁאָנָעַ יְעוּוּרְיַי“. נַאֲרַ אָז עַר
אַיְזַעַן שְׂוֹעַן גַּעֲוַעַן גַּעֲנַעַן אַונְטַעַן אַוְיַף דִּי טְרַעַפְּ, הָאָט עַר דְּעַרְהָעַרטְּ,
אוֹ מַעַן רְוַפְּטַ אַיְחַם צְוִירַקְּ, טָאָקַי דָּעַר זְעַלְבָּעַר „אָוְטְשָׁאָנָעַ יְעוּוּרְיַי“.
בָּאָרָאָצְקַי הָאָט זַיְךְ בְּעַטְרָאָכְטַם, אוֹ עַר אַלְיוֹן קָאָנוּ טָאָקַי נִישְׁתַּחַוְוּ
פָּאָר אַיְחַם גַּאֲרַ נִימַת. עַר קָאָנוּ אַיְחַם אַכְבָּעַר גַּעֲבַעַן אַ רְעַקְאָמְעַנְדָּאָצְיַע
צַו זְיַינְעַם אַ פְּרִיְינְדַּ אָנוּ אַ קָּאַלְלָעַנָּא, צַו קוּפְּעַרְנִיקַע. קוּפְּעַרְנִיקַע,
עַר זָאֵל וְוַעַלְעַן, קָאָנוּ עַר טַהוּן אַסְּה, זְעַחַר אַסְּה ! אַ קָּלְיַינְגִּיקַיְט
קוּפְּעַרְנִיק ? מַיִיט אַזְאָ פְּרָאָטְעַקְּצַיְעַ קָאָנוּ דְּוַרְכְּבָּרְעַבְּעַן מוַיְעַרְעַן !
בְּעוּגְעַן דִּי גְּרַעַטְמַעְ לִיְוַיט ! אָנוּ נִישְׁתַּחַן גַּעֲטָרָאָכְטַם, זְעַצְט זַיְךְ
בְּעַסְטַעַן פְּרִיְינְדַּ אָנוּ קָאַלְלָעַנָּא, צַו בְּעַרְיָהְמַטְעַן אַדְוֹוָאָלָאָטַט לְעוֹוֹ
אַבְּרָאָמְאָוּוּיְטַשׁ קוּפְּעַרְנִיק.

מַזְפָּעַ הַפִּיחָה

קופערניך

ער זוכט דעם בעריהמתען אדרואקאמט אופֿין "קיישטשאטען" — "מעניאלנאיז
קאנטארא קופערניך". — אין אקרושנע טו. — ער געפינט ענליין
וועמען ער זוכט, אונ דַי פראטשען ווילט. — אַ קְיָוִינֶר
טעות : ניט קוּפֶּעֶרֶנִיך, נאָר מַשְׁה עַפְּעַלְבּוּם פָּנוּ
בַּיעַלְאַצְּעַרְקָאוֹן.

ער נאמען קוּפֶּעֶרֶנִיך, אַדְרֵעַ וּוּי מַעַט אַתְּ אַיִּם גַּעֲרֻפָּעַן
צְוִוִּישָׁעַן אַידְרַעַן "קָאַפְּרַנִּיך אַוְוּ", אַיְן גַּעַזְבַּן
וּוּעַן כְּמַעַט אַזְוִי בַּעֲרִיהַמְט אַוְן פָּאַפְּוּלְעַר וּוּי
אַלְכְּסְנֶדֶר פָּאוּ חַוְמַבָּאַלְד אַיְן אַיְרָאָפָּא, אַדְרֵעַ וּוּי
קָאַלְוָמְבּוּס אַיְן אַמְּעָרִיקָא. דַּעַר פְּרַאַצְּעַס פָּנוּ קָרְבָּאַס,
פָּעָרְנִישׁ אַתְּ פָּעָרְתְּהִיְדִּוִּיגְט אַוְן רַיְוִן גַּעֲוָאַשְׁעַן. אַתְּ אַיִּם גַּעֲמָאַכְט
אַזְוִי בַּעֲרִיהַמְט, וּי אַיְן אַסְרֵי יַאֲחַרְעַן אַרְוֹם אַתְּ בַּעֲרִיהַמְט גַּעֲמָאַכְט
אַיְן אַנְדְּרַע אַדְרֵעַקָּט, אַ. אַ גַּרְזְוּנְבָּעָרְגָּעַן, דַּעַר פְּרַאַצְּעַס פָּנוּ מַעַן
קוּפֶּעֶרֶנִיךְעַן אַיְן זַיְן צִוְּיט דַּעְרְצָהָלֶט נְסִים וּנְפָלָאות, אַרְוּמְגָעָרְנִיךְ
גַּעַלְטַמְט מִיט לְעַנְעַנְדָּעַן.

חַאַבְּעַנְדִּינְג אַפְּרַאַטְשְׁצִיעַן צַו אַזְוָאַמְּאָן, וּי קוּפֶּעֶרֶנִיך, מַעַן מַעַן
זַיְד שַׁוֵּן עַרְלְוִיבָּעַן צַו טְרוּיְמָעַן. פָּאַנְטָאַזְוִירָעַן אַוְן חַלְמוּדַן דַּי בַּעֲסַטְעַן
חַלְמוֹתָה. חַאַפְּעַן זַיְד שְׁטָאַרְק אַיְן אַיְדַּר נִיטָּא וּוּאָם. וּבְפָרָט, אַזְוּ ערַ
וּוּוִיס נַאֲדַגְנָאַתִּים, וּוּאָוּ קוּפֶּעֶרֶנִיךְס אַדְרַעַס אַיְן. אַתְּ ער זַיְד
פָּאַוּאַלִי אַרְוִיְפְּגָנְעַדְרָאַפְּעַט אַוֿיְפֿן חַוִּיבָּעַן "קיישטשאטען". דַּי שְׁעַנְיָה
סְטוּעַ נַאֲס אַיְן קִיעְוֹן, אַוְן דַּאֲרַט אַיְן אַנוּנָעַר הַעֲלָד נִיט שְׁוּעוּהָר גַּעַזְבַּן
וּוּעַן צַו דַּעְרְפָּרְעָנָעַן זַיְד, וּוּאָוּ קוּפֶּעֶרֶנִיךְ זַיְצָט. אַרְיוֹן אַיְן אַחְוֹתָה

שלום עליכם

אַפְעָגָעָן הַאֲטָעֵל „וּוּוֹרָאָפָּא“, הַאֲטָעֵל אֶרְאִיבְּרָעְנְלִיְּעָנָט אֹוָאָ רְוִוִּישָׁ: מַיְעָנְיָאַלְנָאַיָּאָ קָאַנְטָאָרָאָ קָוְפָּעְרָנִיקָּא“. אַיְזָ אַיְהָם אַפְּלִוּ גַּעַוּעַן אָ דְּרוֹשׁ וּוּיָ קָוְמָט צָוּ קָוְפָּעְרָנִיקָּ דָּעַם אַדְּוֹאָקָאָט אָ „מַיְעָנְיָאַלְנָעָ קָאַנָּאָ טָהָרָ“? נָאָרָ עַס אַיְזָ אַיְהָם בָּאַלְדָּ פָּעְרָעְנְטָפָעָרָט גַּעַוּאָרָעָנוּ דִּיָּ קָשָׁיאָ. אַרְיוֹנְגָּעְקָוּמָעָן אַיְנוֹוִיְינָג אַיְזָ קָוְפָּעְרָנִיקָּסָ קָאַנְטָאָרָ, הַאֲטָעֵל עַטְרָאָפָּעָן אָ יְנָגָעָן מָאָזָ מִיטָּ בְּלִיעָ בְּרִילָעָן אָזָ אַיְדִּינָעָ אָ לִימָזָ וּוּטְשָׁקָעָ אַיְזָ אָ וּוּוִיסָּעָ פָּאָרָוקָ.

— צָוּ וּוּמָעָן דָּאָרְטָעֵל אַיְחָר?

— צָוּ קָוְפָּעְרָנִיקָּעָן.

— פָּוּ וּוּמָעָן?

— פָּוּנָם אַוְטָשָׁאָנָעָ יְעוּרָיִי, פָּוּ הַעֲרָמָאָזָ מַאְרָקָאָוּוִיטָשָׁ בָּאָרָאָצָן אָ קָאָרְטָעֵל.

— פָּוּ בָּאָרָאָצָן אָ קָאָרְטָעֵל? וּוּיְוִזָּתָ אַהֲרָ.

דָּעַרְ יְוּנְגָעְרָמָאָזָ מִיטָּ דִּיָּ בְּלִיעָ בְּרִילָעָן גַּעַמְטָ דָּאָסָ קָאָרְטָעֵל אָזָ טָרָאָנָטָ דָּאָסָ צָוּ צָוּ דָּעַרְ לִיְטוּוּטָשָׁקָעָ אַיְנָסָ וּוּוִיסָּעָןָ פָּאָרָוקָ. דִּיָּ לִיְטוּוּטָשָׁקָעָ גַּעַמְטָ דָּאָסָ קָאָרְטָעֵל, טָהָוָתָ אָזָ דִּיָּ בְּרִילָעָן, לִיְעָנָטָ דָּוָרָךְ אָזָ טָהָוָתָ אָ שְׁמַיָּץָ דָּאָסָ קָאָרְטָעֵלָ פָּוּ זִידָ.

— סָאַיְזָ נִוְטָ צָוּ מִירָ, סָאַיְזָ נָאָרָ צָוּ מִיןָ זָוָהָןָ.

— וּוּאוֹ גַּעַפְּינָטָ עַרְ זִידָ?

— וּוּדָרָ?

— אַיְיָרָ זָוָהָןָ.

— מִיןָ זָוָהָןָ וּוּאוֹ גַּעַפְּינָטָ זִידָ? וּוּאמָסָ הַוִּיסָּטָ וּוּאוֹ? אַיְזָ אַקָּ-

רְוּשָׁנָעָ סָאָרָ אַרְיוֹנָן גַּעַתָּם, וּוּעַטְ אַיְחָרָ אַיְהָםָ נַעַפְּינָעָן.

וּבְכָעָןָ אַיְזָ אַדְּוֹאָקָאָטָ אַיְזָ אַקְרָוּשָׁנָעָ סָודָ אַיְזָ פָּוּנָקָטָ אֹזָ שְׁכָלָ, וּוּיָ מַעָזָלָ זָכָבָעָ אָ נַאֲדָלָ אַיְזָ אָ וּוּאָגָעָןָ הַיִּיָּ. דָעַרְ אַקְרָוּשָׁנָעָ סָודָ אַיְזָ אַיְזָ אַונְגָּנָהָיִיעָרָ נַרְוִיסָעָ אַלְטָעָ גַּעַבְּיִידָעָ מִיטָּ אַיְזָוּרָנָעָ טְרָעָפָ אָזָ מִיטָּ אֹזָיָ פִּיעָלָ חְדָרִיםָ, זָאָלָעָןָ אָזָ אַפְּטִיְילְוָנָגָעָןָ, אָזָ אָפְּרָעְמָרָעָדָ קָאָזָ דָאָרָטָ פָּעְרָבְּלָאָנְזָוָעָ וּוּרָעָעָ אָזָ פָּעְרָלִיעָרָעָדוּ דָעַםָ קָאָפָּ. צָוּ עַרְ שְׁטָעָןָ מַאָלָ אֹוָאָפָּ וּוּזָןָ לְעַבְּעָהָןָ הַאֲטָעֵלָ הַעֲלָדָ דָעְרוּעָהָעָןָ אֹזָיָ פִּיעָלָ מַעְנָשָׁעָןָ אַיְזָ שְׁוֹאָרָצָעָ פְּרָאָקָעָןָ מִיטָּ גַּרְוִיסָעָ פָּאָרְטָפָעָלָעָןָ. דָאָסָ זָעָנָעָןָ

לוייטער געשו אהרעניע אדרואקסאטען. געהט טרייפט, וווער פון זי איז דא קופערניך? אפֿשְׁטַעלְנוּ אִינְעָם פָּוּ זַי אָוּן אֶפְּרָעֵן טַהֲוָן—אַיְזָן אַזָּה, ווֹאָס אַיְזָן אָונְגַּנְלִיךְ. אָז אַלְעָז עַנְעָן זַי פֻּעְרָטָאנְגָּעָן. אַלְעָז לְוַיְוַעַד מִיט פָּאָרְטְּפָעָלָן. דָּעֵר אַחֲרָה, דָּעֵר אַחֲרָה, ווֹי דַּי מְשֻׁגְעָנִים. אִינְעָם, אָמָּא אַחֲרָה אַשְׁוֹוָאַרְצָעָן פְּרָאָק, נָאָר מִיט אַנְרוֹיסָעָן גַּעַלְעָן פָּאָרְטְּפָעָל אָוּן מִיט זַעַהָר אַסִּימְפָּאָטִישָׁ פָּנִים, הָאָט עַר גַּעַוְאָגָט אַפְּצְׁוּשְׁטַעַלְעָן אָוּן אֶפְּרָעֵן טַהֲוָן: „וֹאוּ אַיְזָן דָּא קופערניך?“ הָאָט עַר בְּעַקְוּמָעָן פָּוּנְ'ם מַאְזָן אַיְזָן עַנְטְּפָעָר: „צַו ווֹאָס דָּאָרְפָּט אַיְהָר קָרְפָּעָרְנִיקָעָן?“ אַיְדָה אָבָּצָו אַיְהָם אֶקְאָרְטָעָל פָּוּנְ'ם אָוּטְשָׁאָנָעָן יְעוּרְוִי הָעַרְמָאָן מַאְרָקָאָוּוִיטָשָׁ בָּאָרָאָץ. „אָ? פָּוּ בָּאָרָאָץ? זַיְצָת אַז וַיַּיְצָת—אַיְכְּלָא בָּאָלְדָקָומָעָן.“ אָוּן דָּעֵר מַאְזָן בְּעַוְוִוִּזְטָמָעָן אַיְהָם אַוְיָף אַלְעָנְגָּעָר פָּאָלְיְוָטָעָר בָּאָנָק, טַהֲוָת וְדָר אַגְּלִיטָשָׁ אָוּן וְוַעֲדָד נַעַלְמָן. דָּעֵר בָּחוֹר זַעַט זַי אַוּוּק אַוְיָף דָּעֵר לְאַנְגָּעָר פָּאָלְיְוָטָעָר בָּאָנָק אָוּן זַיְצָת אַהֲלָבָע שָׁעָה, אַשְׁעָה, אַנְדָּרָהָלְבָעָן שָׁעָה—נִיטָא קִיּוֹן מַאְזָן, נִיטָא קוּפְּעָרְנִיק. שְׁטוּחָת עַר אַוְיָף פָּוּ דָעֵר פָּאָלְיְוָטָעָר בָּאָנָק אָוּן לְאָוּט זַיְד גַּעַהָן. דָעֵר עַוְּסָמָע אַיְזָן שְׂוִוָּאָרְעָן אַסְד אַיְטָעָרָה. וֹאוּ נִיטָא וֹאוּ וְוַאְרָפְטָזָיְד נָאָר דָוָר אַשְׁוֹוָאַרְצָעָר פְּרָאָק. עַר דָּרְעוֹתָהָט דָעַם, ווֹאָס מִיטְזָן גַּעַלְעָן פָּאָרְטְּפָעָל.

— אָ? אַיְהָר זַעַנְטָמָע נָאָר דָא? וֹואָס, אַיְגָעָנְטָלִיךְ, דָאָרְפָּט אַיְהָר צַו קוּפְּעָרְנִיקָעָן?

דָּרְעַצְּעַהָלָט אַיְהָם דָעֵר בָּחוֹר נָאָר אַמְּאָל:

— אֶקְאָרְטָעָל פָּוּ הָעַרְמָאָן מַאְרָקָאָוּוִיטָשָׁ בָּאָרָאָץ...

— אָוּן וֹאוּ אַיְזָן דָאָס קָאָרְטָעָל?

בְּעַוְוִוִּזְטָמָע עַר אַיְהָם דָאָס קָאָרְטָעָל. דָעֵר מַאְזָן לְיִיעַנְטָמָע דָאָס קָאָרְטָעָל.

— וֹואָס, אַיְגָעָנְטָלִיךְ, הָאָט אַיְהָר גַּעַוְאָלָט פָּוּ קוּפְּעָרְנִיקָעָן?

— אַיְדָה וַיִּסְמְכָה נָאָר אַלְיוֹן נִיטָא קָוְרָאָט... אַפְּשָׁר וּלְאַיְזָן

קְרִוְגָּעָן בַּיְיָ אַיְהָם אַשְׁטְּעָלָעָן...

— וֹואָס קְעַנְטָמָע אַיְהָר?

— אַיְדָה קָעָנו שְׁעָן שְׁרִיבְעָן, אַיְדִישָׁ אָוּן רַוְסְפִישָׁ...

— רוססיש אויך ? קומט מיט מיר.

בעדרה ער נאר זיין איזו ספק, אויב דאם איזו קופערניך ? . . . ארויסגענגאנגען מיטוי' בחר פון אקייזשנע סוד, האט ער, קופערנייל, הייסטט דאם, געהאטט א „לייחאטש“ — א דראושקע אויף גומעלאל-סטיישנע רעללער, אווו האט א זאנג געגעבען : „גאסטיניצא ראס-סיא“. פיל אוייסען בוינגען האט זיין דער לייחאטש געבראכט צור פיהרען צו א האטעל, וואס זיין נאמען איזו „ראספיא“. אריינגען-קומען איזו א שטארק אונערויבערט צימער, האט קופערניך בעועצט דעם גאסט ביומ טיש, פערויבערט א פאפריאס אווו דערלאנט איהם א בוינגען פאפעער מיט א טינט און פערדר אווו פארגעלאנט, ער זאל אנסרייבען א פאר שורות. דער בחר האט אויגעטונגנקען די פען אין טינט אווו אידיידער ער האט זיך צונגעלייבען שריביען, האט ער א פרען געגעבען בי קופערניכען, ווי איזו וויל ער זאל מען איהם שריביען — אויף אידייש אדרער אויף רוססיש ? — פערשטעהט זיך, איזו אויף רוססיש ! דער בחר האט זיך צונגעפליסט. דער זוכו פונ'ם רביו מאניש מיט זיין גאלדגענער האנד איזו איהם ביינגעשטא-גען, אווו נאר דער ערשטער שורה האט איהם קופערניך איבערגעשלאל-גען אווו א זאנג געגעבען, איזו ער איזו צופרעדען מיט זיין האנדשריפט, איזו האט איהם פארגעלאנט א פאפריאס. פונ'ם פאפריאס האט זיך דער בחר אפניעאנט :

— האט קיון פאראיבעל ניט, פאנני קופערניך, איך רוייבער ניט.

— האט קיון פאראיבעל ניט, יונגעמאן, איך בין ניט קופער-ניט. מיון נאמען איזו נאר עפאלכובים.

— עפאלכובים ?

— נו, יא, עפאלכובים. משה עפאלכובים פון ביילאצערקאו . . . פריסיזשגען פאוווירדען. . . *

א באשערטע זיך. געהט זוית א נבייא, איזו פון א קיעווער קור-פערניך וועט זיך נאר אויסלאזען א משה עפאלכובים פון ביילאצערקאו ! דער משה עפאלכובים פון ביילאצערקאו האט זיך אroiיטבע-

ויזווע פאר איזן אמרת'עו דושענטעלמען. ער האט זיך לאנג נישט געדונגגען פארץ' פריין. מסכימים געוווען אויף אלסדרין. ער האט נאר צונגעואנט דעם בחור, אז ער ווועט איהם צולערנען אדוואקאטור איזן ווועט איהם נאכלדען געבען רעמאמענדאציעס ניט נאר צו קופטה- נישען. צו נאר א סדר גראטערע מענשען פון קופטערנייקען, וארכום ער פון זיך מיט אלע נרטעט ליטט איזן קיון, איזן מאסקווע איזן פעטערבורג, אויסגעבעונדערן מיט אלע מיניסטראען. אויב דער בחור וויל, קאנען זיך נאר היינט פאהדרען קיון ביעלאצערקאוו. ער, עפלי- בוים, בעדארוף זיך נאר אראפחהפען אויף א מיננות צום גענעראל- גובערנאטאר. איזן וויל באלאד צום גענעראל גובערנאטאר, מוז ער שיין זיון מיט א וויזיט אויר בי'ם גובערנאטאר. וארכום די הינט זעננען שרעקליד מקאנה איזנס דאס אנדרען. ער האט אפיקו בעדארפט זיך זעההן מיטז' קיעווער פאליזמייסטער איזיך. נאר ער קאו בעשטעההן, אז דער פאליזמייסטער זאל קומען צו איהם—ער איזן נישט קראנק . . .

דער פריסיאזען פאויערערנען עפעלכובים האט זיך ארויסגע- חאפט, איבערגעלאוט א פראטערן אונבעקאנטערן בחור אויף גאט'ס בעראט. די אוואנטיוורע איזן דעם יונגען ריזענדער רוקא געפעלען. איזן פון דער פערזעהנלייכרים פון דעם עפעלכובים איזן ער נאר געוווען ענציקט. ער האט נאר קיון צייט ניט געהאט רעכט צו בעטראקטערן די לאגע, האט זיך עפעלכובים אומגעעהרט צוירק, צונעפההרען ברירות אויף א לייחאטש אונגעלאדרען מיט פולע פוק איזן מיט פעל- להער. דארט איז געוווען פון כל טוב : הערינג, איזן פיש, איזן באלאק, איזן איקירע, איזן פרוכטערן, איזן פאפריאראען.

— איהר מײַנט, ס' איז געקויפט ? ס' איז לוייטר מתנות. גע- שענטט פון דער גענעראל גובערנאטארשע, פון דער גובערנאטארשע איז פונְסִים פאליזמייסטער'ס וויב... .

— איהר זענט דען געוווען ביום פאליזמייסטער איזיך ? איהר האט דאר געווואנט, אז . . .

— חס וחלילה ! נישט פון זיין וויב, נאר פון זיין פאליבובאואר

ניעע . . . איד בין איהר אדרוואקאט. איד פיהר איהר א פראצעט
 איין פאלאטטע אויז א האלבען מיליאן. זי איין א פיעלפאכע מיליאן
 נערשע, נאר א קארגע, פאר א גראשען וועט זיך אופחענגען!
 פאר מיר איין אבער ניטא צו טויער . . . פאר מיר זענען זיך אַלע
 די כפרא! . . . פאהרען מיר, הייסט דאס, קיון ביעלאצערקאו?
 — פאהרען מיר, הייסט דאס, קיון ביעלאצערקאו.

א שטעה פו א „סערעטאר”

א שטעלע פון א „סערעטאר“

עד פאהרת מיט זיין נויום פאמטראו קיון ביעלעצערלאו. — מע געמאט אויז
ווי א פיעירען גאנטס. — פאמיגלען-אידאליעים. — "רב לוין." — דער
בעלההיט זעהרען מיטען עפקערתאָר הילווען איזווארקאמ. —
מיאוש אפבעערטם. — ער שרייבט אַס מלײַזְבָּרְגִּיעַ צום
פאטער אונז בעקומות ניעז האַפְּנָגְנָעַ.

אהרונציג פון קיינן ביעילאצעטראקאו, האט זיך
דרער „פריסיאזשגען פאונווערטענע“ עטעלכובים גע-
שטעטלט גאנץ בריטי, אונגעפערחרט זיך וויא ריביכער
פאמעישטשיק, ניט געושאלעווועט קויפען ביילעטען
ערשטער קלאם. אויפין' וואקואל, אין פאסטאוון,
געגעבען שעהן צו לוייזען געלד דעם בומעט.
דעט מענשען, וואס האט זיך בעריענט, האט ער אוד
גאנץ פיין בעהאנדרלט. אונגער יונגען העד האט ער פאר זינגע בע-
קאנטגע פארגאנשטעטלט אלם „סעלערעטאר“... און וואס ער האט
אוועלבעם דערצעהולט אויפין זיין „סעלערעטאר“ ביי זיך אין דער
ההימ — וויסט נאר אין גאט אין הייעל... נאר מע דארף זיך
פאראשטעלען, און מסתמא האט דער „פריסיאזשגען פאונווערטענע“ אויס-
געמאחלט פאר זינגע היימישע זיין „סעלערעטאר“ מיט דרייניכטער
און שענסטע פארכבען. ווארום ער האט געהאט אוז גרויסארטיגגע
וואערמע אופינמאו, וואס נאר אַאנגעראווארטעטער גאטסן, אדרער
אַ ריביכער קרוב פון אַמעריקא, קאָן זיך ווינשען; אַזאָן קרב,
מע קוקט אַרויים אויפין זיין ירושה... משה עפֿעלכובִּים ס' וויב,
איידנע אַ צדיקת אָן זעלטנע ווירטן, האט זיך אַגונעטה האָן
שבת-דָּג אָן אויסגעצואָגען די קינדרער. דערנאנָך האט זיך אַפְּגע-
קאבט אויפֿ ווועטשרעָע מאַהאלציימ, וואס אַיהם וואלט געמאָנט
עסען דער קייסער. עפֿעלכובִּים עַלטערער בחור לוי, אַ חַבְמָן אַ
יונגעאטש, — אָן שטוב האט מען אַיהם גערעפען „רב לוי“ — האט

זיך נויט געקסנט איזינ האלטען פון התפעלות און האט א בורקע גע-
געבען, אויפשטעה הענדיג פון טיש און גלעטערנידיג זיך דאס בייבעל-
או עס וואלט גאר נויט געשאדרט, איז אלע טאג זאלען זיין איזעלכע
געסט און מע זאל קאבען איזעלכע גוטע מאהלאצייטען... האט איהם
משה עפערליך געשנעם א פאטש און האט איהם זאג געגעבען,
או ס'וואלט גאר נויט געשאדרט, איז ער, רב לוי, זאל זיין א ביסעלע-
קליגער איז זאל נויט האבען איז לאנגען צונגען... און צום „טערער“
טאָר" האט ער א זאג געגעבען :

— ווי געפערט איז מײַן קדיש, רב לוי? א פײַינער תבשיט!
קיין עין הרע א מושלט! מײַן קאָפּ מעג שוין דעםאלט ליגען און
דעָר ערָה, ווועָן ערָה ווועָט קאָנְעָן זאָקְרָה קדיש!

פֿוֹנְסִים ווֹיְץַ אַהֲבָן זיך אַלְעַ צָלָאַכְמַן, אָזֶן רָבְּ לֹי אַיְיךְ בְּתְּכוּמָם.
פֿוֹנְ דַּעַמְטוּגָעָן האט די מַוְתָּעָר גַּעַפְנוּגָן פָּאַרְנָוִיגָּז זיך אַנְגַּעַמָּעָן
די קְרִיוֹוֹדָע פֿוֹן אַיְחָר וּוּהָן — פָּאַרְטָה אַמְאָעָן! נָאָר אַיְחָר אַרְיִינְמָרָי
שָׁעָן זיך האט שִׁיעָר אַרְיִינְגָּרוּפָן אַקְאַנְפָּלִיךְ אַרְיִוָּס גַּעַז
איַז גַּעַוּעַן זִיכְעָר, אָזֶן זֵי האט דָּאַס גַּאנְצָ אַפְּעַנְטָלִיךְ אַרְיִוָּס גַּעַז
זַאֲגָט, — אָזֶן אַיְחָר „קְדִישָׁ“ וּוּטָם קְוּמָן אָזֶן זַיְן טַאַטְעָנָס יְאַהְרָעָן,
וּוּטָם עָרָה אַהֲבָן פֿוֹנְקָט אַזְוִי פִּיעָל שְׁכָלָן, וּוּפִיעָל דָּעָר טַאַטְעָן זַיְינָרָן...

— אָזֶן אַפְּשָׁר נָאָקְ מַעַהְרָה וְדָעָר טַאַטְעָן... — האט אַונְטָעָרָה
געַחַאַפְּטָט רָבְּ לֹי אַלְיָוָן, אָזֶן דָּעָר פְּאַטְעָר אַיְזָן גַּעַגְעַזְנָדָעָן.
אַ גְּלִיק, וּוּסָם רָבְּ לֹי חָאַט זיך בְּעַצְיָוָנָן אַפְּגַּעַטְרָאָגָעָן, אַנְיָוָט
וְאַלְטָ גַּעַקְעָנָט וּזְיַוְּן זַעַהְרָן... מַשְּׁה עַפְּרָעַלְכָּיָם האט זיך
מוֹרָה גַּעַוּעַן, אָזֶן חָאַטָּשׁ עָר אַיְזָן אַגְּנַגְעַרְפָּן „לְיִוְבָּשְׂטָרָאָךְ“ אָזֶן
חָאַטָּשׁ עָר הָאַלְטָ, אָזֶן שְׁמִינְעָן אַיְזָן אַבְּרָאַבְּרָאַשְׁרָמָה, וּוּסָם
שְׁטִימָט נִיט אַיְזָן מַוְתָּדִי „פְּרִינְצִיעָן פֿוֹן צְיוּוֹלְיְזָאַצְיָעָן“, פֿוֹן
דַּעַמְטוּגָעָן גַּעַפְנִינָט עָד, אָזֶן ס'אוּ זַעְהָר נַוְיָוָג, אָזֶן פְּעִירְשִׂיטָעָר
בְּחוֹר, וּיְזַיְּן רָבְּ לֹי, זאל פְּעַרְזָבָעָן שְׁמַיָּאִים, חָאַטָּשׁ אַיְזָן מַאְלָ אַיְן
וְאַך... דָּסָם אַלְיָוָן, זַאֲגָט מַשְּׁה עַפְּרָעַלְכָּיָם, אַיְזָן בְּיִ אַיְחָם אַפְּרִינְ
צִיפָּ. אָזֶן עַס לְאַזְוִת זַד דַּעַנְקָעָן, אָזֶן רָבְּ לֹיְזַיְן אַיְזָן בְּעַקְעָנָט דָּעָר דָּאָזָן
זַיְגָעָר פְּרִינְצִיעָן, וּוּסָם רָבְּ לֹיְזַיְן זיך זַיְן פְּרִינְצִיעָן, אָזֶן קוּסָם
וּוְיַל אַיְחָם דָּעָר פְּאַטְעָר מַקְיָים פְּסָקָזְיָן, טְרָאָגָט עָר זיך אַפְּ אַזְוּן
וְהַילְד אַיְינָנוּ — גַּעַהְט זַוְכָּת אַיְחָם! ...

רב לוי'ס אַפְּטָרָאָגָעָן זיך האט אַבְּרָהָמָן נִישְׁתָּה בְּעַרְוָהָיִנְטָה דָעָם

אויפגעוו ביבענעם קאנפליקט. דער קאמפף האט זיך נאך אַריבער-געטראגגען, ליטעראריש גערעדט, אויף איין אנדער באָרדען. אַנטאטט אַדעם, וואָס פֿרְהָרֶר מיט אַמִינָטוֹת אַיז ער געוען צוישען פֿאַטער אָנוּ זוּהָן, האט די מַלחְמָה אַצְינָדָר אַיסְגָּבָרָכְבָּעָן צוישען מאָן אָנוּ ווּיבָּ. משה עפֿעלבוּם האט אַרְיוֹפְּגָעָוָאַרְפָּעָן די גָּאנְצָע באָד אַוְיפְּזָן ווּיבָּ, אָזוּ שְׁוֹלְדִּינְג אַיז אַינְגָּאנְצָען זַיְן לְיעַבָּע גַּעֲטָרִיעָ פרָוִי, זַאְל גַּעֲונֵד זַיְן, דָּרְמִיט, וואָס זַיְן שְׁטָלָט זַיְךְ אַיְן פֿאַר אַיהֲר שְׁעָנָם קְרִישָׁ. אַזְן דָּאָס ווּיבָּ, מַאֲדָרָם עפֿעלבוּם, האט זַיְךְ נִיט גַּלְאָזָט שְׁפִיעָן אַין דָּרָר קָאַשְׁע אַזְן האט דָּרְמָאנְט אַיהֲר לְיעַבָּע גַּעֲטָרִיעָן מאָן זַאְל לְעַבָּען, אָזוּ ווּעָן ער אַיז גַּעֲוָעָן אַיז זַיְן זַוְּחָנָּס אַיהֲרָעָן, אַיז ער גַּעֲוָעָן אַסְפִּיאָק, ווּי אַיהֲר "קְרִישָׁ" אַיז אַצְינָדָר, אַזְן אַוְיבָּ ער, אַיהֲר טַוְוִירָרָד מַשְׁה עפֿעלבוּם, האט אַ גַּוְתָּעָן זַבְּרוֹן, בְּעַדְאָרָה ער גַּעֲדָעָקָעָן, אָזוּ מַעַן האט אַיהם אַמְּאָלָּ, נִיט הַיְינָט גַּעֲדָאָכָט, גַּעֲרָפָעָן נִיט מַשְׁה עפֿעלבוּם, נִארָה "משָׁה פְּלַעַצְּעַל" ...

מע קָאָזָן נִיט זַאְגָּעָן, אָזוּ פֿאַר אַ גָּאָסָט זַאְל עַם זַיְן שְׁטָאָרָק אַיְינְגָּעָנָהָם צַו זַיְן אַיְין אַומְגָעָרְכָטָרָדָה בַּיְיָ אַ פְּאַמְלִיעָן דָּרְאָמָּא אַזְן צְוּקָעָן, ווּי די לְיַעַבָּע אַזְן גַּעֲמָרִיהָע כָּאָזָן ווּיבָּ וּזְאָשָׁעָן זַיְךְ דָּאָס קוּטְנָגָע גַּרְעָט פֿאַר אַלְעָמָעָן אַיז דִּי אַוְינְגָּעָן. אַיז זַאְדָה האט דָּאָ דָּרָר גַּאָסָט בְּעַמְעָרָק אַזְן אַזְן בְּעַוְאָנוֹדָרָט, ווּי אַזְוִי בְּיַידָּע קַעְמַפְּגָנָרָע צְדִידָם, נִיט דָּרָר מַאָן אַזְן דָּאָס ווּיבָה האָכָבָעָן זַיְךְ דָּעְבָּי אַפְּגָנְעָנָשָׁען דָּאָס הַאֲרָזָעָ. אַדְרָבָה, עַמְּה האט אַוְסְמָנָעָהָעָן גַּלְיָיךְ, ווּי דָּאָס פֿאַר פָּאָלָק אַיז נַאֲרוֹזָאָס נַאֲדָר דָּרָר חַוְּנָה אַוְיָפָה זַיְעָר עַרְשָׁטָרָה אַכְצִיטְסְּדִירָוּזָע אַיז נִישְׁתָּחָבָעָנְדִּינְג וּוָאָס צַו טְהָוָן, בִּיְתָמָן זַיְךְ מִיטָּזִים וּזְמִינָעָן קַאַמְפְּלִימַעְנָטָעָן. אַלְעָרְלִי מַעְנָשָׁעָן וּנְעָנָעָן פָּאָרָהָאָן אוּפְּ גַּאָטָם וּוּלְטָאָן אַלְעָרְלִי אַידְיָוּס! ... *

נַאֲךְ דָּרָר גַּרְוִיסָּאָרְטִיגָּעָר וּוּטְשָׁעָרָה האט דָּרָר "פְּרָוְסִיאָזְנָעָ פָּאוּוּיְרָעָנָעָ" עפֿעלבוּם אַוְעָקָנְעָזָעָצָט זַיְן גַּאָסָט אַיז זַיְן "סְעָרָעָ טָאָרָ" צָוָם שְׁרִוְיבָּטִישָׁ, גַּעֲגָבָעָן אַיהם אַיבָּרְשָׁרְבָּעָן אַ פְּאַפְּיָעָה, אַזְן אַלְיָוָן האט ער זַיְךְ צְוּנְשָׁפָאָרָט חַאָפָעָן אַ דָּרְיָעָלָ. אַיבָּרְגָּעָ דָּרְיָמָעָט זַיְךְ, האט ער פְּעַרְרוּכָעָרָט אַ פְּאַפְּיָרָאָס אַיז האט פְּרָבָוָנָעָ דָּעָן אַ שְׁמוּעָס מִיטָּזִים זַיְן יְוָגָגָן "סְעָרָעָטָאָרָ". דָּרָר שְׁמוּעָס אַיז

געוווען איזי אינטערעסאנט, אז ס'ווקלט געוווען, ב'לעבען, איזין עבירה פאר גאט איהם דורךזלאזען אונגעמערטט. עם איזו שוער איהם איבערצזגעבען נאך איזי פועל יאהרעון בוכשטעטליך. נאך דער אינחהילט, דער תמצית פון איהם איז געוווען לערק אט אויף דעת שטיינער :

— הערטז שע איזים, יונגערמאן, די מעשה דערפון איז איזו : איהר זענט א יונגעל, זעה איה, נישט קיין גויסער נאסר און איהר האט א שעחן החנטעל צום שרייבען, אז א צינגעל אויף צו רעד דען רוססיש האט איהר אויך — אלע סיינמים, אז איזיער בענחר קאן דערפילט ווערען. דאס הייסט, איהר זענט א גבעירענען אראוואקסט. דארפט איהר אבער זעהן איזן זיך — איהר זאלט וועלען. אז איהרט וועלען, ווועט איהר זוי. קענטעניש איז א בייזאך. דער יעקר — איהר טארט ניט אראפפאלאן בי זיך, טאמער קאן יגעער בעסער פון אייך. איהר בעדרפט מיט איזיער צינגעל צעקלאפען יגעטס' קענטעניש. איהר טארט ניט בעווווען איזן מינוט, איזן רגע, אז איהר האט דרכיארץ פאר א גרעסערען. ווארום איהר זענט דער גרטטען. איהר דארפט האלטען איז איזן שיטען מיט ווערטען. די צינג דארוף אובייטען מעהר ווי דער קאפ. איהר דארפט פערשיטען יגעטס' מיט איז פועל ווערטען, אז יגעער זאל ווערען צעטומעלט און זאל פערליירען יעדען געדאנק איזן יעדען בערטטאנד... דעםאלט קאנט איהר יגעטס' פערווארפען מיט טויז זענדער גראנאטען פונס' "סואוד זאקאנאזו" איזן פון "קסאציאנע דעפארטאמענט", וואס ניט געשטויגען, ניט געלפלויגען. דאס איז פאר די ריבכטער. אזן פון די קליעינטען לרעדט מען ניט. קליעינטען זענען שאף, וואס לאזען זיך שערען. בהמות, וואס לאזען זיך מלען. פערד, וואס האבען ליעב, אז מע פאהרט איז זוי ריבטענידיג. מיט זוי איז אודאי ניטא וואס צו צערעמאכין זיך. זוי האלטען ניט פון א צעוווקטער ליעמעשקע, וואס פרעריגנט פאר א געלעהרטען האבען מעהר דרכיארץ פאר א נאחאל, איזידער פאר א געלעהרטען פראפעסאָר, וואס איז אונגעשטאטפט מיט זאקאנט, ווי א זאק מיט פאלאָזע. אויף דער נאם טארט איהר זיך ניט בעווווען איזן א גרויסען פארטפעל — איהר מענט דארטען האלטען אלטען גאוזעטען. אדרער קויטיגען קעלגען מיט מאגשעטען. און איז שטוב בי זיך

מענט איהר זיך שטיעעלען מיט דער קאץ גאנצע טאג. נאר או איהר בוך אוון זיך ריבען דעם שטערן. אַ קליענט טאָרט איהר ניט אַרוּסָלָזְעָן פֿוֹן דִּי הָעָנָה, בֵּין אַיהֲרֶת אַיִּהָם נִיט אַוִיסָוִינָעָן בַּיוֹן סֻהָּה, אוֹן עַס דַּאֲרָף נִיט זַיְוָן אַ זַּאַךְ אַוִיפָּה דַּעַר וּוּלְט, וּאַס אַיהֲר זַאַלְט וְאַגְּעָן "אַיךְ וּוּוִיסְ נִיט", — וּוּאַרְום אַיהֲר וּוּיסְ אַלְעָם! ...

נאָך אַזְאָה שענער לעקציע ווּאַלְט דַּעַר פֿערפָּאַסְעָר פֿוֹן דַּעַר דַּאֲרָפְּיעַ בַּאֲגָרָפְּיעַ, דַּאֲכָט וּיךְ, גַּעֲמָנָט פֿערשְׁטָהָן, וּאַס פֿאָר אַטְיָן נְפָשָׁ אַט דַּעַר "פֿוּרִיסָאַזְאָשָׁנָעָ פֿאַוּוּרָעָנָעָ" מִשְּׁה עַפְּעַלְבָּוִים אַיגָּן. חָאָס אַבְּעָר דַּעַר עַפְּעַלְבָּוִים גַּעַחַת אַזְאָה קָלוֹג, סִימְפָּאַטְיָשׁ פֿנִים, אַזְאָה עַד האָט אַיְיךְ פֿער'בְּשָׁוּפְּט מִיטְזַיְוָן אַוְיָגְעָן אוֹן אַונְטָרָגָעָן קוּיפְּט מִיטְזַיְוָן ("עַרְעָן"), אַזְאָה נִיט וּוּלְנָדִיגְזָעָן וְעַנְטָאַהָרָעָן וּוּיְ נְעַד מִיטְזַיְוָן לְיָוָב אוֹן לְעַבְעָן. דַּעַם זַעֲלָבָעָן אַוְיָדְרָעָנָאָט, נְאָךְ דַּעַם וּוּיְ עַד האָט זַיךְ אַיְבָּרָגְנָדְרִיםְעָלָט, האָט עַד גַּעַנוּמָעָן דַּאֲס שְׂטָעָקָעָל מִיטְיָן פֿאַרְטָפָּאָל אַזְאָה זַיךְ גַּעַלְוִיְבָעָן עַרְגִּיזָעָן. אוֹן דָּא אַיְזָאָרָוּסָגְשָׁפְּרָוּנָגָעָן וּוּיְעַדְרָעָר אַקְאַנְפָּלִיקָט צְוִישָׁעָן דִּי לְיַעַבְעָן אַזְאָה גַּעַטְרִיְעָמָן אַזְאָה וּוּיְבָ. דַּאֲס וּוּיְבָ האָט אַ פֿרְעָג גַּעַנְבָּעָן בַּיְ אַיהֲר מְאָן, וּוּאַזְאָה עַד גַּעַהְטָמָן. דַּעַר מְאָן האָט גַּעַנְפָּעָרָטָם, אַז אַיְזָאָרָוּסָגְשָׁפְּרָוּנָגָעָן אַזְאָה גַּעַלְבָעָשָׁה. עַד דַּאֲרָף זַיךְ דַּאֲרָטָעָן וְעַהְעָן מִיטְזַיְוָן אַזְאָה גַּעַלְבָעָשָׁה. האָט אַיהֲר דַּעְרוֹף דַּאֲס וּוּיְבָ בעַמְּרָקָט, אַז אַיהֲר אַיְזָאָרָוּסָגְשָׁפְּרָוּנָגָעָן צָוָם וְאַצְרָעָמָעָם... אַזְאָה עַד מְעַשָּׁן, וּאַס עַד דַּאֲרָף זַיךְ מִיטְזַיְוָן זַעְהָעָן, אַזְאָה אַיהֲר אַזְאָה גַּאנְצָעָטָמָן. דַּאֲס אַיְזָאָרָוּסָגְשָׁפְּרָוּנָגָעָן מְעַשָּׁן, זַאַגְּט זַיךְ, לְוּטָעָר מְלָכִים אַזְאָה מְלָכָות אַזְאָה וְאַלְעָטָעָן... .

— אוֹן טַיְוָן הַאֲסָטוֹן, אַפְּנָים, פֿערְגָּעָסָעָן רַעֲכָעָנָעָן, מִין מהיְעָרָעָ, טַיְוָן! ... וּאַס פֿאָר אַשְׁפִּילָאַזְאָה עַס אַחְן טַיְוָן? ..

דַּאֲס וּוּיְבָ עַנְטָפָרָט אַיהֲר דַּעְרוֹף גַּאֲרָנִיט. נְאָךְ זַיךְ נִיט אַוִוָּאָפָּה אַזְאָה קָוָק, אַז אַיְזָאָרָוּסָגְשָׁפְּרָוּנָגָעָן אַנְדָּרָמָן אַוִוָּה זַיְוָן אַרְטָט וְאַלְטָט בעַסְעָר אַרְיָין אַזְאָה עַד אַלְעַבְדִּיגָּנָעָר. נְאָךְ מִשְּׁה עַפְּעַלְבָּוִים מְאָכָט זַיךְ דַּעְרָפָן. עַד גַּעַחַת צַו זַיְוָן יְוּנָגָעָן "סְעַרְעַטָּאָר", בּוֹגָט זַיךְ צַו אַיהֲרָמָן, וְעַד שְׁרִיבָטָם, אַזְאָה טַהָוָט אַיהֲר שְׁטִילְעָרְתָּהָיְר אַפְּרָעָן,

ויפויול האט ער בי זיך געלר? טהוט זיך דער "סעקרעטאר" אַ
חאָפּ בְּיוֹ דָעֵר קַעֲשָׁנִי אָוֹן בְּעוֹזִימֶט, וּפִיעָל גַּעֲלָר עַר האט. טהוט
עפֿעלכּוּים אַ וּוַיְלָעַ אַ מְרָאַכְת, דָעַרְנָאַךְ צִיהָט עַר אָוִיס דַי הַאנְדָר
צּוֹם "סֻקְרָעַטָּאָר".

— אפשר קאנט אויהָר טוֹר דָאַס אַוְיסְלִיְהָעָן אַוְיפּ אַ פָּאָר
מיָנוֹט? אַיבְּס' דָאַס אַיְיךְ חַיְינְט נַאֲךְ אַפְּגַעַבְעָן, צְרוּיקְפּוּמְעַנְדרָיג
פָּוּן פְּלוּבָּן...

— אַךְ! מִיטְן' גַּרְעַסְטָעַן כְּבוֹד! — האט אַיהם גַּעַנְטַפְּעָרָט
דָעֵר "סֻקְרָעַטָּאָר" אָוֹן אַוְעַקְגַּעַנְבָּעָן אַיהם דָאַס גַּאנְצָע בִּיסְעָל
מוּמָונָס.

נַאֲךְ דָעַם אַוְעַקְגַּנְגָּנָג פָּוּן מִשְׁהָעַפְּעַלְכּוּים הָאַט דַי מַאְדָאַס
עפֿעלכּוּים גַּעַנְוּמָעַן דָעֵר "סֻקְרָעַטָּאָר" אַוְיסְלִיְהָעָן, וּוֹ אַזְוִי עַר
קוּמָט צּוֹ אַיְהָר מָאַן אַלְסַס "סֻקְרָעַטָּאָר"? אָוֹן וּוֹאָס גַּעַהְעָר עַר זִיךְ
אָוֹן מִיטּ בְּרָאַצְקִין? — "מִיטּ וּוֹאָסְעָר בְּרָאַצְקִין?" — מִיטְן' קַיְוּועָר
מִילְּלִיאַנְעָר בְּרָאַצְקִין... — "וּוֹאָס פָּאָר אַמְּחוֹתָן אַיְיךְ בְּרָאַצְקִין?"...
— אַיְיךְ בְּרָאַצְקִין נִיטּ אַיְוּעָרָר אַפְּעַטָּעָר? — "וּוֹאָס אַיְיךְ עַפְּסָס
גַּעַפְּעָלָעַן, אָזְן בְּרָאַצְקִין דָאָרָף מִיר זַיְן אַפְּעַטָּעָר?"... — וּוֹאָס דַעַן
קַעְהָר עַר אַיְיךְ אָזְן? — "וּוֹעָר?"... — בְּרָאַצְקִין. "וּוֹאָס וּוֹילְטָ אַיהָר,
זָאַל עַר כּוֹר אַנְקָעַרְהָעָן?"...

אַ קוֹרְצָעָ פּוֹזָעָן, בִּידְעַ קַוקָּעָן זִיךְ אַזְוִינָס דָאַס אַנְדְּרָעָה הַעֲבָסָט
פָּעָרְוּוֹ אַונְדָּרָוּמָט. יַעֲדָרָ מִיטּ זַיְעָנָג גַּעַדְאַנְקָעָן. אַיְן אַמִּינָט אַרוֹם
פָּרָעָנְטָ דַי פָּרָוי עפֿעלכּוּים בְּיָוָם "סֻקְרָעַטָּאָר" וּוַיְדָרָ אַמְּאָלָס: אַזְוִי?
איְהָרָהָט נִיטּ גַּעַדְיָעָנָט אַיְיךְ בְּיוֹ בְּרָאַצְקִין? — "וּוֹאָס פָּאָלָט
איְהָרָהָט נִיטּ גַּעַדְיָעָנָט אַיְיךְ בְּיוֹ בְּרָאַצְקִין?" — אָזְן
איְיךְ אַיְוֹן, אָזְן אַיְיךְ חַאְבָּע בְּדַעְרָפְּט דַעַעַנְעָן בְּיוֹ בְּרָאַצְקִין? — אָזְן
איְהָרָהָט קַעְנָט אַיהם נַאֲךְ אַפְּיָלוֹ נִיטּ? — "וּוֹעָמָעָן?" — טָפוֹ זָאַל
דָאַס וּוֹעָרָן! טָעַ רַעַדְתָ אָזְן מִעְעָדָת — אָזְן מִעְעָדָת זִיךְ אַזְוִי
רַעַדְתָ אַזְוִינָט מִיר חַאְטָש, וּוֹעָר זַעַנְתָ אַיְהָר אָזְן וּוֹ קוּמָט אַיהָר
אַהְעָר?..."

* * *

אוֹיפּן' צְוַיְוָתָעַן טָאגּ האַט אַוְיפּ אַונְזָעָר גַּאֲיָוּשָׁן הַעַלְד גַּעַד
וּוֹאָרָט אַ נְיָוָר סְוּרְפְּרָוִן: זַיְן פָּאָטָרָן מִשְׁהָעַפְּעַלְכּוּים הָאַט זִיךְ

נַאֲךְ נִתְ אָוּמֶנְקָעָהָרֶט פָּוֹן קָלוֹבָּ. "רַב לֹוי" הָאָט גַּעַהַאַט אֵין אַרְ בִּיתִי — גַּהַן אֵין קָלוֹב אָרוּין רַופָּעָן דָּעַם טָאָטָעָן אֲהַיִם עַסְעַן וּאוֹרְעָמָעָם. הָאָט רַב לֹוי אַבְּעָד קִיּוֹן חַשְׁקָן נִתְ עַהַאַט צַו חַאָפָעָן אָזְמוֹיסְטָעָ פָּעַטְשָׁ אַוְיָפָן נִיכְטָעָרָעָן הָאָרֶצָּעָן. הָאָט אַיִּהָם דִּי מְוֹטָעָר גַּעַמּוֹת בְּעַצְאָהָלָעָן „שְׁכַר פָּעַטְשָׁ“ מִיטָּ אֵין אַוְאָנְסָעָל. אָוֹן רַב לֹוי הָאָט גַּעַרְאָכָטָס אַרְיָה, אָז דָעַר טָאָטָעָ זַיְנָעָר אֵין אַרְ דָּרְפָּרָה אָפָגְעָפָאָהָרָעָן פָּוֹן קָלוֹב גְּלִיךְ צָוָם וּוּאָקוֹאָל, אָוֹן פָּוֹן דָּרְטָעָן — קִיּוֹן קִיּוֹן.

פָּאָר אָוּנוּעָר הָעָלָד אֵין דָאָס גַּעַוּעָן אֵין אַיבָּעָרָאָשָׁוָנָג פָּוֹן אֵין דָנָעָר אֵין אַשְׁעָהָנָעָם זַוְעָנָמָאָג מִיטָּ אַבְּלִיעָן הַיְמָעָל. עַם אֵין גַּעַוּעָן בִּידְרָעָ זַאָכָעָן: אַ קְרָעָנָק אֵין בּוֹיךְ אָוֹן אַשְׁאָנָר אֵין פְּנִים. עַרְשָׁת דָעַמְאָלָט הָאָט עַר זַיךְ גַּעַנְוּמָעָן צַעְפָּרְעָגָעָן זַיךְ אַוְיָפָן זַוְיָן פְּאָטוֹרָאָן, אָוֹן אֵין גַּעַוְאָוִירָעָן גַּעַוְאָוְרָעָן, אָז עַפְּעָלְכָבוֹיָם אֵין נַאֲךְ דָעָרָה וּוּוּוּילָ קִיּוֹן מַאֲלָ נִתְ גַּעַוּעָן קִיּוֹן „פְּרִיסְיָאָשָׁוָנָעָ פָּאָוְוִירָעָמָעָן“. עַר אֵין נַאֲרָא „חַאָדָאָטָאָיָ“, אַ טִּיף פָּוֹן יְעַנְעָם מַוִּין, וְאָסָמָעָ רַוְפָּט זַוִּין „וּוּוּנְקָעָלָאָדָאָקָאָטָעָן“, — אָוֹן אָז מַעַ דָּרְמָאָנָט דָעַם נַאֲמָעָן עַפְּעָלָי בְּוּיָם אֵין בִּיְעָלָאָצָעָרָקָאָוָן, דָרְמָאָנָט מַעַן אַיִּהָם נִתְ אַנְדָרָשָׁ וּזִוִּין מִיטָּ אַשְׁמִוּכָעָלָי... דָעָרוּוּילָ הָאָט דִי לְאָנָגָעָן פָּוֹן אָוּנָעָר יְוּנָגָעָן הָעָלָד אַגְּנָעָהָיוּבָעָן צַו וּוּעָרָעָן טְוּוּיָהָיָן. עַם הָאָט גַּעַבְּלָאָזָעָן דָעָרוּוּת, אָז עַר זַאֲלָ אַיְבָעָן וּוּיְדָעָר אַמְאָל פְּרָזְבָּעָן דָעַם טָעָם פָּוֹן הַוְּגָנָעָר... מִיטָּ אַפְּעָרְבִּיטְרוּת הָאָרֶץ הָאָט עַר זַיךְ אַוְוּקָעָגָעָצָט אָוֹן הָאָט אַנְנָן גַּעַשְׁרִיבָעָן צָוָם טָאָטָעָן קִיּוֹן פְּרָעָרְיאָסְלָאָוָן אַ לְאָנָגָעָן בְּרִיעָשָׁ מִיטָּ אַשְׁהָנָעָר מְלִיצָה שְׁפָרָאָךְ. דִי מְלִיצָה, קָאָן מַעַן זַגְעָן, הָאָט אַיִּהָם אַרְיוּסְגָּרָאָטָעוּוּתָם. מִיטָּ מְלִיצָה קָאָן מַעַן אַסְקָדָשָׁרְיָבָעָן אָוֹן וּוּיָנָן צִינָגָזָעָן... עַרְשָׁת צָוָם סּוֹף בְּרִיעָשָׁ הָאָט עַר אַרְיוּסְגָּרָאָטָפָעָן אַפָּאָר וּוּרְטָעָר, אָז עַר וּוּאָלָט זַיךְ דָרְכָנְגָעָפָאָהָרָעָן אֲהַיִם, עַר זַאֲלָ הָאָרָבָעָן גַּעַנְגָעָן קְלִיְיָנְגָעָלָד אַוְיָהָה הַזְּכָוָת הַדָּרָךְ... אָוֹן נַאֲרָ נִיְשָׁטָ לְאָנָגָעָן גַּעַוְאָרָט, קְוֹמָט אַיִּהָם אָז פָּוֹן פָּאָטָעָר אַ גַּעַלְדִּיְבָרִיעָה אַוְיָהָה עַטְלִיבָעָן רַוְבָּעָל מִוּט אַ בְּעַפְּוּיָל, עַר זַאֲלָ יְיךְ צַוְאָיְלָעָן אָוֹן קְוֹמָעָן וּוּאָסָמָקְבָּר, וּוּאָרוּם עַס הָאָט זַיךְ גַּעַעַפְּעָנָט אַ וּוּאָקָאָנְסָעָ אַוְיָפָן רַאֲבִינָעָר אֵין אַ שְׁטָאָרָט נִתְ וּוּיָט פָּוֹן פְּרָעָרְיאָסְלָאָוָן, אָוֹן אָז עַר הָאָט גַּטְמָע שָׁאָנָסָעָן צַו פְּרָעָנָמָעָן דִי שְׁטָעָעָן. אָוֹן אַרְיוּסְגָּרָאָזָטָהָזָט הָאָט עַר זַוִּין בְּרִיעָשָׁ צָוָם זַוְהָן אַוְיָהָמִיט אַמְלִיצָה: „עַוְ שַׁחַ! חַוְ שַׁחַ! עַוְ מַפְּ“

בחז' מוקשת בעל בונפוי נשרים! מה ר אַל
 תבייט אַחריד! עלה וה צליח!..."... דאס ווועט הייסען
 אויאָן אונגעער אידיש לְשׁוֹן: "אויאָן זיך! חאָט זיך! פְּלִיה פְּיוֹל
 אויסען בוינגען, ווי אויאָפֶדֶר די פְּלִיעָנְגָּלְעָן פָּוּן אַיִּין אַדְלָעָר! גִּיבָּעָר!
 זָאַלְסָט זיך נָאָר נִית אַרוּמְלָעָן! קָוָם אָוָן זַיִּצְלָוִת!"...

די „ווײַבָּאַרְעַס”

די „וַיְבָא רֹעֶם”

וְיֵשׁ אָזֶן מִקְלֹבֶט אֲרַבְּנָעֶר — דַּעַר פְּרִיעָרְגָּנֶר רְאַבְּנָעֶר אַיִן יָכוּבָּן — אַיִן
אַלְטָר בְּעַקְנָמָעָר. — בָּר נַחֲמָן כְּהָנָא פְּרָאַמְּפָעָשָׂרְתָּר דָּעַם יְנוּנָעָן קָאנָן
דִּידָּסָר. — עַר הַאַלְטָט אֲרַדְשָׁה נַעֲמָס שְׁאַרְזָק אַוִּים בְּיַיְמָם
עוֹלָם. — "מַלְכָּן טָוָב, אַיְבָּרָאן יְעַדְנָגָאלָסָנָא," — אָ
עַסְפָּת פָּאָר גּוּוִים. — עַר קָוָטְפָּיָן פְּעַרְעָאוֹן
אַיִן דִּי שְׁמָחָה וּוּעָרָד אַחֲמָן דָּרָתָט פָּעָר
שְׁטָעָהָרָס — עַר גִּיטְזִיךְ דָּסָס וּוּאָרָט, אַז
עַר וּסְטָט גִּיטְזִיךְ זָוָן וּוּאָרָט

ובען — דאס איז דער נאמען פון דער שטאדט, וואו
מע האט בערלאנגט א נײיעסם וְגַבְנָעֶר.

דאס ווארט, "פארלאנגט" איז, מאהלאט איזיך,
זיט מעור ווי א מליצעה. א שטאדרט בערלאנגט איזוו
א ראנכינער, ווי, א שטיגנער, מע בערלאנגט א קברות
מאן. דער גאנצער אינסטיטוט פון, "קָאַזְיָאָנָעַ"
רבנים" איז, אייגענטליך, איזין איבערנער, איזין אנד
געאנגענער פון דער ענירונגען אויף די רוסטישע
אידען, און זוי האלטן זיך מיט איהם, ווי מיט עפיז רעכטס. שעה
געער פון אלסדייניג איז דאס, וואס א "קָאַזְיָאָנָעַ רב" ווערט ניט גע-
שיקט דורעקט פון דער רגענערונג צו געוועלטיגען אויף די אידען,
נאר די אידען אלין בעדראפען איהם אויסקליבען דורך וואלהלען
("וּבְאָרוּם") פון קהיל. נאר די וואהלאען נופא זענען בעיל-כרכח,
גענוייט פון אויבען. דאס הייסט, "נָאַמְשָׁאָלְטוּעַ" שרייבט אידען
צזו קהיל א פאפעער, איז רעמאלאט און דעםאלט זאלען זיך די אידען
צעוניזומאלען דראטערן און דראטערן און זאלען זיך אויסקליבען אַ
ראביבנער. און עס מהווען זיך לאו קאנדרידאטען. יעדער קאנ-
דיידיאט האט זיך זיין צד, און יעדער צד האט זיך זיין עלייזן,

מייט זיינע טוטלען, מיט וואס צו נעהמען דעם עולם. אײַנער האט א שעהנע פראטעהצעיע. דער אנדערער ארבײַט מיט געלר. דער דרייטער — מיט א נּאָזֶל שְׂמַחַת. שלאָפָען שלאָפָען קײַנְעַר נִים. אין שטאדיט קאָכְטַעַס, אָוֹן עַס רעדעלט זיך. חַבָּרָה הַצְּעַן זיך — עַס אַיז אַ גְּדוֹלָה אַוִּיהֵךְ דָּעַר אִידְישֶׁר גַּסְטַס, אַ שְׁמַחַת — מַעַלְקָבֶט עַס אַיז אַ גְּדוֹלָה אַוִּיהֵךְ דָּעַר אִידְישֶׁר גַּסְטַס. עַס אַיז חַי גַּעַגְעַת אַ רְּאַבְּינְעַר. מַע בָּאַלְאַטְּרַט. מַע וְאַרְפַּט גַּאֲלַקְעַט. עַס אַיז חַי גַּעַגְעַת לְעַבְטַן! אַמְּאַלְלַץְיַהְט וְזַיךְ אַזְוֹעַס וְאַבְּכַעַן. אַמְּאַלְלַץְיַהְט כְּדַי דֵי „וּוּבָאָרָעַס“ זְאַלְעַן צְוָגַעַת קָרְנַעַת אַ „קָרְנַעַת פָּעַל“, וְאַס גַּיט אַכְּטַונְג, אַז סְיַאָלַעַן נִיט פָּאָרְקוּמוּן חַלְילָה קִין שֻׁוּם פָּאָלְשִׁקְיַיטַעַן בִּיְמַס צְעַהְלַעַן דֵי גַּאֲלַקְעַט. אָוֹן עַרְשַׁת נַאֲךְ דֵי וְאַהֲלַעַן הוֹיְבַט זַיךְ אַז דֵי רַעַכְתַּע חַתְּנוֹנָה. אַזְוֹי וְזַיךְ דָּעַר גַּוְבְּרַנְצַי טַאָר בְּעַדְאָרָף דַּעַם אַוְיסְטוֹאַהְלַע בְּעַשְׁתְּעַטְּגַעַן, הוֹיְבַעַן אַז צַו גַּעַהְנוֹן אַין דָּעַר גַּוְבְּרַנְצַי פָּרָאַולְיַעַנְיַע מִסְרוֹת מִיט קָאַסְטָאַצְיַעַס פָּוּן דֵי נִשְׁטָאַוִּיסְגַּעַלְלַיְוְבַעַן קָאַנְדִּירַאָטַעַן, אָוֹב דֵי „וּוּבָאָרָעַס“ וְעוֹז רַעַן קָאַסְטִירַט, הוֹיְבַט זַיךְ אַז שְׁמַהַה נַאֲךְ אַמְּאַלְלַץְיַהְט פָּוּן אַנְהָוֹבַט. נִיעַ קָאַנְדִּירַאָטַעַן, נִיעַ צְדָרִים, נִיעַ „וּוּבָאָרָעַס“, נִיעַ מִסְרוֹת מִיט נִיעַ קָאַסְטָאַצְיַעַס...
מִיט נִיעַ קָאַסְטָאַצְיַעַס...

צְוַיְשַׁעַן דֵי פָּאָרְשַׁוְּגַעַן, וְאַס האַבְּעַן אַרוּסְגַּעַשְׁטַעַלַט זַיְעַר קָאַנְדִּירַאָטַור אַוִּיהֵךְ רַבְּנָות אַין לְבָעַן, אַזְוֹעַן אַוִּיךְ דָּעַר פָּרְיוֹהָרִי גַּעַר רְאַבְּינְעַר. אַוִּיךְ אַיְהָר גַּעַדְעַנְקַט, אַזְוֹ אַדְמַס גַּעַוְעַן מִשְׁהַדְּדוֹד דַּעַם מַלְמָדִים זָהָן, שְׁמַעַן וְרוּדְרַמְּאָן, אַטְמַדְרַע, וְאַס האַט גַּהְאָלַע טַעַן אַין פָּעַרְעַאַסְלַאַגְּזָוּ בַּיְמַדְרַעַן זַיךְ אָוֹרְדַעַן האַבְּעַן אַיְהָם אַרוּסְגַּעַרְאַטְּעוּמַט אַזְוֹ אַפְּגַּנְשִׁיקַט אַין דָּעַר רְאַבְּינְעַר שָׁוֹלָן אַזְוֹ אַפְּגַּנְשִׁיקַט אַזְוֹ דָּעַר דָּזְוִינְעַר רְאַבְּינְעַר האַט, אַפְּנִים, נִיט שְׁטָאַרְק אַוִּיסְטָאַמְּרִיר. דָּעַר דָּזְוִינְעַר רְאַבְּינְעַר האַט, אַפְּנִים, גַּעַנוּמָעַן אַין לְבָעַן. דָּעַר וּלְמַן חַאַט אַרוּסְגַּעַקְוָקַט אַוִּיךְ „וּוּזְבָּעַס“, וְזַיךְ מִשְׁיחַן. דָּיְלְבָעַנְעַר אַיְדַעַן וְוַיְיַעַן נִיט פָּוּן קִין פָּאַלְיִטִיסְק אַזְוֹ פָּוּן קִין חַכְמָות. זַיךְ, אַזְוֹ עַס גַּעַפְעַלְט אַזְוֹנָשָׁן, קִין פָּאַלְיִטִיסְק אַזְוֹנָשָׁן. זַיךְ, אַזְוֹ עַס גַּעַפְעַלְט זַיךְ זַאנְגַע זַיךְ אַיְהָם: „בְּיוֹת אָנוּ גַּעַפְעַלְעַן“. אַזְוֹ אַזְוֹ עַס גַּעַפְעַלְט זַיךְ נִיט, זַאנְגַע זַיךְ: „גַּעַהְנוֹגְוּנְטָרְהָיִיד, דֵי בְּיוֹת אָנוּ נִיט גַּעַפְעַלְעַן“. דַּעַם רְאַבְּינְעַר רְוּדְרַמְּאָן האַבְּעַן זַיךְ שְׁוֹן לְאַגְּגָנְגָנְגָט, אַזְוֹ דָּקָא נִיט זַעַהְרַפְּרַשְׁטַעַלְט, אַזְוֹ עַר מַעַג זַיךְ זַוְּכָעַן אַיְיָ אַנְדַעַר שְׁטָאַדְט. אַזְוֹ טָאַמְּרַע וּוּטַע עַר מַוְּינְגַע, אַזְוֹ טְרִיבְעַן מִיט אַיְהָם קָאַטְאַוְסָם, האַבְּעַן זַיךְ זַיְן אַרְטַע אַין בִּיתְהַמְּדָרָשָׁ פָּעַרְדּוֹנְגַעַן צַו אַבְּלַהְבִּית,

אזו דוֹר רַאֲבִינָעֶר אֵין גַּעֲקוּמָעָן שְׁבַת אֵין שְׁוֹחֵל אֲרִיּוֹן, האט ערד ניט געהאט וואו צו זיעען, און האט געמוות אויסשטען דיא גאנצע צייט אויף די פיס. דעם צוועיטען שבת איז ער שווין דער פאָר געקוּמָעָן מיט „פֿאַלְיוּצְיַע“ און האט מיט תקיות און מיט גבורה אַיְינְגֶנְגָּעָנוּמָעָן זַיְן שְׁטָאָדָט אַיְכָּעָן אַין מַוְרְחָזָוָאָנָט — אַנוֹ מַעַקְאָן וַיְהִי נְרִינְגָּפָּאָרְשְׁטָעָלָעָן דַּעַם עַפְּעַקְטָמָעָן חַזָּן, וְאַסְמָעָן חַזָּן געהאט. די גאנצע וועלט האט געוואָסָט פָּוֹן דַּעַם פָּאָקָט. וואָרוֹם אַחֲזִי, וְאַסְמָעָן מַעַשָּׂה אֵין גַּעֲזָעָן בְּשִׁירְבָּעָן אַיִּינָם „חַמְלִיצְיַע“, האט נַאֲךְ דַּעַר רַעֲדָאָקְטָאָר צְעַדְרָבוֹיִם צְוָגָעָבָעָן פָּוֹן זַיְדָמָעָן גַּאנְזִי קְלִיְּנָעָן אַוְתִּיחְיּוֹתְלַעַךְ אַ „חַרְתָּת הַמּוֹ“ — אַ בעמְעָר קוֹנְגָּפָּוֹנִים רַעֲדָאָקְטָאָר, וְאַסְמָעָן פְּעֻרְנָהָמָט פָּוֹנָקְטָמָר מַאֲלָאָזְוִי פְּיַעַל וּדי קָאָרְעָסְפָּאָנְדָעָנִיצְיַע. דַּאָּרָטָמָגָט עַר אַוּוֹקָאָסָט פָּאָבָיְדָעָט דַּעַם רַאֲבִינָעֶר, סַאְיִי דַּעַם אַיְבָּרְגָּעָן עַוְלָם, אַנוֹ מַסְוְרָתָט זַיְיָ פָּאָרִין חַלְוָלָה השם, וְאַסְמָעָן זַיְיָ האָבָעָן דַּעְרָלָאָזָט פֿאַלְיוּצְיַע אַין אַמְּקוֹם קְדוּשָׁ... אַנוֹ לְאַזְוָעָן לְאַזְוָט עַר אַוִּים מִטָּא „וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה — אַזְוָעָן מַהְוָתָמָעָן נִיט“. אַנוֹ פְּעֻרְנָהָרִיגָט מִטָּא פָּאָר מַדְרָשִׁים, מִטָּא פְּסָוק אַין מִטָּא מַלְיִיצה פָּוֹן דַּעַר מַגְילָה : „וּכְדִי בְּזִוְּן וּקְצָף“. צְעַדְרָבוֹיִם עַלְיוֹן חַשְׁלוֹם אֵין דַּעְרוֹיָף גַּעֲזָעָן אַ מַיְסָטָעָר !

פָּוֹן דַּעְסְטוּוֹגָעָן האט רַעֲדָרָמָאָן נִיט אַוְפָּנְגָּעָבָעָן זַיְן קָאָנִי דִּיאָדָטָר אוֹיפָה לְכָעָנָעָר רְבָנָות. אַנוֹ אַיִּיךְ די אַיְבָּרְגָּעָן קָאָנְדִּיאָדָטָעָן האָבָעָן גַּעֲרָבִוִּיט עַדְרָעָר מִטָּזִוְנִין צָה, אַנוֹ יַעֲדָר צָד אַיִּיךְ זַיְנָעָן בְּלִים, אַנוֹ דַּעַר קָאָמְפָה האט זַיְדָעָנְגָּוָהָבָעָן. נַאֲרָ שְׁוֹין כְּמַעַט גַּאֲרָ צְוָלְעַצְטָמָ, אַ פָּאָר טָעָג פָּאָר די „וּוְיְבָאָרָעָם“, אַזְוָעָן וְאַסְמָעָן הַיְמָעָל אַרְאָפְּגָעָפָלָעָן דַּעַר הַעַלְדָּר פָּוֹן דַּעַר דַּאֲזָוָנָר בְּאַיְגָרָאָפָיָעָ מִטָּא בְּרִיָּה וּוּגָלָ פָּוֹנִים פְּעַטְעָר פָּוֹנִי צָו זַיְנָעָם אַמְּחוֹתָן, אַיְינָעָם פָּוֹן די פִּינְסְטָעָ בעלי בתים אַיִּין לְבָעָן, מִטָּין נַאֲמָעָן רְבָבָהָנָא. דַּאֲסָ אַיִּזְוָנָעָ וּוּגָן אַ זְקוֹן, אַ מַיְוִיכָס אַיִּין אַ נְגִירָה. אַזְוָא אַיִּד פְּעֻרְנָהָמָט אַיִּין שְׁוֹחֵל דַּעַם אַוְבָּעָן אַזְוָא. דַּעַר חַזָּן וּוְאַנְטָמָ נִיט גַּעַהָן וּוְיִטְמָעָר, בְּיוֹ זְרָבָבָהָנָא שְׁפָעָהָט נִיט אַוִּים שְׁמָוֹנָה עַשְׂרָה — עַס מַעַג זַיְדָ צְיָהָעָן אַיְבָּוָג. אַזְוָעָם מַאֲכָתָזְזָה, רְבָבָהָנָא מַיְוִיכָס אַיִּין זַיְדָ קְוָמָעָן אַיִּין שְׁוֹחֵל אֲרִיּוֹן (אַזְוָעָם טָרְעָט זַיְדָ מִטָּא אַיִּם כְּמַעַט אַלְעָשָׁבָת), שִׁיקָט עַר אַזְוָעָם שְׁלִיחָה, מַע זַאֲלָ אַיִּיךְ אַיִּם נִיט וּוְאַרְטָעָן. דַּעַר עַולְםָ פְּעֻרְנָהָמָט

אבל דורך-ארץ, או ער מײַנט מסתמא, או מע זאָל יאָ אויף איהם ווארטען מיטין דאָוונען. מיט אײַנען וואָרט, דאס איז געווען אַיד אַ צאָזקען, וואָס מע מען זאָגען אַויף איהם "תורה ונדולת במלום אַחד".

געטראָפֿעַן האָט איהם דער יונגער קאנדרָט זִיצְעַן אַיבָּער אַלטָּטָר כהנא צוֹרָעָכֶת גַּעֲמָכֶת דֵּי בְּרִילְעַן אָזֶן גַּעֲנוּמוּן בעטְרָאָכְטָעָן דֻּעָם בְּחוֹר פָּזֶן קָאָפֶן בְּיוֹ פִּים. עַם האָט אַוְיסְגַּעַזְהָעָן, אוֹ דַּעַר דֻּעָם חְבָּרָה מִזְנָן האָט מִיט זַיְן קָרְזַׂן וַיּוֹטִיכָּעַל נִיט אַזְוִי שְׁטָאָרָק נֹשָׂא חַנְגַּעַזְבָּעָן בְּיוֹ דֻעָם שְׁעהָנָעָם אַירְעָן. נַאֲרָ דַּעַר זְכוֹת פָּנוֹן'ם בעטְרָאָכְטָעָן פִּינִי אַיז אַיהם בַּיְגַּעַשְׁטָאָנָעָן, אוֹן ער האָט אַיהם גַּעֲבעָטָעָן זִיצְעַן צְעָרָעָט זַיְךְ מִיטִּין נַאֲסָט אַזְנָן דַּעַר בְּחוֹר אַיז נִיט קִיְּזַן עַמְּ-הָאָרֶץ אַיז דֵּי קְלִינְעַן אַוְתָּוֹת, נִיט שְׁטָאָרָק וַיּוֹטִיכָּעַל אַפְּרָק מִשְׁנָיוֹת, אוֹן אוֹ ער רַעַטָּת, וַיּוֹטִיפָּט ער נַאֲרָ אַרְיָין אַל שְׁוֹן-סְרוּשָׁי וְאָרטָם, האָט זַיְךְ דַּעַר אַלטָּטָר צְעַמְּשִׁיכְבָּעָל אַזְנָת אַזְגָּעָגָעָן, מַעַן זַאָל דַּעַר לְאַנְגָּגָעָן עַפְּוִים פַּאֲרָבִיסָעָן. אוֹן עַם אַיז אַרְיִינְגַּעַטְרָאָגָעָן גַּעַזְעָרָעָן אַט טְעַצְּעָל. אַוְיָפִין טְעַצְּעָל אַיז גַּעַזְעָטָעָן אַז שְׁלָמָעָל, אוֹן אַיְנָס שְׁלָמָעָל אַיז גַּעַלְגָּעָן, אַיְנָס אַלְיָין, וַיִּאָתֵחַ מִלְּעָדָעָל קְרַעְלְקָעְבָּעָל. אוֹן אַיְנָס'ם צְוקְעַרְלְקָעְבָּעָל האָט גַּעַשְׁטָעָקָט אַז אַזְוִינְקָט — מַאֲכָט מְזוֹנוֹת! — רַופְּט זַיְךְ אַז דַּעַר אַלטָּטָר גַּבְּירָ אַז אַעֲפָרָעָנָט זַיְךְ בְּיוֹם יְוָנָגָעָן קְאַנְדִּידָט אַוְיָפֶן דַּעַר שְׁטָאָרָט פָּרָעָעָן יַאֲסָלָאוֹן, וַואָוֹ ער אַיז גַּעַזְעָעָן אַמְּקָאָל מִיטָּא יַאֲחָר עַטְלִיכָּעָן אַזְגָּעָגָעָן צְרוֹיךְ. דַּעַמְּאָלָט אַיז גַּעַזְעָעָן אַזְיָדְשָׁע שְׁטָאָרָט — וַיִּהְלַּל דָּאס דַּאֲרָט אַיְצָט מִיט אַידִישְׁקִיט? ...

— עַם האַלְקָט זַעַר גַּוְתָּ! — עַנְטָמָעָט אַיהם דַּעַר נַאֲסָט אַזְנָת זַאָגָט זַיְךְ אַפְּ פָּנוֹן'ם לְקָעְכָּעָל, נִיט אַזְוִי אַיְבָּרִין "מְזוֹנוֹת", וַיִּאָרֵי בְּרָעָם, וַואָסָנָאָכְדָּעָם וַוָּעָט מַעַן מסתמאָ אַיהם הַיּוֹסָעָן מַאֲכָלָן דֵּי "ברכה אחרונה" — אוֹן ער האָט זַיִן יַיְנָמָאָל נִישְׁתָּגָעָן אוֹיסְטוּוֹינִיגְ... פָּרָאָרִין אַוְעַגְעָהָוּן האָט אַיהם דַּעַר אַלטָּטָר כַּהֲנָא גַּעַזְעָגָעָן בְּעַנְשָׁטָן, ער זַאָל זַיְן מְצָלִיתָה. אוֹן ער וַוָּעָט אַס יַרְצָחָ שְׁמָ גַּעַזְעָגָעָן מְצָלִיתָה זַיְן, וְאָרוֹם ער, אוֹ ער בְּעַנְשָׁטָן, — אַזְוִי האָט אַיהם דַּעַר אַלטָּטָר פָּרָזְוִיכְרָט — וּוּעָרְדָמְקוּיָם, וְאָרוֹם ער אַיז אַזְהָן....

דֻעָם זְלָבָעָן טָאגָן אַיז אַרוֹים אַ קלָּאנָג אַיז שְׁטָאָרָט, אוֹ סְפִּיאָזָן

זונגעקומווע נאך אָ קאנדיידאט אַויף רַאְבִּינֶעֶר. נאך גאר אָ יונגעער,
אָ בַּחֲרֵל, נאך אָ חַבְּרָה מִן מִטְאַלְעַתְוֹת. עַרְשְׁטִיעַנְס, אָ "טָאַ-
טָעַנְסָמָס אָ קִינְדָּ". רַב נַחֲמָן כְּהָנָסָס אַיִן אַיְינְגַּנְעַר. הַיִּינְטָט אָ בַּעַל-
תְּנָהָ"ה, אָנוּ אָ כְּתָבָא רַבְּתָה, אָנוּ אַיְזָן קְלָאָר אַיְזָן שָׁס אָנוּ פּוֹסְקִים. אָנוּ
אַזְוִי וּוּ דִי פָּאנְטָאַזְיוּעַ הַאַט וִיךְ שְׂוִין צַעְהִיצְטָן, הַאַבְּעָן אַיְינְגַּנְעַזְוּ
גַּעֲלַעַטְמָן, אָזְוּ עַר הַאַט סְמִיכּוֹת אַויף רַבְּנָוֹת, אָנוּ אָזְוּ עַר קָאָן פְּסִיקָעַנְעַן
שְׁאַלְוֹת, אָנוּ אָזְוּ עַר וּוּטָאַיְיךְ פָּעַרְשְׁטַעַקְעַן אָנוּ גַּאְרְטָאַל דָּעַם רַבְּ
מִיטְטָאַר דָּרְיָי אַזְוַעַלְכָע, וּוּ דָעַרְ רַב — הַכְּלָל, עַפְּסִים טָאַקִּים אָ פּוֹגַעַן
פָּוּן פּוֹגַעַלְלָאַנדָּ! אָזְוּ עַר הַאַט וִיךְ בְּעוֹזְוַעַן אַיִן גָּאַס, צַוְוַעַשְׁן דִּי
קְלִיְוַעַן, הַאַט מַעַן אַוִּיחָם גַּעַטְיַיְתִּים מִיטְטָאַר הַאַט
געַהְעַרְטָה הַיְנְטָעַר זַיְנָעַ פְּלִיזְעַס רַעְדָעַן :

— אַט דָּאָס אַיְזָן עַר?

— וּוּרְ?

— דָעַר נַיְעַר רַאְבִּינֶעֶר.

— אַזְאָ צַאוֹצִיךְ?

— דָעַר מַאמְעָס מַוְילָךְ נַאָךְ נִוְטָ אַוִּיסְגַּעַטְרִיךְעַנְמָן.

— אָנוּ וּוּסְמָרָעַ לְאַגְּנָעַ חַאָר עַר טְרָאַנְטָ!

— לְאַגְּנָעַ חַאָר, קְוֹצְעַר שְׁכָלָ...

פָּוּן דָעַטְוּעַגְעַן הַאַט עַר גַּעַהְאַט גַּעַנְגַּוְשְׁכָל אַיִן טָאַגְּ אַפְּ-
שְׁטָאַטְעַן אָ הַאַלְבָּטְיוּן וּוּזְיַוְעַן צַו דִי "פְּנֵי", צַו דָעַם סָאַמְעַ צִימָעַס
פָּוּן שְׁטָאַדְט — צַו דִי בָּאַכְמוֹזִים, צַו דִי קָאַנְיְעוֹסְקִים, צַו דִי רַאַד
גַּאַטְשְׁעוֹסְקִים אַזְוּ צַו דִי אַלְעָאַבְּרָיוֹעַ פָּאַרְשְׁטָעַהָרְפָּן דָעַר לְזָדָן
בְּעַנְעָר בְּרוֹזְשָׁאַזְיָעַ. אַזְוּ טָאַמְרָעַ אַיִן קָאָרגָן, אַיְזָן עַר דָעַם שְׁבַת וּוּסָס
פָּאַר דִי "וּוּבְּאַרְעָם" גַּעַוְעַן אַיִן שְׁוֹהָל. הַאַט מַעַן אַיִיחָם אַוּקְעַנְעַן
זַעַצְטָ אַוְיבַּעַן-אַזְוּ, נַוְטָ אַנְגְּנָעַקְטָ וִיךְ, אַפְּגַעַשְׁטַעַקְטָ אַיִיחָם אָ פָאַר
הַוְנְדָרְטָ שְׁלוֹם-עַלְיכָסָס אָנוּ אַוְיפְּגַעַרְפָּעַן מְפֻטְרָ.

דָאָס אַיְזָן גַּעַוְעַן אָ מִין עַקְוָאַמָּעַן. אָנוּ דָעַר חַבְּרָה-מִאן הַאַט
אַוּוּקְעַנְלָעַגְטָ אָ הַפְּטָרָה, אַיְזָן דָאָס שְׁוִין גַּעַוְעַן אַיִין מַאְלָא אָ הַפְּטָרָה!
נַאָר דָאָס אַיְזָן נַאָךְ גַּאָר נִוְטָ אַקְעַגְעַן דָעַם, וְאַטְטָזְזָקְטָ זַיְיךְ אַפְּגַעַתְהָאָזְן
בֵּין דִי וּוּבְּאַרְעָם. אָנוּ אַפְּגַעַתְהָאָזְן הַאַט זַיְיךְ אַטְטָזְזָקְטָ : דָעַר זָאַל
פָּוּן דָעַר "אַוְפְּרָאַזְוּ" אַיְזָן גַּעַוְעַן פּוֹל מִיטְטָאַר, אָנוּ מַעַן הַאַט שְׁוִין
בְּעַדְאַרְפָּטָ צַוְטָרְעַטָּן צַו דִי וּוּחְלָעָן, קְוֹמָט אַרְוִיסָט דָעַר יְוַנְסְטָאַר
פָּוּן דִי קָאַנְדִּידָאַטָּן מִיטְטָאַר רַעְדָעַנְשָׁס, אָנוּ דָקָא אַוִּיחָם, אַוִּיסְ-

שלום עלייכם

געמישט מיט פטוקים פון תנ"ך און מיט א משל אל און מיט א מדרש, וואס האבען זיך געקלעט צום עניין, פונקט ווי איין ארבעס צו דער וואנט. נאר דיו "דרשה" האט איזו אויסגעלובען געווארען פאר ראבינער קאנדרידאט איזו אויסגעלובען געווארען פאר ראבינער פון'ס גאנץ צען עלם נאר אהן גאלאקען. באלאד איזו אוועק א דערעטש אהיים: "מולטוב איזבראן יעדינאנלאסנא". און אלין איזו דער אויסגער וועהלאטער יונגער איבינער איזטען רב חמן בהנה אפרדאָן קען זיך. דער אלטער איזו באמת געווען געריהרט, וואס זיון פראי טעקציע האט געהאט איזא ערפאָן. ער איזו א בעיל געווען בעטען דעם ראבינער, ער זאל איהם איבערדעראַצעעלען די דרש, וואס ער האט געהאלטען פאָרין עלם. האט איהם דער ראבינער גענטט פערט, איז ער וואלט דאס איהם מיט פערגעניגען איבערדעראַצעעלט, איזו ניטאָן וואס צו הערען.

— וואס וועז זאנט מען, איז דער עלם האט געלעקט די פינגען?

— אויב איהָת קוין פאָראַיכעל ניט האבען, וועל אליך זיך דערצעעלען א מעשה.

— מהכתיית. אבי עם האט א שייכוה אהער. — האט דער אלטער בהנה זיך צונגעניריט הערען, אַנגעטחאָן די ברילען, און דער ראבינער האט אַנגעהויבען בוה הלשון:

די מעשה, וואס איז וויל איז דערצעעלען, איז מיט, להבדיל, א נלה. א יונגער גלה, נארוֹואס פון דער נארעַל אַרוויס, איז געקומען צום מיטראָפָאַלייט, ער זאל איהם בענשען איז זאנגען, וואס ער האט צו רעדען חאגע פאר די גווים איזו קלוייסטער. האט איהם דער מיטָּרָאָפָאַלייט געבענשט איזו געוואָגָט, איז ער זאל די גווים דערצעעלען מופתים פון הייליגען. למשל, דעם מופת פון די "פארציג הייליגען, וואס האבען געלאנזעט איזו וואלד דריי טאג מיט דריי נעכט, שיער ניט אויסגעאנגען פון הונגער. האט גאט בעוויזען א מופת — זיין האבען געפונען א ברויט. האבען זיך אלע פערציג הייליגע אַוּוּקָה געעצט עסעו דאס ברויט. האבען ייִ גענעשען איזו גענעסן, גענעסן איזו גענעסן. — איזו ס'איַ נאר איבערגעבליבען אוועפֿ מאָרגֿעַן" ...

או ס'אייז געקסמען חאגען, האט דער יונגעער גלח אין קלוייסטער פאר די גוים איבערדערצעלט דעם מופת, נאָר אַבִּיסָל אַנדְערְשׂ... „אייז נער, אַ הייליגער, האט געבלֿאָנוּט אַיז אַ וְאַלְדְּ דָרְיוּ טָעַג אָזְן דָרְיוּ בעכט, שיער ניט אויסגענטאנגען פֶּאֲרַה הָוְנְגָעָה, האט גָּאַט בְּעוֹזְיָעָן אַ מִוּפָת — עָרַה האט גַּעֲפָ�ן פֶּעֲרַץְגּ בְּרוּיטּ. האט עָרַ זִיד אַוּעַגְגָ�עַצְטּ עַסְעָן, האט עָרַ גַּעֲגָסְעָן אָזְן גַּעֲגָסְעָן אָזְן גַּעֲגָסְעָן אַזְן אַזְן נאָר אַיבְּרָגְעַבְּלָבְּעָן אַזְףּ מַאְרְגָּעָן... שְׁפָעַטָּעָה, אַזְן דָרְעָ מִיטּ רַאְפְּאַלְיָהּ האט אַיזָם פִּירְגָּעָהָאַלְטָעָן, וּזְאוּיּוּ מַאְכָּטָדָם אַ גָּלְחָ אַזְאַזְמִיאָוּסְעָן טָעוֹת ? האט אַיזָם דָרְעָ יונגעער גָּלְחָ גַּעֲנְטְּפָעָרטָן :

— פֶּאֲרַה אַט דִּי גּוֹיִים אַיזָם אַוְיךְ אַ מִוּפָת... .

דער אלטער בתאָז אַיז צְעַשְׁמָאַלְצָעָן גַּעֲוָאָרָעָן פֶּאֲרַ גַּעֲלַעְכְּטָעָר. עָרַה האט זִיד מִשְׁמָחּ גַּעֲוָעָן מִיטְן' רַאְבְּינָעָר, גַּעֲקְלַיְבְּעָן תָּעָנוֹג, טַאְקִי וּזְאוּיּוּן אַיְגָעָנָעָר. נִיטּ לְאָנְגָה האט עָס אַבְּעָר גַּעֲדוּעָרטּ. עָס אַיז אַיזָם גַּלְיָיךְ פֻּעְרְשְׁטָעָהָרָט גַּעֲוָאָרָעָן דִּי שְׁמָחָה, וּזְאוּיּוּן וּזְעוּלָעָן דָּאָס וּזְיִטְעָר זְעהָן. דָרְוּוֹיְלָעּ פְּאַהְרָעָן מִיר זִיד דָרְוָךְ מִיטְן' יונגען רַאְבְּינָעָר אַיז זְוִין גַּעֲבְּרִישְׁטָאָרטּ, אַיז פֻּעְרְעִיאָצְלָאָן.

פְּאַרְגְּנְעַשְׁטָעַלְטּ אַטְזָט זִיד אַונְגָעָר הָעָלָה, אַז פֻּעְרְעִיאָסְלָאָז וּזְעַטְמָעָטּ, גַּעֲהָן חָאָדָאָרָם מִיטּ זְיַעַן „וּוִיבְּאָרָעָם“. אַ קלְיִינְגְּקִיטּ — אַזְאַז עַרְפָּאָלָג אַיזָן בַּיְּ אַטְזָט זִיד יַאֲחָרָעָן ! צָום סּוֹפּ — גַּאֲרַ נִישְׁתָּמָעָטּ מִיטּ נִאָרָן נִישְׁתָּמָעָטּ. גַּעְפְּרִיּוֹדְטּ האט זִיךְרַ נִאָרָן דִּי מִשְׁפָחָה. אַיזָם גַּאֲרַ נִיטּ אַיזָמָאָן צָעָן, דִּי שְׁמָחָה וּזְעַטְמָעָטּ זְיַעַן, אַז דָרְעָ גַּעֲבְּרִנְאָטָאָר וּזְעַטְמָעָטּ „וּוִיבְּאָרָעָם“ בַּעַשְׁטָעַגְעָן. דָרְוּוֹיְלָעּ הָעָנָגָטּ דָאָס נִאָרָן דָרְעָ לְקָפְטָעָן. מַעְןְ דָאָרָף זִיךְרַ דָרְכְלָאָהָרָעָן אַיזָן דָרְעָ גַּעֲבְּרָנָעָן, קִיְן פָּאָלָטָאָוּעָ — חַלְאָפְאָטְשָׁעָן, שְׁמִירָעָן... דָאָס אַלְיָיזָן אַיזָם גַּעֲוָעָן גַּעֲנוֹגָ אַזְוּרָפְאָצְקִיְּהָלָעָן דִּי גַּעֲהִיבְּעָנָעָן שְׁטִימָוֹנָגָ... אַיז טָאָמָעָר אַיזָם קָאָרָבָן, בַּעַדְאָרָף זִיךְרַ דָרְעָ הָעָלָד בַּעַגְעָנָעָן מִיטּ חִוְיטָעָן רַוְדָעָרָמָאָן, דָעַם לְרוּ בַּעַנְעָר רַאְבְּינָעָרָס יַוְנְגָעָרָעָן בְּרוּדָהָרָ. חִוְיטָעָן גַּעַתְזָטָז זִיךְרַ אַזְוּזָבְּרִיטָהָן לְהָקָ, דִּי הָעָנָד אַרְוָנָטָהָר, דָאָס גַּעַלְעָ אַוְיכְבָּרְעָדְעָלָעָלָאָוּףּ דִּי אַקְסְלָעָן אַחָהָן דִּי אַרְבָּעָלָ. נִיטּ פְּוַהְלָעָנְדִיגְגּ זִיךְרַ אַיזָם קִיְן זַאְךְ שְׁוֹלְדִיגְגּ, צִיחָמָט אַיזָם אַזְסִים אַונְגָעָר הָעָלָד דִּי הָאָנָדָרָ. יַוְנָעָר רִיחָרָתָן נִיטּ מִיטּ קִיְן הָאָנָדָרָ, טָרָעָט אַפְ אַזְוּפְ אַזְיָט אַזְיָט גַּעַתְדָוָרָךְ פֻּעְרְבִּיְיָ, וּזְאוּיּוּ

אוניבקאנטער... „אַ בָּרוֹדְעֶרֶת אַ בָּרוֹדְעֶרֶת“ — טראכט זיך דער בעלעדיגטער, געפינט אַ זְכוֹת אֲוִיפָה זַיִן חַבֵּר דָעַם בעלעריגער אָונָן לויפט אָוועַך אַוִיסְגִּיסְעַן זַיִן האָרֶץ פָּאָר אַיִן אַנְדָּעֶר חַבֵּר, פָּאָר אַכְּרָהָמָל זַאֲלָאַטּוּשְׁקִינְעַן. לאָזֶט זַוְך אָוָס, אָזֶטְאַלְאַטּוּשְׁקִין, חַאַטְשָׁ אַכְּרָהָמָל זַאֲלָאַטּוּשְׁקִינְעַן. ער אַיִן מִיט חַיְּטוּ דָּרְדָּרְמָאָן אֲוִיפָה מַעֲסָעֶרֶתְשָׁעָה, דָּאָךְ נִטְחָאָפֶּה דָעַם גַּעֲרָבֶּתֶת חַיְּטוּן אָוָן זָאָגֶט דָעַם הַעַלְדָּאָן דִּי אַוְגָעָן, אָזֶט רַעֲכָּבֶתֶת טָעַר אַיִּהָם אַיְצָטְדָּקֶת דִּי הַאָדָּר נִטְחָאָפֶּה. אַיְבָּעָר צְוּוּי טָעַמִּים : עַרְשָׁטָעָנְסָם — דָּרְשָׁטָעָנְסָם, וָאָסָם ער אַיִן אַ רַּאֲבִינְגָּר, אָזֶט רַאֲבִינְגָּר אַיִן אַ צְבוּקָה, אַ הַיְּאָקְרָבָה, אַ טַּעַלְעָלְעָקָעָר בֵּי דִי נְגִידָהָם אָזֶט אַ טְשִׁינְאָוָנוֹנִיס בֵּי דָעַר רַעֲנִינְרוֹגָן... אָזֶט צְוּוּיָּטָעָנְסָם — אַיִן אַרְעַנְטָלְזְבָּעָר מַעֲנָשָׂגָעָת נִטְחָאָפֶּה יְעַנְעַמְּסָם פְּרָנָסָתָה, רַיְסָט נִטְחָאָפֶּה אַיִן דִי צְיִיחָן... .

קוֹרְצָעַ, נָאָר שָׁאָרְפָּעַ דְּבָרִים. אַונְזָעַר הַעַלְדָּה פִּיהְלָטָה, אָזֶט אַיִן דִי וּוּרְטָעָר לְגַטְטָה אַ שְׁטִיקָה אַמְּתָה. אָזֶט ער דָּרְמָאָנְטָה זַיךְ אַ בַּילָּר, וָאָזֶט זַעֲרָה אַתְּ דָעַם פָּזֶן דִי „וַוִּיכָּרָעָס“ בְּעַנְגָּעָנְטָה זַיךְ מִיטָּן לְכַבְּעָנְגָּר עַקְסְּדָרְאַבְּיָנְגָּר שְׁמָעוֹן דָּרְדָּרְמָאָן, וָאָזֶט יְעַנְגָּר אַיִן גַּעַן וּוּאַרְעָעָן בְּלָאָסָם, דִי אַוְינְגָּעָן צְעַרְאָקָעָן, גַּלְיָיךְ וָוִי זַוְּאַלְטָעָן פְּרָעָנָן : וָאָסָם הַאָסָטָו גַּעַהָאָט צַוְּמִיר ? ... אָזֶט טַרְאָגְנִישׁ וְהַתְּ אָוָס אַ הַוָּנָט, וָאָס אַיִן פָּזֶן אַנְדָּעָר הַינְּטָצְרִיסָעָן אָזֶט צְבָיְסָעָן אַזְנִיסָה גַּעַנְגָּטָן גַּעַוּוֹאַרְעָן אַוְוָתָה אַלְעָעָט פָּזֶן דָעַר וְעוּלָט. עַס הַאָט אַיִּהָם פָּזֶן דָעַם בְּעַנְגָּעָנְיָשׁ פְּעַרְקָלְעָמָת דָּאָס הָאָרֶץ. אַיִן מִינְגָּט אַיִּהָם גַּעַוּוֹן אַעֲלָבָעָ, וָאָס ער אַיִּהָם גַּרְיָאָט גַּעַוּוֹן פְּאַלְעָן דָעַם אַזְמָנִיקָה לִיכְעָן שְׁמָעוֹן דָּרְדָּרְמָאָן אַוִיפָה' הָאָלָן, אַיִּהָם בְּעַטְעָן כְּחִילָה, אָזֶט טַרְעָטָעָן אַיִּהָם דִי שְׁטָאָרָט לְכַבְּעָן מִיטָה אַיִּהָרָעָשׁ שְׁהָנָה בְּעַלְיָבִיתָהָם אָזֶט מִיטָה דָעַר פָּאַנְדִּידָאָטָוָר אֲוִיפָה רַבְּנָות... דָּאָס וְוָאָלָט גַּעַוּוֹן מַעֲנְשָׁלִיךְ שְׁוִין צַוְּמָנְשָׁלִיךְ... הַאָט עַס אַבְּעָר מַעְהָר נִטְחָאָפֶּה גַּעַדְוָעָט וְיַי אַיִּין מִינְגָּט. בָּאָלָד אַיִן אָרוּסָם דָעַר עַגְגָאִיסָט, דָעַר „אַיִּךְ“ — אָזֶט דָעַר „אַיִּךְ“ הַאָט גַּוְבָּר גַּעַוּוֹן... .

מִיט וְוּאַסְעָר אַ הָאָרֶץ דָעַר הַעַלְדָּאָן אַיִּהָם גַּוְעָעָס פָּזֶן זַיִן חַבֵּר זַאֲלָטְשָׁקָעָן — קָאָזֶן מַעַן זַוְּדָה וְזַיִן. וָאָס קָאָזֶן זַיִן עַרְגָּעָר פָּזֶן, אָזֶט אַיִּיךְ וְוּוִים, אָזֶט יְעַנְגָּר אַיִּזְאָרָהָאָן גַּעֲרָבֶתֶת אָזֶט אַיִּיךְ בֵּין אַמְּנָנָעָ רַעֲבֶת ? ... בֵּי טַשְׁעַבָּאָוּעָן אַיִּזְאָרָהָאָן דָרְרוּפָה דָעַר רַיְכְּמִיגָּר אַוִיסָּ דָרְוָק : „עַר הַאָט זַיךְ גַּעַפְּהַלְטָה, וְזַי אַיִּינְגָּר,

וּוֹאָס הָאָט גַעֲגָס עַזְזִיְהָ... אֵין זָאָס נָאָר הָאָט
עַר נִיט גַעֲקָאנְט פַעֲשְׁתָעָהָן: פָאָר וּוֹאָס מַזְזָא אֶרְאָבְינְעָר זַיְן דַוְאָ
אַדְוַפְאָקְרִיט, אָזְן דַוְאָא אַטְעַלְעַלְעַקְעָר בַּיְיַיְנָאָר זַיְן דַוְאָ
נָאָוְנוּנִיך בַּיְיַיְנָאָר רַעֲגַעַרְנוּנָג?... אָזְן עַר גַיְט זַיְך דָאָס וּוֹאָרט, אָזְן עַר
וּוְעַט דָאָס נִיְט זַיְן! אָזְן עַר וּוְעַט זַיְן אֶרְאָבְינְעָר נִיט וּוֹאָלְעָ...
אַמְעַנְשָׂ אַיְזָדָס, וּוֹאָס עַר וּוְיַלְזַיְן!...

• •

(מייטִין קָאָפְּטָעָל „די וּוּבָאָרָעָם“ וּוּעָרְד אַיבְּעָגְרִיסְעָן אַיְן
רַעֲכְטָעָן מִיטָעָן דָאָס וּוּאָנוֹנְרַעְלִיכָבָר בָּרוֹךְ פָוָן שְׁלוּמְעַלְיכָמָס לְעַבְעָנָן-
גַעֲשִׁיכְטָע, אַיְן וּוּלְכָבָעָן עַר הָאָט אַרְיִינְגְּנַעְגַּבָּעָן דַי בַעֲסְטָעָקְרַעְפְּטָעָן
זַיְנָע אַיְן דַי לְעַצְטָע יַאֲחָרָעָן אָזְן הָאָט עַס נַעֲרַעְבָּעָטָן פָאָר זַיְן “שִׁירָ
הַשִּׁירִים” — דַעְרָג נְעַזְנָג אַיבְּעָר אַלְעָג נְעַזְנָגָעָן. וּוּעַס שִׁיְינָמָן,
אַיְזָן דָאָס דַאָזְוּגָעָן קָאָפְּטָעָל גַעֲשְׁרִיבָעָן גַעֲוָאָרָעָן שַׁוְיָן אַיְן דַי לְעַצְטָע
טָעָג פָוָן זַיְן לְעַבְעָן.

נְאָכְזָוְכְּבָנְדִּינָג אַיְן דַי אַיבְּעָגְרַעְלִיבָעָנָע שְׁרַיפְּטָעָן פָוָן שְׁלוּמָ-
עַלְיכָם אַלְסְדִּינָג, וּוֹאָס הָאָט אַזְזְלַעְלַע-עַמְ-אַיְזָן שִׁיכְוָת מִיטִין בָּרוֹךְ
„פּוֹנְם יַאֲרִיד“, הָאָט זַיְן פָאָמְלִיעָן מַעְהָר קִיְיָן גַעְנְצִילְקָן בַעֲרְבִּיטְעָן
קָאָפְּטָעָלְעָן פָוָן דַעְרָ אַוְיטָאַבְּיָאָגְרַאְפְּטָעָן נִיט גַעְפְּנוּנָע, אַוְיסְעָר אַ
סְוַרְצָעָ לְעַבְעַנְסְבָעַשְׁרִיבָעָן פָוָן שְׁלוּמְעַלְיכָם, גַעֲשְׁרִיבָעָן מִיט עַטְלִיכָע
יַאֲחָר צְוִירָק פָוָן אַיְהָם אַלְיָן אַיְן דַעְרָ פָאָרָם פָוָן אַברְעָץ צְוָא
פְּרִינְדָן, אַיְן אַוְיסְעָר אַקְלִינְעָן חַדְרָמָה צָוָם בָּרוֹךְ „פּוֹנְם יַאֲרִיד“, אַיְן
וּוּלְכָבָעָר דַעְרָפְּאָסְעָר דַעְרָעְזְהָלָט, וּוּאַזְוִי עַר אַיְזָן גַעְקְוָמָעָן צָוָם
גַעְדָּאָנָק צְוָא שְׁרִיבָעָן זַיְן לְעַבְעַנְסְגַעְשִׁיכְטָעָן. אַנְשְׁתָּאָט דַעְם הָאָט
מַעַן גַעְפְּנוּנָע אַז סְךְ נִיטְסִיְיָן-בַעֲרְבִּיטְעָן אַוְיטָאַבְּיָאָגְרַאְפְּטָעָן מַאַ-
טָעַרְיאָלָעָן, רְשִׁימָות, רְוִיהָע אַנוֹוָאָרְפְּוָנָגָעָן פָוָן דַעְרָ פָעָן, וּוֹאָס הָאָבָעָן
גַעְזָאָלָט דַיְעָנָעָן בַּיְיָם מִיְסְטָעָר אַיְן דַיְהָנָר אַלְסָלְמָה לְיוֹהָם אַיְן צִיעְגָּעָל
פָאָר אַגְּרוֹסָעָן פְּרָאָכְטְּפָלָעָן בְּנָיָן — פָאָר אַקְלָאָסְאָלָעָן בָּרוֹךְ, וּוֹאָס
הָאָט אַפְּשָׂר גַעֲקָאנְט דַעְרָגְיִיכָבָעָן בַּיְזָן צְעַדְעָן בְּעַדְעָן
זַוְעַלְכָעָוָאָלָמָעָן אַרְוֹמְגָעָנוּמָעָן, אַזְוָאָמָעָן מִיטִין עַשְׂרָוְגָלִיבָעָן לְעַבְעָן

שלום עלייכם

**פונ'ם דיכטער, א גאנצע עפֿאכע פונ'ם אידישען לעבען אין איראָפּאָן
און אַמְּעָרִיקָא.**

די אידישע ליטראטור האט אבער קיין מואָל ניט געהאט —
און דער דאָזינער גרויס-געפֿלאָנטער בנין וועט אָזֶן בְּלִיְבָּעֵן דער
פֿיהָרט נוֹר בְּזַיְן דְּרִיטָעָן שְׂטָאָק אָזֶן וועט אָזֶן בְּלִיְבָּעֵן שְׁטָעָהָן
אין אַונְזָעָר אַרְיכָּעָר גַּסְס נִיט קִיְּן גַּעֲנְדִּיגָּטָר, אַחַן אָדָּך. דער
מייסטער אין אַין רַעֲכָתָעָן מִיטָּעָן פָּן זַיְן אַרְבָּיִיט אַזְּוּקָגְּנוּרָפָּעָן
געָוָאָרָעָן.

איינְגָע מִוְּתְּגָלְיוּדָרָרָפָּעָן פָּן שְׁלוֹם-עַלְיִיכָּם פָּאַמְּלִילִיעָהָפָּעָן דָּאָך
די בִּיאָגָרָפָּעָן דָּעַם פָּאַלְקָסְרִיכְטָעָר — אָוִיב נִישְׁתָּאָזֶן דָּעַר זַעַל
טעַנְעָר דְּכְּטָעָרְיוּשָׁר פָּאָרָם, צַו וּוּלְבָעָר עָר אַלְיָוָן נוֹר אַיְזָן גַּעַוָּעָן
בָּעָרְוָפָּעָן, אַיְזָהָטָש אַיְזָהָטָש אָמִתְּעָן ৷, בְּצַוְּנָן
וּוּרְקָלִיכְעָבָּאָקְטָעָן אַזְּוּן לְעַבְעַנְסְּפָאָסְיְוָוָנָגָעָן — דָּעְרָבָהָרָעָן בְּזַיְן
סּוֹפָּה. צַו דָּעַם דָּאַזְּוָגָעָן צַוּק וּוּלְעָעָן אַוְיְסְגָּעָנָצָט וּוּרָעָעָן אַלְעָעָן דָּי
מְאַטְּעָרְיוּאָלָעָן אָוָן רְשִׁימָות, וְאָס שְׁלוֹם-עַלְיִיכָּם הָאָט גַּעַזְמָעָלָט פָּאָר
זַיְן לְעַבְעָן אָוָן הָאָט זַיְן אַיְבָּרְגָּעָלָזָוָט אָוָן גְּרוּסָעָר אַרְדָּנוֹגָג צַוְּוִישָׁעָן
זַיְן לְוּטָּעָרְאָרְיוּשָׁר יְרוּשָׁה.
אנְמָעָרְקָוָגָג פָּן יְ. ד. בָּעָרְקָאָוּוִוָּשָׁה.)

צו מײַן בִּיאָנְרָאָפִיע

(געשריבען איזו יאָהָר 1908 צו מײַן אַינְטִימֶסְטָעָן
פֿרִינְג יִ. ח. וְאֹונְיִצְלִי)

צו מײַן בִּיאָגְרָאָפִיעַ

ליעבעטער חבר, טיעערסטער פרײַנְד רַאוֹוְנִיצְקִי !

אייהר ווילט, איר זאל איד געבען האטש אַ בִּיסְעַל רְשִׁימֹת
צַו מֵיָּוּן בִּיאָגְרָאָפִיעַ? אַיר האָב זעהָר מָוָא, צַי אַיְזַן בְּכָל נִיטְקִיּוֹן
אַיבָּעָרְיָגָע זַאֲךְ דַּי בִּיאָגְרָאָפִיעַ מִינְעָעָ? אָפְשָׁר אַיְזַן נַאֲךְ אַבְּיִסְעַל צָרָ
פְּרִיהָ? — דָּאַס אַיְזַן נַמְעָר אַיְינָס. וְהַשְׁנִית, האָב אַיר חַשְׁקָאַלְיוֹן אַנְּ
שְׁרִיְבָּעָנוּ דַּי גַּשְׁיכְּטָעָ פָּוּ מֵיָּוּן לְעַבְעָנוּ — אַ גַּאנְצָעָנוּ סְפֶּר (*). אַוְ
דָּרְיְטָעָנָס, בֵּין אַיר אַיְצָט, לא עַלְיכָם, שְׁטָארְקָ פָּעָרְתָּהָאָן אַיְן עַסְפָּן.
טָאָקִי אַיְן לִיטָּעָרָאָטוֹר. זַיְנְט אַיר שְׁרִיבָּט בֵּין אַיר נַאֲךְ קִיּוֹן מַאֲלָן נִישְׁתָּ
גַּעֲוָעָנוּ אַזְוִי פְּרָאָדוֹקְטִיוֹן, אַזְוִי פְּרוֹכְטָבָאָר, וּווֹ אַצְינָה. צַי גּוֹט,
שְׁלָעָכְט — נַאֲךְ סֻעְ שְׁרִיבָּט זַיְךְ אַסְרָ; אַוְן אַיְחָד וּוֹוִיסְט דָּאָה,
וּווֹ אַזְוִי אַיר בֵּין מַסְוָגָל צַו שְׁרִיבָּעָנוּ — אַפְּלָיו אַוִּיפָּא אַ שְׁפִּיאָן פָּוּ אַ
נַאֲדָעָל אַוְן אַוִּיפָּא אַ שְׁאָרָהָ פָּוּ אַ שְׁוֹעוּרָט ! . . . אַ חַפְרוֹן — דַּי
צִיְּטָ אַיְן נִיטְגּוֹט, אַוְן בֵּין אַונְזָעָרְ פָּאָלָק אַיְן דְּרוֹיְסָעָן אַיְן חַמְּאָרְגָּעָן,
גְּלוֹסְט זַיְךְ נִיטְלָאָכְעָן, אַוְן אַזְוִי סֻעְ לְאָכְט זַיְךְ — לְאָכְט זַיְךְ מִיטְ
יַאֲשְׁטַשְׁעַרְקָעָס... הַיְוִינָט דָּאַס אַוְבָּעָרְשָׁרְיָבָעָן זַיְךְ מִיטְ אַונְזָעָרָ
נְדוּלָּים, דַּי אַיְדָעָן אַוְן, לְהַבְּרִיל, דַּי גּוֹים — נַעֲמָת צַו בֵּין מִיר אַ
גּוֹזְמָא צִיְּטָ. אַוְן דַּאֲךְ האָב אַיר זַיְךְ אַפְּגָנְרִיסָעָן פָּוּ אַיְיעָרְטוּעָגָעָן
אַ גַּאנְצָעָ שעָה (רֹצֶחֶן!), אַוְן נַאֲטָ אַיר נַאֲךְ אַבְּיִסְעַל רְשִׁימֹת. אָפְשָׁר

(*) דעם ספר האָב אַיר טָאָקִי אַנְגָּעָהוּבָעָן נַאֲכְדָעָם צַו שְׁרִיבָּעָן אַיְן
אַוְטָאָלְיוֹן מִיטְיָן נַאֲמָעָן "שְׁלוּמְדָעְלִיכְמָס בִּיאָגְרָאָפִיעַ, פָּוּ אַיְהָם אַלְיוֹן
גַּעֲשָׁרְיָבָעָן".

וועלען זי איד צונטו צומען בי אויער ארכיט ? און גאט
אָאוֹ אַיִיךְ זַיִן צַוְיהִילֶךְ !

אייער איבערגעבענטער חבר

ש 5 ו 1 מ ע 5 י ב. מ.

* * *

.... און א קליאן שטעדטעל וואראנקא, וו א טליומטער די גרוים, נוט וויט פון דער שטאדט פעריעאסלאו (וואו איד בין אינט' יהאר 1859 געכוירען) — דארט האב איד פערבראקט די בעסטע גילדענע יהארען, מיינע ערשטע גוטע נאָרְאַרְאַסְטְּעָן קינדריעש יהארען. און דעם דאָזִינְגָּעָן קליאַנְגָּעָן וואָרְאַנְקָא אָיוֹ מֵיָּוָן פָּאַטְּעָר גַּעֲוָעָן דָּרְמָהָמָּה, דָּרְמָהָמָּה, דָּרְמָהָמָּה גַּבְּאִיָּהָרָן פָּוּן אלע חַבְרוֹת — “רב נחום מיאָחָד, דָּרְמָהָמָּה, דָּרְמָהָמָּה גַּעֲוָעָן דָּרְמָהָמָּה וְעוּווִיקָּס ! אָנוֹ מֵיר, רב נחום וְעוּווִיקָּס קִינְדְּרָעָר — אָויְד נִישְׁתְּקִין קִלְיְוִינְגִּיקִיטִין ! אלע שבת-צְוָרָנָאַכְּטָם אָיוֹ מֵיָּוָן גַּעֲוָעָן מלכָה פָּאַטְּעָר דָעַם גַּעֲנָצָעַן שטעדטעל ; אלע יוֹסְטָב אָיוֹ מֵיָּוָן גַּעֲוָעָן צַו אָנוֹ אָויְד קִידּוֹש ; אלע נִיעָם הָאָט מֵעַן גַּעֲרָאָכָט צַו אָנוֹ אָנוֹ צַו אָנוֹ אָויְד קִידּוֹש ; אלע נִיעָם הָאָט מֵעַן גַּעֲרָאָכָט צַו אָנוֹ אָנוֹ אָויְד קִידּוֹש — בֵּין אָנוֹן, פָּוּנִים רְבִ'ן הָאָט מֵעַן גַּעֲרָאָכָט בֵּין אָנוֹן, פָּוּנִים פָּאַלְיטִיס — בֵּין אָנוֹן, אַלְמְדִינָה — בֵּין אָנוֹן. אָנוֹ אָנוֹן, נחום וְעוּווִיקָּס קִינְדְּרָעָר, הָאָט מֵעַן גַּעֲהָאָטָעָן חַשּׁוּב, גַּעֲפִירָהָט בְּדַרְךְ-הַיּוֹשֵׁר, אַפְּגָנְגָּבָעָן צָום בעמ'

טען מלמד, צו רב זוחא, און פרום זענעו מיר געזען באַמת. אָויְד גַּעֲדָעָנָה נָאָךְ אַצְינָר דָעַם זִיסְעָן טָעַם פָּוּן די טְרָעָרָעָן. וּאָסְטָמָהָר הָאָבָעָן פָּאַרְגָּאָסָעָן פָּוּן אַנוֹנָעָר דְּבִ'נָּסָסָמָה. אלע טאג פְּלָעָנָט אָנוֹן דָּרְמָהָמָּה דָּרְמָהָמָּה אַבְּיָתְלָל מָוָהָר, אָנוֹ מֵיר פְּלָעָנָט זַיְדָהָמָּה, בֵּין דָאָוָנָעָן, שְׁלָאָגָעָן “אַשְׁמָנוֹ” אָויְד אַנוֹנָעָר גַּרְוִיָּה טָעַם זַיְנָה, וּאָרוּם אַינְאַיְנָעָם מִיטְמָאָן פְּרוּמָקִיט זַעַנָּעָן מֵיר גַּעֲזָעָן אָויְד גַּרְוִיָּה — גַּרְוִיָּה בְּעַלְיִ-עֲבוּרָות : לִינְגָרָם, נַאֲשָׁרָם, נִישְׁתְּגָעָן פָּאַלְגָּט דָעַם טָאָטָעָן, גַּעֲהָפָט אַינְיָם דָאָוָנָעָן, גַּעֲנְבָּעָט גַּעֲלָד פָּוּן דָעַר צְדָקָה-פּוֹשָׁקָע (זַעַה “דָּאָס מַעֲסָרָעָל”). הַיִּנְטְּרָהָמָהָרָם, מַחְשָׁבָות זְדוּת, גַּעֲדָאָנָקָעָן ! ... אַיִינָעָר אָיוֹ גַּעֲוָעָן צְוֹוִישָׁעָן אָנוֹן אָחָר. אָיְן עַלְטָעָרָה, אָלִי הָאָט עַר גַּעֲהִיּוּסָעָן, אָלִי קִילִים, אָוּנָגָעָל אַחָתוֹ —

האט ערד אונז דערצעעהלט מעשיות, געועקט ביז אונז דעם יצרי-חרען, פאָרְדָּאָרְבָּעָן, געמאָכָּט אָוֹנוֹ פָּאָרְ נְרוּסְעָן... אָוֹן נְאָכְרָעָם האט דער רבִּי גַּעֲזָנֶט מְוֹסָרָה, אָוֹן מֵירְ האָבוֹן גַּעֲזָנֶט, גַּעֲנָאָסֶעָן מִיטְ טְרָעָה-דָּעָן אָוֹן גַּעֲרָאָוּנֶט עַהֲרְלִיךְ, נִישְׁתְּ גַּעֲזָנֶט, גַּעֲשָׂלָאָגָּעָן זִיךְ „אַשְׁמָנוֹ“ אָוֹן גַּעֲזָנֶט, גַּעֲזָנֶט אָוֹן תְּשֻׁבָּה גַּעֲמָהָן.

* * *

די פָּאנְטָאָזְוּ אָוֹן בִּי מֵיר גַּעֲוָעָן פָּוּ קִינְדוּוֹיָן אָוֹן מאָדָּנָע גְּרוּסָן אָוֹן צְעַהְיַצְטָם. הַיּוֹנָעָר האָבָּעָן בִּי מֵיר אָוְיסְגָּעָהָעָן וּוּ שְׁטָעָדָט, הַוּיְפָעָן — מְדִינָה, בּוּימָעָר — מְעַנְשָׁעָן, מְיִידְלָעָד — בְּתִימְלָחָם, רַיּוֹכָעָ יְוָנָגָעָ לְיִוָּיט — פְּרִינְצָעָן, גְּרָאָז — חִיל, שְׁטָעָכְלָקָעָם אָוֹן קְרָאָפְּיָוּעָ — פְּלָשִׁתִּים, אָרוֹם אָוֹן מוֹאָב, אָוֹן אִיד פְּלָעָג גַּעֲזָנָה אָוֹיפָּ

* * *

אוֹיפְּחָאָפָּעָן דָּאָס לְעַכְרָעָגָעָן פָּוּ יְעַדְרָעָ זָאָד אָוֹן פָּוּ יְעַדְרָעָ מעַנְשָׁעָן — דָּאָס אָוֹן גַּעֲוָעָן בִּי מֵיר כְּמַעַט אַחֲלָתָה. אַיךְ פְּלָעָג, נִיטְ וּוּילְעָנְדִּיגְ, נְאָכְמָאָכָעָן אִיטְלִיכָּעָן בְּעַזְנְדָרָעָה. פָּוּנְ'ם רְבִּיןְ רְבִּיןְ זָרָחָ מִיטְ וּרְחָלִיכָעָן מִיטְ אַלְעָן חֲבָרִים מִיטְ זְיוּעָרָעָ טָاطָעָמָאָמָעָן בִּי בְּרוֹדְ-בְּעָרָ דָּעָם שְׁכָרָ אָוֹן, לְהַכְּדִילָ, אַנְיְסָקָא דָּעָם סְטָאָרָאָשָׁ מִיטְ די אָוְיסְגָּעָהָרָעָהָטָ פִּים — אָוֹן פָּאָרָ אַטְ דָּעָם נְאָכְמָאָכָעָן האָבָּאָדָעָ גַּעֲחָאָפָּט בְּעַטְשָׁ, וּוּ האָלָעָ. אַין חָדָר בֵּין אִיךְ גַּעֲוָעָן די „פְּעַרְשָׁלָעָפָטָעָ קְרָעָנָקָ“ (דָּעָרְ לְאַמְּיקָעָר). אַלְעָ פְּלָעָגָעָן לְאָכָעָן, אַיְזָן, בְּיַזְן מְוִידָתָ לְאָכָעָן, אַחֲזָיְזָ מֵיר. נָאָר אַיְזָן דָּעָרְ תְּיִםְ האָטְ די מָאָמָעָ בְּאָמָעָקָט מְיַיְינָעָ שְׁטָמִיחָ. אָוֹן פָּוּ דְּעַמְּאָלָט אָוֹן האָטְ זִיךְ גַּעֲטָמָעָן אוֹיסְטָאָרָעָנָיָן אָוֹן מֵיר דָּזָאָגָעָן תְּנוּעָות.

* * *

נָאָךְ אַיְינָעָרְ אָוֹן גַּעֲוָעָן מִיטְ מֵיר אַגְּלִיכָעָן אָוְיפָּ מְאָכָעָן אַנְיָ שְׁטָעָלָעָן, זִיךְ פְּאָרְשָׁטָעָלָעָן, „שְׁפִיעָלָעָן“, „שְׁפִיעָלָעָן“, „זִיךְ גְּרִימִירָעָן“. אָוֹן בְּשַׁעַת מְעַשָּׁה זְיַגְגָעָן שְׁעַנְעָן. וּוּוּנְדָעָרְשָׁעָנָעָ לְיְעַדְרָעָה. דָּאָס אָוֹן גַּעֲוָעָן מְאָרְיָעָל דָּעָם רְבִּיןְ. אַדרָעָרְ מְאָרְיָעָל מְעַרְוּדָעָרִיעָוּ, דָּעָרְ גַּעֲוָיְסָרָ

נאכדעם בארייהמטער ארטיסט מעדונו עד יען. די קונץ פון "שפיעלען" איז געווען אנטפלעקט פאר איהם נאך דעמאַלט, וווען ער איז גענאנגען באָרוויים איז געונגען דאס שענסטע לעיד פאר א גראשען אדרער פאר א האלבען עפֿעל (*). מיר בידיע, איך איז מאיר'על מעדרווערדייעו, האבען געשפֿיעלט דעם "גולדן" — א טהעאטער-שטיך פון אונזער איגענער פאנטאייז. מעדרווערדייעו איז געווען דער גולדן, איך בין געווען דער איד, דער אָרְעֵמָאן, איז די איבעריגע חברים זענען שווין געווען דער וואָלֶד (די בוינע פונ'ם וואָלֶד — סטאטיסטען). איך, דער איד דער אָרְעֵמָאן, בין געשטאָגען פאר איהם, פֿאָרֶיז גולדן, אויפֿ דִי קְנִיהֻם, גַעֲתָעָהָטָן: "וואָס האָסט דו צו מיר? איך בין איז איזן אָרְעֵמָאן, איךן אָבִינוּ!" האָב רחמנות אויפֿ מײַן וויאָב איזן קינדערען!... איז ער, דער גולדן (מעדרווערדייעו), מיט א קאָלאָדָאַטְשִׁים-מעסְלָר איז האָנדָה, האָט געונָן גען זעהָר א שעהָ ליעדרען: איז ער מז, ער מז אויסקווילען אַלְעָן אַידָעָן! . . .

* * *

וואָז וויאָט פֿאָרְדָאָרְבָּעָן איז שלעכט ערצעיגען מיר זענען נוֹת געווען, איז ער געפֿיהָל פון צער בעלייחים געווען בי מיר איזוֹ גרוּס, איז א קראָאנְק פֿערְדָהָט מיך געקרוינְקָט (זעה „מִתְוָשָׁחָה“). אַחֲנָט מיט איזן איבערגעבראָכָּנָעָן פֿום האָט אָרְוִיסְגָּעוּרָפָעָן בי מיר טרעָרָעָן (זעה „רַאֲבָטְשִׁיק“), איז אַפְּילָו אַקְזִין, ווּאָס איז נאָר

*) איך געדען א ליעדרען מיט דער מלאלְאָדָע :

„געה איך אָרוּס איזן דער ווילנְגָע גָּאָס,

חער איך אַkol מיט אַגְּרוּס גַעֲשָׁרִיּוֹ:

אוֹיְזָעָה ! —

פע שְׂרִיוּשָׁן אַזְוִי . . .“

א טמא, א שרייע, אוּן בֵּי מִיר גַּעֲוֹן טִיעָר אָוּן לְיֻבָּ. אָוּן פָּוּ
קראנקע אַרְעָמָעַ קִינְדָּרֶר שְׁמוּסָט מַעַן נִיט (זועה „באַשעַפְעַנִישׁ“).

* * *

דעָר חַשְׁקָ פָּוּ שְׁרִיבְעָן — מַעֲרְקוּיַּרְדִּיג ! — האָט זַיְגַּעַנוּ
מעַן בֵּי מִיר פָּוּ דָעַם רְבִי' רְבִי' זַרְחַ'ס זַעֲלַטְעַן שְׁעַן הַעֲנַטְעָן. פָּאָר
אַ שְׁעַנְעַם „כְּתָבָה“ האָט אָוּן דָעַר טָאָטָע גַּעֲשַׁנְקָט אַ גַּרְאָשָׁעָן (דָעַר
עַרְשְׁטָעָר „הַאֲנָאָרָאָר“), אוּן צַלְיַעַב דָעַם שְׁעַנְעַם כְּתָבָה אַיךְ
זַיְד אַוְיפְּגַעַנְיַוְתָּמָט אַ בִּיכְעָל אָוּן האָב שְׁעַן אַנְגַּעַשְׁרַיבְעָן („פָּעָרָ
פָּאָסְטָמָט“) אַ גַּאנְצָעָן חַבָּר אַוְיפָּתָן"ך אָוּן אַוְיפָּדָסָקָן, אוּן אָוּן אַיךְ
הַאָב דָאָס בָּאוּזְוָעָן דָעַם טָאָמָעָן, אוּן עַר נַחְפָּעָל גַּעֲוָאָרָעָן פָּוּ
מיַין „וּוְעָרָך“ אָוּן האָט דָאָס לְאַנְגְּלָאָגָן אַרְוָמְגַעְטָרָאָגָן בֵּי זַיְד
איַן קַעְשָׁעַנִי, בָּאוּזְוָעָן אַיְטָלְבָעָן בָּעוֹזְנְדָעָר, וּוּ שְׁעַן זַיְזָן זַהֲוָן
שְׁרִיבְעַט (אַלְטָה האָב אַיךְ בָּעָרָאָרָפָט זַיְזָן דָעַמְאָלָט אַ יַּאֲחָר צַעְהָוָה).
וּוּ קַלְאָר עַר אוּן איַן תָּנָך אָוּן זַיְגַּט עַר קָעָן דָסָקָן. דָעְרוֹפָט
הַאָט גַּעַזְאָנָט אַונְזָעָר שְׁבָן, אַיךְ אַחֲסִיד מִיט אַ צָּאָפְעָן־בָּעָרָדָעָל,
רְבָב אַיְזָיק, וּוּאָסָט פְּלָעַנְטָ קַוּוֹטְשָׁעָן בְּשַׁעַת דָאָוָעָן, וּוּ אַקְעָצָל :
מִיר דָאָס הַעֲנַטָּעָל ! אַ גַּילְדָּעָן הַעֲנַטָּעָל !... (די ערְשָׁטָמָע „קָרִיטִיקָע“).

* * *

גַּעַזְוִינָעָן האָט מִיר אַלְזָ אַחָוִין, אוּן יַעַנְעַ עַלְמָות פָּוּ דָוְחָנִיות,
פָּוּ חַלְמָות, פָּוּ נְגִינָה (זועה „וּסְמִילָעָ סָלָאָוָוִי“), פָּוּ שְׁטִיעַלְעָן
(זועה „סְטוּמְפָעָנִיו“), אוּן אַיךְ האָב אַלְיָוִן נָאָד דָעַר בְּרִמְצָוָה בְּגַנְבָּה
זַיְד צָוְגַּהְרָאָפָט צָוָם פִּידָעָל — אוּן האָב גַּעַחְאָפָט דָעַם רַעַכְטָעָן פְּסָק
פָּוּ מִיְּן טָאָטָעָן (זועה „אַוְיפָּזְ פִּידָעָל“).

* * *

פָּאָרָאָרָעָט גַּעַוְאָרָעָן, זַעַנְעַן מִיר אַרְיַבְעַרְגַּעַפְאָהָרָעָן פָּוּ וּוּאָר
דוֹאנְקָא צָוְרִיךְ קִיְּין פָּעָרְעִיאָסָלָאָגָן. דָאָרָט האָט מַעַן אָוּן אַוְיפְּגַעַנְיַוְתָּמָט
די ערְשָׁטָעָן מַאְדָעָן קָאָפְאָטָקָעָלָעָד, מִיט אַ שְׁפָאָלָט פָּוּ חַיְנָטָעָן :
אוּן אוּן דִּי מַאְמָעָן אָוּן גַּעַשְׁטָאָרָבָעָן (פָּוּ דָעַר חַלְיָרָעָ), האָט אָוּן דָעַר

טאטטו אפֿגעגעבעו איז דער "שְׁקָאַלְעַ", איז איך האב מיך אויסגעט פִּינְט צוישען אלע קינדרער, באוויזען א סד בריה' שאפט, איז נאָד דעם ערשותען ביכעל, וואָס איך האב אויף מיין ליעבען געלייענט צו פּוֹפּעַצְהוּ� יאָהָר, "רָאַבְּיַנְאָזְנָעָ אֶתְּרָאַבְּיַנְאָזְעָ". האב איך תחיכך ומיד געמאכט איזן איניגענען, "ראָבְּנָזְאָן קְרוֹזְעָ", מיטֵין נאמען: "דער אַידְישָׁר רָאַבְּנָזְאָן קְרוֹזְעָ", באוויזען דעם טאטען, איז דער טאטע האט באוויזען די אורחות (בי אונז איז געווען איז אַרבְּהָנוּ), איז אַלְטְּגָּוּן אַרְבָּוּן פָּזְנָה די בְּלִים!

אין דער עפֿאכע ווּאַס פָּוּן זִבְּעָצָהּ יַאֲחֵר בֵּין אַיִּין אָנוּ צֹוֹאָנָּי
צִינָּג יַאֲחָר, בֵּין אַיִּךְ הַאֲבָב גַּעֲנוּמָעָן שְׁטוּרִידָעָרָעָן, גַּעֲוָאַלְטָן וַיַּן אֶרְאָן
בְּנִינְעָר, הַאֲבָב אַיִּד אֶסְדָּאַסְטָן סְדָּאַסְטָן גַּעֲלִיעָנָטָן, נַאֲרָנָאַד מַעְהָר גַּשְׁרִיבָעָן.
אָנוּ גַּשְׁרִיבָעָן הַאֲבָב אַיִּד אַלְעָי ווּאַס אַיִּד הַאֲבָב גַּעֲלִיעָנָטָן: לְעַדְרָעָה,
פְּאָעָמָעָן, רְאָמָאָנָעָן, דְּרָאָמָעָן אָחָן אַשְׁעוּר אָנוּ גַּלְאָט „מְאַמְּרוֹם“
אָין דָּעָר ווּלְעָט אַרְיוֹן! מִיְּנָעָן „וּוּרְקָן“ הַאֲבָב אַיִּד גַּשְׁרִיבָעָן אָין אַלְעָי
אַיִּדְרִישָׁע אָנוּ גַּוְיְשָׁע רְעַדְקָצִיעָס (אַיִּד הַאֲבָב גַּשְׁרִיבָעָן אָין לְשׂוֹן
קוֹדֶשׁ אָנוּ אַיִּן רְוִשְׁיָעָן). אָנוּ דִּי רְעַדְקָצִיעָס הָאָבָעָן בְּרוֹדְהַשְׁטָן
גַּהְעָאָט מִיטָּן ווּאַס צָוְיְוִידָרְיוֹן פָּוּן מִיְּנָעָן „מְאַמְּרוֹם“ מִיטָּן חֻרְבָּה פָּוּן
אַפְּגָנְדוֹרְקָטָן אַצְּוּוֹיְדָרְיוֹן פָּוּן מִיְּנָעָן „הַמְּלִיחָה“ הָאָטָן
אַדְעָר רְעַדְקָצִיעָס מִיטָּן קְלִינוּטִישָׁקָע אָתוֹתִיתְלְעָד: שָׁפְּתָה
אָתָה ד (דִּיְוָן שְׁפָרָאַד אַיִּין מִיטָּן דִּיר). שְׁלַח דְּבָרִי ד
זָוְכְּבָדְנִים (שִׁיכְדִּינָעָרָה, ווּלְעָלָעָן מִירְוִי וּוּפְאַרְצְוּקָעָרָעָן)...
אָנוּ אַיִּד הַאֲבָב אַגְּנָהְיָבָעָן שְׁרִיבָעָן לְשֻׁוְּקָרְדָּשְׁיָגָע „מְאַמְּרוֹם“

אויפֿן פֿוֹר, גאנצָע וואָנָאנָעָס מִיט „מאָמְרוּם“, נָאָר מַעַט הָאָט זַיִן
ニִתְגַּעֲוָאַלְט „פֿאָרָצָקָעָרָעָן“, אַיךְ ווַיְוַיְסְ נִתְפַּאַר ווּאַסְ!...

* * *

בְּעֵת הָהִיא — אַיזְוַיְנָאָר צִוְּיט (1883) הָאָט זַיִד
כָּאָזְוַיְזָעָן אַירְדִּישׁ בְּלָאָט, דָּאָס עַרְשְׁטוּ אַידְיוּשׁ בְּלָאָט אַיזְוַיְנָאָר
נָאָן („פֿאָלְקָסְבָּלְאָט“ פֿוֹן אלְכְּבָנְדָּר צְעַדְעַרְבִּים), אַיזְוַיְזַיְדִּי
נוֹיִים חָאָבָן מִינְעָן „ראָמָאָנָעָן“ אַיזְוַיְזַיְנָעָן „דרָאָמָעָן“ נִישְׁטָן גַּעַנְיָן
וּוָאַלְטָן דְּרוֹקָעָן, אַיזְוַיְזַיְנָעָן לְשֻׂוּן־קוּרְשָׁן־דִּיגְעָן „מַאָמְרוּם“ זַעַנְעָן אַיךְ גַּעַפְּרוּבָט אַיזְוַיִּד
אַיזְוַיְנָאָר נִישְׁטָן „פֿאָרָצָקָעָרָהָיִד“, הָאָבָא אַיךְ גַּעַפְּרוּבָט אַיזְוַיִּד
אַיזְוַיְזָעָסְטָט אַנְשְׁרִיבָּעָן עַפְּיָים אַזְדָּקָסְטָט אַיזְוַיִּד דָּעַם לְשָׁוֹן,
וְאָסְ מַעַט רַעַדְטָן, אַיזְוַיִּד דָּעַם לְשָׁוֹן פֿוֹן מַעַנְדְּרַעְלִי מַכְּבָרְסְפָּרוּם, וְאָסְ אַיזְוַיִּד
דְּרַעְמָאַלְטָן גַּעַקְוָמָעָן מִיר אַיזְוַיְנָאָר — אַיזְוַיְזַיְנָעָט אַיךְ פֿאָרָן, אַיזְוַיִּד
מַעַד הָאָט דָּאָס אַיזְוַיְנָהָאָפָט אַיזְוַיִּד „פֿאָלְקָסְבָּלְאָט“, אַיזְוַיִּד רַעַדְאָקְ
מַטְאָר אַלְיָוָן, צְעַדְעַרְבִּים, הָאָט מִיט זַיִן הָאָנָדָן מִיר אַנְגְּנָעָרְבִּיבָּעָן אַ
ברַיעַפְּרָעָן אַיזְוַיְגַּבְעָטָן (אַיהֲרַהְתָּרְטָן? — גַּעַבְּבָעַטְעָן!). אַיךְ
וְאָלְ שְׁרִיבָּעָן נָאָה. אַיזְוַיִּד יַעַנְעָר צִוְּיט הָאָבָא אַיךְ אַנְגְּנָעָהָיָבָּעָן גַּעַבְּעָן
פֿעַלְיָעַטְאָנָעָן אַיזְוַיִּד „פֿאָלְקָסְבָּלְאָט“, אַיזְוַיִּד מַעַהְרַה אַיךְ הָאָבָב גַּעַנְעָעָן
בְּעָוָן, אַיזְוַיִּד מַעְהָרַה הָאָט מַעַנוּ מִיר גַּעַשְׁרִיבָּעָן, אַיךְ וְאָלְ שְׁקָעָן נָאָךְ;
אַיזְוַיִּד דָּעַם הָאָט זַיִד אַונְטְּרַעְגְּנָהָאָפָט מַרְדְּכִי סְפָעַטָּאָר אַלְסְ מִיטְ
אַרְבִּיטְעָר אַיזְוַיִּד „פֿאָלְקָסְבָּלְאָט“: עַר הָאָט מִיקְדָּסְ מִיט אַיזְוַיְנָהָעָרְטָן צַוְּ
וְאַרְעָמָעָן, אַיךְ וְאָלְ שְׁרִיבָּעָן — עַר הַיּוֹם הַזֶּה. דָּאָס אַיזְוַיִּד אַכְּבָר בַּיִּ
מִיר גַּעַוְוָן אַיזְוַיְנָאָר צִוְּיט נִתְמַעְהָר וְיִאָשְׁפִּיעַלְעַכְּל, בַּיִּזְעָם
הָאָט זַיִד גַּעַטְרָאָפָעָן אַמְעָשָׁה מִיט אַ “מַעְסָרָעָל”, וְאָסְ הָאָט גַּעַנְ
מוֹכְבָּת אַיזְוַיִּד אַיבְּרַקְעַהְרָעַנִּישְׁ אַיזְוַיִּד מִין אַרְטָ שְׁרִיבָּעָן אַיזְוַיִּד אַינְסְ
גַּעַנְצָעָן לְעַבְּעָן בַּיִּזְיָה.

* * *

יעַנְעָר צִוְּיט אַיזְוַיְנָאָר גַּעַוְוָן בַּיִּזְיָה אַיזְוַיִּד פֿוֹן צִוְּיט פֿוֹן מַסְחָר, פֿוֹן גַּעַלְדָּן
פֿוֹן בְּעַזְוּע, פֿוֹן פֿאָפְּיָירָעָן, וּכְדוּמָה אַזְעַלְכָעָן זַאָכָעָן, וְאָסְ זַעַנְעָן
ニִתְשַׁוְּיַד צַוְּלִיטְרָאָטוֹר. אַיךְ הָאָב זַיִד אַרְיִינְגְּנָהָאָפָט, וְיִיְיָסְ

זאגט, איז די פעדערען, איז די גרויסע שוערטע טויוינדרע, איז
וואלט אפשר אווועק אויף איזן אנדרע וועגן, ווי זיין רופען עס —
דעט א מ ת ? וועגן... געטומען איז דער גרויסע שטאדט
אַריין, איז קיעו, וועגען פערשיידענע גרויסע עספיט איז אַנגענימערט
זיך פונט טאָן, האב אַיך מיך געלעגט שלאָפֿעּן איז האב נישט גע-
קאנט אַנשלאָפֿעּן ווערען. ביז אַיך אויפֿגעשטאנען, זיך געזעט צום
שריביטיש איז אַנגענירבען — ניט אַנגענירבען, נאר אַויסגענאר
סען א זאה, איזן ערײַנערונג פוז מײַנע חדראַיאַהרען, איז האב
דאַס אַ נאמען גענבען "דאַס מעמעערל", איז האב דאס אַווענקע
שיקט איז דער רעדאָקצייע — איז פָּאָרגענסען.

ויהי היום, איך ליוון דעם „וואסחאָד“, טראָל איך איזן איבער
בליוק איבער ליטעראָטֹר פון „קרַיטִיקָם“ (רובנאנּו) — איבער
פערשׂיעַרְעַנְעַן שמאָטָעַם, ובתוכם מײַן „מעסֶעֶרְעַלְעַן“. מיט אַ שְׁרַעְקָלִיד
הארצְקָלָאָפָעָנִישׁ האָכ אַיך אַיבָּרְגָּעַלְיָינָט די עַטְלִיכָּע וְוַעֲרָמָע
שׂוֹרוֹת פון דעם „קרַיטִיקָם“, וואָס לְזִבְּטָה דָּאָם „מעסֶעֶרְעַלְעַן“ מײַונְס
אוֹן זָאנְגַּנְטַנְבָּיאָוֹת, אָז דער יְזִנְגָּר מְחַבְּרָתָןִים „מעסֶעֶרְעַלְעַן“ וְוַיְזַעְטָ
אוֹים אַ טַּאָלָאָנְטָן צו זַיְוִין אָזֶן עַר וּוֹעַט נָאָד אַמָּאָל גַּעֲבָעָן גַּוְעָט זָאָכָעָן
פָּאָר אַוְנוֹעָר אַרְעַמֵּר אַידְיַעַר וְשָׁאָרְגָּאָן-לִיטְעַרְאָטָר.

מייט טרערען פון פריד אונן דאנקbaarקייט האב איך אייבער
געלייענט נאך אמאָל די דאָויגען ווערטער פונ'ם לייבחארצינען
„קריטיקום“ און האב מיר גענבען דאס ווארט, איך זאל שריביכען
איין דער ארט נאך און נאך — און פון דעםאלט און ביזי היינטיגען
טאָג שטעהן מיר פאָר מיינען אויגען די עטליךען וואָדרעמע גומע
געטריהה ווערטער, און אַיטליך מאָל ווען איך שריב אָז נײַע
זאג, פֿאָרְדּעָם איך נײַט פרעגן בי זיך אַלְיאַזְוֹן: ווֹסְט וּזְגַעְנוּ

דערויף „קריטיקום“? ... פון דעמאָלט אָן האָב אַיך דָּאָס גָּעֵלֶד פֿאָרְדַּקְעָן, נָאָר מָוָתָה אַיִּינְמִיר גַּעֲבַלְיבָּעָן, אָנוֹ אַיך הָאָלָט שְׂטָאָרָקְשׁ שְׂטָאָרָקְדִּי פְּעָנָן אַיִּינְהָאנְטָן! צִי דָּאָרָף אַיך אַוְהָם זָאָגָעָן אַ דָּאָנָּק, דָּעַם דָּאָזִינָּגָעָן קְדִימִיקָּום (רוֹבְּנָאָנוֹ). צִי חַלְילָה פְּאָרָקְעָהָרָט? ... דָּעַרְוִיָּה בֵּין אַיך נִישְׁטָה קִיּוֹן בַּעַל הַבַּיִת. אַיך בֵּין פְּאָרָקְרָאָכָעָן מִיטָּמִין חַוְּלָאָת (שְׁרִיבְעָרִי) אָזוֹוי וּוּוֹיט, אָנוֹ אַיך הוֹבָשָׁוֹן אָן גַּעֲהָרָעָן נִישְׁטָה צַו זִיד אָנוֹ נִישְׁטָה צַו מִינְזָה הַוּזְגָּזִינָה, נָאָר מַעַהָר צַו אָנוֹנָעָר לִיטְעָרָאָטוֹר אָנוֹ צַו יָעָנָעָם גְּרוֹיסָעָן גַּעֲוִינְדָּעָל, וּוּאָס הַוִּיסְטָ פּוּבְּלִיקָום...
קייעו, חַוְּלָה המועָד סָכוֹתָה. תְּרָם "ד".

די צואה פא שלום עלייכם

די א צואה פון שלום - עלייכם

איך בעשׂ עפַענְען און פערעפענְטְלִיכָען אַיִבָּעֶס פָּאָג פָּוּן סִינְזָוִידָט.
שלום - עלייכם.

"א תשרי חתרא"ו. 19 ספטמבר 1915, נויאריך.

היינשטיינען טאג, מחרות יומ-הכפורים, עס האט
ויז נאר-ואס אַנְגַּעַחֲוִיכָעָן אַ נְיִיעָס יְאָהָר, אָן אַ נְרוֹיס
אָוְמְגָלֵיק האט ועטראָפָען מִין פָּאָמִילְיָע — נְעַשְׁתָּאָר-
בען מִין עַלְטָעַדְרָע זָוָהָן מִישָּׁא (מִיכָּאָאַיל) רָאָכִי-
נאָוַיְז אָן אָוּעָלְקָנְעַטְרָאָנָעָן מִית ויז אָן קָכָר אַ שְׁטִיק
פָּוּן מִין לְעַבְעָן, אָז נְעַבְלָאָבָעָן בֵּי מִיר, אַיך וְאַל אַי-
בְּעַרְשְׁרִיְיכָעָן אַוִּיפָּה דָּאָם נְיִי מִין צְוָהָה, ווּעַלְכָע אַךְ
הָאָב נְעַהָּט נְעַשְׁרִיבָעָן אַיְגָּס יְאָהָר 1908, נְיִי מִין
קָרָאנְק וַיְזָן אַיְזָן בְּעַרְוּוִי (אַיְתָאָלִיא). —

זְיִיעָנְדִּינְגָּנוּנְט אָן אַיְזָן פּוֹלְעָן פֿערְשְׁטָאנְדָרְזִיךְ
אַיך מִין צְוָהָה, וְאָס בְּעַשְׁטָעַהָט אַיְן צְעַהָן פּוֹנְקָעָן :
א) וְאוֹ אַיך זָאָל נְיִיט שְׁטָאָרָבָעָן, וְאַל מַעַן מִיד
בְּעַהָּאָלְטָעָן נְיִיט צְוַיְשָׁעָן אַרְיִיסְטָאָקְרָאָטָעָן, מִיחָסִים,
אַדְעָר גְּבִירִים, נְאָר נְרָאָד צְוַיְשָׁעָן פְּרָאָסְטָע אַיְדָעָן,
אַרְבִּיְתָעָר, מִיטָּן אַמְתָּעָן פָּאָלָק, אָוֹי אָז דִּי מִצְבָּה,
וְאָס מַע וּוּעַט דָּעַרְנָאָך אָוּעָלְקָנְעַלְעָן אַוִּיפָּה מִין קָבָר,
וְאַל בְּעַשְׁעַנְעָן דִּי אַיְינְפָּאָכָעָן קְבָרִים אַרְום מִיר, אָן

די אײַנְפֿאָכָע קְבָּרִים זָאָלָעַן בעפּוֹצָעַן מֵיַּזְמַכְּבָּה
אוֹוִי וַיְיַדְמַשְׁטָע עַהֲרְלִיכָע פָּאָלָק האָט פָּאָר מֵיַּזְמַכְּבָּה
לְעַבְעַן בְּעַשְׁעַנְט וַיְיַעַר פָּאָלָקְשְׁרוּיְכָע.

ב) קִיּוֹן שָׁוֹם טִיטְלָעַן מִיט לְוַיְבָּעַנְישָׁעַן מִיט
מוֹרִי-מוֹרִיְנוֹס זָאָל אוֹוִיה מֵיַּזְמַכְּבָּה נִיט וַיְיַזְמַכְּבָּה
דָּעַר נָאָמָעַן "שְׁלוֹם-עַלְיכֶם" פָּוֹן אַיִּזְזָוּן זַיְתַּ אָזָוּ
אוֹיפְּטוּר דָּעַט אַיְדִישָׁעַן אוֹיְפְּשֶׁרְפֶּט, וּוֹאָס בְּגִינְעַלְעַנְט,

פָּוֹן דָּעַר אַנְדָּרָעַר זַיְתַּ —
ג) קִיּוֹן שָׁוֹם דְּעַבְאָטָעַן אָוֹן דִּיסְקוּסִיאָנָעַן פָּוֹן
מֵיַּנְעַ קָאָלְלָעַנְעַן וּוֹעַנְעַן פֻּעָּרָאִיבִּינְעַן מֵיַּזְמַכְּבָּה
וּוֹעַנְעַן אוֹיְפְּשֶׁטְעַלְעַן מִיר אַמְּאָנוּמָעַנְט אָוֹן נִיוּ-יַאֲרָךְ
אַ-הַ-נִּיט וַיְיַזְמַכְּבָּה : אַיְכַּל נִישְׁתְּקָאָנָעַן אַיְנְלָגָעַן
רוֹהִין אַיִּזְקָרָה, אַו מֵיַּנְעַ חֲבָרִים וּוֹעַלְעַן זַיְד נָאָרִישׁ
מַאֲכָעַן. דָּעַר בְּעַסְטָעַר מַאֲנוּמָעַנְט וּוֹעַט זַיְן פָּאָר
מִיר, אַזְזַע וּוֹעַט לְיַיְעַנְעַן מֵיַּנְעַ וּוֹרָחָ אָוֹן אַזְזַע
וּוֹעַלְעַן זַיְד גַּעֲפִינְעַן אַיִּזְדִּי פֻּעָּרָמְעַלְלִיכָע קָאָלְאָסְטָעַן
פָּוֹן אַוְנוֹעָר פָּאָלָק מַעֲצָעַנְאָטָעַן, וּוֹאָס וּוֹעַלְעַן זַיְד
נָעַמְעַן אַרְוִיסְגָּוָעַבָּעַן אָוֹן פֻּעָּרְשְׁפְּרִיטָעַן מֵיַּנְעַ וּוֹרָחָ
הָן אַיִּזְישׁ, הָן אַיִּזְנָדְרָעָ שְׁפְּרָאָכָעַן, אָוֹן דָּרְמִיט
נָעַבָּעַן דָּעַט פָּאָלָק דִּי מַעֲלִיכְקִיְּתַעַן צָו לְעַזְוָעַן אָוֹן מֵיַּזְמַכְּבָּה
פָּאָמִילִיעַ — אַבְּכָבּוּרָעַ עַקְוִיסְטָעַן. אַוְיָבָ אַיְךְ הָאָבָ
נִיט וּכָה גַּעֲוָעַן, אַדְרָעָ נִישְׁתְּפָעַרְדִּיעַנְטָעַן קִיּוֹן מַעֲצָעַן
נָאָטָעַן בַּי מֵיַּזְמַכְּבָּה, וּוֹעַל אַיְךְ וַיְיַאֲפָשָׂר וּכָה זַיְן
נָאָכָן טִוְיט. אַיְךְ גַּעַה אָוֹוּעַק פָּוֹן
דָּעַר וּוֹעַלְטַ מִיטַּן פּוֹלָעַן גַּלוּיְבָעַן.
אָוֹן דָּאָס פָּאָלָק וּוֹעַט נִישְׁטָפָעַר
לְאָזְעַן מֵיַּנְעַ יְתּוּמִים. —

ד) אויפּ מיין קבר און דערנאך דאס נאנצע יאהר און שפערטער אלע מאל צום אַהֲצִיָּת וְאֶל מֵינַן אַי-בעניעבליבענער אַיְנְצִיגּוּר זוֹתוֹ, וְיַ אַוְיד מֵינַע אַיְדֻעַמַּס, אַוְיכּ וְיַ וְעוֹלָעַן וְעוֹלָלָעַן, זָאנַען נַאַךְ מַיר קִיְשַׁ, אַוְן אַוְיכּ זַיְ וְעוֹלָעַן קִיְיַחְשַׁק נִיתְהַבְּעַן, אַדְעַר דַּי צִיְישַׁ וְעוֹטַז זַיְ נִיתְעַרְלְוִיבְּעַן, אַדְעַר סַ-וּעַט זַיְן קָעַנְעַן זַיְעַרְעַע רַעַלְגִּינוּעַע אַיְכְּעַרְצִיגּוּנְגּוּנַע, קָאנַעַן זַיְ יִצְאַ זַיְן נַאַר דַּעַרְמַט, וְאַסְטַזְעַן זַיְ וְעוֹלָעַן זַיְ צַע-נוֹיְפְּלַיְיבְּעַן אַלְעַ מִיטַּדְיַ טַעַכְתְּעַרְ מֵינַע אַוְן מִיטַּדְיַ אַיְנְיַקְלַעְעַד אַוְן מִיטַּגְלַטְעַט פְּרִינְדַּ, אַוְן פָּאַר-לִיְעַנְעַן דַּי דַּאַזְוְגַּעַן צֹואָה מֵינַע, אַוְן אַוְידַ אַיְסְקָלוּי-בָּעַן אַגְּ מַעַשָּׂה פָּוּן מֵינַע מַעַשָּׂה-לְעַד, פָּוּן דַּי סָאמָעַ פְּרִיְלִיבָּעַ, אַוְן פָּאַרְלִיְיַעְנַעַן עַס אַיְן וְאַסְטַעַר אַשְּׁפְּרַאַךְ סַ-וּעַט פָּאַר זַיְן מַעַהַר פַּעַרְשְׁטַעְנְדְּלִיךְ, אַוְן לְאַזְוּן נַאַמְעַן דַּעַרְמָאנַט וְעוֹרְעַן פָּוּן זַיְ בַּעַטְעַרְ מִיטַּ אַגְּלַעַכְתְּעַר, אַיְדַעְגַּרְנִיטַס דַּעַרְמָאנַט וְעוֹרְעַן. —

ה) רַעַלְגִּינוּעַע אַיְכְּעַרְצִיגּוּנְגּוּנַע קָאנַעַן מֵינַע קִינְדַעַר אַוְן קִינְדַס-קִינְדַעַר הַאַבְעַן וְאַסְטַעַר זַיְ וְיַיְן. נַאַר זַיְיַעְר אַיְדַישַׁע אַפְּשַׁטְאַמְוֹנָן בַּעַט אַיְ, זַיְ זְאַלְעַן הַיְטַעַן. דַי יַעַנְגַּע פָּוּן מֵינַע קִינְדַעַר, וְאַסְטַעַר וְיַד אַפְּוּזָאַרְפַּעַן פָּוּן זַיְיַעְר שְׁטָמָם אַוְן וְעוֹלָעַן אַרְיְבָעַר אַיְן אַיְזַי אַנְדַעְגַּר גַּלְיוּבָעַן, הַאַבְעַן זַיְ שְׂוִין דַעַרְמִיט אַלְיַיְן אַפְּנַעַוְאַרְפַּעַן פָּוּן זַיְיַעְר שְׁטָמָם אַוְן פָּוּן זַיְיַעְר פַּאַמְילִיכַע אַוְן אַלְיַיְן אַיְסְגַעְמַעְקַט זַיְד פָּוּן מִיזְן צֹואָה — וְאַיְן לְהַמְּ חַלְקַ וְנַחַלַּה בְּמוֹרַ אַחִיהָם —

1) אלְעַ, וְאַס אַיְדַעְגַּרְנִיטַס, סָאי אַיְן מַזְוִימַן —

אוֹיכּ דָסַס מִין וּוּטַזְעַד גַּעֲפִינְגַּע אַיְן מִין בְּעוֹזַי —

סאי אין ביכער, געדראקטע און אין מאגנסקיופט, סאי אין אידיש, סאי אין אנדרע שפראכען (אויסטער די, וואם זונגען איבערזעט אין העבר�אиш), געהער צו מײַן פֿרְוי האָדָרְלַ בְּתַאֲלִימְלָךְ, אָדָרְ אַלְגְּזָא רַאֲבִי-נאָווֹיז, אָנֵן נַאֲךְ אַיְהָר טַוְוִידַט גַּעַתְּ עַסְּ אָרְבִּיכְּעַר צו מַיְנָעַ קִינְדְּעַר נַלְיִיךְ אַוִּיפְּ נַלְיִיךְ : צו מַיְנַטְּאָכְטַעְרַ חִיה אָסְטוֹר (ערנָעַסְטִינָא) בְּעַרְקָאָווֹיז, צו מַיְנַטְּאָכְטַעְרַ טַעַר שְׁרָה (ליַאלְיאָ) קוּפְּמָאָן, צו מַיְנַטְּאָכְטַעְרַ נַעֲמַי (עַמָּא) רַאֲבִינָאָווֹיז, צו מַיְנַטְּאָכְטַעְרַ מַרְמִים (מַאֲרוֹ-סִיאָ) רַאֲבִינָאָווֹיז אָוֹן צו מַיְנַטְּאָכְטַעְרַ נַחְוָם (נוֹמָא) רַאֲ-בְּנָאָווֹיז. אָנֵן וְוָאֶם אַגְּבָּלָגְנָטַס צו מַיְנַטְּאָכְטַעְרַ וְוְעָרָק אָנֵן העברְאָיש גַּעַתְּהָרְעַן וְיִצְּמַמְּרַתְּהָפְטַעְנָן אִי-זְעַעַר, מַיְנַטְּאָכְטַעְרַ שְׁוִינְגְּרוֹזָהָן יְ. דַ בְּעַרְקָאָווֹיז, אָנֵן צו מַיְנַטְּאָכְטַעְרַ אַיְנִיקָּעַל תָּמָר (תַּמְרָה) בְּעַרְ-קָאָווֹיז — דָּאמַן וְאַלְיִוְן אַיְהָר נַדְן. — דַיְתָּאָנְטִיעַמְעַן, וְוָאֶם וְוְעַלְעַן אַרְיִינְפְּאָלַעַן פָּאָר מַיְנַעַ פְּיעַסְעַן, הָן אָנֵן רַוְסְלָאָנד וְהָן אָיוֹן אַמְּעָרִיקָא, וְאַלְעַן הַאָלָב נַעַהַן צו מַיְנַע יְוָשִׁים אָוֹן הַאָלָב וְאַלְיִוְן אַפְּנָעַלְעַנְטַס וְוְעַרְעַן אוּפְּ-פָּוֹן נַאֲמָעַן פָּוֹן מַיְנַטְּאָכְטַעְרַ בְּעַלְלָא, דַיְתָּאָנְטִיעַמְעַן מִיכְאָאַל אָוֹן שְׁרָה קוּפְּמָאָן — דָּאמַן וְאַלְיִוְן אַיְהָר נַדְן. —

(ז) פָּוֹן אַלְעַ הַכְּנָסָות, וְוָאֶם זְעַנְעַן אַוְיְסְנָעַרְעַכְעַנְט אָנֵן פְּרִיהָעַרְגַּעַן פָּאָרָאָנְרָאָפּ, וְאַלְיִוְן אַרְוֹנָתְּעַרְגַּעַנוּמָעַן וְוְעַרְעַן פָּאָרָן פָּאָנְדַס פָּאָר אַיְדִישָׁע שְׁרִיבָּעָרָם (אָנֵן אִי-דִיש אָנֵן אָנֵן העברְאָיש) בֵּין פִּינְעַפְּרָאָצְעַנְט, אָוֹן אַוִּיב דַיְתָּאָנְטִיעַמְעַן אַיְהָר — פִּינְעַפְּרָאָצְעַנְט, אָוֹן צְעַהַן דַיְתָּאָנְטִיעַמְעַן זְיִוְן מַעְהָר פָּוֹן 5,000 רַוְכְּבָּל אַיְהָר, אָיוֹן צְעַהַן פְּרָא-

צענט (צום ב-ש : פון 6,000 רוב. 600, פון 7,000
 — 700, פון 8,000 רוב. 800 רובעל א. ג. וו.) אויב
 אין יענער צייט ווועט זיין אוא פאנד, דא אין אמריע-
 קא, אדרער דארט אין יורהפ, ואלען די פראגענטען
 אלע יאהר איינגעצעאלט וווערען אין פאנד אריין, אין
 דער פאנד ווועט טהון לוייט זייןע סטאטוטען. כאם
 אבער עס ווועט ביז דיאן קייז אפיקיעלזער פאנד ניט
 זיין, אדרער עס ווועט זיין אוא פאנד, וואם ענטשפרעכט
 ניט מײַן ווילען, וואם אין אויסגעערעדט אין אנהויב
 פונטס דיאוינען פראאנראף, ואלען די פראגענטען צע-
 שיילט וווערען נויטכעדערפטינע שריפטשטעלער פון
 מײַנע יורשים דירעקץ, לוייט פעראייניגונג צוישען
 זיך.

(ח) אויב איך וועל ניט בעויזען פאָר מײַן 5-
 בען אלֵין אוועקצושטעלען אַמצבה אַיפֿן קבר פון
 מײַן נאָר-וואָס פֿערשטארבענעם זוּתן מִיכְאָאַיל (מי-
 שא) דאָבִינָאָוִיז אין קאָפּעָנָה האָגָען, ואלען דאס טהוֹן
 מײַנע יורשים בִּיד רְחַכָּה, אָוֹן אַיִּסְטָן פון זיין
 יאהרצעיט וְאַל אלע יאהר גְּזִיגָעָן וווערען קְדוּשָׁן אָוֹן
 צעשיילט וווערען ח-י קְרוּין צְדָקָה לְעַנִּים.

(ט) מײַן וואָונֵש אָוֹן, אָו מײַנע יורשים ואלען
 זיך איינָאָרְדָּנָען אָוֹן, אָו מײַנע וווערך אָוֹן מײַנע פֿעַ-
 סען ואלען לְצִמְתּוֹת נִיט פֿערקיַפְט וווערען, נִיט דאָ
 אין אמריעקָא, נִיט אָוֹן יורהפ, נאָר זַיְהָ וְאַלען בעוֹיָ-
 זען צוּ לְעַבְנָן פּוֹן זַיְהָ אַיִּינְקָנֶפְט אלע יאהרען, וואָם
 עס גְּעוֹהָר צוּ זַיְהָ לְוִיט גְּעוֹזָ פּוֹנָס לְאָנָר. סִידָרָן עס
 ווועט קומָעָן אוֹא צִיט, אַדרְעָר עס ווועט זיך גְּעַפְּגָעָן

שלום עלייכם

אוא שוטה, וואס ווועט אַפְּצָחַלְעַן פֿאַרְן זֶכְוֹת אֹזָא
סומע, וועלכע ואַל קענענו זַיִן גענונג אויף אויסצַהָאַל-
טע אַ משְׁפָחָה דָּאָן ואַלְעַן זַיִךְ אַלְעַ יְוָרְשָׁוּן
זַיִךְ פֿערְשְׁטָעְנְדִּיזַעַן, אָן אַזְיָב דֵּי מְעַהְרָהִיט ווועט
צַוְשְׁטִיםַעַן, ואַל מַעַן זַיִךְ מִיטַּדְיָוְמִינִים צַעְשִׁיְלַעַן
תַּלְקָה כְּחַלְקָה לְוִיְּטָה פֿאַרְאָנוֹרָה וִיְּ אָן קוֹדָם כָּל זַיִלְעַן דֵּי
10% אַרְאָפְּגָעָנוֹמָעַן וווערטַעַן פֿאַרְן אַידִישַׁעַן לְיִטְעַ-
ראָטוֹר-פֿאנְדָּן לְוִיְּטָה פֿאַרְאָנוֹרָה זַיִן.

י) מיין לאַעֲצָטָעַר ווֹאַנְשָׁ צַוְיִנְעַ נַאֲכְפָּאַלְגַּעַר
אָן מַיִין בְּקַשָּׁה צַוְיִנְעַ קִינְדָּעַר : אַפְּהִיטַעַן דֵּי מַאַ-
מַע, בְּעַשְׁעַנְעַן אַיהֲר עַלְטַעַן, פֿערְזִיסְעַן אַיהֲר בְּיַטְעַר
לְעַבְעַן, הַיְלָעַן אַיהֲר גְּעַרְאַבְעַן הָאָרֶץ, נַאֲרַ מִיר נִיטַּ-
וַיִּנְעַן, נַאֲרַ אַדְרָבָה, דָּרְמָאַנְעַן מִיךְ מִיטַּפְרִיעַ, אָן
דָּעַר עַיקָּר — צַוְיִשְׁעַן זַיִךְ לְעַבְעַן אַיִן פֿרִיעַדְעַן, נִיטַּ-
טְרָאַנְעַן קִיּוֹן שְׁנָאָה אַיִינָס אוֹיפָה דָּאָס אַנְדָּרָעַ, אַוְיַס-
הַעַלְפָעַן זַיִךְ אַיְינְעַר דָּעַם צַוְוִיטַעַן אַיִן אַשְׁלַעַטְעַר
צִיִּיט, דָּרְמָאַנְעַן זַיִךְ אַמְּאָל אַיִן דָּעַר מְשָׁפָחָה, רַחֲמָנוֹת
הַאָבָעַן נַלְאָטָא אוֹיפָה אַיִינָס אַרְעַמָּן, אָן בַּיִן גּוֹטְעַ אַמְּ-
שְׁטַמְעַנְדַּעַן צַאַהָלַעַן מַיִינָעַ חֻכּוֹת, אַזְיָב אַזְעַלְכָעַ ווּ-
לַעַן זַיִן, קִינְדָּעַר : טְרָאַגְטָמִיט עַהְרָעַ מִיּוֹן פֿעַרְהָאַרָּעַ-
וּוּעַטְעַן אַידִישַׁעַן נַאֲמָעַן, אָן דָּעַר נַאֲט ווּאַס אַיִן הַיִּ-
מַעַל זַיִלְעַד זַיִן צַוְיִלְפָה, אַמְּן.

שלום בן מנחם נחום רַאֲכִינְאָוּזִיךְ

שלום - עלייכם.